

ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ
ต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต
กรุงเทพมหานคร

นางชัญญา บุญรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The Effects of Using a Guidance Activities Package to Reinforce
the Consciousness and Responsibility for Learning of
Mathayom Suksa I Students at Propittayapayat School
in Bangkok Metropolis**

Mrs. Chanya Boonyarak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance and Psychological Counseling

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและ
ความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร

ชื่อและนามสกุล นางชญญา บุญรักษ์

แขนงวิชา การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นลินี ฦ นคร

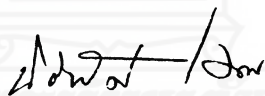
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. พิชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นลินี ฦ นคร)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย นางชญญา บุญรักษา รหัสนักศึกษา 2552800969 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 (การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิธิพัฒน์ เมฆขจร
 (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นลินี ฌ นคร **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้กระทำกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว (2) เปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและของกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ และ (3) เปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองกับในระยะติดตามผล

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 90 คน ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2556 ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 45 คน กลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน จำนวน 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที และกลุ่มควบคุมได้รับชุดการให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เช่นเดียวกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน (2) ชุดการให้ข้อเสนอแนะ (3) แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน สูงกว่าของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เป็นระยะเวลา 1 เดือนนักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว จิตสำนึกต่อการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียน

Thesis title: The Effects of Using a Guidance Activities Package to Reinforce the Consciousness and Responsibility for Learning of Mathayom Suksa I Students at Propittayapayat School in Bangkok Metropolis

Researcher: Mrs. Chanya Boonyarak; **ID:** 2552800969;

Degree: Master of Education (Guidance and Psychological Counseling);

Thesis advisors: (1) Dr. Nitipat Mekkhachorn, Assistant Professor;

(2) Dr. Nalinee Na Nakorn, Assistant Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

This research was conducted with Mathayom Suksa I students of Propittayapayat School in Bangkok Metropolis with the following purposes: (1) to compare the effects of reinforcing consciousness and responsibility for learning of the experimental group students prior to and after using a guidance activities package; (2) to compare the effect of reinforcing consciousness and responsibility for learning of the experimental group students using the guidance activities package with that of the control group students using a set of provided information; and (3) to compare the pre-experiment effect of reinforcing consciousness and responsibility for learning of the experimental group students with their counterpart effect one month after completion of the experiment.

The subjects were 90 Mathayom Suksa I students of Propittayapayat School in Bangkok Metropolis during the 2013 academic year, obtained by cluster sampling. Then they were randomly assigned into an experimental group and a control group each of which comprised 45 students. The experimental group students used a guidance activities package to reinforce the consciousness and responsibility for learning for 14 periods of 60 minutes each; while the control group students were provided with guidance information to study also for 14 periods of 60 minutes each. The employed research instruments were (1) a guidance activities package to reinforce consciousness and responsibility for learning; (2) a set of provided information; and (3) a scale to assess consciousness and responsibility for learning, developed by the researcher, with 0.99 reliability coefficient. The employed statistics for data analysis were the mean, standard deviation, and multivariate analysis of variance (MANOVA).

The research findings were that (1) after using the guidance activities package to reinforce consciousness and responsibility for learning, the scores on consciousness and responsibility for learning of the experimental group students were significantly higher than their pre-experiment counterpart scores at the .01 level; (2) the post-experiment scores on consciousness and responsibility for learning of the experimental group students who used the guidance activities package were significantly higher than the post-experiment counterpart scores of the control group students who used a set of provided information at the .01 level; and (3) one month after the end of the experiment, the scores on consciousness and responsibility for learning of the experimental group students were significantly higher than their pre-experiment counterpart scores at the .01 level.

Keywords: Guidance activities package, Consciousness to learning, Responsibility for learning

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิพัฒน์ เมฆขจร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ฌ นคร ที่ให้คำปรึกษา แนะนำทั้งด้านวิชาการและการดำเนินงาน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ช่อศักดิ์ ขวัญเมือง อาจารย์เยาวลักษณ์ ศรีนวล อาจารย์คลฤดี บุญชู อาจารย์ตามพงษ์ วงษ์จันทร์ อาจารย์สุประภา ร่วมชัยภูมิ ที่ได้พิจารณาตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนพรตพิทยพยัต อาจารย์ยุทธพล ทับลา และ คณะอาจารย์โรงเรียนพรตพิทยพยัต ที่ให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุน พร้อมคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ทำให้สามารถเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยได้สำเร็จราบรื่น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ อบรมสั่งสอนด้วยความเมตตา อีกทั้งให้กำลังใจศิษย์ตลอดมา และขอขอบคุณคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ได้พิจารณาทุนอุดหนุนสำหรับสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณครอบครัวบุญรักษ์ ที่ให้โอกาส และเป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุน ตลอดระยะเวลาการศึกษา ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา และ คณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรม ชี้นำแนวทางที่ดีให้ผู้วิจัยตลอดมา

ชญญา บุญรักษ์

พฤษภาคม 2557

สารบัญ

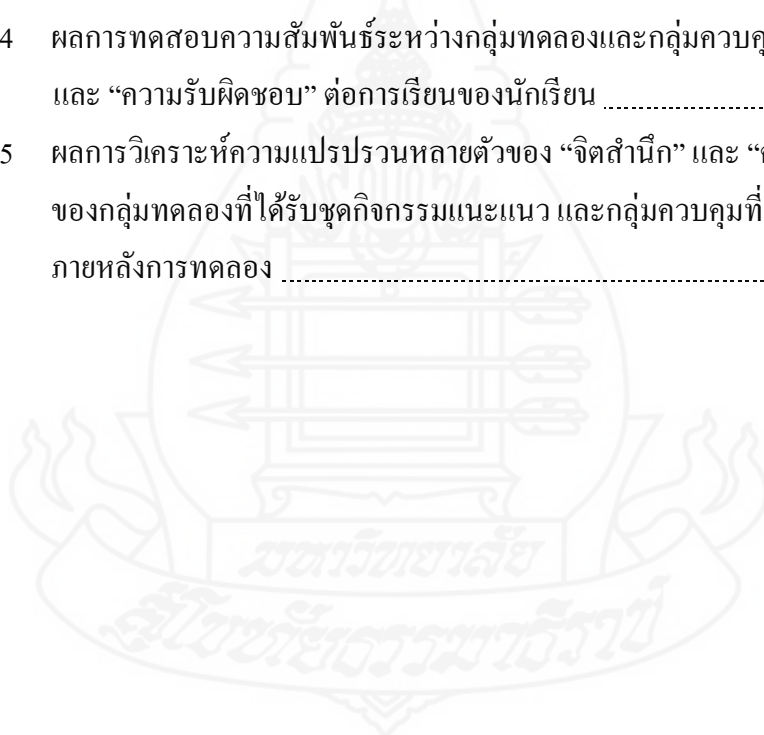
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามคำศัพท์	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	76
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	83
ประเภทและแบบการวิจัย	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	84
ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ	86
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	88
การเก็บรวบรวมข้อมูล	101
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	102

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	107
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	109
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	111
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
สรุปการวิจัย	112
อภิปรายผล	114
ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	140
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	141
ข แบบประเมินความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแบบวัด	144
ค ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาแบบวัด	152
ง ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัด	156
จ แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน	158
ฉ แบบประเมินความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน	170
ช ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน	178
ซ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน	180
ฌ ชุดข้อสนทนา	290
ประวัติผู้วิจัย	366

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงแบบการวิจัย	83
ตารางที่ 3.2 แสดงตารางการดำเนินการทดลอง	104
ตารางที่ 3.3 เกณฑ์การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก	105
ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	108
ตารางที่ 4.2 การทดสอบความเหมือนของค่าเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมระหว่าง “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ต่อการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	109
ตารางที่ 4.3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	109
ตารางที่ 4.4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้าน “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ต่อการเรียนของนักเรียน	110
ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวของ “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ของกลุ่มทดลองที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะภายหลังการทดลอง	110

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย แสดงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปร	6
ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (B) ความรู้สึก (F) และความรู้คิด (C)	20
ภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะ Interaction พัฒนามาจาก Kalish	22
ภาพที่ 2.3 แสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E) และส่วนบุคคล (P) ซึ่งได้แก่ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ	23
ภาพที่ 2.4 แสดงการมีทัศนคติต่อการเรียนรู้โดยการวางแผนไปการกระทำของสกินเนอร์	47
ภาพที่ 2.5 แสดงมีทัศนคติการเสริมแรงและการลงโทษ	48
ภาพที่ 2.6 แสดงขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์	67
ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มวิจัย	85
ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน	89
ภาพที่ 3.3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน	94
ภาพที่ 4.1 แสดงคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	124
ภาพที่ 4.2 แสดงคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองและระยะติดตามผล 1 เดือน	126

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัว รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2555: 2) ในขณะที่ประเทศไทยจะเผชิญกับความเสี่ยงที่ต้องเตรียมการสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ ค่านิยมที่ดั่งามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดั่งามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แกร่งแย่ง เอารัดเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม

เมื่อพิจารณาถึงเยาวชนไทย ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาศักยภาพของเยาวชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยสภาพสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี ส่งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ประกอบกับปัญหาสังคมมีความซับซ้อนรุนแรงขึ้น ดังนั้นเยาวชนควรได้รับการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรคุณภาพ ดังแผนพัฒนาการแนะแนวฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 2) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย

จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนดี มีปัญญา และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 3) ซึ่งลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้กับเยาวชนไทยก็ต่อเมื่อ เยาวชนเหล่านั้นมีพื้นฐานที่สำคัญ คือความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง หรือนักเรียนต้องมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียน

จิตสำนึก หรือความตระหนักรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ที่เกี่ยวกับความรู้สึกลึกซึ้งคิดอันเกิดจากกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ มีการประเมินค่าและเห็นความสำคัญต่อสิ่งนั้น หากบุคคลมีจิตสำนึกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว ย่อมส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองจิตสำนึกนั้น ดังที่วราพร ศรีสุพรรณ (2534: 76) กล่าวไว้ว่า “จิตสำนึกเป็นจิตที่มีทั้งความตระหนักรู้ (Awareness) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ซึ่งการตระหนักรู้ในปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของเรื่องนั้นและบนพื้นฐานที่เกี่ยวกับจิตจำกัด นั่นคือการเรียนการสอนจะต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นตามความเป็นจริงและความรับผิดชอบต่อการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการปฏิบัติโดยความรับผิดชอบต่ออยู่บนพื้นฐานของการรับรู้ถึงความสำคัญของตนเองต่อสังคมและความเชื่อมั่นในอำนาจของตนเอง การเกิดจิตสำนึกจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเองตามความเป็นจริง เข้าใจสังคมและเข้าใจบทบาทของตนเองต่อสังคม ซึ่งองค์ประกอบของจิตสำนึกจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมด้วย”

จิตสำนึกในการเรียนคือ “การที่ระลึกอยู่เสมอและใส่ใจที่จะเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนาตนเองตลอดเวลา เมื่อมีจิตสำนึกแล้วการรับประสบการณ์ก็จะมีทำที่ต่างไป ปฏิกริยาตอบสนองและสถานการณ์ทุกอย่างในแง่ที่เราจะได้เรียนรู้และฝึกฝนพัฒนาทั้งนั้น ยิ่งเจอปัญหาหรือสถานการณ์อะไรที่ยากมาก เราก็ยังได้เรียนรู้มากได้ฝึกมาก ได้พัฒนามาก ซึ่งเป็นความจริงอย่างนั้น เป็นความจริงโดยธรรมชาติ อะไรที่ยาก เมื่อมนุษย์ทำมนุษย์ก็ยิ่งได้เรียนรู้มาก” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) 2541) การปลูกฝังหรือส่งเสริมจิตสำนึกให้แก่เด็กตั้งแต่เด็กเพื่อเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคตนั้น โรงเรียนเป็นสถานที่เหมาะสมในการพัฒนาเสริมสร้างหล่อหลอม และขัดเกลาคุณลักษณะความเก่ง ดี และมีความสุขให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ด้วยโรงเรียนเป็นแหล่งผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพ เพื่อออกไปรับใช้สังคมประเทศไทย

ความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นคุณลักษณะสำคัญที่นักเรียนควรได้รับการปลูกฝัง โดยเฉพาะความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านการเรียนซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อคนอื่น ๆ ตามมา เช่น ความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านครอบครัว ชุมชน สังคม

และประเทศชาติ ความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน หมายถึง “การที่นักเรียนศึกษาจนประสบความสำเร็จตามมุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้า หรือซักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดฝึกก็ยอมรับว่าทำผิดแล้วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ มีผลการเรียนผ่านทุกวิชาในทุกภาคเรียน” (กรมสามัญศึกษา 2529: 3) เช่นเดียวกับนิรมิต ชวระนอง (2534) กล่าวว่าความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียนคือ “ความเพียรพยายามในการศึกษาเพื่อให้ตนเองมีผลการเรียนดีขึ้น โดยการแสดงพฤติกรรมด้านการเรียนในทางที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น การเข้าเรียนตรงเวลา การตั้งใจฟังครูสอน การติดตามบทเรียนที่ครูสอน การจดบันทึกเนื้อหาที่ครูสอน การถามครูในสิ่งที่สงสัย การทบทวนบทเรียนที่ครูสอนไปแล้ว การเตรียมศึกษบทเรียนล่วงหน้า การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้ครบตามที่ครูสั่ง การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างกระตือรือร้น เมื่อนักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเหล่านี้สม่ำเสมอจึงถือว่าเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการศึกษาล่าเรียน” การที่นักเรียนจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในการเรียนนั้น “ครูผู้สอน ครูแนะแนว และผู้บริหาร โรงเรียนต้องช่วยกันส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียน นั่นคือให้นักเรียนเตรียมบทเรียนล่วงหน้า จัดหาวัสดุอุปกรณ์ครบ ส่งงานทันตามกำหนด เข้าห้องเรียนทันเวลา ใช้ความคิดติดตามบทเรียน ซักถามเมื่อสงสัย อ่านบทเรียนเมื่อมีเวลาว่าง ทำการบ้านด้วยตนเอง ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ได้เรียนมาแล้ว ตรวจสอบและจัดทำงานต่างๆ ให้ทันกำหนดส่ง” (บุญส่ง ทันทานนท์ 2535: 13)

จากการศึกษาเรื่องความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยพบว่าความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังเช่น งานวิจัยของของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2536) ที่ได้ศึกษางานวิจัยของของฟลาเฮอร์ตี้ และรูทเซล จากการวิจัยลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูง และนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ ผลการวิจัยคือ ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (Flaherty and Reutzel 1965: 409) นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนสูง จะส่งผลดีต่อความสำเร็จด้านการศึกษาล่าเรียน ดังที่บุญส่ง ทันทานนท์ ทำวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของครูแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 10 แล้วพบว่า “พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด คือพฤติกรรมความรับผิดชอบในการศึกษาล่าเรียน และยังได้ศึกษาเชิงสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า พฤติกรรมการเรียนที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดระหว่างนักเรียนที่เรียนเก่งกับนักเรียนที่เรียนอ่อน คือพฤติกรรมความรับผิดชอบในการศึกษาล่าเรียน” (บุญส่ง ทันทานนท์ 2535: 19)

จากการสัมภาษณ์อาจารย์แนะแนว อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่างๆ ถึงสาเหตุที่นักเรียนขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการเรียน และจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของผู้วิจัยเอง พบว่าสาเหตุสำคัญที่นักเรียนขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบเกิดจากการที่นักเรียนไม่ตั้งใจ ขาดเรียนบ่อย มาโรงเรียนสาย เข้าห้องเรียนช้า ทำงานไม่เสร็จ ไม่ส่งการบ้าน ไม่ติดตามงาน ไม่ติดต่ออาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หากปล่อยไว้โดยไม่รีบแก้ไขให้ดีขึ้น ย่อมส่งผลเสียต่ออนาคตการเรียนของนักเรียนเหล่านี้ ดังเช่นหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2529: 3) กล่าวถึงผลเสียของการขาดความรับผิดชอบไว้ว่า “ผลเสียของการขาดความรับผิดชอบมีดังนี้ 1) ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจในการทำงานสำคัญใดๆ และมักได้รับคำตำหนิในการทำงาน 2) จะเป็นคนเฉื่อยชา ไม่สามารถแก้ไขอุปสรรคใดๆ ได้ ต้องพึ่งผู้อื่นเสมอ กลายเป็นคนไม่มีความสามารถ และไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง 3) มักทำงานใดๆ ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายได้ทันเวลา และ 4) ไม่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางสังคม ทำให้สังคมวุ่นวาย” ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษา ถือเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งที่จะต้องช่วยกันปลูกฝังนักเรียนในโรงเรียนให้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบด้านการเรียน เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ให้น้อยลงหรืออาจจะหมดไปได้ และยังคงส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในปัจจุบันการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่อาจช่วยแก้ปัญหาการขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อเรียนของนักเรียนได้ เพราะการถ่ายทอดความรู้แบบเดิมๆ ไม่สามารถทำให้นักเรียนคิดวิเคราะห์แก้ไขสถานการณ์ได้ด้วยตัวเอง ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงต้องส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองด้วยการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ การที่ครูจะเลือกกิจกรรมใดมาช่วยในการพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนนั้น จะต้องพิจารณากิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดีว่าเหมาะสมเพียงใด “กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี” (กรมวิชาการ 2545: 1) อีกทั้งสมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 8) กล่าวว่า “การดำเนินกิจกรรมแนะแนวหากกระทำได้เหมาะสม จะส่งผลดีต่อผู้รับบริการในการแก้ปัญหา เช่นการทะเลาะวิวาท พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหายาเสพติด การขาดความมีระเบียบวินัย ขาดคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ ซึ่งหากบุคคลเหล่านี้ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยใช้กระบวนการทางการแนะแนวก็น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่แก้ปัญหาได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน สังคม และนอกจากช่วยให้ผู้รับบริการได้พัฒนาตนเองแล้ว ยังสามารถสร้าง

คุณประโยชน์แก่สังคมได้ ช่วยให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สังคมปัจจุบันปรารถนาให้เกิดขึ้น ดังนั้นกิจกรรมแนะแนวจึงมีความสำคัญทั้งต่อผู้ให้และผู้รับบริการ”

แนวทางในการแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการเรียน ผู้วิจัยศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานักเรียนวัยรุ่น “โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นระดับที่ควรพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะไปประกอบอาชีพเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและมีความรู้พื้นฐานพอที่จะศึกษาต่อไปได้ เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นวัยที่จะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของชีวิต หากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับตัวอย่างหรือได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสม ย่อมได้รับพื้นฐานเพื่อการเริ่มต้นความเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ” (สุนทรียา ยอดไกรศรี 2547: 1) จากการศึกษาพบว่าชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ดังผลการวิจัยของพัชรภรณ์ รักช่วย (2546: 67) ที่ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีผลต่อการพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความรับผิดชอบในการเรียนสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิจัยของปราณี เดชบุญ (2546: 75) ที่ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความรู้และพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนสูงขึ้น หลังจากได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวพัฒนาความรับผิดชอบด้านการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยของ วารี ศิริเจริญ (2540: 91) ที่ทดลองใช้ชุดการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนระยองวิทยาคม จังหวัดระยอง พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงขึ้นในทุกด้าน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยมุ่งหวังผลเพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดความมีระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบ สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา นำไปสู่การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และยังสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม โดยการเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและมีคุณค่า ตลอดจนสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

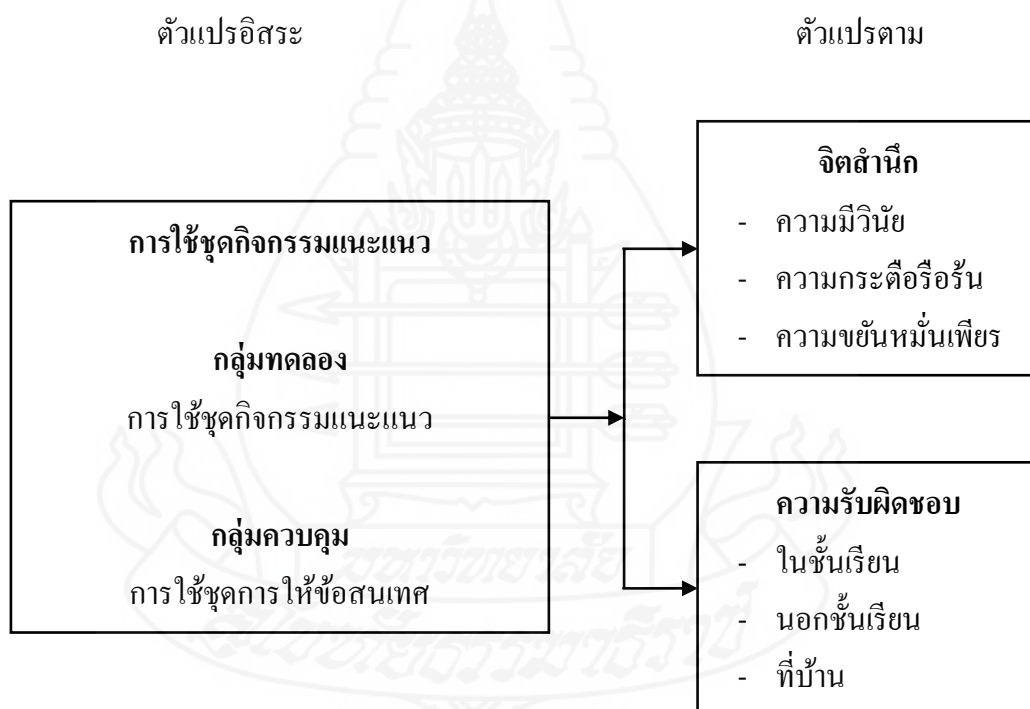
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ

2.3 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย แสดงความเชื่อมโยงระหว่างตัวแปร

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแก่นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

4.2 หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแก่นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ

4.3 หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นระยะเวลา 1 เดือนนักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 540 คน จาก 12 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 45 คน จัดชั้นเรียนแบบคละความสามารท

5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มมา 2 ห้องเรียน จำนวน 90 คน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 45 คน

5.2 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยศึกษาจากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดก่อนและหลังการทดลอง

5.3 ตัวแปรที่จะศึกษา ตัวแปรในการวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

2) ชุดการให้ข้อสนเทศ

5.3.2 ตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อย คือ ความมีวินัยในการเรียน ความกระตือรือร้นในการเรียน ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่

- 1) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู
- 2) สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน
- 3) มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน
- 4) วางแผนการเรียนล่วงหน้า
- 5) ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน
- 6) อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

6.1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเอง อยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ฝัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่

- 1) ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที
- 2) เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู
- 3) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ
- 4) ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น
- 5) อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ
- 6) ดำเนินถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

6.1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่

- 1) ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ
- 2) ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน

- 3) ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด
- 4) ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว
- 5) ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน
- 6) กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

6.2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

6.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่

- 1) เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา
- 2) ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน
- 3) มีอุปกรณ์การเรียนครบ
- 4) จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน
- 5) ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง
- 6) ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

6.2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่

- 1) มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด
- 2) เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- 3) ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต
- 4) หากขาดเรียน ไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน
- 5) ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
- 6) เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

6.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่

- 1) แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน
- 2) ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า
- 3) ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง
- 4) เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ

5) จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน

6) พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

6.3 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมุ่งเน้นพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว 14 กิจกรรมรวมกันเป็นชุด ในแต่ละกิจกรรมใช้หลักการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiencing learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้นมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยวงจรเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (four phases of the learning cycle/ERGA) ประกอบด้วยขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และทำทนายให้สมาชิกกลุ่มนำประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้ร่วมกันไปปฏิบัติในชีวิตจริง (สมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 50)

6.4 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

6.5 ชุดการให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง กิจกรรมแนะแนวอื่น ๆ ที่ให้ความรู้ด้านส่วนตัวและ

สังคมซึ่งใช้กัน โดยทั่วไปสำหรับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง คำแนะนำ และคำบอกเล่าที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือข้อเขียน จำนวน 14 กิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนผู้รับข้อเสนอแนะได้ความรู้และประโยชน์ในการเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

7.2 ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว

7.3 ได้แนวทางในการวิจัย เพื่อสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวคุณภาพในการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบด้านอื่น ๆ สำหรับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในขอบข่ายของหัวข้อสำคัญต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก
 - 1.1 ความหมายของจิตสำนึก
 - 1.2 กระบวนการเกิดจิตสำนึก
 - 1.3 การสร้างจิตสำนึก
 - 1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
 - 2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
 - 2.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
 - 2.3 ประเภทของความรับผิดชอบ
 - 2.4 ลักษณะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
 - 2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
 - 2.6 ความหมายของความรับผิดชอบต่อการเรียน
 - 2.7 ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อการเรียน
 - 2.8 การปลูกฝังความรับผิดชอบ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.3 องค์ประกอบของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.4 ประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว
 - 3.5 เทคนิคการสอนกิจกรรมแนะแนว
 - 3.6 การพัฒนากิจกรรมแนะแนว
 - 3.7 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว

- 3.8 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3.9 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3.10 ประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3.11 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3.12 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3.13 ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว
- 3.14 การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว
- 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก

1.1 ความหมายของจิตสำนึก

จิตสำนึกเป็นภาวะทางจิต หรือความรู้สึกนึกคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมที่บ่งบอกภาวะจิตสำนึกของบุคคลนั้นๆ มีคำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงและใช้แทนคำว่าจิตสำนึก เช่น ความสำนึก ความรู้คิด และความตระหนัก เป็นต้น จากการศึกษาที่มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “จิตสำนึก” ไว้คล้ายคลึงกันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน 2538) ให้ความหมายจิตสำนึกว่า เป็นลักษณะของบุคคลที่สามารถตอบโต้ต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว ตระหนักรู้สัมผัสความรู้สึกความคิดและการต่อสู้ดิ้นรนของตนเองได้

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 (2531: 232) ให้ความหมายจิตสำนึกว่า หมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัว สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าประเภทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่แตะต้องได้ด้วยการสัมผัส

พรเทพ พรประภา (2536) กล่าวว่า จิตสำนึกหมายถึง ความระลึก ความตระหนัก หรือการรับรู้ต่อสิ่งที่ได้ประสบด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมในสิ่งนั้นๆ และหากบุคคลมีจิตสำนึกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมมีผลต่อการแสดงความเป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองจิตสำนึกนั้น ๆ

ชัยพร วิชชาวุธ (2523: 5) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ที่รวมตัวขึ้น และมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้น และการประเมิน

คำสิ่งนั้นออกมาเป็นจิตสำนึก ดังนั้นจิตสำนึกจึงเป็นพฤติกรรมภายในอย่างหนึ่งที่มนุษย์แสดงออกถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึกความคิด และความปรารถนาต่างๆ ในลักษณะที่ตื่นตัวต่อบุคคล ต่อหลักการ หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเกิดจากการรับรู้ ซึ่งพฤติกรรมภายในดังกล่าวเป็นการตีความตามข่าวสารที่ได้รับจากความรู้สึก เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นคืออะไร เรียกว่าการรับรู้ การรับรู้จึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยความรู้สึกและการตีความ

กู๊ด Good (1973: 53) กล่าวว่า จิตสำนึก หมายถึงการกระทำที่แสดงออกถึงการรับรู้หรือมีความรู้ของบุคคล การที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

บลูม Bloom (1971) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นความรู้สึกที่เห็นด้วยจนแสดงออกได้ในการปฏิบัติเป็นขั้นแรกของอารมณ์และความรู้สึก จิตสำนึกเกือบคล้ายกับความรู้สึก ไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า จิตสำนึกจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิด

คอฟฟีกา Koffka (1978) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นภาวะจิตที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดและความปรารถนาต่าง ๆ เกิดการรับรู้และความสำนึก เป็นสภาวะตื่นตัวของจิตใจต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความสำนึกคือประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่แวดล้อมตัวบุคคล

เฮสส์ และ โทนีย์ Hess and Thorney (1967: 6) กล่าวว่า จิตสำนึกหมายถึงสิ่งที่เกิดจากการที่บุคคลเข้าไปอาศัยอยู่ในระบบที่ทำให้การอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคล

เกษม จันทรแก้ว (2536) กล่าวว่า “ความตระหนัก” มีความหมายเหมือนกับการมีจิตสำนึก เพราะความตระหนักเป็นการรู้ที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกตลอดเวลา ครั้งใดที่เกิดปัญหาหรือพบเห็นเรื่องราวที่เรารู้จักก็จะดึงจิตได้สำนึกทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าในภาวะใดก็ตาม จิตสำนึกที่ฝังลึกและถูกต้องนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลง

วิเชียร แพทยาคม, หลวง (2505: 46) กล่าวว่า เป็นการยากที่จะหาคำอธิบายอย่างแน่นอนลงไปได้ว่า “จิตสำนึก” คืออะไร เพียงแต่อธิบายทั่ว ๆ ไป หรือกล่าวจำแนกออกไปได้เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ของแต่ละนักวิชาการที่ให้ความสนใจในเรื่องนี้เท่านั้น และโดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงจิตสำนึกก็ยอมรับกันว่า เป็นส่วนหนึ่งของจิตใจมีความสัมพันธ์กับระบบประสาทกลาง กล่าวคือเมื่อระบบประสาทส่วนกลางสร้างวิถีประสาทที่เกิดความซับซ้อนขึ้นเมื่อใดนั้นย่อมหมายถึงความถึงจิตสำนึก จึงมักเข้าใจว่าจิตสำนึกเป็นความรู้สึกสำนึกตัว หรือรู้สึกมีสติ การที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นปกติ สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยดี เกิดจากการที่มันสมองส่วนสูงเป็นศูนย์กลางบังคับให้มนุษย์ทำงาน ได้ถูกต้องด้วยความมีสติ หากปราศจากจิตสำนึกแล้วร่างกายก็จะไม่สามารถทำกิจกรรมไปด้วยดี สมดังมุ่งหมายไว้

จากความหมายของจิตสำนึกดังกล่าว สรุปได้ว่า จิตสำนึก หรือ ความตระหนัก เกิดขึ้นจากสภาวะที่บุคคลเกิดความรู้สึกนึกคิด ความตื่นตัวในบทบาทหน้าที่ของตนอันเป็นผลจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส และแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่รู้ตัวและระลึกได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งจะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ซึ่งพื้นฐานของการสร้างจิตสำนึกนั้น เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ และการตระหนักถึงความสำคัญที่ตนมีต่อสิ่งนั้น

1.2 กระบวนการเกิดจิตสำนึก

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ในเรื่องกระบวนการเกิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียน มีผู้กล่าวถึงเรื่องกระบวนการเกิดจิตสำนึกไว้ดังนี้

กู๊ด Good (1973) กล่าวถึงกระบวนการเกิดจิตสำนึกว่า จิตสำนึกเกิดจากกระบวนการรับรู้ การคิด เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเร้า การสัมผัส แล้วก็จะเกิดการรับรู้ ขึ้นต่อมาจึงเกิดความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด นำไปสู่การเรียนรู้ในสิ่งนั้น ซึ่งการเรียนรู้ก่อให้เกิดความตระหนัก โดยทั้งการเรียนรู้และความตระหนักจะก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อไป

จنگล หินโน (อ้างถึงใน สาคร เชื้อฉนวน 2547: 29) กล่าวถึงกระบวนการเกิดจิตสำนึกว่า เกิดจากการรับรู้ เป็นการแปลความหรือให้ความหมายกับสิ่งที่ได้รับโดยผ่านการสัมผัส และการรับรู้นี้มีอิทธิพลนำไปสู่การกระทำของบุคคลตามกระบวนการรับรู้ โดยการรับรู้สามารถจำแนกได้เป็น 3 ขั้นตอน ตามปริมาณการรับรู้ คือ

1. การสำนึก (Awareness) เป็นการเริ่มรู้สึก หรือสำนึกเกี่ยวกับลักษณะหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดสิ่งเร้า

2. ความยินดีหรือเต็มใจที่จะรับ (Willingness to receive) เป็นการใส่สิ่งเร้านานพอสมควร แต่บุคคลยังไม่มีความคิดเห็นหรือประเมินตัดสินใจ เป็นเพียงการสังเกตเห็น และเกิดความพึงพอใจที่จะรับสิ่งที่มากระตุ้นความรู้สึกเอาไว้

3. การเลือกรับรู้ (Controlled or selected attention) บุคคลจะมีการรับรู้ต่อสิ่งเร้าโดยมีการจำแนกความแตกต่าง อย่างไรก็ตาม การรับรู้ในขั้นตอนนี้ก็ยังไม่มีการประเมินเช่นกัน

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (อ้างถึงใน สาคร เชื้อฉนวน 2547: 29-31) กล่าวถึงกระบวนการย่อยด้านพฤติกรรมศาสตร์ของการรับรู้ว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอก (External environment) ได้แก่ สิ่งเร้า (Stimulus) หรือสถานการณ์ (Situation) สิ่งเร้านั้นก็คือการเร้าทางประสาทสัมผัส (Sensual stimulation) ส่วนสถานการณ์ต่างๆ นั้น อาจเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) อาทิ สถานที่ทำงาน ภูมิอากาศ หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural environment) อาทิ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม อาจกล่าวได้ว่าการรับรู้จะไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย หากไม่มีสิ่งเร้า

มากระทบตัวบุคคลหรือเกิดสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งขึ้น แต่การมีสิ่งเร้าหรือเกิดสถานการณ์ดังกล่าว ก็ถือว่าขั้นตอนแรกของการรับรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว

ขั้นตอนที่ 2 การเผชิญหน้า (Confrontation) อาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ของบุคคลเริ่มเมื่อบุคคลนั้น ได้เผชิญหน้ากับสิ่งเร้าทางกายภาพอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ หรือเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งดังกล่าวมาแล้ว การรับรู้ในสิ่งเร้าทางกายภาพของบุคคลนั้นจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับตัวกรองความรู้สึก (Sensory filters) ของบุคคลนั้นๆ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ความสามารถทางกายภาพของบุคคล อาทิ ความสามารถทางสายตา ซึ่งมีต่างๆ กัน เช่นบางคนสายตาสั้น บ้างตายาว บ้างตาเอียง หรือความสามารถในการได้ยิน เป็นต้น นอกจากนั้น ตัวกรองหรือความสามารถนี้ยังเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ตามอายุ ความอดทนทางกายภาพ เป็นอาทิ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการรับรู้ของประสาทสัมผัสนั้น เป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลจริงๆ แม้การรับรู้ในประสาทสัมผัสจะเกิดขึ้น และร่างกายมนุษย์รับข้อมูลดิบของสิ่งเร้าแล้วก็ตาม ความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของบุคคลนั้นจะยังไม่เกิด จนกว่าขั้นตอนของการคัดเลือกจะเกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือก (Selection) เมื่อผ่านขั้นตอนการเผชิญหน้ากับสิ่งเร้าและสถานการณ์ และรับรู้ด้วยประสาททั้ง 5 แล้ว ในท่ามกลางสิ่งเร้ามากมาย และสถานการณ์ต่างๆ นั้น บุคคลจะให้ความสนใจในสิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างตามทัศนะของบุคคลนั้น ขั้นตอนนี้เรียกว่าการคัดเลือก ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับตัวกรองทางจิตวิทยา (Psychological filters) ที่กำหนดว่า สิ่งเร้าใดที่บุคคลจะรับไว้หรือปฏิเสธ บุคคลจะมีความตระหนักหรือเป็นความสำคัญในสิ่งเร้าที่ตนได้คัดเลือก และจะไม่เห็นความสำคัญในสิ่งเร้าที่ตนปฏิเสธ แม้สิ่งเร้านั้นจะมีอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันก็ตาม ในขั้นตอนการคัดเลือกนี้ ปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือก นั่นคือลักษณะของสิ่งเร้าประการหนึ่ง และลักษณะของผู้ทำการคัดเลือกอีกประการหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 4 การจัดระเบียบ (Perceptual organization) เมื่อบุคคลได้คัดเลือก รับรู้สิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมภายนอกแล้วก็จะเกิดการจัดระเบียบของการรับรู้ ทั้งนี้เพื่อจะเป็นการปูทางให้ขั้นตอนที่จะเกิดขึ้นต่อไป แม้บุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว อันทำให้เขาแตกต่างกันไปจากบุคคลอื่นอย่างมากก็ตาม แต่ก็มีปรัชญาหลายประการที่มีอิทธิพลต่อการจัดระเบียบของการรับรู้ในสิ่งเร้าของบุคคล โดยทั่วไป ปรัชญาเหล่านั้นได้แก่ความคล้ายคลึงกัน (Similarity) เช่น ความคล้ายคลึงกันในเรื่องสี ขนาด หรือลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้ความแตกต่างทางกายภาพ นอกจากนั้นระยะใกล้ไกล (Proximity in space) ความเร็วช้า (Proximity in time) ของสิ่งเร้าหรือสิ่งที่ถูกรับรู้ก็มีอิทธิพลต่อการจัดระเบียบของการรับรู้ด้วยเช่นกัน นั่นก็คือสิ่งเร้าที่อยู่ใกล้ๆ กัน หรือความเคลื่อนไหวด้วยความเร็วช้าพอๆ กัน จะถูกรับรู้ว่ายู่ในกลุ่มเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 5 การตีความ (Interpretation) เป็นขั้นตอนของการตีความในสิ่งเร้าที่รับเข้ามาในตัวบุคคล และได้จัดระเบียบไว้แล้ว การตีความนี้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในบรรดาขั้นตอน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตีความก็คือลักษณะของสิ่งเร้าและลักษณะส่วนตัวของบุคคลผู้นั้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการตีความได้แก่ Stereotype, Halo effect เป็นต้น

นอกจากนี้ เมธี ปิณฑนนานนท์ (2526: 40) กล่าวถึงกระบวนการเกิดความสำนึกว่ามีลำดับขั้นตอนอยู่ 5 ลำดับคือ ความรู้สึก ความคิดเห็น การติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอด การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา และการปฏิบัติ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความรู้สึก มีความรู้สึกสะอึกใจจากสิ่งที่ตนกระทำอยู่ หรือเคยมีประสบการณ์เกิดการยั้งคิดในค่านิยมที่ตนมีอยู่

2. ความคิดเห็น แบ่งเป็นประเภท คือ

2.1 เป็นความคิดเห็นอย่างมีระดับด้วยกัน คือ ระดับความจำ การแปลความ การประยุกต์ใช้ การตีความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน

2.2 เป็นความคิดเห็นแบบวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นส่วนตัว มีอคติ ซึ่งบางครั้งอาจไม่ถูกต้อง และข้อขัดแย้งออกจากสิ่งที่เป็นสัจจะหรือข้อเท็จจริง รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ การโฆษณาชวนเชื่อ และพฤติกรรมที่ทำตามๆ กันมา เป็นต้น

2.3 เป็นความคิดตามหลักตรรกวิทยา ความคิดแบบสร้างสรรค์ ความคิดจากทักษะด้านพุทธิศึกษา เช่น การใช้ภาษา การคำนวณ และการวิจัย เป็นต้น

ส่วนที่เป็นขั้นตอนความคิดเห็นนี้จะปรากฏออกมา เนื่องจากที่เราเกิดการรู้สึกสะอึกใจ ซึ่งจะเกิดความรู้สึก และเป็นความคิดเห็นประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือบูรณาการกันได้

3. การติดต่อสื่อสารและการถ่ายทอด สามารถทำได้ทั้งโดยการพูด โดยทางอื่น เช่น การส่งข่าวโดยถ้อยคำที่เขียน การฟัง การวาดรูป การถาม การให้ข้อมูล และรับข้อมูลป้อนกลับ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง เป็นต้น

4. การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาหาข้อสรุปจากทางเลือกต่างๆ มีการพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ เลือกการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูล การแก้ปัญหา การวางแผน และการเลือกอย่างอิสระ สำหรับขั้นตอนนี้ เมื่อได้มีการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดกันแล้ว การเห็นพ้องต้องกัน การสนับสนุนกัน การนิยมนร่วมกัน จะทำให้คนเลือกเชื่อและเกิดศรัทธาในการพึ่งตนเอง ว่าเป็นสิ่งที่ดีและยึดมั่นไว้ในใจ

5. การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ทำตามซ้ำกับที่เคยทำมา หรือจากที่เลือกใหม่ เมื่อมาถึงขั้นตอนนี้จะเกิดความเชื่อถือศรัทธาในพฤติกรรม ซึ่งก็จะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ของบุคคลนั้น

สรุปได้ว่า กระบวนการเกิดจิตสำนึกเกิดขึ้นได้จากการที่สิ่งเร้าในตัวบุคคลเกิดการรับรู้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ นำไปสู่จิตสำนึก และจิตสำนึกนี้จะต่อผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมได้ต่อไป

1.3 การสร้างจิตสำนึก

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างจิตสำนึกในการเรียนของนักเรียน มีผู้กล่าวถึงเรื่องการสร้างจิตสำนึกไว้ดังนี้

ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ (2533) กล่าวถึงหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการสร้างจิตสำนึกที่สำคัญไว้ดังนี้

1. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาของชุมชนและหมั่นปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น
2. มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักพึ่งตนเอง กระจือรื้อร้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน
3. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีการร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหของชุมชน
4. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานทั้งในส่วนตนและชุมชน

5. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการพัฒนาชุมชน

บัณฑิต จุลาลัย (2528) กล่าวว่า การสร้างจิตสำนึกที่ดีและถูกต้องนั้นต้องอาศัยปัจจัยของการรับรู้ของบุคคลเป็นหลัก ด้วยเหตุว่าการรับรู้สิ่งต่างๆ มาโดยตลอดจะช่วยสร้างจิตสำนึกได้ในภายหลัง ซึ่งการรับรู้ในเรื่องใดของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพล 3 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ การรับรู้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องราวใดๆ ขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้นๆ ประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมีผลกระทบโดยตรง ทำให้การรับรู้รับดับต่างๆ เช่น ประชาชนที่อยู่บริเวณที่มีน้ำท่วมย่อมรับรู้เรื่องของน้ำท่วมได้ดีกว่าประชาชนที่ไม่ได้อยู่ในบริเวณน้ำท่วม หรือคนที่ได้เคยมีโอกาสไปต่างประเทศจะรับรู้เรื่องความสะอาด ความเป็นระเบียบของบ้านเมืองจากประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมา เป็นต้น การรับรู้ดังกล่าวทุกวันจะทำให้เกิดความเคยชินในสภาพแวดล้อมและยอมรับในสภาวะแวดล้อมนั้น แม้ว่าจะไร้คุณภาพก็ตาม สำนึกดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อมีการเปรียบเทียบจากสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่

2. ความใส่ใจและคุณค่าในเรื่องที่จะรับรู้เป็นประเด็นสำคัญในการทำรับรู้เรื่องราวต่างๆ ทั้งนี้ ความใส่ใจและคุณค่าจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในขณะที่ความใส่ใจนั้นแปรเปลี่ยนได้หลายระดับ ตั้งแต่ความจำเป็น ความต้องการ ความคาดหวัง ความสนใจ และอารมณ์

เช่นในขณะที่ศิลปินอาศัยเพียงอารมณ์ที่จะใส่ใจรับรู้ในเรื่องของความงามของสภาพแวดล้อม นักอนุรักษ์ที่มีความสนใจเรื่องสภาวะแวดล้อมของเมืองก็จะใส่ใจและเห็นคุณค่าของธรรมชาติและเมือง ส่วนนักท่องเที่ยวที่คาดหวังในการพบบ้านเมืองที่งดงามก็จะใส่ใจรับรู้ในสภาวะของเมืองว่าเป็นอย่างไร

3. ลักษณะของรูปแบบการรับรู้เรื่องต่างๆ การรับรู้ นอกจากจะขึ้นอยู่กับผู้ที่รับรู้เองแล้ว ยังขึ้นอยู่กับสิ่งหรือเรื่องที่จะรับรู้ด้วยว่ามีลักษณะอย่างไร รวมไปถึงรูปแบบต่างๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ เช่น การสร้างสำนึกเรื่องขยะ ที่ได้รับความสนใจมาก ก็เนื่องจากวิธีการในการเผยแพร่ โดยใช้ดารภาพยนตร์ที่เป็นที่สนใจของประชาชน การใช้บทเพลง คำขวัญที่เร้าใจ การสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยการรับรู้บ่อยครั้ง และต้องการระยะเวลาอันพอสมควร รวมถึงรูปแบบที่เหมาะสมด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การสร้างจิตสำนึกสามารถใช้วิธีการกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก โดยใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นจากการที่ผู้สอนได้เสนอไว้ และวิธีการแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักเรียน ให้ผู้เรียนไปสืบค้นหาองค์ความรู้เพื่อนำมาประกอบกับความรูสึก ความคิด และความปรารถนาต่าง ๆ ต่อการเรียนของนักเรียน การแสดงออกนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจอันเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน

1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก

การศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกนั้นมีการมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยมีการศึกษาทั้งในเชิงปรัชญา จิตวิทยา และสังคมศาสตร์ ทางด้านจิตวิทยามีการกล่าวถึงจิตสำนึกในช่วงปี ค.ศ. 1950 คาลัท Kalat (อ้างถึงใน หฤทัย อาจปรุ 2544: 31) นักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ กล่าวถึงจิตสำนึกในด้านเกี่ยวกับการแบ่งภาคของจิต (Regions of Mind) กล่าวถึงหน้าที่ของจิตในการก่อให้เกิดพฤติกรรมทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ในด้านสังคมศาสตร์เริ่มมีการกล่าวถึงในช่วงศตวรรษที่ 17 (ชัยวัฒน์ ธิรพันธุ์ 2542: 24) ใช้แนวทฤษฎีของ แม็กซิส Maxis และ ฟุโก Fugo กล่าวถึงจิตสำนึกด้านการเมือง ซึ่งกล่าวว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งหมดคือการเมือง สำหรับประเทศไทยเริ่มต้นกล่าวถึงจิตสำนึกช่วงหลังพุทธศักราช 2500 (ธีรยุทธ บุญมี 2536: 192) คือช่วงเริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจิตสำนึก คือ

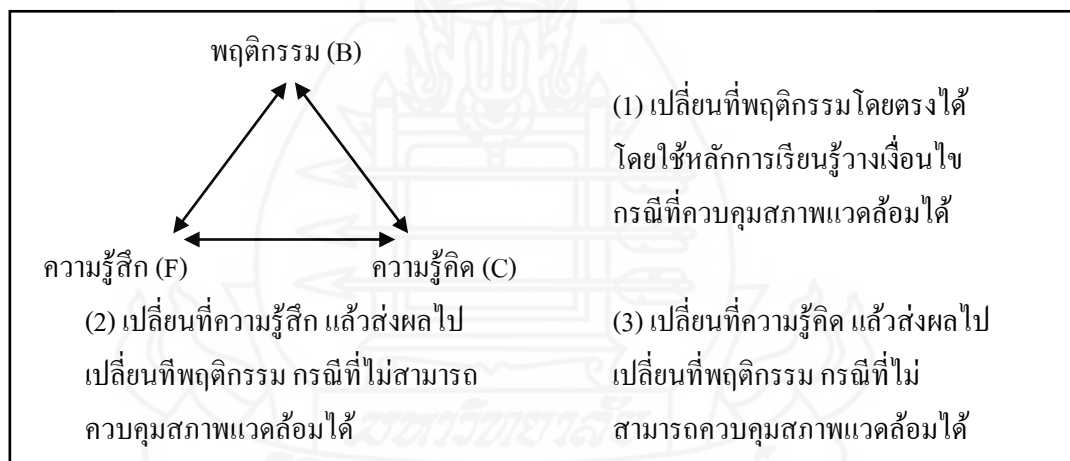
1. แนวความคิดสังคมเพื่อบุคคล เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ Herbert Spencer (อ้างถึงใน สิริ แคนสา 2551: 19) เชื่อว่าการที่ปัจเจกบุคคลเข้าเป็นสมาชิกของสังคม เพราะเขามีเจตจำนงที่จะให้ตัวเองมีความมั่นคงปลอดภัย คนสร้างสังคมขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของตนเอง จุดมุ่งหมายและหน้าที่ของสังคมไม่ใช่เพื่อตัวสังคมเอง หากแต่เพื่อปัจเจกบุคคล นั่นคือสังคมรับใช้บุคคล หรือสังคมเพื่อบุคคล “บุคคลจะมีสำนึกต่อผู้อื่น トラบเท่าที่เขาประจักษ์ว่าส่วนรวมหรือสังคมคือ

แหล่งที่มาแห่งความมั่นคงและปลอดภัยที่สำคัญสำหรับชีวิตส่วนตัวของเขา ตรงกันข้ามเมื่อใดที่ปัจเจกบุคคลประจักษ์ว่าสังคมไม่สามารถให้สิ่งนี้ได้ เช่นกรณีสังคมมีความยุติธรรม สังคมเต็มไปด้วยการกดขี่ เป็นต้น จิตสำนึกก็จะมีได้ยาก” เป็นจิตสำนึกเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของบุคคล หรือจิตสำนึกที่มีตัวบุคคลเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกทำได้โดยทำให้สังคมเป็นแหล่งที่ให้ความมั่นคงปลอดภัยอย่างแท้จริง เพื่อให้ปัจเจกตระหนักว่าความมั่นคงปลอดภัยของเขาไม่สามารถจะดำรงอยู่ได้โดยถ้าปราศจากความมั่นคงปลอดภัยของสังคม สังคมเป็นเครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อความอยู่รอดและมั่นคงปลอดภัยของตน

2. แนวความคิดบุคคลเพื่อสังคม เป็นแนวคิดที่มองกลับด้านกันกับแนวคิดสังคมเพื่อบุคคล นั่นคือแนวคิดนี้เห็นว่าสังคมเป็นสิ่งที่มืออยู่ดำรงอยู่ได้ด้วยตัวของมันเอง ไม่ใช่เครื่องมือที่ปัจเจกสร้างขึ้นเพื่อความอยู่รอด การดำรงอยู่ของสังคมมิได้ขึ้นอยู่กับปัจเจก “บุคคลเป็นฝ่ายที่ต้องยอมให้แก่สังคม หรือขึ้นอยู่กับสังคม บุคคลมีหน้าที่รับใช้เป้าหมายของสังคม” อีมิล เดอร์ไคม์ Emile Durkheim (อ้างถึงใน ศิริ แคนสา 2551: 20) เชื่อว่ากลุ่มคนเป็นเพียงวัตถุดิบที่สังคมจะเกิด และสิ่งที่จะทำให้เกิดสังคมไม่ใช่ความปรารถนาที่จะมั่นคงปลอดภัยของแต่ละคน หากแต่เป็นความสัมพันธ์ต่อกันอย่างยั่งยืนของคนเหล่านั้น เบื้องหลังความสัมพันธ์นี้เรียกว่า อารมณ์ (Sentiment) ความรู้สึกผูกพันว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Sense of belonging) และระบบความเชื่อร่วมกันของคนในกลุ่ม (Belief system) บุคคลยอมปฏิบัติตามกลุ่มแม้จะขัดใจ เพราะสำนึกในกลุ่ม (Collective Conscience) สำนึกในกลุ่มดำรงอยู่ได้ด้วย 3 สิ่งข้างต้น บุคคลไม่เพียงสำนึกว่ากลุ่มมีความสำคัญเหนือกว่าตนเท่านั้น แต่ยังสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นด้วย สังคมสมัยใหม่มีความซับซ้อน ความสัมพันธ์อันเป็นสิ่งเชื่อมประสาน คือความผูกพันเชิงพันธสัญญา (Contractual relations) ทำให้สำนึกกลุ่มดำรงอยู่ได้โดยที่แต่ละคนแต่ละหน่วยที่แตกต่างกันต่างสำนึกว่าผู้อื่น กลุ่มอื่น เป็นส่วนหนึ่งในสังคมนเดียวกัน หน้าที่แต่ละหน่วย ยังผลให้สังคมดำรงอยู่ได้ เฉกเช่นอวัยวะที่แตกต่างกัน อันประกอบเป็นองค์อินทรีย์ (Organism) เรียกว่าเอกภาพแบบองค์อินทรีย์ (Organic Solidarity) คือเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้เพราะการทำหน้าที่ของอวัยวะแต่ละส่วนที่แตกต่างกัน เป็นสำนึกที่มีสังคมเป็นศูนย์กลาง

จากแนวความคิดสังคมเพื่อบุคคล และแนวความคิดบุคคลเพื่อสังคม สรุปได้ว่า จิตสำนึกอาจเกิดขึ้นและดำรงอยู่บนพื้นฐานของความสนใจในผลประโยชน์ที่ตัวเองจะได้รับจากส่วนรวม (Self-interest) หรืออาจเกิดขึ้นและดำรงอยู่โดยอาศัยความสำนึกในส่วนรวม สำนึกต่อผู้อื่นที่ต้องปราศจากความสนใจในผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับโดยสิ้นเชิงก็ได้ แต่การพัฒนาพฤติกรรมนั้น สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีตามความเชื่อ พื้นฐานของแต่ละแนวคิด การนำหลักการแห่งพฤติกรรม (Behavior principles) มาอธิบายพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ของบุคคลได้ ดังที่ คาลิช Kalish (อ้างถึงใน ประทีป จินฉัตร 2540: 9-10) ได้ให้ความหมายของหลักการแห่งพฤติกรรมไว้ว่า เป็นหลักการที่ครอบคลุมทั้งแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไข และแนวคิดทางจิตวิทยาต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์เข้ามาประยุกต์ใช้ในการนำแนวคิดของการใช้หลักการแห่งพฤติกรรมมาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น สามารถพิจารณาได้ 2 กรณี คือ กรณีที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ ผู้ทำหน้าที่พัฒนาสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่พฤติกรรมของบุคคลนั้นได้โดยตรง โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไข จัดการกับพฤติกรรมโดยตรงด้วยการควบคุมสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้ได้ ส่วนกรณีที่สองที่ไม่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้จึงไม่สามารถที่จะเปลี่ยนหรือพัฒนาที่พฤติกรรมโดยตรงได้ จึงต้องจัดกระทำโดยการเปลี่ยนที่ความรู้สึก (Feeling) ซึ่งส่งผลทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนได้หรือจัดกระทำโดยการเปลี่ยนที่ความรู้คิด (Cognitive) ซึ่งส่งผลทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เป็นเพราะตามหลักการแห่งพฤติกรรมเชื่อว่า การรู้คิด ความรู้สึก และพฤติกรรมจะมีผลซึ่งกันและกัน ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมอาจจัดกระทำได้ทั้งพฤติกรรมโดยตรง หรือจัดกระทำที่ความรู้คิด ความรู้สึกเพื่อให้พฤติกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ได้ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (B) ความรู้สึก (F) และความรู้คิด (C)

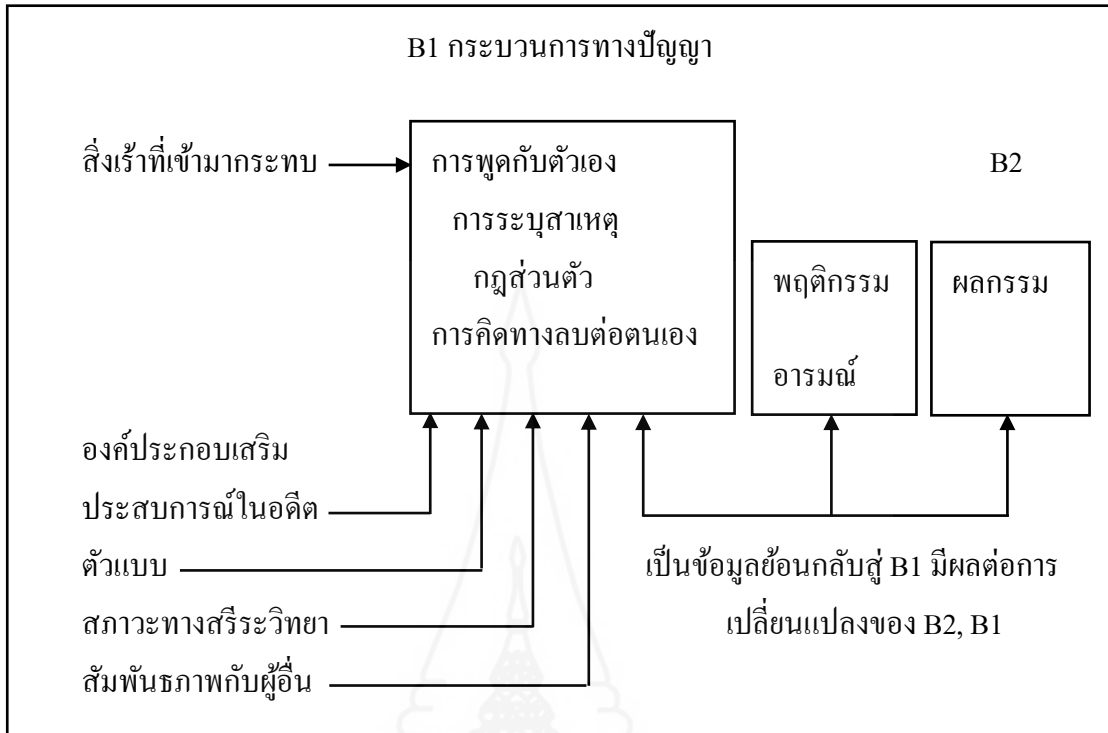
ประทีป จินฉัตร (2540: 10) เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิเคราะห์และการปรับพฤติกรรม
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้หลักการแห่งพฤติกรรมในลักษณะของการเปลี่ยนความรู้คิด (Cognitive) เพื่อให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior) ตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมปัญญานิยม (Cognitive Behavior Approach) โดย ดร.รายเด็น Dryden และ โกลเด็น

Golden (อ้างถึงใน ประทีป จินฉัตร 2540: 128) เสนอแนวคิดว่าการจัดกระทำข้อมูลและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ภายในกระบวนการทางปัญญาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลโดยกระบวนการทางปัญญา หมายถึงการทำงานในหลายลักษณะ ได้แก่ การคิด การให้ความหมาย จิตนาการ ความเชื่อ ความคาดหวัง การอนุมานสาเหตุ เป็นต้น ในการเลือกใช้วิธีการพัฒนาที่กระบวนการทางปัญญา เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงแล้วทำให้เกิดความคงทนของพฤติกรรมมากกว่าการพัฒนาที่พฤติกรรมโดยตรง เนื่องมาจากกระบวนการทางปัญญาที่ได้รับการปลูกฝังให้พัฒนาหรือเปลี่ยนไปในทางที่เหมาะสม จะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมให้มีการกระทำตามกระบวนการทางปัญญาได้ดี ซึ่ง คอบสัน Dobson (อ้างถึงใน ประทีป จินฉัตร 2540: 128) ได้รวบรวมหลักการพื้นฐานของแนวคิดพฤติกรรมปัญญานิยมไว้ 3 ประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1. กระบวนการทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรม
2. กระบวนการทางปัญญาสามารถจัดให้มีขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้
3. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถกระทำได้โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญา

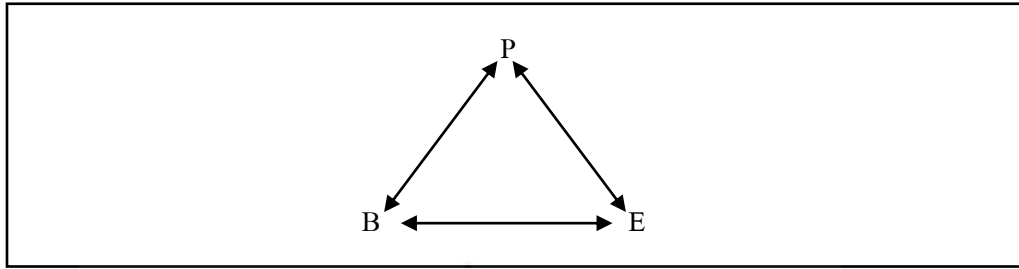
ซึ่งแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญาจะมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงทางปัญญา เพื่อที่พฤติกรรมภายนอกจะเกิดการเปลี่ยนแปลง มาโฮนี Mahoney 1974 (อ้างถึงใน ประทีป จินฉัตร 2540: 256) ส่วนเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า กระบวนการทางปัญญา พฤติกรรมและอารมณ์ และผลกรรมนั้น แนวคิดของกลุ่มพฤติกรรมนิยมนิยามความคิดเห็นตรงกันว่า การรับสิ่งเร้าเข้าไปจัดกระทำในกระบวนการทางปัญญา ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมและอารมณ์ ต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ซึ่งอาจจะพิจารณาลักษณะความสัมพันธ์ของกระบวนการทางปัญญา พฤติกรรมและอารมณ์ ในลักษณะที่เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interaction) กล่าวคือ บุคคลแสดงพฤติกรรมภายนอกด้วยการชี้แนะ (Prompting) จากกระบวนการทางปัญญา และในขณะเดียวกัน พฤติกรรมภายนอกก็มีอิทธิพลต่อกระบวนการทางปัญญาและรวมภาวะทางสรีรวิทยา (Physiological) ไว้กับพฤติกรรมภายนอก จากแนวคิดนี้ ถ้าต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายในหรือ กระบวนการทางปัญญาก็สามารถใช้วิธีการใด ๆ ก็แล้วแต่ผู้บำบัด ดังนั้นตามแนวคิดนี้วิธีการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายในจึงเปิดกว้างมาก ซึ่งจะนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ หรือนำแนวคิดใด ๆ มาใช้ ก็ได้ เพราะถ้าสามารถทำให้กระบวนการทางปัญญาเปลี่ยนแปลงแล้ว ก็ยังจะส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอกในที่สุดความสัมพันธ์ของกระบวนการทางปัญญากับพฤติกรรมและอารมณ์แบบ ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ในลักษณะ Interaction พัฒนามาจาก คาลิช (Kalish)

ที่มา: ประทีป จินนี้ (2540: 133) เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิเคราะห์และการปรับพฤติกรรม สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอลลิส Ellis (อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2543) ได้เสนอเทคนิควิธีการหลากหลายในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญา ได้แก่ การใช้วิธีตั้งคำถามโดยยึดข้อมูลเชิงประจักษ์และเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การบันทึกความคิดของตนเอง การใช้การบำบัดโดยหนังสือ การใช้จินตนาการ การฝึกผ่อนคลาย การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ การฝึกทักษะ การเล่นบทบาทสมมติ และการใช้ตัวแบบ ซึ่งเป็นวิธีที่จะนำมาใช้จัดการกับความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมหรือเรียกว่าเป็นการปรับพฤติกรรมทางปัญญานั้นเอง ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเรียนรู้จากการสังเกต จากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญหาทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญหาสังคมของ Bandura นั้น มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล นั่นคือ ปัญหา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆ ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) สภาพแวดล้อม (E) และส่วนบุคคล (P) ซึ่งได้แก่ ปัญญา ชีวิตภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำ

ที่มา: แบนดูรา (Bandura 1986: 24) *School Learning Theory Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.*

จากภาพที่ 2.3 การที่ปัจจัยทั้ง 3 ทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกัน ก็ไม่ได้หมายความว่าทั้ง 3 ปัจจัยนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียม บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัย และอิทธิพลทั้ง 3 นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ แบนดูรา Bandura (อ้างถึงในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2543: 49) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไม่แตกต่างไปจากความหมายของการเรียนรู้ของนักจิตวิทยาคนอื่นๆ นั่นคือการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม หากแต่ว่าการให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น Bandura กลับตีความแตกต่างจากที่นักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมตีความ เนื่องจากนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมมองการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในแง่ของการแสดงออกหรือที่เรียกว่า Performance นั่นคือบุคคลจะต้องแสดงออกในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงจะเรียกว่าเกิดการเรียนรู้ แต่ทว่า Bandura กลับมองว่าการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นต้องพิจารณาในแง่ของการแสดงออก หากแต่ว่าการได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ (Acquired) ถือว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว แม้ว่าจะยังไม่มีการแสดงออกก็ตาม ดังนั้นการเรียนรู้ของ Bandura นั้น มักจะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมภายใน โดยไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออกและแน่นอน การแสดงออกของพฤติกรรมก็จะสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น การที่คนที่ชอบตีเทนนิส ได้ดูการแข่งขันเทนนิสและสนใจทำดีเทนนิสของนักเทนนิสที่แข่งขัน พร้อมทั้งจำวิธีการตีในท่าต่างๆ เอาไว้ในความจำของตนเอง ซึ่งกระบวนการเพียงแค่นี้ Bandura ก็ถือว่าได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้ว และเมื่อบุคคลนั้นมีโอกาสที่เหมาะสม เช่น ได้ไปตีเทนนิสกับเพื่อนเขาก็อาจจะ

แสดงท่าทางการตีเทนนิสในลักษณะของนักเทนนิสที่เขาเคยดูก็ได้ นั่นก็เป็นการพิสูจน์ว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้วจริงๆ จากปัจจัยทางการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา และความหมายของการเรียนรู้ตามแนวคิดของแบนดูรานั่น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูราได้มุ่งเน้นว่าการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม ซึ่งแบนดูราได้เสนอวิธีเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญาไว้ 3 วิธีคือ การเรียนรู้โดยการสังเกต การกำกับตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งในการวิจัยนี้ใช้วิธีการกระบวนการทางปัญญา โดยการสังเกต เพราะแบนดูรามีความเชื่อว่า คนเราส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแทบทั้งสิ้น และประเทือง ภูมิภทราคม (2535: 73) สรุปว่าทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้ 2 วิธี คือ การเรียนรู้จากผลกรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้จากการเลียนแบบ คือการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ทางอ้อม อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ของสังคมของแบนดูราจะเน้นที่การเรียนรู้โดยการสังเกตเป็นสำคัญ แบนดูราเห็นว่าในชีวิตจริงของมนุษย์ นอกจากจะได้รับการอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม มนุษย์ก็มีอิทธิพลต่อสิ่งเร้าทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่นด้วย นอกจากนี้มนุษย์ยังมีความคิด ความเชื่อ และความคาดหวัง ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขานอกจากแนวคิดพื้นฐานที่แบนดูราเน้นว่าพฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีผลมาจากกระบวนการทางปัญญาด้วย คือถ้ากระบวนการทางปัญญาเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งเขาได้เสนอวิธีการที่สามารถใช้เปลี่ยนแปลงกระบวนการทางปัญญา หรือพฤติกรรมภายใน ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกต ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการใส่ใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการรับรู้ลักษณะสำคัญ ๆ ของตัวแบบโดยการสังเกต และสามารถสรุปรวบรวมสิ่งที่รับรู้มาได้อย่างเป็นขั้นตอน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการของความใส่ใจในการเรียนรู้ด้วยการสังเกต
2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการของการจำอันเกิดจากการรวมพฤติกรรมของตัวแบบที่ได้จากการสังเกตไว้ทุกครั้ง การเก็บจำนี้มี 2 ปัจจัยหลักคือปัจจัยที่เป็นการเก็บจำ และปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้สังเกต
3. กระบวนการกระทำ (Production Process) เป็นกระบวนการดัดแปลงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวแบบพฤติกรรมมาเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม มีปัจจัยหลัก 2 ปัจจัยที่เป็นการกระทำ จะมีการแสดงพฤติกรรมในครั้งแรก ๆ อาจจะยังไม่ถูกต้องทีเดียว แล้วค่อย ๆ ปรับแก้ไขพฤติกรรมของตนเองจนกว่าจะได้รับผลที่พึงพอใจ

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความรู้ที่ได้รับมากับการแสดงออก ในการเรียนรู้ทางสังคมนั้น บุคคลไม่อาจแสดงออกได้ตามที่รับรู้มาทั้งหมด แต่จะทำตามแบบพฤติกรรมของตัวเองที่ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองมากกว่าเลือกในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเอง และจะประเมินคุณค่าของตัวเอง โดยการรับเอาสิ่งที่ตนเอง มากกว่าเลือกในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเอง และจะประเมินคุณค่าของตัวเอง โดยการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจ และไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่พึงพอใจ ดังนั้นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งในการใช้ตัวเองต้องมีการจูงใจโดยการให้รางวัล หรือการเสริมแรงทางบวกเพื่อกระตุ้นให้ปฏิบัติจนเป็นนิสัย และเสริมให้พฤติกรรมนั้นเกิดมากยิ่งขึ้น

ความคิดเชิงจิตสำนึกในการวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของความคิดเรื่องการพัฒนาจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) ตามแนวคิดของโคลเบิร์ต ซึ่งเป็นลักษณะของการคิดในระดับต่าง ๆ ที่บุคคลใช้เป็นหลักในการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับจริยธรรม โคลเบิร์ตเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งทฤษฎีพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้กรอบทฤษฎีพัฒนาการด้านการคิด (Theory of Cognitive Development) ของเพียเจต์ เป็นแนวในการศึกษาค้นคว้า

โคลเบิร์ตและคณะได้ทำการวิจัยหลายลักษณะในหลายวัฒนธรรม จนสามารถสรุปไว้ว่า

1. พัฒนาการทางจริยธรรมมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาการด้านการคิด ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการใช้เหตุผล
2. เหตุผลเชิงจริยธรรมแบ่งเป็นระดับต่างๆ และมีขั้นตอนของพัฒนาการที่เป็นสากล และ
3. โครงสร้างของจริยธรรมแตกต่างจากเนื้อหาของจริยธรรม พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากอิทธิพลด้านโครงสร้างทางความคิด ดังนั้นเหตุผลเชิงจริยธรรมจึงไม่ใช่คำพูด แต่เป็นระดับความคิดที่บุคคลใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจ (Arbuthnot and Faust 1981: 382)

โคลเบิร์ต (Kohlberg 1964: 21-23) จำแนกโครงสร้างของเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น คือ

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) เป็นพัฒนาการในช่วงอายุประมาณ 2-12 ปี ผู้มีพัฒนาการในระดับนี้ยังไม่มีหลักการเป็นของตนเอง ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่เกิดจากแรงผลักดันภายนอกตน เช่น อำนาจจากผู้ใหญ่ เหตุผลที่ใช้เพื่อการตัดสินใจ คือเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย อีกลักษณะหนึ่งของการใช้เหตุผลคือ เพื่อประนีประนอมกับอำนาจ ไม่มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 จริยธรรมเฉพาะบุคคล หรือจริยธรรมแบบเครื่องมือ เป็นจริยธรรมที่มุ่งที่ตัวบุคคล กล่าวคือไม่ได้ใช้หลักการเดียวกันกับทุกคนที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น เหตุผลในการตัดสินใจคือเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล เพื่อการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อีกลักษณะหนึ่งคือ จะพิจารณาความถูกต้องในลักษณะสัมพัทธ์คือเห็นว่าความถูกต้องดังกล่าวเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล (Relatively) ไม่มีมาตรฐานเดียวกัน

ระดับที่ 2 ระดับกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นพัฒนาการในช่วงอายุประมาณ 12 ปีขึ้นไป ผู้มีพัฒนาการในระดับนี้จะสามารถเข้าใจความคาดหมายของสังคมที่มีต่อตน และใช้เหตุผลที่สอดคล้องกับค่านิยมและกติกาของสังคม ระดับนี้มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 จริยธรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เหตุผลที่ใช้คือเพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้อื่น มุ่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ต้องการให้ผู้อื่นทำกับตนดังที่ตนทำกับผู้อื่น

ขั้นที่ 4 จริยธรรมแบบคำนึงถึงระบบสังคม ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะเข้าใจหน้าที่ที่ตนจะต้องมีต่อสังคม ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามกติกา

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Level) เป็นพัฒนาการในช่วยอายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป ระดับนี้มี 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 จริยธรรมแบบสิทธิมนุษยชนและความผาสุกของสังคม ผู้มีพัฒนาการขั้นนี้ใช้เหตุผลว่า เพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก การเชื่อฟังกฎหมายก็เพราะกฎนั้นเป็นสัญญาประชาคมที่มีไว้เพื่อพิทักษ์สิทธิหรือเพื่อให้สังคมคงอยู่

ขั้นที่ 6 ขั้นจริยธรรมสากล หรือขั้นหลักการ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะมีความเชื่อที่เป็นเหตุผลสากล ยึดความยุติธรรมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ เคารพความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ขั้นนี้เป็นขั้นย้อนกลับของขั้นที่ 5 ในแง่ที่ว่า ขั้นที่ 5 จะรักษาประโยชน์ส่วนรวม แต่ขั้นที่ 6 จะคำนึงถึงเอกกัตบุคคลด้วย

ลำดับขั้นตั้งแต่ 1-6 นี้ครอบคลุมพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งพัฒนาถึงขีดสุด และมีลักษณะเป็นสากลคือ บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใด เชื้อชาติใด วัฒนธรรมแบบใดก็มีแนวโน้มว่าเจริญ โดยผ่านกระบวนการเหล่านี้ตามลำดับขั้น จากขั้นต่ำไปหาขั้นสูง โดยไม่ข้ามขั้นตอน การพัฒนาความคิดเชิงจิตสำนึกในการวิจัยนี้ใช้ตามแนวการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ต ซึ่งควรเริ่มด้วยการสร้างให้เกิดความไม่พอใจและขัดแย้งในความรู้หรือ

เหตุผลเดิมที่มีอยู่แล้วให้เขาได้อธิบาย แสดงความคิดเห็นกับเพื่อนๆ จากนั้นใช้ให้เขาได้เห็นได้ เข้าใจคำตอบ คือความรู้ใหม่หรือเหตุผลในขั้นที่สูงขึ้น ซึ่งจะทำได้เด็กเกิดความเข้าใจและมองเห็น ในสิ่งซึ่งก่อนหน้านั้นเขาไม่เคยเข้าใจ ในทางปฏิบัติจริงๆ อาจทำได้โดยการเอาเด็กที่มีจริยธรรมอยู่ใน ระดับหนึ่ง ให้เขาได้อธิบายในสิ่งที่สร้างให้เกิดความขัดแย้งซึ่งเป็นปัญหาทางจริยธรรม แล้วครูช่วย ส่งเสริมแนะแนวการอภิปรายที่จะนำไปสู่ขั้นของเหตุผล หรือความรู้ที่สูงขึ้น ก็จะทำให้เด็กได้ พัฒนาไปสู่ขั้นสูงกว่าเดิมนั้นได้ หลักสำคัญในการพัฒนาโดยวิธีนี้ก็คือ สร้างให้เกิดความขัดแย้งใน ความรู้ขึ้นภายในบุคคล โดยเสนอให้เขาได้รับความรู้ใหม่ ซึ่งขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับความรู้ เดิมของเขา แล้วจากนั้นก็วิธีซึ่งทำให้เขาได้มาซึ่งความเข้าใจและเห็นด้วย พร้อมกับยอมรับเอา ความรู้หรือเหตุผลใหม่นั้นเข้าไปเป็นของเขา ซึ่งอาจเป็น โดยใช้การอภิปราย การเสนอคำตอบในขั้น สูงกว่าให้ การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน หรือการใช้ตัวแบบ การสร้างให้เกิดความขัดแย้งหรือความ ไม่สมดุลทางความรู้ อธิบายได้ว่าเป็นการทำให้ความตึงเครียด อันเป็นผลให้บุคคลพยายามที่จะ ปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากการถูกบีบคั้น พ้นจากความขัดแย้งภายในไปสู่ความสงบสมดุล ซึ่ง ลักษณะดังกล่าวคล้ายกับลักษณะของความอยากหรือแรงขับที่จะทำให้คนต้องการค้นคว้า สำรวจ ต้องการการตอบสนองทางประสาทหรือการเคลื่อนไหว เพื่อไปสู่ความพอใจ ความสำเร็จ เพื่อให้ เกิดความสอดคล้องและลดความขัดแย้ง

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าบุคคลสามารถฝึกฝน เพื่อพัฒนาความคิดเชิงจิตสำนึกซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของความคิดเรื่องการพัฒนาจริยธรรมตามแนวคิดของโคลเบิร์ต การพัฒนาจริยธรรม ทำได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลได้รับรู้ทัศนคติของผู้อื่น ซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สูงกว่า 1 และ เปิดโอกาสให้บุคคลได้รับรู้ทัศนคติของผู้อื่น ซึ่งมีจริยธรรมอยู่ในขั้นที่สูงกว่า 1 ขึ้น และเปิด โอกาสให้บุคคลทดลองแสดงบทบาทของผู้อื่น โดยเฉพาะบทบาทผู้อื่นที่มีต่อบุคคลนั้น เพื่อให้มี โอกาสประสบกับทัศนคติที่ขัดแย้งกับโครงสร้างความคิดทางจริยธรรมเดิมของตน ในจังหวะที่ เกิดความขัดแย้งนี้ หากมีการชี้แนะที่เหมาะสม ก็จะช่วยให้บุคคลพัฒนาเหตุผลทางจริยธรรมให้สูงขึ้น ได้ การพัฒนาดังกล่าวสามารถกระทำได้หลายวิธี โดยเน้นกิจกรรมที่เป็นหัวใจของการพัฒนาตาม ทฤษฎีของโคลเบิร์ต คือการอภิปรายแลกเปลี่ยนทัศนคติ การปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนจะมีผลต่อ ระดับจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวออกจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะ การที่เด็กได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้อภิปรายโต้แย้งกันกับเพื่อนจะทำให้เขา ได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบความรู้เดิม ที่เขามีอยู่และสามารถปรับให้เข้ากันได้ เขาก็จะมีโครงสร้างของความรู้และเหตุผลใหม่ขึ้นมา ผู้วิจัย ได้ใช้กระบวนการกลุ่มซึ่งมีการอภิปรายและเปลี่ยนทัศนคติ จึงคาดว่านักเรียนที่ได้รับการพัฒนา

ความคิดเชิงจิตสำนึกด้วยวิธีการดังกล่าว จะมีความสามารถในระดับเหตุผลในการตัดสินใจเชิงจิตสำนึกหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีของนักจิตวิทยาที่ควรกล่าวคือ ซิกมันด์ ฟรอยด์ Sigmund Freud (อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ 2530: 231-234) เขาเชื่อว่า จริยธรรมของคนนั้นอยู่ในส่วนตนที่เรียกว่า คนในคุณธรรม (Super-ego) ซึ่งเป็นตนที่ได้รับการขัดเกลาจากสังคม โดยฟรอยด์แบ่งตนของมนุษย์เป็น 3 ระดับ คือ

1. อิด Id (Primitive Self) ได้แก่ ตนที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของมนุษย์ เป็นตนที่มนุษย์มีมาพร้อมกำเนิด และเป็นตนที่เป็นแหล่งกำเนิดของแรงขับเคลื่อนทั้งหมด

2. อีโก้ Ego (Present Self) ได้แก่ ตนในจิตใต้สำนึกและจิตใต้สำนึกบางส่วนที่เราอาจรับรู้หรือรับรู้บางส่วนในขณะปัจจุบัน

3. ซุปเปอร์อีโก้ Superego (Self with Ethics) ได้แก่ ตนในจิตใต้สำนึก เป็นส่วนมากอาจมีจิตใต้สำนึกแฝงอยู่บ้าง เป็นตนที่ได้รับการขัดเกลาจากกฎเกณฑ์ของสังคมแล้ว

ระบบจิตมนุษย์ทั้ง 3 ระดับนี้ ในการทำงานตามหน้าที่ย่อมจะต้องมีการต่อสู้ มีการยอมรับ มีการปรับตัวกัน มีความขัดแย้งกัน เป็นสิ่งที่ เป็นธรรมชาติ จากพื้นฐานจริยธรรมของฟรอยด์ พฤติกรรมอันเกิดจากแรงขับ 2 ตัว ได้แก่ 1) แรงขับทางเพศ (Sex drive) และ 2) แรงขับความก้าวร้าว (Aggressive drive) ซึ่งทั้ง 2 แรงขับนั้นจะผสมผสานมากับการเรียนรู้แบบเอกลักษณ์ของบิดาหรือมารดา (Identification) โดยฟรอยด์อธิบายว่าการเลียนแบบคือ กระบวนการรับเอาบุคลิกภาพของบุคคลอื่นมาผนวกเข้าเป็นส่วนของบุคลิกภาพของเด็กเอง ซึ่งหมายถึงการที่เด็กจะเลียนแบบบุคลิกภาพของบิดาหรือมารดา ตามอิทธิพลทางบวกหรือลบจากปมออดิปุส (Oedipus complex) ซึ่งจะเกิดกับเด็กในตอนต้นชีวิต ฟรอยด์เชื่อว่าการเลียนแบบนั้นมีกระบวนการดังนี้

1. กระบวนการสร้างจิตในสำนึก (Conscious) ของเด็กนั้น

2. กระบวนการข้ามวัย (Generation) ซึ่งเกิดจากการถ่ายทอดค่านิยมต่างๆ จากบิดาหรือมารดาของเขาโดยวิธีเลียนแบบ

3. เด็กจะสร้างค่านิยม ความพึงพอใจหรือบทบาททางเพศต่างๆ

นอกจากนี้ฟรอยด์ยังเชื่อว่า คนในคุณธรรม (Superego) สร้างมาจากพัฒนาการของมนุษย์ในการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ในสภาพการณ์และบุคคลแวดล้อมในสังคมที่เขาเป็นสมาชิก

ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมและจิตวิทยาพัฒนาการ ได้มีการศึกษาด้านพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากตัวกระตุ้นทางสังคม โดยได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของคนเรา ประกอบด้วย

คุณลักษณะของบุคคลในด้านความคิด ความรู้สึกและความทรงจำ ดังนั้นบุคลิกภาพจึงมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) เช่น ความคิด (Thoughts)สติปัญญา (Intelligence) ความทรงจำ (Memory) ความเข้าใจ (Perception)

2. พฤติกรรม (Behavioral) เช่น ความฉลาด (Talents) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Competence)

3. อารมณ์ (Emotional) เช่น ความรู้สึก (Feeling) การรับรู้ (Sentiments) จิตวิทยาสังคม ได้อธิบายถึงที่มาของพฤติกรรมมนุษย์ไว้ โดยมีที่มาจากความต้องการของมนุษย์ตามระดับต่อไปนี้

1. ความต้องการทางกาย (Physical need) โดยหมายความรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความอบอุ่นทางกาย

2. ความต้องการทางสังคม (Social need) โดยศึกษาถึงความต้องการอยู่ร่วมในสังคม ความต้องการกลุ่มเพื่อน

3. ความต้องการให้มีความสำคัญแก่ตนเอง (Self-esteem need) เป็นลักษณะของความต้องการได้รับการยอมรับ การยกย่อง และรู้สึกว่าคุณค่า

ทฤษฎีทางสังคมวิทยา ในทางสังคมวิทยาซึ่งเป็นศาสตร์ที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ความสัมพันธ์เหล่านั้นไม่ว่าในรูปแบบใดๆ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใด มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ในการดำรงอยู่ต่อไปของสังคม สังคมวิทยาเชื่อว่าความสัมพันธ์เหล่านี้ประกอบกันเป็นโครงสร้างของสังคม มีอิทธิพลอย่างมากเหนือพฤติกรรมของมนุษย์จากความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อกัน ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ และพัฒนาบุคลิกภาพนิสัยใจคอ ความคิดเห็น และแบบของการดำเนินชีวิต ซึ่งส่วนหนึ่งก็ได้ขึ้นอยู่กับกรอบที่ได้รับมานั้น มีขอบเขตในการศึกษาที่หลากหลาย เช่น สังคม (Society) และวัฒนธรรม (Culture) การจัดระเบียบสังคม (Social Organization) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) รวมทั้งความไม่เป็นระเบียบของสังคมและปัญหาสังคม (Social Disorganization and Social Problems) ด้วยเหตุนี้ปรากฏการณ์ทางสังคมในเรื่องจิตสำนึก จึงมีส่วนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักแนวคิดและทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาเป็นอย่างมาก เช่น ทฤษฎีของเดอร์ไคม์ เกิดขึ้นจากหนังสือ 4 เล่ม Division of Labour in society (1893) The Rules of Sociological Method (1895) Suicide (1897) และ The Elementary Forms of The Religious Life (1913) หนังสือแต่ละเล่ม เป็นส่วนผสมจากแนวคิดแบบอังกฤษและฝรั่งเศส ในเรื่อง Division of Labour in Society ความคิดหลักของเดอร์ไคม์ คือความเป็นปึกแผ่นของสังคม ซึ่งจะเกิดขึ้นได้สองแนวทาง เดอร์ไคม์สนใจการร่วมมือกันทางสังคม เชื่อว่า

สังคมจะค่อยๆ เปลี่ยนไปเป็นสภาพที่กลมเกลียวแบบประสานงานกัน รัฐบาลจะทำหน้าที่จัดระเบียบสังคม คนแต่ละคนจะมีหน้าที่ของตัวเอง และเขาอธิบายว่าปฏิสังสรรค์ทางสังคมเป็นความจริงทางสังคม สังคมมีแก่นแท้ของตัวเอง ความจริงทางสังคมเป็นการแสดงออกแบบหมู่คณะ (เกียรติกศักดิ์ แสงอรุณ 2551: 26)

เดอร์ไคม์เชื่อว่าความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต้องมีจิตสำนึกทางสังคม โดยเฉพาะ Posiสังคม ศาสนา และภาษา แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลทางความคิดในการศึกษาสังคมด้วยวิธีปฏิฐานนิยม (Positivism) จากเชินต์-ไซมอนและกองค์ โดยให้ความสนใจศึกษาสังคมว่า สังคมมีความเป็นปึกแผ่น (Social Solidarity) และมีความมั่นคงอย่างไร เดอร์ไคม์มีความคิดเห็นว่า การที่มารักทำให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้นยังไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของสังคม (Bottomre 1981 และ Turner 1990 อ้างถึงใน Vander Zanden 1993: 12) เดอร์ไคม์มองว่าความเป็นระเบียบของสังคม (Social Order) และความเป็นสุขของประชาชนในสังคมจะเกิดขึ้นหรือคงอยู่ด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม (Social Integration) ความผาสุกของคนในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับความรู้สึกที่เกิดจากสภาพการณ์ภายนอกภายในสภาวะแวดล้อมทางสังคมที่เขาอาศัยอยู่ การเกิดการจลาจล หรือความวุ่นวายในสังคมจะเป็นปัจจัยทำลายความผูกพันทางสังคม และบางครั้งอาจทำเป็นเหตุให้คนในสังคมทำการฆ่าตัวตายได้

นอกจากนี้เดอร์ไคม์ยังได้อธิบายว่า การศึกษาทางสังคมวิทยาเป็นการศึกษาข้อเท็จจริงทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องชีวิตของสังคมที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะทางชีววิทยาหรือจิตวิทยาของคนในสังคม แต่เป็นการศึกษาประสบการณ์ภายนอกของคนในสังคมที่อยู่ภายในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยบังคับให้บุคคลต้องประพฤติปฏิบัติตาม เช่นบรรทัดฐานสังคม ค่านิยม ความคิด ประเพณี สถาบันทางสังคมและองค์กรทางสังคม เห็นได้จากพื้นฐานของการเป็นครอบครัววัยในประเทศฝรั่งเศส และการมีชีวิตอยู่ภายใต้ความไร้ระเบียบทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจของฝรั่งเศสในยุคนั้น ส่งผลให้เดอร์ไคม์เกิดความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงปรากฏการณ์ทางสังคม และอิทธิพลต่อปัญหาสังคมเพื่อนำมาซึ่งทฤษฎีเพื่อการอธิบายเชิงเหตุผลจิตวิทยา โดยเดอร์ไคม์ได้เริ่มต้นการศึกษาจากการตั้งข้อสันนิษฐานที่น่าสนใจโดยมุ่งประเด็นไปที่จิตสำนึกร่วม (Conscience Collectives) ว่าเป็นความหมายของภาวะที่มีอยู่ ซึ่งหมายถึงลักษณะร่วมมากกว่าการสรุปย่อ อีกทั้งการให้ความหมายของพลังอำนาจในสังคมว่าอยู่บนพื้นฐานความคิดร่วมกันของสมาชิกในสังคม

จากจุดนี้ ผู้ได้สร้างแก่นความคิดที่โด่งดังและน่าสนใจมากมาย เช่น Functionalism โดยสร้างประเด็นความคิดที่น่าสนใจในการพิจารณาวัฒนธรรม โดยการเน้นที่การพิจารณาถึงโครงสร้างว่าเป็นอย่างไร รวมถึงทฤษฎีการศึกษาทางสังคมวิทยาและมนุษยวิทยาที่น่าสนใจ ซึ่งล้วน

แต่เป็นผลงานที่สร้างชื่อให้แก่เขา ได้แก่ The Division of Labor in Society (1893), Rules of the Sociology Method (1895), Suicide (1897) และ Elementary Forms of Religious Life (1912) อีมิล เดอร์ไคม์ เป็นนักสังคมวิทยาและนักมนุษยวิทยา ผลงานของเดอร์ไคม์มีอิทธิพลต่อสาขาวิชาทั้งสองเท่าๆ กัน คือมีอิทธิพลต่อทฤษฎีวิวัฒนาการวัฒนธรรมคริสต์ศตวรรษที่ 19 และเดอร์ไคม์พยายามอธิบายระบบสังคมกับการแบ่งงานกันทำ ผลงานที่สำคัญคือ ผลงานที่อธิบายศาสนาและการแบ่งแรงงานในสังคม รวมเรียกว่าองค์การสังคม และการฆ่าตัวตายในสังคม ซึ่งเป็นภาวะสังคมเสียระบบ เดอร์ไคม์มีความเห็นว่าปรากฏการณ์ทางสังคมเป็นระบบความแท้จริงที่แยกตัวเป็นอิสระจากปัจจัยทางจิตวิทยาและทางชีวภาพ ปรากฏการณ์ทางสังคมสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นเอกเทศ โดยไม่ต้องอ้างอิงถึงความสัมพันธ์กับปัจจัยทางจิตวิทยา เช่นความต้องการทางจิตวิทยา แรงขับ และสิ่งเร้า เป็นต้น นอกจากนี้เดอร์ไคม์ยังเน้นให้เห็นความสำคัญที่ต้องศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมว่ามีหน้าที่เพื่อรักษาความมั่นคงของโครงสร้างทางสังคมส่วนรวม

โดยเมื่อพิจารณาในทฤษฎีการศึกษาของเดอร์ไคม์ในเรื่องต่าง ๆ แล้วจะพบว่าในทุกทฤษฎีการศึกษาของเดอร์ไคม์มีแก่นที่มาจากความคิดที่น่าสนใจ นั่นคือ “Durkheim and his Culture and Collective consciousness) หรือ “เดอร์ไคม์ กับวัฒนธรรมและจิตสำนึกหมู่” ที่ทุกสังคมต้องการความรู้สึกร่วมเพื่อเชื่อมโยงกันและกัน”

Conscience Collective มีคำจำกัดความถึง ความคิด ขนบ และความคิดหวังในสังคมที่ล้วนถูกสร้างขึ้นเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของสมาชิกในสังคมให้เป็นอันหนึ่งเดียวกัน โดยกล่าวได้ว่าสิ่งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของศาสนา จริยธรรม และการกำหนดมูลค่าต่างๆ ของคนในสังคม เพื่อให้เกิดการเกาะเกี่ยวกันของปัจเจกชนในสังคม ซึ่งในเวลาต่อมา Conscience Collective ได้ถูกเรียกให้เข้าใจง่ายขึ้นในชื่อของ Culture/Collective Consciousness ทั้งหมดนี้ต่างสนับสนุนแนวคิดของเดอร์ไคม์ในประเด็นของ Culture/Collective Consciousness ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาในปรากฏการณ์ของ -Public Consciousness ที่เกิดขึ้นกับมิติต่างๆ ของสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะเมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนด้วยมุมมองของเดอร์ไคม์แล้ว จะพบว่าปรากฏการณ์ทางสังคมควรพิจารณาแบบองค์รวม หมายถึงการเกิดจิตสำนึกร่วมกันของสังคม (Collective Consciousness) จิตสำนึกที่ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมและความรับผิดชอบร่วมกัน

มีแนวคิดของเดอร์ไคม์อีกประการหนึ่ง คือ Core value ซึ่งเขาได้อธิบายเดียวกับประเด็นดังกล่าวผ่านข้อเท็จจริงทางสังคม (Social facts) เขากล่าวว่าข้อเท็จจริงทางสังคม (Social facts) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเหตุผลที่ควบคุมการกระทำ ความคิด และอารมณ์ของบุคคล ตัวอย่างของข้อเท็จจริงทางสังคม เช่น แบบแผนของเครือญาติ การแต่งกาย พิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนระเบียบทางสังคม มิใช่เป็นเรื่องทางอารมณ์หรือประสบการณ์ส่วนตัวของคนใดคน

หนึ่ง แนวคิดนี้เป็นเรื่องสำคัญสำหรับพัฒนาการของการศึกษามนุษย์วิทยาสังคมในอังกฤษ โดยเฉพาะแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Robert H. Winthrop 1991: 280-282) นอกจากนี้เดอว์ไคม์ยังได้อธิบายว่า การศึกษาทางสังคมวิทยาเป็นการศึกษาข้อเท็จจริงทางสังคม (Social fact) ซึ่งเป็นเรื่องชีวิตของสังคมที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะทางชีววิทยาหรือจิตวิทยาของคนในสังคม แต่เป็นการศึกษาประสบการณ์ภายนอกของคนในสังคมที่อยู่ภายในสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นปัจจัยบังคับให้บุคคลต้องประพฤติปฏิบัติตาม เช่น บรรทัดฐานสังคม ค่านิยม ความคิด ประเพณี สถาบันทางสังคมและองค์กรทางสังคม

เดอว์ไคม์ ซึ่งเป็นนักทฤษฎีของสำนักคิดโครงสร้างหน้าที่นิยม ยังกล่าวด้วยว่า วัฒนธรรมนั้นต้องตั้งอยู่บนฐานแห่งประจักษ์แห่งระบบคุณค่า (Value Consensus) เพื่อให้เกิด Social Solidarity หรือความสมานฉันท์ทางสังคม

แนวคิดของเดอว์ไคม์เป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดจิตสำนึกอันเป็นคุณค่าหลัก (Core value) ในสังคมไทย นอกจากนั้นยังเป็นการรักษาทุนทางสังคมให้ดำรงอยู่เป็นประจักษ์แห่งคุณค่า (Value Consensus) ที่เกิดขึ้นในสังคมนั่นเอง (เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ 2551: 27-29)

นักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาเห็นว่า บุคลิกภาพของคนเราเป็นผลมาจากอิทธิพลทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการขัดเกลาทางสังคมจึงมีผลทำให้บุคลิกภาพแต่ละบุคคลมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยแต่ละทฤษฎีจะมีแนวคิดที่แตกต่างกัน

เนื่องจากจิตสำนึกจะถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญข้อหนึ่ง จึงขอเสนอแนวคิดวิธีการพัฒนาคุณธรรมของนักทฤษฎีท่านต่าง ๆ เช่น

แฮร์รี่ Harry C. McKown (อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ 2551: 43) นักการศึกษาชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงด้านจริยธรรม กล่าวคือวิธีพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม มีทั้งทางตรงและทางอ้อม การพัฒนาโดยตรง หมายถึงการพิจารณากำหนดอุดมการณ์ คุณงามความดี หรือบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ไว้อย่างแน่ชัด แล้วจึงพัฒนาบุคคลเพื่อให้เกิดสิ่งเหล่านั้น โดยการใช้อย่างต่าง ๆ เช่น ถ้อยคำ สุภาษิต คำคม การท่องอาขยาน การปฏิบัติตามบทบัญญัติ ส่วนการพัฒนาทางอ้อม คือการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์พิเศษให้สัมพันธ์กับการสอนโดยตรง ซึ่งต้องทำควบคู่กันไป

วัตสัน M. Watson (อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ 2551: 43) ซึ่งมีประสบการณ์ในการวิจัยและพัฒนาเยาวชน โดยเน้น 3 ระบบที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ระบบจิตใจ ระบบการรับรู้ และระบบความประพฤติ ได้พบว่ามีประสบการณ์ที่สำคัญต่อการพัฒนาดังกล่าว 5 ประเภท ได้แก่ 1) ประสบการณ์ด้านความสัมพันธ์เชิงสนับสนุนระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก 2) ประสบการณ์ในการได้สัมผัสกับค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคม 3) ประสบการณ์ในการได้มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนฝูง

4) ประสบการณ์ในการได้คิดวิเคราะห์และอภิปรายซักถามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม และ 5) ประสบการณ์ซึ่งส่งเสริมให้เข้าใจบุคคลอื่น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกมีดังนี้ แนวความคิดสังคมเพื่อบุคคล และแนวความคิดบุคคลเพื่อสังคม ของ Herbert Spence แนวคิดพฤติกรรมปัญญานิยม โดย Dryden และ Golden แนวคิดของโคลเบิร์ต ในเรื่องการพัฒนาจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ฟรอยด์ ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม และจิตวิทยาพัฒนาการของ แฮร์รี่ ซี แม็คคอน และ เอ็ม วัตสัน และทฤษฎีทางสังคมวิทยา ทฤษฎีของเดอว์ไรน์ เป็นต้น

สำหรับบริบทของสังคมไทย จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดจิตสำนึกในหัวข้อที่ผ่านมานำมาสู่วิธีการพัฒนาเพื่อให้คนเป็นคนที่มั่งคั่งคุณภาพและคุณธรรม มีจิตสำนึก ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น การให้การเรียน (Education) เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะ แต่ต้องใช้เวลาและความพยายาม เพราะการเรียนและการพัฒนาไม่มีวันจบสิ้น เป็นกระบวนการตลอดชีวิต (Education is life long process)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าจิตสำนึกอาจเกิดขึ้นและดำรงอยู่บนพื้นฐานของความสนใจผลประโยชน์ที่ตัวเองจะได้รับจากส่วนรวม (Self interest) หรืออาจเกิดขึ้นและดำรงอยู่โดยอาศัยความสำนึกในส่วนรวม สำนึกต่อผู้อื่นเป็นที่ตั้ง ปราศจากความสนใจในผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับโดยสิ้นเชิงก็ได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

2.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

จากการศึกษาความหมายของความรับผิดชอบ มีผู้ให้นิยามความหมายของความรับผิดชอบไว้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ

กรมวิชาการ (2542: 8) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายามละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540: 9) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนที่ดีด้วยการแสดงออกในลักษณะของการรู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่การศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียร เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามค้นคว้าและซักถาม

จากสมาชิกในกลุ่มหรือครูผู้สอนด้วยความสนใจ เอาใจใส่ในการแก้ไขข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดด้วยความเต็มใจแม้จะถูกตำหนิและแก้ไขหลายครั้ง

อมรรวรรณ แก้วผ่อง (2542) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงความสนใจ ความตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จไปด้วยดี ยอมรับสิ่งที่ตนกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้ผลสำเร็จตามที่ได้งานมา

อรรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542: 21) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงการตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้รับไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ

โสภภาพร เสนีย์โสทร (2551: 25) กล่าวว่า ความรับผิดชอบคือการตระหนักในหน้าที่ของสังคม การปฏิบัติงานได้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด มีความละเอียดรอบคอบเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ยอมรับในสิ่งที่ตนทำทั้งดีและไม่ดี หากมีข้อผิดพลาดก็พร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

ศรินันท์ วรรณกิจ (2545) กล่าวว่า ความรับผิดชอบคือการที่บุคคลประพฤติและปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจเอาใจใส่ ระมัดระวังที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลงด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและเป็นผลเสีย อีกทั้งยังไม่ปิดกั้นหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น

รัตนภรณ์ พลชา (2544) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงการที่บุคคลพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จ โดยยอมรับผลที่ดีหรือไม่ดีในสิ่งที่ได้ทำลงไป พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ประนอม สุขนาคะ (2545) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ยอมรับผลการกระทำและพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องด้วยตนเอง

ธาวิณี โสชายะเพ็ชร (2549: 59) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อหน้าที่ของตนเองที่พึงกระทำ และแสดงออกต่อสังคมตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ตนเองได้รับอย่างเอาใจใส่ ไม่ละเลย มีความตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ รักษาสิ่งของต่อคำพูด มีความกล้าที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองประพฤติปฏิบัติทั้งการกระทำและคำพูด

พัฒน์นาถ อนุสรณ์เทวินทร์ (2544) กล่าวว่า ความรับผิดชอบหมายถึงพฤติกรรม ความตั้งใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงด้วย

ความมานะพยายาม เอาใจใส่และตรงต่อเวลา เพื่อให้งานนั้นสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จริญญา เฉลาประ โคน (2545: 20) กล่าวว่า ความรับผิดชอบคือ คุณลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความสำนึกในการกระทำ ความรับผิดชอบ รวมทั้งแสดงถึงการรู้จักหน้าที่ของตน และมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมให้สำเร็จลุล่วง ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

กฤษณา พันธุ์วานิช (2550: ออนไลน์) กล่าวถึงหลักการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสายพระเนตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องของคุณธรรมความรับผิดชอบ ที่จะต้องมีประจำอยู่ในตัวบุคคลที่มีคุณภาพและคุณธรรม โดยกล่าวอ้างถึงพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในความหมายของความรับผิดชอบ ดังนี้ “ความหมายของคุณธรรมความรับผิดชอบ คือสภาพที่รู้จักภาระหน้าที่และทำงาน หรือดำเนินการตามภาระหน้าที่ ให้บังเกิดผลดีมากที่สุด และเงื่อนไขที่ต้องมีคือ การรู้ (เรียนรู้และ/หรือรับรู้) ว่าภารกิจที่ต้องกระทำในหน้าที่นั้นๆ มีอะไรบ้าง หรืออีกนัยหนึ่งคือ รู้หน้าที่นั่นเอง การมีความรับผิดชอบ "คือการมีคุณธรรม" การรู้จักหน้าที่ นั้นคือการมีความสำนึกในหน้าที่”

วาสนา ไตรวิฒนชงไชย (2543: 56) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า หมายถึงลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองด้วยความสนใจ เอาใจใส่ไม่ละเลยหลีกเลี่ยงทอดทิ้งงาน มีความเพียรพยายามทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีความละเอียดรอบครอบ ตรงต่อเวลายอมรับผลการกระทำของตน และพยายามปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่ต้องมีการบังคับเข้มงวดจากบุคคลอื่น

จันทร์หา พวงยอด (2543: 3) ได้กล่าวว่าความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออก ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียนการปฏิบัติตนในการเรียน และการยอมรับผลการกระทำของตนเอง

พัชรา สุนทรนันท์ (2544: 32) ได้กล่าวถึงความหมายของความรับผิดชอบในลักษณะที่เป็นคุณลักษณะของบุคคล ที่แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้น มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างดีตามความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานต่างๆ จะแสดงพฤติกรรมให้สังเกตได้ เช่น ความสนใจ ความตั้งใจ เอาใจใส่และขยันมั่นเพียรที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จไม่เลียงงาน ติดตามและยอมรับผลจากการทำงานที่ตนกระทำ โดยมีความพร้อมในการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

มารศรี กลางประพันธ์ (2549: 263) ได้ให้ความหมายว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับมอบหมายหรืออยู่ในหน้าที่ให้

บรรลุเป้าหมายหรือทำให้งานประสบความสำเร็จ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน สม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนดและมีคุณภาพ

กองศรี เชิญชม (2547: 10) กล่าวสรุปไว้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความตั้งใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและการเรียน ให้สำเร็จลุล่วงด้วยความขยันหมั่นเพียร มานะบากบั่น ซึ่งสัตว์ต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามความมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพ

สมิธ Smith (1968) กล่าวไว้ว่า ความรับผิดชอบของบุคคลเป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะรู้สึกหรือกระทำต่อสถานการณ์ หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย

แซนฟอร์ด Sanford (1970: 65) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงเป็นบุคคลที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่การทำงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดาญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไป ต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุด และเต็มความสามารถ ความรับผิดชอบเป็นลักษณะหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาได้

แคทเทลล์ Cattell (1963: 145) ได้อธิบายว่า บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงจะมีความขยันหมั่นเพียร ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำจะถือเอาความสะดวกเป็นเกณฑ์ มักหลีกเลี่ยงกฎข้อบังคับ

ฟลิปโป Flippo (1966: 122) ได้สรุปความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า เป็นความผูกพันในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การทำงาน และวัตถุประสงค์

กู๊ด Good (1973: 498) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมหมายถึงคุณธรรมซึ่งเป็นการคิดรวบยอดในความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อันเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออก เพื่อสนองความปรารถนา สามารถมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งพึงปรารถนาของคนกลุ่มใหญ่

สรุปความหมายของความรับผิดชอบจากความหมายดังกล่าวข้างต้นได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เอาใจใส่ ในการทำงานใดๆ ด้วยความกระตือรือร้นหวังผลเห็นความสำเร็จ และยินดีในความสำเร็จนั้น แม้ไม่สำเร็จก็ยอมรับในผลการกระทำแล้วพร้อมจะปรับปรุงแก้ไข

2.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

อนุวัติ คุนแก้ว (2538: 54) กล่าวว่า ความสำคัญของความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ฝึกรวมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ โดยการปฏิบัติจริง ไม่ควรเร่งรัดจนเกินไป ควรฝึกหัดให้เกิดนิสัยความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก ทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน ผู้ใหญ่และครูต้องให้คำแนะนำกับเด็กเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการทำงานเสมอ

โรงเรียนจึงเป็นสถานที่สำคัญที่จะช่วยฝึกและพัฒนาความรับผิดชอบให้กับนักเรียน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบ

พัฒนาชาติ อนุสรณ์เทวินทร์ (2544: 28) กล่าวว่า การขาดความรับผิดชอบเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคม หากคนในสังคมมีความรับผิดชอบ ปัญหาต่างๆ ของสังคมก็จะลดน้อยลง ปัญหาทุจริตและคอร์รัปชันก็จะไม่เกิดขึ้น สังคมจะสงบสุข มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงควรปลูกฝังความรับผิดชอบแก่นักเรียน ทั้งนี้เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป

จริยญา เฉลาประโคน (2546: 21) กล่าวว่า ความรับผิดชอบนั้นเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญและจำเป็นจะต้องปลูกฝังหรือเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับบุคคล เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมเกิดความ เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบสุข และสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ การมีความรับผิดชอบของบุคคลนั้นจะมีผลทำให้เขารับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ต่อการเรียน ต่อตนเอง และต่อสังคมด้วย เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า ดังนั้นการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อให้แก่เด็กจึงมีความจำเป็น เพราะเด็กที่มีคุณภาพในวันนี้จะเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพสำหรับการพัฒนาประเทศในวันหน้า

ภาวิณี โสธายะเพชร (2549: 68) กล่าวว่า ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อบุคคล ในฐานะเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ บุคคลใดมีความรับผิดชอบต่อตนเองจะช่วยพัฒนาตนเองให้มีความเจริญในหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ ได้รับการยกย่องสรรเสริญจากบุคคลอื่นๆ และยังช่วยพัฒนาองค์กร หน่วยงานหรือสังคมที่ตนอยู่อาศัย มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้า พร้อมทั้งจะเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ความสำคัญของความรับผิดชอบนั้น คือการปลูกฝังลักษณะนิสัยให้เป็นคนดี ช่วยเหลือสังคม สร้างระเบียบวินัยให้กับตนเอง หากขาดความรับผิดชอบในสังคมจะทำให้บุคคลล้มเหลวทั้งด้านการเรียน การงาน รวมไปถึงครอบครัวและประเทศชาติ

2.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 15) กล่าวว่า ความรับผิดชอบแบ่งได้ 2 ประเภท คือความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึงการขจัดปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากภัยอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง รวมทั้งรู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปและมีประสิทธิภาพทันเวลากำหนด ตรงต่อเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักฐานะหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม เช่น ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

จริยญา เกลาประโคน (2546: 23) กล่าวว่า ประเภทของความรับผิดชอบแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยความรับผิดชอบต่อตนเองนั้น จะเป็นเรื่องที่ส่งผลโดยตรงต่อตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยของตนเอง รวมถึงหน้าที่การงานและการกระทำ ผลการกระทำของตนเองด้วย และ

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น จะเป็นสังคมตั้งแต่กลุ่มเล็ก ๆ เช่น เพื่อนนักเรียน ห้องเรียน โรงเรียน ไปจนถึงความรับผิดชอบต่อสังคมที่กว้างขึ้น เช่น ชุมชน สังคม จนกระทั่งถึงความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

ชาวิณี โสธายะเพ็ชร (2549: 65) กล่าวถึงประเภทของความรับผิดชอบว่า แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่ เอาใจใส่ ให้ความสนใจต่อบทบาทที่ตนได้รับ ไม่ละเลย ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างจริงจังและเต็มที่ ไม่ว่าจะเรื่องใด ๆ ก็ตาม เช่น การเรียน การทำงาน การเป็นบุตรที่ดีของพ่อแม่ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นต้น

2. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนเองไม่ให้อื่นและสังคมเดือดร้อนจากการกระทำของตน ในทางกลับกันต้องรู้จักหน้าที่ความเอาใจใส่ในบทบาท หรือภารกิจที่ได้รับจากกลุ่ม หรือสังคมที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์ด้วย โดยการปฏิบัติให้สำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อผลประโยชน์ต่อส่วนรวมในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

กฤษณา พันธุ์วานิช (2550) ได้กล่าวว่า คุณธรรมความรับผิดชอบตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ประกอบไปด้วยคุณธรรมความรับผิดชอบในเรื่องอื่น ๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบกับการมีวินัย เป็นเรื่องที่สำคัญ บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องเป็นคนที่มีวินัย คือ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และวิธีการที่ได้กำหนดไว้สำหรับภารกิจในบทบาทหน้าที่นั้นๆ ถ้ามีการปฏิบัติตน ที่แตกต่างไปจากวิธีการ และ/หรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินการย่อมมีน้อย และไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ ให้เป็นไปตามคาดหวังไว้ในบทบาทหน้าที่นั้นๆ การมีวินัยจึงมักกล่าวเชื่อมโยงกับ "ความอดทน" "ความพากเพียร" ที่จะดำเนินการให้บังเกิดผลตามที่ต้องการ ความหมาย

ของ "การมีวินัย" จึงกินความไปถึงความเพียรพยายาม บากบั่น ตลอดจนความอดทนที่เกิดขึ้นอย่าง อยู่ตัว และจริงจัง เพื่อให้บังเกิดผลงานที่คาดหวัง

2. ความรับผิดชอบกับการตรงต่อเวลา ผู้มีวินัยแล้วจะเป็นผู้ที่ "ตรงต่อเวลา" ในการปฏิบัติงานใดๆ ไม่ว่าจะเป็บบทบาท/หน้าที่อะไรก็ตาม จะเกี่ยวข้องกับเวลาเสมอ ทั้งแง่เวลาที่ ต้องใช้ในการทำกิจกรรม และเวลาที่เป็นตัวกำหนดการทำงานแต่ละขั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบเมื่อ ดำเนินตรงตามเวลา ผลงานที่บังเกิดขึ้นก็จะเป็บบไปตามความต้องการทั้งในแง่ปริมาณ คุณภาพ และ เวลา

3. ความรับผิดชอบกับความเป็นเลิศ คนที่มีความรับผิดชอบ จักต้องเป็บบคนที่มี วิทยุญญาของการเรียกรู้ออง "ความเป็นเลิศ" (Pursuit of Excellence) จากตัวเอง ขณะเดียวกันต้องมึ ความพากเพียรพยายาม และต้องมึ "การเสียดสละ" ตัวเอง (ในรูปของเวลา แรงกาย พลังสมอง การ พักผ่อนหย่อนใจ) กล่าวคือไม่ใช่งานแบบ "เช้าชามเย็นชาม" ทำเพื่อให้วันและเวลาผ่านไป เรือือๆ เท่านั้น แต่ทำงานด้วยความกระตือรือร้น การทุ่มเทพลังกายพลังสมอง เพื่อให้บังเกิดผลลัทธิ์ ตามที่ต้อองการ ขณะเดียวกันย่อมมึโอกาสทำให้เกิดความริเริ่มใหม่ และการสร้าสรุคค้นวัตกรรรม (Innovation) ในบุคคลผู้นั้น อันเป็บบผลจากความพยายาม การเรียกรู้อองความเป็นเลิศจากตัวนี้เอง ก็ จักเป็บบสภาพหนึ่งของ "ความใฝ่สำเร็จ" (Need for Achievement) การที่บุคคลยอมบากบั่นพากเพียร เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ย่อมต้อองเรียกรู้อองความเป็นเลิศจากตัวเอง เพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จดังกล่าว

4. ความรับผิดชอบกับความกล้าหาญ คนที่มีคุณธรรมความรับผิดชอบ จักมึ "ความกล้าหาญ" ที่จะดำเนินการใดๆ โดยไม่รีรอ มึความเด็ดขาดแน่วแน่มึในการตัดสินใจอันเป็บบ ส่วนหนึ่งขององค์ประกอบในบุคลิกของผู้อมมีความรับผิดชอบ ซึ่งตรงกันข้ามกับ การผลัดวันประกันพรุ่ง หรือการรีรอไม่ดำเนินการในภารกิจนั้นๆ ด้วยความไม่กล้าตัดสินใจ การดำเนินงานไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ความกล้าหาญ จึงเป็บบองค์ประกอบหนึ่งในคุณธรรม ความรับผิดชอบที่สำคัญเช่นกัน

5. ความรับผิดชอบกับความซื่อสัตย์ ผู้มึมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเอง และมีวินัยที่จะปฏิบัติตามระเบียบเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ การเป็บบผู้อมปฏิบัติตนให้เป็นไปตาม จรรยาบรรณของอาชีพหรือการงานนั้นๆ ดังนั้นผู้อมมีความรับผิดชอบจึงอยู่ในสภาพที่ซื่อสัตย์สุจริต ต่อภาระหน้าที่ของตนเอง ไม่ดำเนินการอื่นใดที่จะผิดแผกแปลกไปจากแนวปฏิบัติที่กำหนด โดย จรรยาบรรณของอาชีพ และการงาน ไม่หลอกลวงทั้งทางด้านการให้บริการ ผลผลิตที่มีเจตนา ดำเนินการทุจริตให้ผลผลิตมึคุณภาพต่ำ ก่อให้เกิดความเสียหาย ขาดคุณธรรมความรับผิดชอบกับ ความซื่อสัตย์ เป็บบเรื่องที้อันตรายมาก

6. ความรับผิดชอบกับการคำนึงถึงผู้อื่น ในการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามจะต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่น การไม่สร้างภาระหรือปัญหาให้แก่ผู้อื่น โดยคำนึงถึงผู้อื่น เป็นคุณธรรม รับผิดชอบต่อที่ระหนักถึงบุคคล จะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และกระทบกับงานที่กระทำ

กรมวิชาการ (2542: 9) ได้แบ่งความรับผิดชอบที่ควรปลูกฝังและสร้างค่านิยม พื้นฐานของนักเรียนออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงาน ที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้า ซักถามครูอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดฝึกก็ยอมรับว่าทำผิดแล้วพยายามแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเอง

2. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียน โต๊ะเรียน ผ่นังห้อง ห้องน้ำห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่หลงผิดอันจะทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียง เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามความสนใจและความสามารถของตน สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา แต่งคำขวัญเรียงความ กลอน เพลง ฯลฯ

3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน และรู้จักแสดงความคิดเห็น ปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหา การที่สมาชิกภายในครอบครัวไม่เข้าใจกันเมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาและให้พ่อแม่ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนอย่างเต็มความสามารถ ช่วยสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่างๆ ของสังคม เช่น ความสกปรก การจราจร เสียภาษี รักษาของสาธารณะ ฯลฯ

กรมวิชาการ (2542: 13) แบ่งความรับผิดชอบเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่ออุปสรรค ไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนรับผิดชอบ
2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย โรคภัยไข้เจ็บ รักษาร่างกายให้แข็งแรง บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมละเว้นความชั่ว รู้จักประมาณการใช้จ่ายตามสมควรแก่ฐานะ หมั่นศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ
3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมของหมู่คณะ ครอบครัวยุติธรรมและชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ร่วมมือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ประพฤติและปฏิบัติตนตามกฎหมาย จดเว้นการกระทำการอันเป็นผลเสียหายแก่ส่วนรวม
4. ความรับผิดชอบในการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ และปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดี

2.4 ลักษณะบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

กรมการศาสนา (2526: 42) กล่าวว่าบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วยลักษณะดังนี้

1. ชื่อตรงต่อหน้าที่
2. ตำนีกรู้สึกรับผิดชอบต่อภาวะและฐานะของตน
3. รู้จักวางแผนและดำเนินงานอย่างมีระบบ
4. มุ่งมั่นตั้งใจใช้วิชาความรู้และสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานทุกประการ
5. ยอมรับผลสำเร็จและความล้มเหลวแห่งการกระทำในการปฏิบัติงานทุกอย่าง
6. พยายามปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติหน้าที่การงานที่บกพร่องให้สมบูรณ์ดียิ่งขึ้น
7. พยายามปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จรวดเร็วเรียบร้อยด้วยความเต็มใจและจริงจัง
8. เคารพในสิทธิเสรีภาพและความคิดเห็นของคนอื่นเป็นปกติวิสัย

แคทเทิล Cattell (อ้างใน รัชนี้ สังข์สุวรรณ 2547: 19) ได้กล่าวว่าลักษณะของผู้รับผิดชอบ คือตรงต่อเวลาพยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานเสมอ ยอมรับความผิดพลาด

รักษาชื่อเสียงของตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน พิถีพิถัน ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอดทนอดกลั้น ไม่ชอบความโลเล พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน รู้จักตั้งจุดหมายในการทำงาน

เดวิส และ มัวร์เรลล์ Davis and Murrell (1993) ได้นิยามความรับผิดชอบของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย 2 ลักษณะ คือ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) และมีความชัดเจนเฉพาะเจาะจง (Specificity) โดยยกตัวอย่างนักศึกษาแต่ละคนรับผิดชอบแก้ไขผลงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของตนเอง ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด นั่นคือความรับผิดชอบเป็นการพิจารณาถึงผลงาน หรือผลลัพธ์ที่แก้ไขได้ (Answerable) และตรวจสอบได้ (Accountable) ซึ่งการที่นักศึกษาแก้ไขข้อผิดพลาดตามคำสั่งของครู โดยที่ไม่ได้รู้ถึงความผิดพลาดของตนเองถือว่าเป็นความล้มเหลวในการแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นๆ ซึ่งที่ถูกแล้วนักศึกษาต้องทบทวนข้อผิดพลาด และแก้ไขด้วยวิธีการที่เหมาะสมด้วยตนเอง หรือที่เรียกว่าเป็นความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ส่วนความรับผิดชอบที่ต้องมีความเฉพาะเจาะจง คือการบอกหรือกำหนดข้อความที่ปฏิบัติต้องสื่อสารอย่างชัดเจน และเข้าใจง่าย ซึ่งการที่จะทำให้นักศึกษาทุกสาขาวิชา มีพฤติกรรมความรับผิดชอบหลายๆ ด้านนั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้น ผู้สอนหรือสถานศึกษาจึงควรกำหนดขอบเขต หรือชุดของพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน ซึ่งความรับผิดชอบของนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะพื้นฐานในการที่จะพัฒนาในด้านอื่นๆ รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งการที่จะทำให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในอนาคตนั้น จำเป็นต้องปรับพฤติกรรมและฝึกฝนในขณะที่เรียนอยู่ในสถานศึกษา

คอร์เลทท์ Corlett (2001: 17) ได้กล่าวถึงขอบเขตความรับผิดชอบ ดังนี้ ในการที่จะพิจารณาว่า บุคคลที่รับผิดชอบต่อการกระทำ X จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบหรือไม่ ก็ด้วยวิธีการสะท้อนความคิดโดยใช้สามัญสำนึก จะพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เมื่อพบว่า X เป็นสาเหตุหรือนำไปสู่การเกิด Y แล้วบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบต่อ Y ด้วย ซึ่งแนวคิดนี้อธิบายได้คือ เมื่อใครก็ตามตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว แต่ผลการกระทำเป็นสาเหตุก่อให้เกิดเหตุการณ์อื่นๆ (Y) แล้ว บุคคลนั้นต้องรับผิดชอบต่อ Y ด้วย นั่นคือความรับผิดชอบจะเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย (Regal Responsibility) และความรับผิดชอบทางจริยธรรม (Moral Responsibility)

สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2541: 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1. มีวินัยในตนเอง
2. มีความกระตือรือร้น
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความขยันหมั่นเพียร อดทน อดกลั้น

นภคต ภาชนะวิเชียร (อ้างถึงใน สุวารินทร์ วจนภรณ์ 2547: 14-15) กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ คือ
 - 1.1 รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ
 - 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ
 - 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่
 - 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรมดังนี้ คือ
 - 2.1 สัมผัสใจทำหน้าที่
 - 2.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
 - 3.2 มีระเบียบวินัย
 - 3.3 มีความซื่อสัตย์
 - 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
 - 3.5 มีสติ
4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนงานเสร็จ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 4.1 มีความอดทน
 - 4.2 มีความเพียร
 - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.5 รักษาสุขภาพแข็งแรง
5. ยอมรับผลการกระทำของตน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้
 - 5.1 ติดตามการกระทำของตน
 - 5.2 มีเหตุผล
 - 5.3 ปรับปรุงการกระทำของตน

อังคณา ธีรศิลาเวทย์ (2548: 16) กล่าวถึงคุณลักษณะของความรับผิดชอบมี ลักษณะสำคัญดังนี้

1. เอาใจใส่การทำงานและการเรียน
2. มีความพากเพียร

3. ใช้ความสามารถของตนเต็มที่
4. กล้าเผชิญความจริง และยอมรับผลของการกระทำตน
5. รู้จักหน้าที่ และกระทำตามหน้าที่อย่างดี
6. รักษาสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
7. ติดตามผลงานที่ได้กระทำไป
8. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
9. ไม่ปัดความรับผิดชอบ ไปให้ผู้อื่น
10. ยอมรับผลของการกระทำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 146) ได้กล่าวถึงขอบข่ายพฤติกรรมผู้ที่มีความรับผิดชอบว่ามีลักษณะ ดังนี้

1. เอาใจใส่ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อผลของงานนั้น ๆ
2. ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
3. เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และวินัยในตนเอง
4. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับอุปสรรค
5. รู้จักหน้าที่และการกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
6. มีความเพียรพยายาม
7. มีความละเอียดรอบคอบ
8. ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
9. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
10. ตรงต่อเวลา
11. ยอมรับผลของการกระทำ

2.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบโดยตรงนั้น ยังไม่มีผู้ใดกล่าวไว้ชัดเจน มีเพียงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ พิวาเจต์ และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2533: 47) ได้กล่าวถึงทฤษฎีทั้งสองไว้ สรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของพิวาเจต์ ซึ่งพิวาเจต์ได้แบ่งขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้น คือ

1.1 เฮเทอโรนโนมัส (Heteronomous) เป็นขั้นที่ผู้ถูกกระทำรับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานทางจริยธรรมมาจากผู้มีอำนาจเหนือตน และถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตาม

เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ลักษณะจะเป็นเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ขวบ รับกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางจริยธรรมมาจากบิดา มารดา ครู และเด็ก เด็กวัยนี้มีความเชื่อถือกฎเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1.1 พฤติกรรมใดที่ถูกต้อง หรือดีก็ต่อเมื่อผู้แสดงพฤติกรรมได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

1.1.2 กฎเกณฑ์มีไว้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และแก้ไขไม่ได้

1.1.3 ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยเด็ดขาด ถ้าใครทำตามกฎเกณฑ์เป็นคนดี และคนที่ไม่ทำตามกฎเกณฑ์เป็นคนไม่ดี

1.1.4 การประเมินตัดสินว่าใครผิดหรือถูก ไม่คำนึงถึงความต้องการแรงจูงใจหรือเจตนาของผู้กระทำ

1.2 ออโทโนมัส (Autonomous) เป็นขั้นที่ผู้กระทำเชื่อว่ากฎเกณฑ์ คือข้อตกลงระหว่างบุคคล กฎเกณฑ์อาจเปลี่ยนแปลงได้ คือความร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญ ลักษณะจะเป็นเด็กที่มีอายุ 9 ขวบขึ้นไป เด็กวัยนี้มีความเชื่อมั่นดังต่อไปนี้

1.2.1 กฎเกณฑ์คือข้อตกลงระหว่างบุคคล และกฎเกณฑ์อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากบุคคลที่ใช้กฎเกณฑ์นั้นตกลงกันว่าจะเปลี่ยน

1.2.2 กฎเกณฑ์ที่มีความหมายหรือมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อบุคคลที่จะต้องปฏิบัติยอมรับกฎเกณฑ์นั้น

1.2.3 การร่วมมือและการนับถือซึ่งกันและกัน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรม

1.2.4 การประเมินตัดสินว่าใคร “ผิด” “ถูก” คำนึงถึงความต้องการแรงจูงใจ หรือเจตนาของผู้กระทำ

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งโคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional Level) ในระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ดีและไม่ดีจากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดา มารดา ครู หรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลลัพธ์ที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้ โคลเบอร์กได้แบ่งเป็น 2 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง ถ้าเด็กถูกทำโทษจะคิดว่าตนผิด จะเลื่องไม่ทำอีก แต่ถ้าได้รับคำชมหรือรางวัลก็คิดว่าตนทำถูกและจะทำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์หรือเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน เด็กจะทำตามกฎข้อบังคับเพื่อหวังของตอบแทนหรือรางวัล

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) ในระดับนี้ ผู้ทำถือว่าประพฤติตามความคาดหวังของผู้ปกครอง กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก เป็นสิ่งที่ควรจะทำไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคมสำหรับเด็กดี เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ

ชั้นที่ 2 กฎและระเบียบคนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือคนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจรรณญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Postconventional Level) ระดับนี้มีการตีความหมายด้วยวิจรรณญาณก่อนการตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

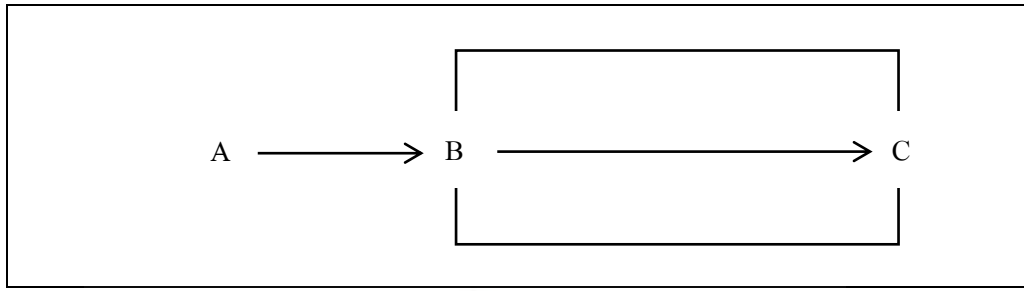
ชั้นที่ 1 สัญญาและสังคม ชั้นนี้เน้นคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรปฏิบัติตาม แต่ก็มีทางเลือกได้โดยคำนึงถึงประโยชน์และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ชั้นที่ 2 หลักการคุณธรรมสากล เป็นหลักเพื่อนมนุษย์ธรรมเพื่อความเสมอภาคและยุติธรรมสิ่งถูกและสิ่งผิดขึ้นอยู่กับมโนธรรมที่บุคคลยึดถือ

3. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ของสกินเนอร์

แนวคิดของทฤษฎีการวางเงื่อนไขการกระทำ อธิบายการเกิดพฤติกรรม ได้ว่า พฤติกรรมของอินทรีย์ถูกควบคุมโดยเงื่อนไขผลกระทบ ได้แก่ การเสริมแรงและการลงโทษ หากพฤติกรรมหนึ่งกระทำแล้วได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นก็จะมีแนวโน้มจะเกิดด้วยความถี่สูง ในทางตรงกันข้ามหากพฤติกรรมใดกระทำแล้วได้รับการลงโทษ พฤติกรรมนั้นก็จะมีแนวโน้มจะค่อยๆ หดหายไป (ปรีชา วิหคโต 2533: 671)

พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ (2544: 49) ได้อธิบายทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ไว้ว่า พฤติกรรมของคนเกิดจากการตอบสนองสิ่งเร้า (Stimulus Or A) กล่าวคือ เมื่อมีสิ่งเร้าจะทำให้คนทำพฤติกรรม (Behavior Or B) ตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น ผลการทำงานทำพฤติกรรมของคนทำให้เขาได้รับผลกระทบ (Consequence หรือ C) ถ้าผลกระทบที่ตามนั้นเป็นสิ่งที่เขาต้องการจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นอีก แต่ถ้าผลกระทบที่ตามมาเป็นสิ่งที่เขาไม่ต้องการหรือต้องการหลีกเลี่ยง จะทำให้คนเลิกกระทำพฤติกรรมนั้นอีก ดังภาพประกอบที่ 2.4 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2.4 แสดงการมโนทัศน์ทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขการกระทำของ สกินเนอร์

ความหมายของสัญลักษณ์

A หมายถึง สิ่งเร้า (Stimulus)

B หมายถึง พฤติกรรม (Behavior)

C หมายถึง ผลกรรม (Consequence) คือผลที่คนได้รับภายหลังจากที่เขา

แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า C⁺ หมายถึงผลกรรมทางบวก (Positive Consequence) คือการได้รับสิ่งที่ต้องการภายหลังจากที่เขาแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าแล้ว ในการปรับพฤติกรรม C⁺ มักจะหมายถึงการได้รับสิ่งที่คนมีความสุข มีความพึงพอใจ เช่น เงิน คำชม รางวัล การได้ดูโทรทัศน์ เป็นต้น ส่วน C⁻ หมายถึงผลกรรมทางบวก (Positive Consequence) คือการได้รับสิ่งที่ไม่ต้องการหรือต้องการหลีกเลี่ยง (Aversive Event) ในการปรับพฤติกรรม C⁻ มักจะหมายถึงการได้รับสิ่งที่คนไม่พึงพอใจ เช่น การตี การตำหนิ เป็นต้น

พัฒนาการ สถาพรวงค์ (2544: 51) ได้กล่าวถึงการเสริมแรง (Reinforcement) และการลงโทษ (Punishment) ไว้ว่า

การเสริมแรง (Reinforcement) คือ การให้ผลกรรมบางอย่างภายหลังจากที่อินทรีย์ได้ทำพฤติกรรมไปแล้ว มีผลให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่เกิดต่อไปอย่างสม่ำเสมอ หรือเพิ่มขึ้น การเสริมแรงจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึงการเพิ่มพฤติกรรมอันส่งผลเนื่องมาจากการได้รับผลกรรมหลังพฤติกรรมนั้น และผลกรรมนี้ทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น เช่น นักเรียนตอบคำถาม ครูชมเชย นักเรียนตอบคำถามครูเพิ่มขึ้น นั่นคือพฤติกรรมการตอบคำถามครูได้รับการเสริมแรงทางบวก คือ การที่ครูชมเชย

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) การเพิ่มพฤติกรรมอันเป็นผลเนื่องมาจากเมื่อทำพฤติกรรมนั้น แล้วสามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงปรารถนา (Aversive

Stimulus) ออกได้ เช่น นักเรียนส่งการบ้านเพื่อจะไม่ถูกครูดุ การส่งการบ้านเป็นการกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกครูดุ (สิ่งเร้าที่ไม่พึงปรารถนา) จึงเรียกว่า การเสริมแรงลบ

การลงโทษ (Punishment) คือ การให้ผลกรรมบางอย่างภายหลังที่อินทรีย์ได้ทำพฤติกรรมไปแล้ว และมีผลให้พฤติกรรมลดลงหรือเลิกพฤติกรรม การลงโทษจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การลงโทษทางบวก (Positive Punishment) คือการให้ผลกรรมที่ไม่ต้องการ ภายหลังการแสดงพฤติกรรมแล้วมีผลให้พฤติกรรมนั้นลดลง เช่น นักเรียนพูดคำหยาบ ครูดุที่มีมือ นักเรียนลดการพูดหยาบคาย การตีที่มีมือเป็นการลงโทษทางบวก

2.2 การลงโทษทางลบ (Negative Punishment) คือการให้ผลกรรมที่มีลักษณะเป็นการถอดถอนสิ่งใด ๆ หรือสภาพแวดล้อมใด ๆ แล้วมีผลทำให้พฤติกรรมนั้นลดลง เช่นนักเรียน 2 คน เล่นชิงช้าแล้วทะเลาะกัน ครูจึงห้ามเล่นชิงช้า (ถอดถอนการเล่นชิงช้า ซึ่งเด็กทั้ง 2 คนต้องการเล่น) การห้ามดังกล่าวมีผลให้พฤติกรรมทะเลาะกันลดลง การห้ามเล่นชิงช้าเป็นการลงโทษทางลบ

หลักในการเสริมแรงและการลงโทษ มีดังนี้

1. ถ้าเสริมแรงพฤติกรรมต้องเพิ่ม
2. ถ้าลงโทษพฤติกรรมต้องลด
3. ถ้ากระทำทางบวกต้องให้
4. ถ้ากระทำทางลบต้องถอน

ลักษณะพฤติกรรมที่เกิด สามารถอธิบายได้ดังภาพที่ 2.5 ต่อไปนี้

พฤติกรรมต้องเพิ่ม	พฤติกรรมต้องลด
1 การเสริมแรงทางบวก	2 การลงโทษทางบวก
3 การเสริมแรงทางลบ	4 การลงโทษทางลบ

ภาพที่ 2.5 แสดงมโนทัศน์การเสริมแรงและการลงโทษ

จากภาพประกอบ ที่ 2.5 สรุปเป็นมโนทัศน์ ได้ดังนี้

1. การเสริมแรงบวก คือ การให้เหตุการณ์ที่ต้องการเพื่อทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น เช่น อ่านหนังสือ ให้กินขนมทำให้อ่านหนังสือเพิ่มขึ้น

2. การลงโทษทางบวก คือ การให้เหตุการณ์ที่ต้องการหลีกเลี่ยงเพื่อทำให้พฤติกรรมลดลง เช่น คำพูดหยาบตีที่มือ ทำให้พูดคำหยาบลดลง

3. การเสริมแรงทางลบ คือ การถอดถอนเหตุการณ์ที่ต้องการหลีกเลี่ยง เพื่อทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น เช่น นักเรียนส่งการบ้าน (การส่งการบ้านทำให้นักเรียนถอดถอนเหตุการณ์ที่ครูจะตักเตือนนักเรียนไม่ส่งการบ้าน) ดังนั้น พฤติกรรมการตักเตือนนักเรียนที่ไม่ส่งการบ้านจึงเป็นการเสริมแรงทางลบพฤติกรรมที่ส่งการบ้านของนักเรียน

4. การลงโทษทางลบ คือ การถอดถอนเหตุการณ์ที่ต้องการเพื่อทำให้พฤติกรรมลดลง เช่น ลูกคุยกัน แม่ปิดโทรทัศน์ทำให้ลูกคุยกันลดลง

แบนดูรา (Bandura 1977: 193 อ้างถึงใน พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ 2544:63) ยังได้ขยายแนวคิดของการเสริมแรงออกไป โดยที่เขา กล่าวว่า การเสริมแรงมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่ทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งการเสริมแรงที่แบนดูรา กล่าวถึงนั้นทำหน้าที่อยู่ 3 ประการด้วยกันคือ

1. ทำหน้าที่เป็นข้อมูลให้บุคคลว่าควรกระทำพฤติกรรมอะไร
2. ทำหน้าที่เป็นสิ่งจูงใจ
3. ทำหน้าที่เป็นตัวเสริมแรง
4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536: 48) ได้อธิบายทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมไว้ว่า แบนดูรา มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้เกิดและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล นั่นคือ ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม กล่าวคือ พฤติกรรมของมนุษย์สามารถกำหนดสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมก็สามารถกำหนดพฤติกรรม พฤติกรรมสามารถกำหนดองค์ประกอบส่วนบุคคล องค์ประกอบส่วนบุคคลก็สามารถกำหนดพฤติกรรมได้เช่นกัน ในทำนองเดียวกันองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบส่วนบุคคลก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน สามารถอธิบายได้ในลักษณะเดียวกัน

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูราจึงมีความเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมผู้อื่น แบนดูราได้เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้โดยการสังเกตผู้อื่นนั้นเกิดขึ้นได้ดังนี้

1. แนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)
2. แนวคิดของการกำกับตนเอง (Self-regulatory)

3. แนวคิดของความสามารถของตนเอง (Self-efficiency)

2.6 ความหมายของความรับผิดชอบต่อการเรียน

คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ (2526: 9) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อการเรียนไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อการเรียนหมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยมีพฤติกรรม ดังนี้

1. ตั้งใจเรียน
2. เข้าห้องเรียนทันเวลา
3. เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอ
4. ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด
5. ผลการเรียนดีขึ้นทุกภาคการศึกษา
6. ไม่เคยทุจริตในการสอบ
7. ร่วมกิจกรรมการเรียนทุกครั้ง
8. หนักแน่นเมื่อเผชิญต่ออุปสรรค
9. ตรวจงานที่ทำเสร็จแล้ว

กรมสามัญศึกษา (2529: 3) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อการเรียนไว้ว่า หมายถึงการที่นักเรียนศึกษาจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย เมื่อเจอปัญหาหรือไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้า ชักถามอาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิด แล้วพยายามปรับปรุงให้ถูกต้องด้วยตนเองอยู่เสมอ มีผลการเรียนผ่านทุกวิชาในทุกภาคเรียน

ภารดี ศรีทอง (2543: 6) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อการเล่าเรียนหมายถึง พฤติกรรมการเรียนด้วยความเพียรพยายาม เอาใจใส่ต่อการเรียน เข้าห้องเรียนสม่ำเสมอ ตรงต่อเวลา เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือทำแบบฝึกหัดก็ทำเต็มความสามารถ ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำไม่ว่าผลงานนั้นจะออกมาทางด้านบวกหรือด้านลบ และพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมดังนี้

1. การตรงต่อเวลา
2. การรู้จักหน้าที่และการกระทำหน้าที่
3. การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
4. การยอมรับผลการกระทำของตนเอง

รัตนภรณ์ พลชา (2544: 4) กล่าวว่า ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนปฏิบัติตนในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้า

ห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลานัดหมาย เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีที่ถูกต้อง เวลาทำแบบฝึกหัดฝึกก็ยอมรับว่าผิดแล้วพยายามแก้ไขให้ถูกต้อง และต้องมีผลการเรียนผ่านทุกรายวิชาในทุกภาคเรียน

พรณี ทับทอง (2545: 5) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่มีความรับผิดชอบด้านการเรียนไว้ว่าเป็นนักเรียนที่สามารถปฏิบัติภารกิจที่ตนกระทำได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้คนอื่นตักเตือนหรือควบคุมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียน ตั้งใจปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา และยอมรับผลงานที่ตนกระทำ พร้อมปรับปรุงแก้ไขผลงานในหน้าที่ของตน

กongsรี เชิญชม (2547: 12) กล่าวถึงความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียนว่าหมายถึง พฤติกรรมการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ได้แก่ ส่งงานตามเวลาที่กำหนด ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง ตั้งใจทำงาน ทำงานได้ครบถ้วนและถูกต้อง

จากความหมายของความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่าความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้หมายถึง พฤติกรรมการเรียนที่นักเรียนแสดงออกเมื่ออยู่ภายในห้องเรียน ได้แก่การเอาใจใส่การเรียนรู้ หากไม่เข้าใจบทเรียนก็หมั่นค้นคว้าหรือซักถามติดตามปรึกษาครูผู้สอน ตั้งใจทำงานและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ส่งงานตามเวลานัด มีผลการเรียนที่ดี

2.7 ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้

ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนทุกคน พิจิตรา พงษ์จิตตากร (2525: 146) ได้กล่าวถึงผลดีของการที่นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อเรียนไว้ดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา
 2. คนที่มีความรับผิดชอบ ย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
 3. ความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้คนปฏิบัติงาน สอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
 4. ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อมและความเสียหายแก่ส่วนรวม
 5. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสนุก เรียบร้อยแก่สังคม
- สำหรับผลเสียของนักเรียนผู้ขาดความรับผิดชอบ มีดังนี้
1. คนที่ขาดความรับผิดชอบ ย่อมไม่ได้รับความไว้วางใจในงานสำคัญใด ๆ และมักได้รับคำตำหนิในการทำงาน

2. คนขาดความรับผิดชอบ จะไม่มีความมั่นใจในตนเอง ต้องพึ่งผู้อื่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้

3. คนที่ขาดความรับผิดชอบ มักจะทำงานไม่เสร็จทันเวลา

4. คนที่ขาดความรับผิดชอบ มักจะไม่กล้าเผชิญความจริง

2.8 การปลูกฝังความรับผิดชอบ

สำหรับขั้นตอนของการฝึกคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบนั้น วิกาภรณ์ เรือนทิพย์ (2540: 22) ได้เสนอเทคนิคในการฝึกความรับผิดชอบสำหรับเด็ก ดังนี้

1. ผู้ใหญ่ควรทำอะไรให้เด็กเห็นว่ามีมีความสำคัญต่อตัวเด็กเอง เพื่อให้เกิดความสนใจขึ้นก่อน แล้วเด็กจะปฏิบัติตาม

2. พยายามพูดให้น้อย โดยให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง คิดตัดสินใจด้วยตนเอง และมีความนับถือในตนเอง

3. ควรยกย่องชมเชยเมื่อเด็กกระทำดีหรือเหมาะสม

4. ควรควบคุมความประพฤติของเด็ก โดยการใช้เหตุผล และหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (ขาดความรับผิดชอบ)

ขั้นตอนของการฝึกความรับผิดชอบให้แก่เด็กและเยาวชน สรุปได้ดังนี้

1. เริ่มให้เด็กทำงานบ่อย ๆ ด้วยการเรียนปนการเล่นเพื่อสนุกสนานไปด้วย

2. เมื่อมอบหมายงานให้ทำควรให้เด็กได้ทำอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้มีประสบการณ์ด้วยตนเองและทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น เมื่อเขาทำงานสำเร็จด้วยตนเอง

3. ให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานของตน ไม่ปัดความรับผิดชอบของตนไปให้ผู้อื่น

4. ทำงานให้เสร็จ ไม่ละทิ้งงานที่ทำไว้

5. หากเด็กทำอะไรผิดพลาดก็ควรช่วยเหลือแนะนำแบบกัลยาณมิตร

เซอร์ล็อก Hurlock (อ้างถึงใน กมลวัฒน์ วันวิชัย 2545: 17) กล่าวว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จากเด็กไปสู่วัยรุ่น และจากวัยเด็กจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ ในระยะแรก ๆ ของชีวิตเด็กยังช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา แต่เมื่อโตขึ้นจะไม่สามารถด้านต่างๆเพิ่มขึ้น และช่วยตัวเองได้มากขึ้นทีละน้อย จะค่อย ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งตนเองและต่อผู้อื่น การพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้ทำงานที่ง่ายก่อน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง

ซูดแมน Sudeman (อ้างถึงใน สุนันท์ พรหมประกอบ 2547: 15) ได้สรุปความเห็นเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุน้อย
2. เด็กทุกคนควรได้รับโอกาสรับการฝึกให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกและการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบนั้นควรกระทำให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กได้รับทราบว่ามีผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเขา
5. ในการฝึกผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นไม่เร่งรัดเด็กจนเกินไป
6. เด็กต้องการได้รับความไว้วางใจเพื่อสามารถเรียนรู้ว่าส่วนใดอยู่ในความรับผิดชอบของเขา
7. ทักษะและพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านความรับผิดชอบของเด็ก

ประคินันท์ อุปรมัย (2544: 217-218) กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กนั้น พ่อแม่ควรมีหลักสำคัญที่พึงปฏิบัติ 7 ประการ ดังนี้

1. ในการปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กในการปลูกฝังความรับผิดชอบทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย เพื่อจะได้มีแนวทางในความสามารถที่จะรับผิดชอบของเด็กได้ และคอยสังเกตว่าเด็กพยายามที่จะทำอะไรด้วยตัวของเขาเองหรือพยายามที่จะช่วยพ่อแม่เมื่อใดเพื่อจะได้เริ่มต้นสนับสนุน และแนะแนวทางให้เขาทำในสิ่งนั้นๆ ได้ทันที
2. การสอนให้เด็กเกิดความรับผิดชอบได้ดีที่สุดคือ ช่วงเวลาที่เด็กแสดงให้เห็นว่าเต็มใจ และพร้อมที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองเป็นครั้งแรก แม้เด็กจะทำได้ไม่ดีในครั้งแรก ๆ แต่การที่ได้มีโอกาสฝึกทำบ่อย ๆ จะทำได้ดีขึ้นและทำงานกลายเป็นกิจนิสัย ซึ่งทำให้เกิดความรับผิดชอบที่จะทำต่อไปโดยถือเป็นภารกิจที่พึงกระทำ
3. พยายามที่จะรู้ด้วยการสังเกตอยู่เสมอ ๆ ว่าเมื่อใดพร้อมที่จะมีความรับผิดชอบมากขึ้น เพื่อจะได้ปล่อยให้รู้จักที่จะรับผิดชอบต่อสิ่งนั้นๆ เพิ่มขึ้น
4. ฝึกความรับผิดชอบไปพร้อมๆ กับการฝึกให้เด็กมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ เพราะการเคารพเชื่อฟังพ่อแม่จะเป็นพื้นฐานในการสร้างวินัยให้กับเด็ก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ
5. สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการร่วมมือกันในการทำงาน มีการอภัย มีการใช้เหตุผลและพยานามให้เด็กรู้ว่าพ่อแม่ไว้วางใจตัวเด็ก เพื่อให้ได้พัฒนาความรับผิดชอบควบคู่ไปกับความเชื่อมั่นในตนเอง
6. ควรยอมรับในความผิดที่ตนทำ และไม่ลังเลที่จะกล่าวคำขอโทษ เพื่อเด็กจะได้รู้สึกว่าการทำผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ และแก้ไขได้

7. พ่อแม่ต้องกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กเนื่องจากการเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

อรรถัย โสภกา (2533: 43) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กนักเรียนไว้ดังนี้

1. เริ่มให้เด็กทำงานง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล
2. เมื่อมอบหมายงานให้ทำ ควรให้เด็กได้ทำอย่างเต็มที่เพื่อจะได้มีประสบการณ์ด้วยตนเอง และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น
3. ให้อธิบายขอบเขตหน้าที่การงานของตนเอง ไม่ปิดความรับผิดชอบงานของตนไปให้ผู้อื่น
4. ทำงานให้เสร็จ โดยไม่ละทิ้งงานที่ทำไว้ หากเด็กทำอะไรผิดพลาดก็ควรช่วยเหลือแนะนำ

นอกจากนี้ ประสาท อิศรปริดา (2531: 49) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังความรับผิดชอบเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้แก่

1. ฝึกให้เด็กรู้จักพึ่งตนเอง ให้เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผลและยอมรับตัวเอง
2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำความสำเร็จให้แก่ตัวเอง
3. พยายามกระตุ้นให้เด็กเป็นบุคคลที่กล้าเผชิญปัญหาที่ต้องใช้ความพยายาม และให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในการแก้ปัญหา
4. ฝึกให้เด็กเป็นคนชอบแข่งขันกับตนเอง โดยยึดมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเป็นหลัก
5. ฝึกให้เด็กเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
6. เมื่อเด็กประสบความสำเร็จในกิจกรรมใดๆ ก็ควรจะให้คำยกย่อง ชมเชย หรือรางวัล ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมแรงให้เด็กมีความปรารถนาที่จะทำกิจกรรมอื่นๆ อย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

ซูดแมน Sideman (1962: 408) ได้รวบรวมทักษะเกี่ยวกับการฝึกความรับผิดชอบของ มิลตัน Milton และ ฮาร์ริส Harris ไว้ดังนี้

1. ควรเริ่มฝึกความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบ และการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบควรให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา
5. การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นในการฝึกไม่เร่งรัดเกินไป
6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เมื่อรู้ว่าส่วนไหนอยู่ในความรับผิดชอบของเขา
8. เจตนาและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ต่อความรับผิดชอบของตน มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย บุคคลที่มีความรับผิดชอบจะมีความเอาใจใส่ในการงานและการเรียน มีความขยันหมั่นเพียร รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ มีการวางแผนการทำงาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น และยอมรับผลของการกระทำของตน และการปลูกฝังความรับผิดชอบควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทำบ่อยๆ จนกลายเป็นกิจนิสัย เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีประสิทธิภาพในการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายความหมายของความรับผิดชอบ ประเภทของความรับผิดชอบ ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ รวมทั้งวิธีการปลูกฝังและการฝึกความรับผิดชอบ เพื่อนำไปจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการปลูกฝัง ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะความรับผิดชอบเบื้องต้นในด้านต่างๆ ที่ต้องการ โดยคาดหวังไว้ว่าเมื่อนักเรียนมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นเบื้องต้น ย่อมมีผลดีส่งไปถึงคุณลักษณะด้านอื่นๆ ต่อไป

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

3.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

การจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องจัดให้ควบคู่กับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน จากการศึกษาค้นคว้ามีผู้ให้ความหมาย “กิจกรรมแนะแนว” ไว้ดังนี้

จำเนียร ช่างโชติ (2527: 332) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของโครงการแนะแนว ซึ่งจำเป็นต้องจัดให้กับนักเรียนทุกคนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา และมีรูปแบบของการจัดในแต่ละระดับต่างกัน โดยมีทั้งการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นรายบุคคล (Individual Guidance) และการจัดเป็นกลุ่ม (Group Guidance) จุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้

เกี่ยวกับตนเอง โลกของงานอาชีพ รวมทั้งมีการปรับปรุงด้านสังคมและลักษณะนิสัยเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม

จินดาภรณ์ อังสุวรรณโชติ (2525: 7) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างเยาวชนทั้งในด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาและร่างกาย

ธีระ ชัยยุทธธรรม (2525: 48) กล่าวว่า ในการจัดกิจกรรมแนะแนวปัจจุบันนี้ หลักการและเป้าหมายของหลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องกับหลักการและเป้าหมายของการแนะแนว ทั้งในแง่กระบวนการและลักษณะการให้บริการ โดยมุ่งให้นักเรียนสำรวจตัวเองและตัดสินใจเลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ได้พัฒนาทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ วิชาชีพ และการปรับปรุงบุคลิกภาพ โดยเฉพาะลักษณะนิสัยหรือความประพฤติ ชั่วโมงกิจกรรมแนะแนวเป็นชั่วโมงที่กำหนดไว้ 1 คาบต่อสัปดาห์ ฉะนั้นชั่วโมงนี้ครูแนะแนวควรจะใช้กระบวนการและบริการแนะแนวเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน โดยยึดหลักการและเป้าหมายของหลักสูตรเป็นหลัก ซึ่งครูแนะแนวจะต้องคิดว่าชั่วโมงนี้ควรจัดกิจกรรมอย่างไรเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองทุกด้าน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขหรือพูดง่ายๆ ให้เป็นคนโดยสมบูรณ์

วิภาภรณ์ เรือนทิพย์ (2530: 9) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวหมายถึง กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดเพื่อเสริมสร้างทักษะทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคม และประเทศชาติ

กรมวิชาการ (2545: 45) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับบุคคล (Preventive Approach) ช่วยแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Curative Approach) และส่งเสริมพัฒนาบุคคล (Developmental Approach) โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านกายภาพ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ

สายบัว นนทศิลา (2548: 33) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีความจำเป็นต้องจัดขึ้นให้กับนักเรียน เพราะนักเรียนสามารถนำความรู้ ความสามารถที่ได้จากกิจกรรมแนะแนวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และการเลือกอาชีพ

ถัดดาวรรณ ณ ระนอง (2544: 136) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้รับบริการด้วยการใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย และหลักสูตรแนะแนวที่วางไว้สำหรับแต่ละวัย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 6) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

สราญทิพย์ อนุมัติ (2545: 16) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว คือการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการมีลำดับและขั้นตอนในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองได้อย่างเต็มที่

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545: 81) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวด้านต่างๆ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กวัยรุ่น หรือผู้ใหญ่ รู้จักและเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การปรับตัวทั้งด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม ตลอดจนการวางแผนอนาคตด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

สมร ทองดี และปราณี रामสูต (2545: 11) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาส่งเสริม ป้องกันปัญหา และแก้ไขปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 24) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวคือกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานอาชีพและสังคม มีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ประภัสสรฯ โลहनันทชัย (2548: 61) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ พัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเองรู้ถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิด การวางแผนและการแก้ปัญหา ตลอดจนการสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541: 9) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนว (Guidance activities) มีชื่อเรียกได้หลายชื่อ เช่น กิจกรรมสำรวจ (Guidance class) การจัดกิจกรรมแนะแนว (Guidance activities) หรือการจัดกิจกรรมแนะแนวในคาบเรียน (Guidance activities in the classroom) ซึ่งต่างก็มีความหมายเดียวกัน

ประหยัด ทองมาก (2533: 353) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวหมายถึงการดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแนะแนวให้นักเรียนในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สภาพแวดล้อม สามารถพัฒนาตนเองและปรับตัวเข้ากับสังคมและสถานการณ์ได้

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531: 3) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า การตัดสินใจว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพอะไร และพัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดทุกด้าน

กิติมา ศตะนาวิน (2538: 63) กล่าวว่า การสอนกิจกรรมแนะแนวหมายถึงการดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแนะแนวในคาบเรียนในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหมวดกิจกรรม เพื่อช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับแผนการศึกษาต่อและอาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยให้ผู้แนะแนวได้มีโอกาสพบปะนักเรียนอย่างใกล้ชิดและมีเวลาเพียงพอที่จะจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง สำรวจผู้อื่น สำรวจอาชีพ และพัฒนาศักยภาพของตนเอง

สุโท เจริญสุข (2544: 9) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวหมายถึงกรรมวิธีอย่างหนึ่งที่บุคคลหนึ่งให้ความช่วยเหลือแก่อีกบุคคลหนึ่งให้รู้จักใช้ความคิดอย่างถ่องแท้ และรู้จักตัดสินใจว่าจะทำประการใดกับปัญหาของตนเองการให้ความช่วยเหลือนี้อาจขยายกว้างออกไปถึงบุคคลต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงวัยและฐานะทางสังคม

สุภัทรา จิตรพงษ์ (2549: 36) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทุกคนรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักโลกและสิ่งแวดล้อม สามารถช่วยตนเองได้ทั้งด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ สังคมและการปรับตัว รู้จักที่จะวางแผนในการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต

พิทยาภรณ์ พิทยาชรรกุล (2546: 36) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นมวลประสบการณ์ที่จัดให้เพื่อพัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการ ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ โดยมีขอบข่ายทั้งสามด้านคือ ด้านการศึกษา อาชีพส่วนตัวและสังคม เพื่อให้บุคคลรู้จักเข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

สินิทธิ์ วงศ์ธิดา (2546: 30) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวหมายถึงมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้รับบริการแนะแนวได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมเพื่อช่วยให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548: 28) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมหรือบริหารที่โรงเรียนต้องจัดให้กับนักเรียนทุกคน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถแลศักยภาพของตนเอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ตระหนักคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความหมายของกิจกรรมแนะแนวที่กล่าวมา สรุปได้ว่ากิจกรรมแนะแนวคือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียน โดยมีสาระเกี่ยวกับบริการแนะแนวทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ซึ่งจะช่วยผู้เรียนในการพัฒนา ส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตนเอง ให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการปรับตัวในทุกด้าน

3.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 24) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากข้อมูล ข่าวสาร แหล่งความรู้ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนแนวทางการศึกษา อาชีพได้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ในงานอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
4. เพื่อให้นักเรียนมีค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างวินัย คุณธรรม และจริยธรรมแก่ผู้เรียน
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

พิมลรัตน์ ขุนแก้ว (2548: 29) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว คือ เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบศักยภาพความสามารถของตนเอง รู้จักการแสวงหาความรู้ข้อมูล พัฒนาบุคลิกภาพ ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพสุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม และจิตสำนึกต่อการรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

พิทยาภรณ์ พิทยาจรกุล (2546: 37) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า เป็นวัตถุประสงค์สำคัญหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มุ่งให้เกิดแก่ผู้รับบริการ คือการเสริมสร้างให้ผู้รับบริการดำเนินชีวิตส่วนตัวโดยราบรื่นที่เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยสันติสุข

จากวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวที่กล่าวมา สรุปได้ว่ากิจกรรมแนะแนวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัด ความสามารถของตนเอง และได้แสวงหาความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม นำไปสู่การมีวินัยและคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีค่านิยมที่ดีสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 องค์ประกอบของกิจกรรมแนะแนว

เขวรัักษ์ ปวงคำคง (2549: 8-9) กล่าวถึง องค์ประกอบของกิจกรรมแนะแนวว่า ต้องประกอบด้วย การสำรวจปัญหา การกำหนดสัดส่วนของกิจกรรมในแต่ละด้าน กำหนดแผนการจัดกิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรม ปฏิบัติตามแผน วัดผล และสรุปรายงาน จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมแนะแนว

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541: 44) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวให้มีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร และจะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ดังนี้ ครูแนะแนว นักเรียน วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรม นวัตกรรม และการประเมินผล

สุภัทรา จิตรพงษ์ (2549: 39-40) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวให้ดำเนินไปด้วยความสะดวกและมีประสิทธิภาพนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ การสำรวจปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน กำหนดเนื้อหา แผนการจัดกิจกรรม ดำเนินการจัดกิจกรรม และประมวลผลการจัดกิจกรรม

กัณนิงฮิส และ ดีโบลท์ Cunningham & DeBolt (1997: 14) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวประกอบด้วยกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้รับบริการหรือส่งเสริมให้ผู้รับบริการจัดกระทำขึ้นเองซึ่งอาจเป็นกิจกรรมในขอบข่ายของการแนะแนวให้การศึกษา (Counseling activities) หรือเป็นกิจกรรมที่ผู้แนะแนวผนวกผสมผสานในการเรียนรู้อื่น ๆ

3.4 ประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนว

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2543: 20) กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของการแนะแนวว่าปัจจุบันบริการแนะแนวมีความสำคัญและความจำเป็นมากยิ่งขึ้น เพราะปัญหาต่างๆ ของนักเรียนในโรงเรียนมีมากขึ้น มีทั้งปัญหาการศึกษาเล่าเรียน ปัญหาการประกอบอาชีพ ตลอดจนปัญหาส่วนตัว หากโรงเรียนจัดให้มีบริการแนะแนวขึ้นปัญหาดังกล่าวย่อมจะลดน้อยลงไป อันเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

เขาวรรักษ์ ปวงคำคง (2549: 40) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนวว่า จะนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน คือรักและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น พัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัว และประเทศชาติ

อัมพร แสงวิเชียร (2546: 27) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมแนะแนวว่า ผู้รับบริการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ซึ่งในปัจจุบันนิยมเรียกว่า “นำองค์ความรู้สู่วิถีชีวิต” (apply the new information to daily life)

วารี คชศิลา (2546: 18) กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมแนะแนวว่า ผู้เรียนสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพ

3.5 เทคนิคการสอนกิจกรรมแนะแนว

จำเนียร ช่างโชติ (2524: 118-120) กล่าวว่า เทคนิคในการสอนกิจกรรมแนะแนวมีดังนี้

1. จัดบรรยากาศให้เป็นกันเอง ให้นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระ สบายใจในการแสดงออก
2. กระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกมากที่สุด ทั้งในด้านความคิด ความริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกล้าในการพูด และความรู้สึกที่ต้องระบายน
3. เปิดโอกาส กระตุ้น และช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายและเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ปัญหา และปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้มากที่สุด
4. กระตุ้นและช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรมต่างๆ และมอบหมายความรับผิดชอบให้ทำงานในกิจกรรมนั้นๆ ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ
5. ไม่ควรอย่างยิ่งในการสอนปาฐกถา โดยครูพูดคนเดียว และนักเรียนจด
6. เวลาของกิจกรรมแนะแนวควรเป็นเวลาของนักเรียนจริงๆ และต้องใช้เวลาเหล่านั้นให้เกิดต่อความเจริญงอกงามของนักเรียนในทุกๆ ด้านอย่างเต็มที่

7. ครูผู้สอนต้องวางแผนและเตรียมตนเองในเรื่องเนื้อหา วิธีการให้ความรู้และ กิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม โดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ
 8. ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เรียนรู้หน้าที่ของตน มีพันธะต่อกัน
 9. มีการนำหลักการของกระบวนการกลุ่ม หรือกิจกรรมสัมพันธ์ (Group process) และเทคนิคการสอนต่างๆ มาใช้เพื่อการพัฒนาผู้เรียน
 10. ครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนวควรมีสมุดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ของการสอนไว้ทุกครั้ง
 11. ในการสอนกิจกรรมแนะแนว ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทำการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม โดยมีครูคอยให้คำแนะนำเวลามีปัญหา
- จากที่กล่าวมา สรุปความสำคัญได้ว่า ในการดำเนินการสอนกิจกรรมแนะแนวนั้น ควรสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกมากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียน ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3.6 การพัฒนากิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 5-10) วังริ ทรัพย์มี (2531: 150-153) และ วิภามาส เมืองอู่ (2542: 27) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และขอบข่ายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวไว้ สรุปได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ
 - 1.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวสำหรับผู้ให้บริการหรือครูแนะแนว คือให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผู้บริการและสภาพแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม และเพื่อช่วยให้มีกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นด้วย
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวสำหรับผู้รับบริการแนะแนว ก็คือช่วยให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงวัยและทุกด้าน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้รับบริการให้ดำรงตนในสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความสำคัญของการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ซึ่งมีความสำคัญทั้งต่อผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ดังนี้
 - 2.1 ความสำคัญต่อผู้ให้บริการ คือมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับบริการ และครอบคลุมเป้าหมายของการแนะแนว

2.2 ความสำคัญต่อผู้รับบริการ คือช่วยให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนในทุกช่วงวัยและทุกด้าน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคมและประเทศชาติ

3. ขอบข่ายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวควรพัฒนาให้ครอบคลุมขอบข่ายของการแนะแนวทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม โดยพัฒนากิจกรรมแนะแนวที่ดำเนินการในช่วงเวลาแนะแนวหรือชั่วโมงแนะแนวโดยตรง หรือพัฒนากิจกรรมที่ใช้ผสมผสานในการเรียนการสอน การฝึกอบรม การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในรูปแบบต่างๆ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาผู้รับบริการทุกวัย รวมทั้งช่วยป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมร่วมกับผู้รับบริการ โดยอาจดำเนินการจัดกิจกรรมทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้พัฒนากิจกรรมแนะแนวจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายของการจัดกิจกรรมนั้นๆ ให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ หรือแนวทางในการจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ส่วนจำนวนครั้งในการทำกิจกรรมนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุดควรเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง

สมร ทองดี และปราณี งามสุด (2545: 29-41) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนวไว้ว่า ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวควรมีหลักการพิจารณา ดังนี้

1. ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวนั้น ควรครอบคลุมขอบข่ายของการแนะแนวทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม โดยคำนึงถึงปัจจัยในด้านต่างๆ อาทิ ความจำเป็นและความต้องการของผู้รับบริการ สภาพสังคมและปัญหากระแสโลกาภิวัตน์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษา แผนพัฒนางานแนะแนว ฯลฯ เพื่อกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว โดยให้สอดคล้องกับปรัชญาการแนะแนว ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาและเสริมสร้างตนเอง สามารถแก้ปัญหาป้องกันปัญหาได้

2. ลักษณะของผู้รับบริการ ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวนั้นจะต้องจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 3 วัย ได้แก่

2.1 วัยเด็ก เป็นวัยที่ชอบสนุกสนาน สนุกสนาน สนใจการเล่น รับรู้เชิงรูปธรรม มากกว่านามธรรม ควรเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ปนเล่น ส่งเสริมการแสดงออกโดยใช้สื่อหรือกิจกรรมสอดแทรกการพัฒนาทางสังคม และเน้นกิจกรรมเป็นกลุ่ม

2.2 วัยรุ่น เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ต้องการการยอมรับ ความเป็นอิสระเสรี แสวงหาเอกลักษณ์และบทบาท สนใจการมีอุดมการณ์แห่งชีวิต มีพลังมากทั้งด้านร่างกาย ความคิด และปัญญา ควรเน้นกิจกรรมแบบกลุ่มและให้ลงมือปฏิบัติมาก

ที่สุด การฝึกทักษะสังคมด้านการยอมรับ ส่งเสริมกิจกรรมประเภทที่ช่วยให้ได้แสดงออก ให้มีการคิดวิเคราะห์กรณีศึกษา ใช้สื่อ เกม เพลง กระบวนการกลุ่มที่สอดคล้องกับยุคสมัย

2.3 วิทยุใหญ่ เป็นวิทยุที่มีประสบการณ์ชีวิตหลายด้าน มีสถานะทางสังคม มีอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ แต่อาจมีปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางอาชีพและสังคม ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ เน้นการคิดวิเคราะห์ หาเหตุผลและเสนอแนวคิด ควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ให้ผู้รับบริการเล่นสนุกสนาน หรือออกท่าทางมากเกินไป

3. ลักษณะของกิจกรรม ในการพัฒนากิจกรรมแนวนั้น แบ่งตามลักษณะกิจกรรมที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมที่จัดเป็นกลุ่ม ได้แก่กิจกรรมแบ่งกลุ่มทำงาน กระบวนการกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ และ

3.2 กิจกรรมที่จัดเป็นรายบุคคล

กิจกรรมบางกิจกรรมสามารถจัดเป็นรายบุคคลและ/หรือจัดเป็นกลุ่มได้ เช่น กิจกรรมเพื่อให้การปรึกษา บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การสาธิตทดลอง ฝึกปฏิบัติการ สืบค้น ซึ่งผู้พัฒนากิจกรรมจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้รับบริการ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ด้วย เช่น ความสิ้นเปลืองค่านงบประมาณ แรงงาน และความพร้อมของผู้จัดกิจกรรม

4. ประโยชน์ของการนำไปใช้ ในการพัฒนา ในการพัฒนากิจกรรมแนวนั้น ควรคำนึงถึงประโยชน์ของการนำไปใช้ซึ่งเป็นหัวใจในการจัดกิจกรรมแนว โดยมุ่งเน้นให้ผู้รับบริการสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ซึ่งปัจจุบันนิยมเรียกว่า “นำองค์ความรู้สู่วิถีชีวิต”

และกรมวิชาการ (2544: 24) ได้สรุปหลักการในการจัดกิจกรรมแนวไว้ว่า ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของผู้เรียน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องสนองตอบจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2. จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคนโดยครอบคลุมด้านการศึกษา การงานและอาชีพ ชีวิตและสังคม

3. จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ

4. จัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ด้วยการปฏิบัติจนเกิดทักษะหรือการเรียนรู้

5. ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครูแนะแนวทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและประสานงาน

นอกจากนี้สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545) ยังได้กล่าวไว้ว่า แนวทางในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม การกำหนดขอบข่ายของกิจกรรม และการกำหนดขั้นตอนของกิจกรรม ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ควรจะเสริมสร้างให้ผู้บริการสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ดังนั้น วัตถุประสงค์ของกิจกรรมจึงควรมุ่งสร้างเสริมให้ผู้รับบริการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเอง มองตนเองในแง่บวก เข้าใจและตระหนักรู้ถึงความสามารถของตนเอง และสามารถนำความสามารถนั้นออกมาใช้ได้อย่างเหมาะสม รู้จักสำรวจและเข้าใจคุณลักษณะด้านต่างๆ รวมทั้งค่านิยมของตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีทักษะในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีทักษะด้านการเรียนรู้ในสิ่งพื้นฐานที่คนธรรมดาสามัญทั่วไปพึงเรียนรู้ได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น และมองโลกในแง่ดี ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวที่กรมวิชาการ (2544:2) กล่าวไว้ว่า “...มุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการแบบองค์รวม ทั้งองค์ความรู้ตามหลักวิชาชีพและวิชาการ ให้ผู้รับบริการมีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข...”

2. การกำหนดขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่ได้กำหนดอย่างกว้างๆ ว่าให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 3 ด้าน คือด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม เนื้อหาในแต่ละระดับชั้นสามารถยืดหยุ่นได้เพื่อความเหมาะสมกับวัยและความต้องการของนักเรียน

3. การกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนว ที่จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปและประเมินผลกิจกรรม เพื่อมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group process learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้ต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการ ได้เป็น “ผู้ร่วมทำกิจกรรม” (Participant) ไม่ใช่ “ผู้สังเกตการณ์” (Spectator) และต้องจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการมีอารมณ์ร่วมสนุกสนานมีชีวิตชีวา

โดยอาจใช้เกม เพลง นิทาน ข่าว กรณีศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีแนวทางการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying)

3.7 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนว

การดำเนินกิจกรรมแนะแนวให้มีประสิทธิภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อกำหนดขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 48) กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมแนะแนวที่จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุปและขั้นประเมินผลกิจกรรม เพื่อมุ่งให้ผู้รับบริการนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process Learning) ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งผู้ให้บริการต้องกระตุ้นให้ผู้รับบริการได้เป็น “ผู้ร่วมทำกิจกรรม” ไม่ใช่ “ผู้สังเกตการณ์” ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการมีอารมณ์ร่วมสนุกสนานมีชีวิตชีวา โดยอาจใช้เกม เพลง นิทาน ข่าว กรณีศึกษา ฯลฯ เป็นสื่อแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน คือ

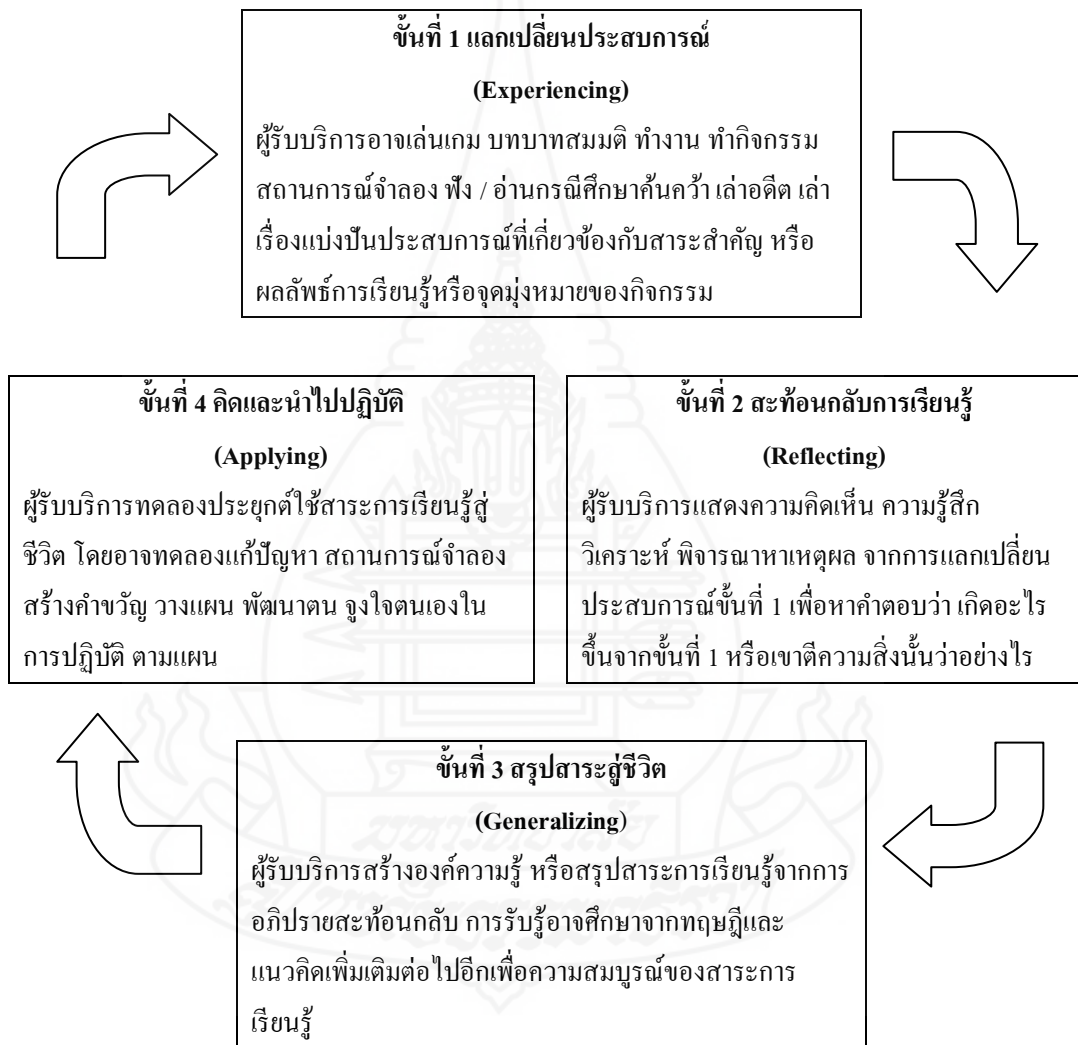
ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ผู้รับบริการอาจเล่นเกมบทบาทสมมติ ทำงาน ทำกิจกรรม สถานการณ์จำลอง ฟังหรืออ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า เล่าอดีตเล่าเรื่องแบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) ผู้รับบริการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นที่ 1 เพื่อหาคำตอบว่า เกิดอะไรขึ้นจากขั้นที่ 1 นั้น หรือเขาตีความสิ่งนั้นว่าอย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ผู้รับบริการสร้างองค์ความรู้ หรือสรุปสาระการเรียนรู้จากการอภิปรายสะท้อนกลับ การรับรู้จากศึกษาจากทฤษฎีและแนวคิดเพิ่มเติมต่อไปอีก เพื่อความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิต

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ผู้รับบริการทดลองประยุกต์ใช้สาระการเรียนรู้สู่ชีวิต โดยอาจทดลองแก้ปัญหาสถานการณ์จำลอง สร้างคำขวัญ วางแผนพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตามแผน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม จากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 อาจมีความต่อเนื่องคาบเกี่ยวกับจนแยกไม่ออก หรือบางครั้งมีการสลับขั้นตอน เช่น อาจจัดกิจกรรมนำเสนอ

สาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ก่อน จากนั้นเป็นขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แล้วเป็นกิจกรรมสะท้อนกลับการเรียนรู้ สุดท้ายเป็นกิจกรรมได้ทดลองประสบการณ์และประยุกต์ใช้ ซึ่งขั้นตอนนี้จะอยู่เป็นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมเสมอ และเมื่อถึงขั้นคิดและนำไปปฏิบัติก็อาจกลับเข้าสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นวงจรต่อไปใหม่ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มั่นคงขึ้น นำไปสู่การปฏิบัติได้ดีขึ้นและเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ต่อเนื่องต่อไปอีก วงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้น อธิบายโดยภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.6 แสดงขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ที่มา : สมร ทองดี และปราณี รามสูตร (2545: 50) “แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 9 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

นอกจากนี้ สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 51) ยังได้เสนอแนะการกำหนด ขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า “...ขึ้นอยู่กับผู้แนะแนวในการใช้วิธีการตามประสบการณ์และ คุลยพินิจที่เห็นว่าเหมาะสม คือ ผู้แนะแนวสามารถออกแบบและกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมขึ้น เอง แล้วทดลองใช้ รวมทั้งควรมีการประเมินกิจกรรม หากผลการประเมินพบว่าได้ผลบ้างในระดับ หนึ่งก็ปรับปรุงพัฒนาต่อไป และเมื่อพบว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจก็จัดทำคู่มือกิจกรรมและเผยแพร่ เพื่อร่วมใช้กันต่อไป”

จากหลักการและแนวทางในการพัฒนากิจกรรม ดังที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยนำมาสร้าง ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยเลือกใช้ขั้นตอน การดำเนินกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน เป็นวงจรการเรียนรู้ (four phases of the learning cycle) หรือ ERGA คือขั้นที่ 1 และเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

3.8 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่ามีผู้ให้นิยามความหมายที่ เกี่ยวข้องกับ “ชุดกิจกรรมแนะแนว” ไว้หลายชื่อ เช่น ชุดการสอน ชุดฝึกทักษะ ชุดการแนะแนว ใน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ฉัตรสุดา หาญประกอบสุข (2541: 5) กล่าวว่า ชุดการแนะแนวเป็นเครื่องมือที่ สร้างขึ้น โดยการใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอน และหัวข้อ เพื่อช่วยให้เกิด พฤติกรรมตามเป้าหมายและการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545: 80) กล่าวว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเป็น เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสม เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ แถบบันทึกเสียง เอกสารที่บันทึก รายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเกม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ แบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลัง เรียน โดยจัดไว้เป็นชุด หรือกล่อง หรือซอง และภายในกล่องหรือซองจะบรรจุคู่มือครู คู่มือผู้เรียน และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง

สุสดัน และคณะ Houston and Others (1972: 10-15) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นชุด ของประสบการณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521: 56) กล่าวว่า ชุดการสอนคือระบบการนำสื่อ แบบประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยในการเปลี่ยน พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

วัฒน์กิจ สิทธิสถิตอังกูร (2546: 27) กล่าวว่า จากการสัมมนาหาคำจำกัดความของ คำว่าชุดกิจกรรมแนะแนว คณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย แขนงวิชาการแนะแนว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2545 ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึงเครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรม ที่นำมา รวมกันอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย

1. คู่มือผู้ให้บริการ ซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ และแผนการจัด กิจกรรมต่าง ๆ

2. คู่มือผู้รับบริการ ซึ่งมีใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง

3. สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2530: 66-37) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นชุดของสื่อประสมที่มีสื่อการสอนตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปรวมกัน โดยจัดขึ้นสำหรับหน่วย การเรียนตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามที่ ต้องการ จัดไว้เป็นชุดๆ บรรจุในซอง กล่อง หรือกระเป๋า

ควน Duane (1973: 169) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นชุดการเรียนการสอนรายบุคคล (Individualized Instruction) อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียน ได้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนตาม เป้าหมาย ผู้เรียนจะเรียนไปตามอัตราความสามารถและความต้องการของตน

โฮเวลล์ Howell (1973: 127) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมจะต้องประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมที่จะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุพฤติกรรมขั้นสุดท้าย

อัมพร แสงวิเชียร (2546: 35) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือทาง การแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลายๆกิจกรรมมารวมกันอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายของการ แนะแนว

ดาระณี พัฒนศักดิ์ภิญโญ (2533: 10) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเครื่องมือที่ สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ประกอบด้วยคู่มือครู และ โปรแกรมกิจกรรม โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง และสื่อ อุปกรณ์ต่างๆ ประกอบด้วย เทปบันทึกภาพ สไลด์ และแผ่นภาพ

ศิริรัตน์ แสนยากุล (2546: 10) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวคือเครื่องมือทาง การแนะแนวที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆกิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบตาม เป้าหมาย และขอบข่ายของการแนะแนว เพื่อพัฒนาผู้รับบริการในด้านต่างๆ โดยชุดแนะแนว ประกอบด้วย คู่มือผู้สอน คู่มือผู้เรียน และสื่อการจัดกิจกรรม

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541: 223) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวคือโปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนวที่จัดไว้โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่อง มีอุปกรณ์ในรูปสื่อประสมที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วย

บุญบากร ตันทวารณ (2545: 30) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนว คือเครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรม ที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวจะประกอบด้วย

1. คำชี้แจงและการเตรียมการของผู้ให้บริการ
2. แผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งระบุสื่อ ใบบงาน ใบความรู้ หรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมไว้ในแต่ละแผน
3. คำชี้แจงการใช้เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรมที่เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ๆ และ
4. เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรมที่เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมนั้น ๆ

จินตนา บัวเขียน (2550: 21) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวหมายถึง กิจกรรมหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกพัฒนา ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาของผู้รับบริการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามขอบข่ายของงานแนะแนวด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

จิรารัตน์ เรี่ยวแรง (2553: 11) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวหมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรม และเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีความจำเป็นต้องจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ที่ได้จากกิจกรรมแนะแนวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนจะพัฒนาหรือสร้างเสริมตนเอง ตลอดจนป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และการเลือกอาชีพในอนาคต

จากความหมายของชุดกิจกรรมที่กล่าวมา สรุปได้ว่าชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมนำมารวมกัน ใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ และเป็นสื่อที่ช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กให้บรรลุจุดมุ่ง

3.9 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว

อัมพร แสงวิเชียร (2546: 35) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย

1. คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงการเตรียมการ
2. ใบบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง และ

3. สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมแนะแนว

คาระณี พัฒนศักดิ์ภิญโญ (2533: 9) กล่าวถึงรายงานการประชุมเข้าโครงการวิทยานิพนธ์ พ.ศ. 2531 หน้า 2 ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของชุดการแนะแนว ประกอบด้วย

1. คู่มือครู ประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ วิธีการใช้ และเครื่องมือวัด
2. โปรแกรมกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ ขั้นตอน

การจัดกิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ และการประเมินผลชุดกิจกรรม

3.10 ประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคุณค่าในทางการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ดังต่อไปนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2530: 69-71) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ 3 ประเภท คือ

1. ชุดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครู สำหรับผู้สอนจะใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ชุดกิจกรรมแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดให้น้อยลง และใช้สื่อการสอนที่มีพร้อมอยู่ในชุดการสอนในการนำเสนอเนื้อหา สื่อที่ใช้อาจได้แก่รูปภาพแผ่นภูมิ สไลด์ फिल्म ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง หรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ เป็นต้น ข้อสำคัญก็คือสื่อที่จะนำมาใช้นี้จะต้องให้ผู้เรียนได้เห็นอย่างชัดเจนทุกคน หรือเรียกว่าชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย

2. ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มกิจกรรม สำหรับให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มประมาณ 5-7 คน โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรม แต่ละชุดมุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ชุดกิจกรรมชนิดนี้มักใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

3. ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบรายบุคคล สำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม และสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้ด้วย ชุดกิจกรรมชนิดนี้อาจจัดในลักษณะของหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูลได้

ระพินทร์ โพธิ์ศรี (2545: 59) ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรม ดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self study package) คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนนำไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยไม่มีครูเป็นผู้สอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูปชุดการเรียนแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือชุดการเรียนผ่านเครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บ

2. ชุดการเรียนรู้การสอน คือ ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เช่น ชุดฝึกรวม หรือชุดการสอนต่างๆ จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวมีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครู ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มกิจกรรม และชุดกิจกรรมแนะแนวแบบรายบุคคล สำหรับการทบทวนครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวขึ้นเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวสำหรับครูเพื่อใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกันมุ่งขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และใช้สื่อ ใบงาน หลากหลายประเภท รวมทั้งรูปภาพเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนยิ่งขึ้น

3.11 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพและให้ประสิทธิภาพที่ดี ควรมีหลักการและกระบวนการสร้างอย่างถูกต้องและเป็นระบบ ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวไว้ดังต่อไปนี้

บอทท์ส Butts (1974: 85) เสนอหลักการสร้างไว้ ดังนี้

1. ก่อนที่จะทำการสร้างต้องกำหนดโครงร่างคร่าวๆ ก่อนว่าจะเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีวัตถุประสงค์อะไร

2. ศึกษางานด้วยวิทยาศาสตร์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ

3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน

4. แจกวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อย ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน

5. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในแต่ละตอนให้เหมาะสม

6. กำหนดเวลาที่ใช้ในแบบฝึกแต่ละตอนให้เหมาะสม

7. กำหนดการประเมินผลว่าจะประเมินก่อนหรือหลังเรียน

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531: 4-5) กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น ต้องคำนึงถึงหลักการและขอบข่ายของงานทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ให้กับวัยเด็กวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่

ธีระ ชัยยุทธชรรยง (2525: 65) ได้กล่าวถึงการสร้างชุดการแนะแนวไว้ ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับชุดการแนะแนวจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดการแนะแนวให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
4. นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อให้สอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ เนื้อหา อุปกรณ์ และการประเมินผล
5. นำโปรแกรมที่สร้างไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของโปรแกรมการสอน
6. ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการสอนโดยใช้ชุดแนะแนว เพื่อนำไปใช้วิจัยต่อไป
สรุปได้ว่า การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการและขอบข่ายของงานทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ให้เหมาะสมกับวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ โดยจะต้องมีการศึกษารายละเอียดและกำหนดจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด แล้วดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้ในการวิจัย

3.12 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว

ชุดกิจกรรมแนะแนวมีประโยชน์ในแนวเดียวกับชุดการสอน มีผู้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ ดังนี้

ชัชยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521: 191) กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนไว้คือ

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหา และประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดีเท่าชุดการสอน
2. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา ชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองและสังคม
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกหัดการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
4. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน และชุดการสอนผลิตได้เป็นหมวดหมู่ สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที
5. ทำให้การสอนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าผู้สอนจะมีความบกพร่องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด
6. ช่วยให้การสอนเป็นอิสระจากผู้สอน เนื่องจากชุดการสอนทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แทนครู ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจากชุดการสอนที่ได้จากการทดสอบประสิทธิภาพมาแล้ว

สุมาลี โชติชุ่ม (2544: 29-30) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้คือ

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถตามความต้องการของตน ช่วยให้ผู้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ตามอัตราการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น
2. ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
3. จะเรียนเมื่อไรก็ได้ไม่ต้องคอยครูผู้สอน ไม่จำกัดเวลาและสถานที่
4. ช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อน และมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงซึ่งไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี
5. ทำให้การเรียนรู้เป็นอิสระจากอารมณ์และบุคลิกของครูผู้สอน
6. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้กับผู้สอน
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541: 223) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมแนะแนว

- โดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวไว้คือ
1. ส่งผลให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูแนะแนว
 2. ช่วยแบ่งเบาภาระครูแนะแนว
 3. ช่วยให้ครูแนะแนวมีความสะดวกสามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามหลักสูตร ครูมองเห็นพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน ช่วยให้กระบวนการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
 4. นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 10) กล่าวถึง ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว ช่วยให้ผู้แนะแนวได้ข้อมูลด้านต่างๆ ของนักเรียนในปริมาณที่มากพอที่จะนำมาช่วยและพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้ถึงขีดสูงสุด และสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นพร้อมทั้งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

วาริ คชศิลา (2546: 41) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวว่า สามารถใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวมีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์และเนื้อหาไปสู่ผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกนักเรียนในเรื่องการตัดสินใจ กระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้สอน ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวจัดเป็นหมวดหมู่สะดวกในการใช้งาน

3.13 ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตชุดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้
 ดาระณี พัฒนศักดิ์ภิญโญ (2533: 12) การพัฒนาชุดกิจกรรมเป็นการสร้าง
 เครื่องมือและวิธีการที่จะมาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดย
 มีกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหา และประสบการณ์
2. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอน
3. กำหนดหัวข้อเรื่อง
4. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง จากนั้นกำหนดกิจกรรมการ
 เรียนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
5. กำหนดการประเมินผล
6. เลือกและผลิตสื่อการสอนให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง
7. ทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน
8. นำชุดการสอนไปใช้

3.14 การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523: 134-138) ได้กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพ
 ของชุดการสอนคือการตรวจสอบพัฒนาการเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำ
 ชุดการสอนไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสอนจริง ประสิทธิภาพของชุด
 การสอนจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดย
 กำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลการสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 คือประสิทธิภาพ
 ของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่กำหนด E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้
 พิจารณาตามความพอใจโดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90
 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น

พิชิต ฤทธิจรรยา (2544: 83) กล่าวถึงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะ
 แนว ดังนี้

1. หาคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบย่อยระหว่างเรียนจากชุดกิจกรรม
2. หาคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังเรียน
3. คำนวณหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม โดยใช้สูตร E_1/E_2 คือคะแนนจากการทำ
 1. แบบฝึกหัดและการทำกิจกรรมระหว่างเรียน / คะแนนจากการทดสอบหลัง
 เรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ยุพิน พุ่มหิรัญ (2550: 56-57) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวต่อการควบคุมตนเองในพฤติกรรมติเกมคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบการควบคุมตนเองในพฤติกรรมติเกมคอมพิวเตอร์ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวต่อการควบคุมตนเอง และเปรียบเทียบการควบคุมตนเองในพฤติกรรมติเกมคอมพิวเตอร์ของนักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวต่อการควบคุมตนเองกับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ที่มีพฤติกรรมติเกมคอมพิวเตอร์ จำนวน 40 คน ที่ได้มาโดยความสมัครใจจากการสำรวจของครูประจำชั้น แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวต่อการควบคุมตนเอง ส่วนกลุ่มควบคุมศึกษาเรื่องการควบคุมตนเองจากข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้คือ 1) แบบสอบถามการควบคุมตนเองในพฤติกรรมติเกมคอมพิวเตอร์ จำนวน 35 ข้อ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวต่อการควบคุมตนเอง จำนวน 12 กิจกรรม และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการควบคุมตนเองในพฤติกรรมติเกมคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการควบคุมตนเองในพฤติกรรมติเกมคอมพิวเตอร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขนิษฐา เรืองขนาบ (2550: 56-57) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง ผลการฝึกเพื่อพัฒนาการวางแผนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเปรียบเทียบการวางแผนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกับไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนวัยรุ่นชายและหญิงอายุระหว่าง 10-13 ปี จากโรงเรียนวัดชุกฟ้า อำเภอบางม่าง จังหวัดกาญจนบุรี เลือกแบบเจาะจง 2 ห้องเรียน เป็นนักเรียนจำนวน 60 คน จัดเข้ากลุ่มเพื่อทดลอง 2 กลุ่ม โดยวิธีสุ่มสมาชิกเข้าสู่กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แบบวัดจิตลักษณะ จำนวน 4 แบบวัด 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการวางแผนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ จำนวน 11 กิจกรรม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกการวางแผนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวมีการวางแผนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรณัฐภา โยธะภา (2551: 73-74) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมระหว่างนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นที่ได้รับการฝึกและไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นชายและหญิงที่มีอายุ 13-15 ปี จากโรงเรียนเทศบาลเมืองจันทบุรี 2 จังหวัดจันทบุรี ปีการศึกษา 2551 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง 2 ห้องเรียน รวมนักเรียน 60 คน สุ่มเข้ากลุ่มวิจัย 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน จับสลากเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 10 กิจกรรม และแบบวัดจำนวน 4 แบบ คือแบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม แบบวัดเหตุผลเชิงจริจธรรม แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุมาพร สงสุวรรณ (2551: 42-43) ได้ทำการวิจัยกึ่งทดลองเรื่อง ผลของชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิตรลดา เพื่อเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกับกลุ่มควบคุมที่ใช้การให้ข้อสนเทศภายหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิตรลดา ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงและสมัครใจ จำนวน 32 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบวัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ชุดกิจกรรมแนะแนว และการใช้ข้อสนเทศ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยนี้พบว่า 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของความมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนความมีวินัยในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ราตรี ประชุมพันธ์ (2551: 61-62) ได้ทำการวิจัยถึงทดลองเรื่อง ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองไร่ จังหวัดยโสธร เพื่อเปรียบเทียบความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และเปรียบเทียบความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองไร่ จังหวัดยโสธร โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ แบบวัดความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติต่อการเรียน ชุดกิจกรรมแนะแนว และการให้ข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนสูงกว่าหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรารัตน์ เรี่ยวแรง (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลประทานวิทยา จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองในชั้นเรียนของนักเรียน โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และเปรียบเทียบพฤติกรรมการควบคุมตนเองในชั้นเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มที่ใช้ข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนชลประทานวิทยา ทำการสุ่มแบบกลุ่มจำนวน 90 คน แล้วสุ่มแบบง่ายเป็นกลุ่มทดลอง 45 คน กลุ่มควบคุม 45 คน ในกลุ่มทดลองได้รับการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวจำนวน 10 กิจกรรม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกโดยใช้การให้ข้อเสนอแนะจำนวน 10 กิจกรรมเช่นกัน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบวัดพฤติกรรมการควบคุมตนเองในชั้นเรียน จำนวน 45 ข้อ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการควบคุมตนเองในชั้นเรียน และ 3) ชุดการให้ข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีพฤติกรรมการควบคุมตนเองในชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลองนักเรียนที่ได้ใช้

ชุดกิจกรรมแนะแนวมีพฤติกรรมควบคุมตนเองในชั้นเรียนสูงขึ้นกว่านักเรียนที่ได้ใช้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุษกรณ์ สุวรรณรัตน์ (2554: 69-70) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมขยันหมั่นเพียรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจะนะชนูปถัมภ์ จังหวัดสงขลา เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมขยันหมั่นเพียรระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมขยันหมั่นเพียรและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้ใช้กิจกรรมแนะแนวอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนจะนะชนูปถัมภ์ จำนวน 60 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม 2 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มเข้ากลุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมขยันหมั่นเพียร ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมขยันหมั่นเพียร จำนวน 10 กิจกรรม และกิจกรรมแนะแนวอื่นๆ จำนวน 10 กิจกรรม สถิติที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง (2 way NAOVA) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมขยันหมั่นเพียรมีพฤติกรรมขยันหมั่นเพียรสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้ใช้กิจกรรมแนะแนวอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มอลเลอร์ (Maller อ้างถึงใน Karl G. Garrison and Robert Magoon, 1972: 216) จากการทดลองของมอลเลอร์เกี่ยวกับแรงจูงใจโดยใช้วิธีการแข่งขันและการร่วมมือ ทำให้ผู้เรียนมีความมานะพยายามปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยทดลองแข่งขันผลการเรียนกับเพื่อน กับตนเอง และแข่งเป็นหมู่คณะ พบว่า การแข่งขันเป็นกลุ่มจะได้ผลดีกว่าแข่งขันเป็นรายบุคคล ดังนั้นครูควรใช้วิธีให้นักเรียนร่วมมือกันเพิ่มคะแนนเฉลี่ยของชั้นให้สูงกว่าของชั้นอื่น ๆ

บราวน์เลย์ โอลเตตา (Brawlen Oleta, 1975: 482 อ้างถึงใน จิรรัตน์ เรียวแรง 2553: 22) ได้ทำการทดลองเพื่อศึกษาผลการสอนจากชุดการสอนแบบสื่อประสมเพื่อสอนในเรื่องการบอกเวลาสำหรับนักเรียนที่เข้าเรียนช้า ผู้ทดลองได้ใช้ชุดการสอน 12 ชุด ทดลองในเวลา 15 วัน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนจากชุดการสอนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รูเนียน (Runion, 1975: 5057-A อ้างถึงใน พรพิชญ์ วิริยากุลภัทร์ 2553: 62) ได้ทำการศึกษาผลการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่ม ที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์และสถานะทางสังคมของนักเรียนในกลุ่มเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 120 คน จากรัฐออริโซน่า โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ใช้กิจกรรมแนะแนว 2) กลุ่มบรรยาย 3) กลุ่มควบคุม โดยกลุ่มแรก

และกลุ่มที่สอง นักเรียนในกลุ่มพบกัน 9 ครั้ง ในเวลา 8 สัปดาห์ ทุกกลุ่มมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบทดสอบ 2 ชนิด คือ แบบทดสอบอัตมโนทัศน์ของปีแอร์และแฮริส (Pier Harris Children Self Concept) และทำสังคมมติ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่ม มีคะแนนสถานะทางสังคมสูงกว่ากลุ่มบรรยายและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลิเซล (Liesel, 2000: 211) ได้ศึกษาโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (บริบทของชาวแอฟริกัน) โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อสร้างโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตที่ช่วยในการจัดการชีวิตของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะชีวิตประกอบด้วย การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดี และการรู้จักอดทน โปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนี้ พัฒนามาจากพื้นฐานทฤษฎีการบำบัดของเหตุผลและพฤติกรรม ตลอดจนแนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองเพิ่มขึ้น หลังจากการเข้ารับการทดลอง โดยสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กอร์ดอน (Gordon 2004: 1578 - B) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้กลุ่มตัวอย่าง 104 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนเข้ารับการทดสอบกับเครื่องมือวัดความรับผิดชอบทางสังคมทั่วไป (Global Social Responsibility Inventory หรือ GSRI โดย Starrett, 1996) แบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง (Parental Authority Questionnaire หรือ PAQ โดย Buri, 1991) และเข้าร่วมรับการทดสอบมาตรวัดเกี่ยวกับรูปแบบของผู้ปกครองที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบทางสังคม การปรับตัวในสถาบันครอบครัว ความสามารถในการอยู่ร่วมกันของครอบครัว โดยมีสมมติฐานทางทฤษฎีว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยหรือแบบตามใจ สมมติฐานข้อที่สอง การวิเคราะห์ถดถอยแบบขั้นตอนเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดูที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม มีเพียงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการเท่านั้นที่คาดว่าจะทำนายความรับผิดชอบทางสังคมได้ นอกจากนี้ยังมีสมมติฐานเกี่ยวกับรูปแบบ

การอบรมเลี้ยงดูว่าจะเป็นตัวทำนายที่มีอัตราสูงต่อความรับผิดชอบทางสังคม สุดท้ายรูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นสามารถทำนายความเป็นจริยธรรมทางสังคมที่มีต่อเครื่องมือวัดทางสังคมได้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความรับผิดชอบทางสังคมของพ่อ ความรับผิดชอบทางสังคมของแม่ จะเป็นองค์ประกอบ ความรับผิดชอบทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง มีการผสมระหว่างผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของผู้ปกครองกับการอบรมเลี้ยงดู ต่างมีความสำคัญกับความรับผิดชอบทางสังคมและแบบเป็นทางการ

กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้ปกครองแบบประชาธิปไตยจะมีคะแนนจริตนิยมต่ำ การวิเคราะห์ด้วยวิธีโพสต์ฮอค (Post-hoc Analyses)

ยังจำแนกความสัมพันธ์กับการปรับตัวในครอบครัว การอยู่ร่วมกันในครอบครัว และรูปแบบการเลี้ยงดูซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สัมพันธ์กับงานวิจัยที่ผ่านมาทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความเที่ยงตรงของแบบวัด GSRI

จิง (Jung 2004: 968-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบและปัญหาค่านิยม เปรียบเทียบการศึกษาของ H. Richard Niebuhr และ Emmanuel Levinas เพื่อศึกษาความสำคัญทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยมในประเด็นทั่วไปผ่านเกณฑ์การอ่านของ Emmanuel Levinas และ H. Richard Niebuhr ในการศึกษาได้กำหนดค่านิยมและหน้าที่ของค่านิยมในด้านจริยธรรมความรับผิดชอบต่อ งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาว่าผู้คิดทฤษฎีทั้งสองคนทำให้เราเห็นพลวัตของค่านิยมในจริยธรรมของ ชีวิตและองค์ประกอบของพวกเขาที่มีต่อค่านิยมทางจริยธรรม พบว่าจุดมุ่งหมายหลัก 4 ประการ ระหว่าง (1) Niebuhr ทำให้เราเห็นความซับซ้อนของคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตผ่านภาพภายในของ ธรรมชาติแห่งค่านิยมในเครือข่ายของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เป็นทั้งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (2) Niebuhr ได้ให้ความรู้อย่างมากเกี่ยวกับรูปแบบและอันตรายจากการประเมินค่านิยม โดย แสดงถึงความเป็นไปได้ในเชิงกว้างของค่านิยมและการประเมินค่านิยม (3) Leacutevinas เตือนให้เรา รู้ถึงคุณธรรมในชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อเป็นงานของมนุษย์ และแสดงให้เห็นถึงความ เป็นจริยธรรมอันดับหนึ่งในการทำให้องค์ประกอบของจริยธรรมนั้นกระจำและชัดเจนและ (4) ทั้ง Niebuhr และ Leacutevinas ได้ช่วยขยายความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมของพวกเราให้ชัดเจนขึ้น โดย แสดงภาพจริงให้เห็น ความเข้าใจอย่างถ่องแท้อันนี้จะช่วยขยายความเข้าใจในเรื่องความรับผิดชอบต่อ ให้สูงขึ้น โดยการทำความเข้าใจความเป็นจริงของเรื่องประเด็นค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมมาใช้

ชินเนอร์รี่ (Chinnery 2004: 12821 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมด้านความ รับผิดชอบต่อของนักเรียน โดยมุ่งอธิบายลักษณะของจริยธรรมดังกล่าว ซึ่งเก็บข้อมูลของนักเรียนจาก โรงเรียนในอเมริกาเหนือที่ก่อตั้งมามากกว่า 100 ปี โดยพิจารณาด้านความคิดหรือพฤติกรรมทาง จริยธรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะทางการศึกษาด้านความรับผิดชอบต่อ ผลการวิจัยพบว่า การสร้าง จริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนนั้น ครูต้องกำหนดเค้าโครงการสอนและนำไปใช้ในการ เรียนการสอน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่ากิจกรรมแนะแนวหรืองานแนะแนวเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อนักเรียน ซึ่งจะ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพต่อตนเอง ฉะนั้นกิจกรรมแนะ แนวจึงควรนำไปเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรมได้ดี ผู้วิจัยได้แนว

ทางการพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดกิจกรรม
 แนวแนะ เนื่องจากการปลูกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ควรปลูกฝังและ
 เสริมสร้างให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้พวกเขาได้มีพื้นฐานที่ดี ให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่าง
 เหมาะสม มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเป็นผู้มีจิตสำนึกและ
 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ รวมทั้งการฝึกฝนให้ปฏิบัติจริงเพื่อเกิดการกระทำเกี่ยวกับจิตสำนึก
 และความรับผิดชอบต่ออย่างแท้จริงจนเกิดเป็นนิสัย อีกทั้งควรทำให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ
 ตามระดับเพื่อพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้ยิ่งสมบูรณ์ขึ้น

ในการออกแบบการวิจัยเกี่ยวกับชุดกิจกรรมแนวแนะระหว่างปี 2550 ถึงปี 2554
 พบว่ามีการศึกษากับนักเรียนวัยรุ่นชายและหญิง โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้
 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการวิเคราะห์ความแตกต่างก่อนและหลัง
 การทดลอง และมีการทดสอบความแปรปรวนด้วย ANOVA กับตัวแปรต้นสองตัว ตัวแปรตามหนึ่ง
 ตัว แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ Multivariate Analysis of
 Variance หรือ MANOVA ซึ่งเป็นสถิติที่ต่อขยายจาก ANOVA ใช้ในกรณีที่มีตัวแปรตามมากกว่า
 หนึ่งตัวแปร เพื่อเปรียบเทียบระหว่างจิตสำนึกต่อการเรียนและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีตัวแปรต้นสองตัวได้แก่ กลุ่มทดลองโดยนักเรียนกลุ่มนี้จะได้รับ
 ชุดกิจกรรมแนวแนะ และกลุ่มควบคุมจะได้รับชุดข้อสนเทศ และตัวแปรตามสองตัว ได้แก่ ตัวแปร
 จิตสำนึกต่อการเรียน ที่มีองค์ประกอบย่อย คือความมีวินัย ความกระตือรือร้น และความ
 ขยันหมั่นเพียร และตัวแปรความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ที่มีองค์ประกอบย่อย คือในชั้นเรียน นอก
 ชั้นเรียน และที่บ้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นดังนี้

1. ประเภทและแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ
4. เครื่องมือวิจัยและวิธีการสร้าง
5. การรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประเภทและแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม (Random Assignment) มีการสุ่มกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Randomized Pretest-Posttest Control Group Design) มีแบบการวิจัย ดังนี้ (สุทธิ ชัดติยะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ 2553: 327)

ตารางที่ 3.1 แสดงแบบการวิจัย

Representative sample	Pretest	Treatment	Posttest
E	T ₁	X ₁	T ₂
C	T ₁	X ₂	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experiment group)
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control group)
T ₁	แทน	การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest)
T ₂	แทน	การวัดผลหลังการทดลอง (Posttest)
X ₁	แทน	การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน
X ₂	แทน	การใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

การวิจัยในครั้งนี้ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 45 คน รวมประชากร 540 คน

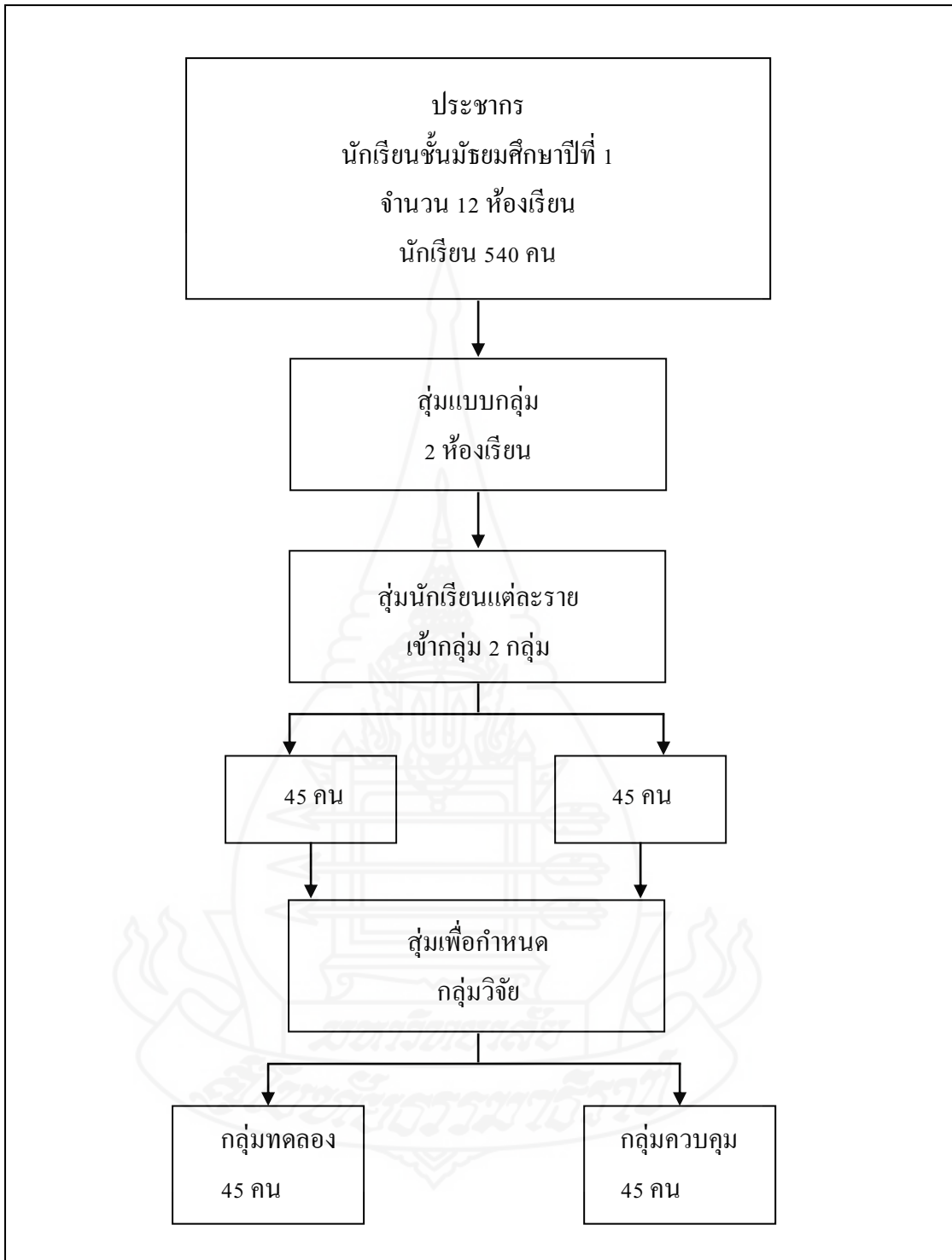
2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนจากประชากรดังกล่าว จำนวน 90 คน มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.2.1 การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นการสุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน 2 ห้องเรียน ได้นักเรียนจำนวน 90 คน เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร

2.2.2 การสุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) เป็นการสุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายเข้ากลุ่มวิจัย 2 กลุ่ม ได้นักเรียนกลุ่มละ 45 คน

2.2.3 การสุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยจับสลากนักเรียนเข้ากลุ่มวิจัย เป็นกลุ่มทดลองได้จำนวนนักเรียน 45 คน หนึ่งกลุ่ม และเป็นกลุ่มควบคุมได้จำนวนนักเรียน 45 คนอีกหนึ่งกลุ่ม ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มวิจัยแสดงด้วยภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มวิจัย

3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

3.1 ตัวแปร ที่ศึกษาในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

3.1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

2) การใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ

3.1.2 ตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

3.2 นิยามปฏิบัติการ

3.2.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 11) ให้ความหมาย กิจกรรมแนะแนวว่า เป็นประมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบ ที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติ หรือ ได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม จากความหมายของกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว คณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ขณงวิทยาแนะแนวสาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปี การศึกษา 2545 ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความหมายว่า “ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมาย และขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 1) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงและการเตรียมตัวของผู้ให้บริการ 2) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมี ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

3.2.2 จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน วางแผนการเรียนล่วงหน้า ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

2) **ความกระตือรือร้นในการเรียน** หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หากความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเอง อยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ คำนึงถึงอนาคตการเรียน โดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

3) **ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน** หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพยายามพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่ ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน ส่งงานหรือการบ้าน ได้ตามเวลาที่กำหนด ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

3.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) **ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน** หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่ เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน มีอุปกรณ์การเรียนครบ จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

2) **ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน** หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่ มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

3) **ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน** หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่ แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

3.2.4 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมุ่งเน้นพัฒนาจิตสำนึกและความ

รับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว 14 กิจกรรมรวมกันเป็นชุด ในแต่ละกิจกรรมใช้หลักการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiencing learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้นมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยวงจรเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (four phases of the learning cycle/ERGA) ประกอบด้วยขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และท้าทายให้สมาชิกกลุ่มนำประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้ร่วมกันไปปฏิบัติในชีวิตจริง (สมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 50)

3.2.5 ชุดการให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง โปรแกรมให้ความรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง คำแนะนำ และคำบอกเล่าที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดและการเขียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 14 กิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับข้อเสนอแนะได้รับความรู้และประโยชน์ในการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ประเภทของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับการวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลอง รายละเอียดคือ

4.1.1 เครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

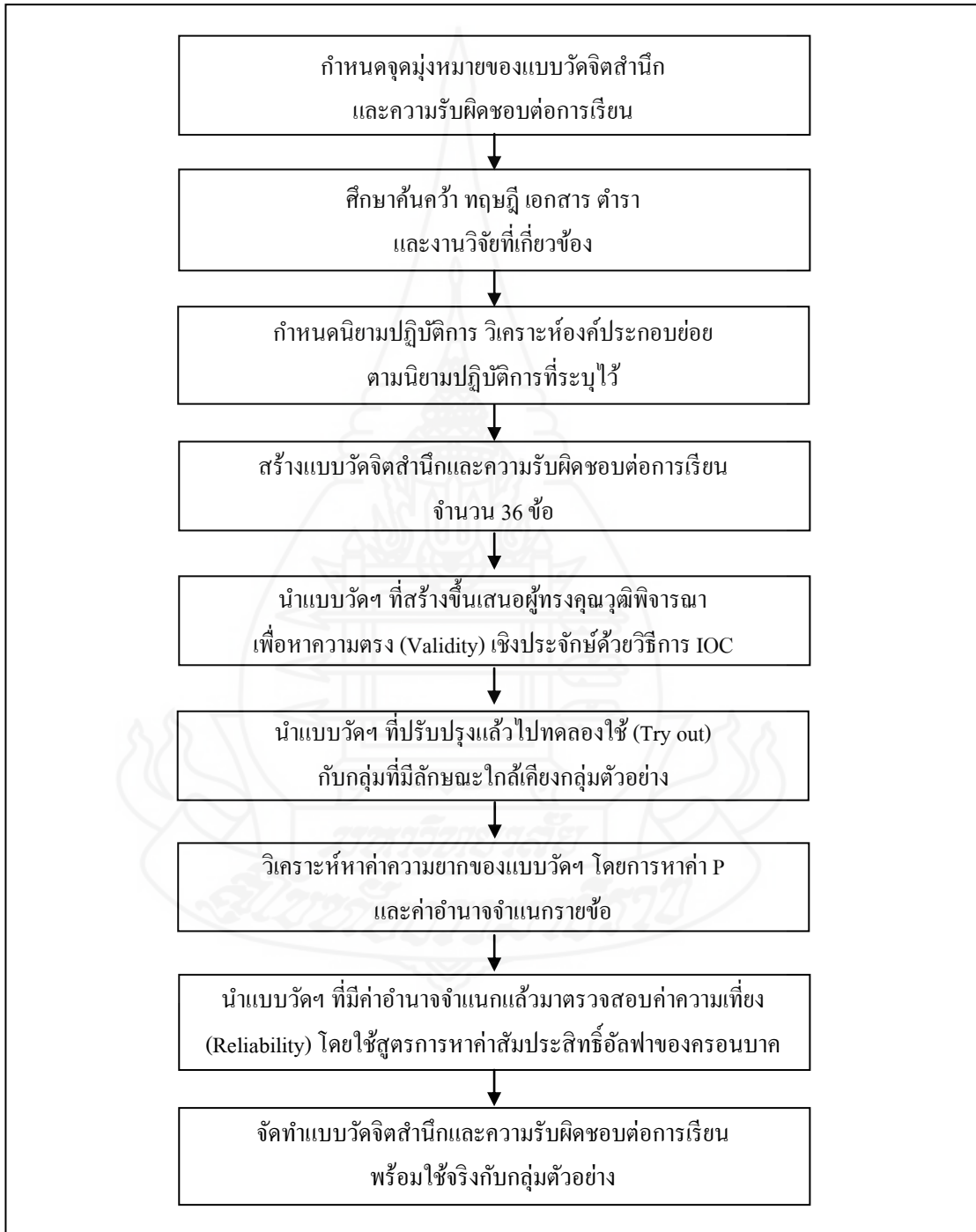
4.1.2 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลอง ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท คือชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน และชุดการให้ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน ดังนี้

1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรม

2) ชุดการให้ข้อเสนอแนะ เป็นกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคมสำหรับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรม

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

4.2.1 เครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่เป็นเครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร คือแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

จากภาพที่ 3.2 อธิบายขั้นตอนการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดตัวแปรได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการสร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 2 ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิธีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือจากวรรณกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด

ขั้นที่ 3 กำหนดนิยามปฏิบัติการ วิเคราะห์องค์ประกอบย่อยโดยแบ่งเป็น

3.1 จิตสำนึก ต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ 1) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู 2) สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน 3) มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน 4) วางแผนการเรียนล่วงหน้า 5) ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน และ 6) อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

3.1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ฝัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่ 1) ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที 2) เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู 3) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ 4) ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น 5) อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ และ 6) คำนึงถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

3.1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่ 1) ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ 2) ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน 3) ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด 4) ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว 5) ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน และ 6) กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

3.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน

ได้แก่ 1) เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา 2) ตั้งใจเรียน ไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน 3) มีอุปกรณ์การเรียนครบ 4) จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน 5) ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง และ 6) ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในช่วงโมงเรียน

3.2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่ 1) มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด 2) เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม 3) ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต 4) หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน 5) ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย และ 6) เลือกรับชมเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

3.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่ 1) แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน 2) ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า 3) ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง 4) เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ 5) จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน และ 6) พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ จำนวน 36 ข้อ ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ วัตถุประสงค์การวิจัย และให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

4.1 แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วยคำถาม เพศ ชั้นเรียน และผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา ส่วนตอนที่ 2 เป็นแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ จำนวน 36 ข้อคำถาม

4.2 แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ในตอนที่ 2 นั้น รายการวัดประกอบด้วยมาตรวัด 6 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อย น้อย และน้อยที่สุด

4.3 ข้อความด้านบวก ให้คะแนน “มากที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ถึง “น้อยที่สุด” เท่ากับ 1 คะแนน ข้อความด้านลบ ให้คะแนน “มากที่สุด” เท่ากับ 1 คะแนน ถึง “น้อยที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน

4.4 องค์ประกอบด้านจิตสำนึกต่อการเรียนรู้ มีข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ เป็นข้อความด้านบวก 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 3 5 6 9 10 11 13 14 16 17 18 และเป็นข้อความด้านลบ 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 4 7 8 12 15

4.5 องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน มีข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ เป็นข้อความด้านบวก 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 19 22 23 25 26 28 30 31 32 33 34 34 และเป็นข้อความด้านลบ 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 20 21 24 27 29 36

4.6 รวมคะแนนทั้งหมด 216 คะแนน ถ้านักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ 1-108 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนต่ำ และถ้านักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ 109-216 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 5 หาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่สร้างขึ้น ด้วยวิธีการ IOC (Item-Objective Congruence Index) โดยผู้วิจัยนำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาที่ต้องการวัดสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ความเหมาะสมด้านภาษาและลักษณะข้อคำถาม ซึ่งสามารถหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.95 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน

ขั้นที่ 7 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากโดยการหาค่า P และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.42 - 0.77

ขั้นที่ 8 การหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ผ่านการหาค่าอำนาจจำแนกได้ตามเกณฑ์ไปหาความเที่ยง โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด 2545: 104) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99

ขั้นที่ 9 นำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเที่ยงตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจำนวน 36 ข้อไปใช้ในการวิจัย

ตัวอย่าง แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และเติม
คำใน ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

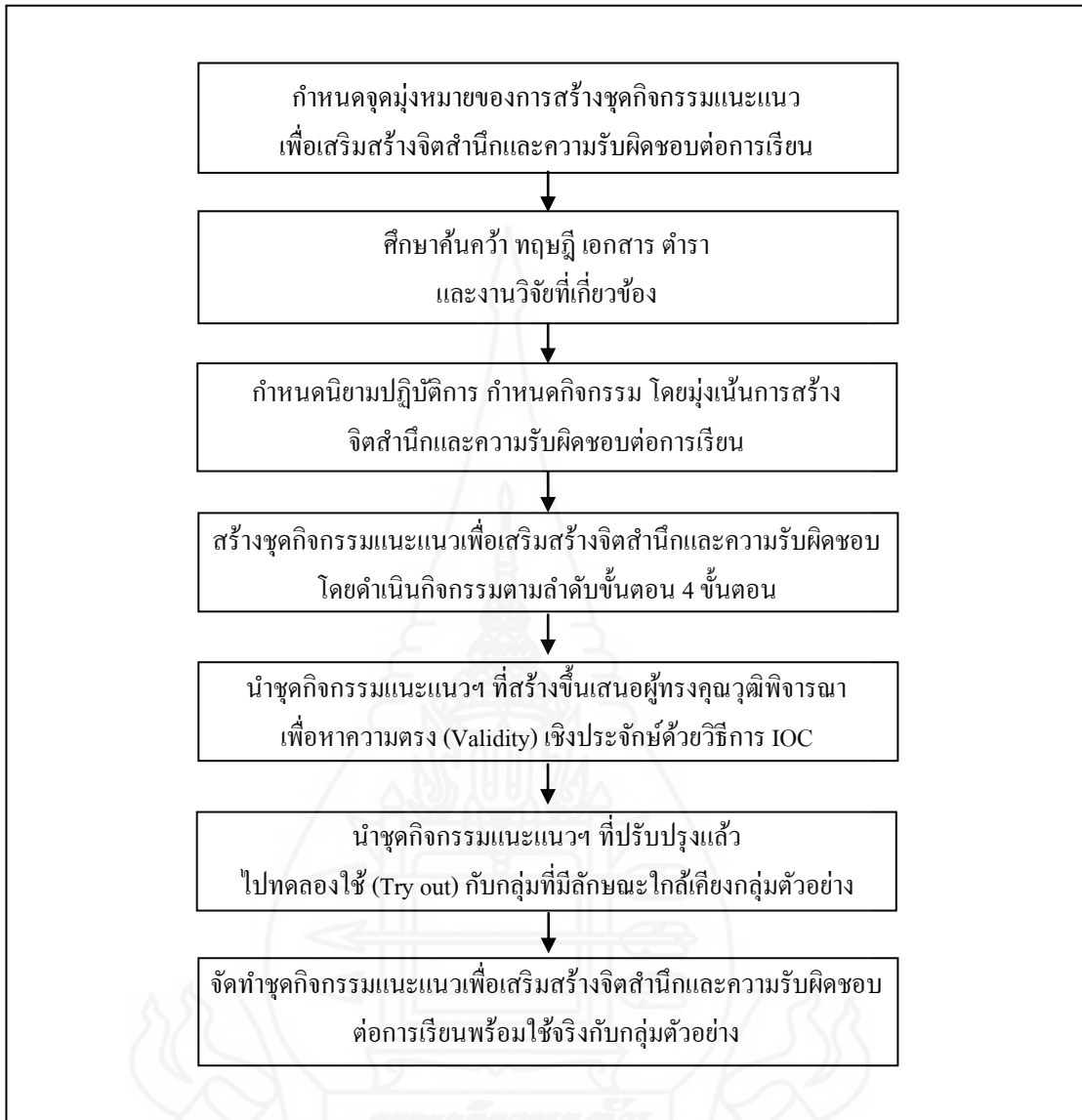
1. เพศ ชาย หญิง
2. นักเรียนชั้น
3. ผลการเรียนเฉลี่ยภาคเรียนที่ผ่านมา

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม “สิ่งที่ข้าพเจ้าทำ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน
มากที่สุดเพียงระดับเดียว และ โปรดทำให้ครบทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติ					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้าเชื่อฟังสิ่งที่ครูสอนและปฏิบัติตามคำแนะนำเสมอ						
2.	การตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอนเป็นเรื่องยากเพราะข้าพเจ้าไม่สนใจ						

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลองกับกลุ่มทดลอง “ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน” ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นเครื่องมือในการทดลอง คือชุดกิจกรรมแนะแนวฯ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 3.3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อการเรียน

จากภาพที่ 3.3 อธิบายขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 2 ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวฯ

ขั้นที่ 3 กำหนดนิยามปฏิบัติการ กำหนดกิจกรรมแนะแนว โดยมุ่งเน้นเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน วิเคราะห์องค์ประกอบย่อยโดยแบ่งเป็น

3.1 จิตสำนึก ต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ 1) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู 2) สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน 3) มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน 4) วางแผนการเรียนล่วงหน้า 5) ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน และ 6) อุดหนุนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป้าหมายต่อการเรียน

3.1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่เรียน หากความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่ 1) ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที 2) เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู 3) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ 4) ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น 5) อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ และ 6) ดำเนินถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

3.1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่ 1) ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ 2) ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน 3) ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด 4) ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว 5) ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน และ 6) กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

3.2 ความรับผิดชอบ ต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่ 1) เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา 2) ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน 3) มีอุปกรณ์การเรียนครบ 4) จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน 5) ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง และ 6) ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

3.2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่ 1) มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด 2) เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม 3) ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต 4) หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน 5) ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย และ 6) เลือกรับชมเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

3.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่ 1) แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน 2) ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า 3) ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง 4) เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ 5) จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน และ 6) พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน โดยดำเนินการตามกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ 3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต และ 4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ วัตถุประสงค์การวิจัย และให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ชุดกิจกรรมแนะแนวฯ ที่สร้างขึ้นมุ่งเน้นพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวรวม 14 กิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมใช้หลักการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการจัดกิจกรรมใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiencing learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้นมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยวงจรเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (four phases of the learning cycle/ERGA) ประกอบด้วย

4.1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้พูดคุยสนทนา แสดงความคิดเห็น การซักถาม การเล่นเกม การทำกิจกรรมร่วมกัน การเล่าประสบการณ์ และการอ่านสถานการณ์ต่าง ๆ

4.2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น บอกความรู้สึก การพิจารณาหาประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเล่นเกม แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาคำตอบจากใบงาน การพิจารณาหาแนวทางในการแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมตามใบงาน

4.3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียน ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยการค้นคว้าหาความรู้ การสรุปสาระสำคัญของกิจกรรม การฝึกการ อภิปรายการวิเคราะห์หาข้อดีและข้อเสียของการแก้ปัญหา การคู่วิดีทัศน์ และการสะท้อนกลับ การ รับรู้

4.4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียน คิดหาแนวทางในการประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน การแสดงบทบาทสมมติ และ การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงและมีการสรุปผลและประเมินผล (Summary and Evaluation) โดยจัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้อภิปรายและสรุปความรู้ร่วมกัน การแจกใบความรู้ให้นักเรียน กลับไปอ่าน เพื่อทบทวนความรู้ และฟังการสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมจากครูผู้สอนแผนการจัด กิจกรรมแนะแนวแต่ละกิจกรรมของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความ รับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยหัวข้อย่อยคือ 1) ชื่อกิจกรรม 2) ระยะเวลาที่ใช้ 3) ระดับ/วัย ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 4) ขนาดของกลุ่ม 5) แนวคิด 6) วัตถุประสงค์ 7) เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อ กิจกรรม 8) การดำเนินกิจกรรม (ขั้นที่ 1 และเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ) 9) สรุปผล และ 10) การประเมินผล แต่ละกิจกรรมใช้เทคนิค / วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษา กรณีตัวอย่าง และการฝึกพฤติกรรม เป็นต้น อีกทั้งยังมีเครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อ กิจกรรม ประกอบการจัดกิจกรรม เช่น แผนภูมิเพลง ใบความรู้ รูปภาพ วิดีทัศน์ เครื่องเล่นซีดี คอมพิวเตอร์ แผ่นซีดีและวัสดุอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อ การเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด 14 กิจกรรม ใช้เวลาในการทำ กิจกรรมแต่ละครั้ง 60 นาที กิจกรรมแนะแนวจำนวน 14 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) “เปิดโลกใหม่... เปิดใจตัวเอง” 2) “เรียนดี...เพราะมีสมาธิ” 3) “วางแผนล่วงหน้า...ก้าวหน้าการเรียน” 4) “เวลา...และ การบริหารเวลา” “ชีวิตเรา...เราเลือกได้” 5) “อยากเรียนดี ต้องมีแผน” 6) “ชีวิตเรา...เราเลือกได้” 7) “ขยันเรียน...เพียรศึกษา” 8) “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 1” 9) “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 2” 10) “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 1” 11) “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 2” 12) “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 1” 13) “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 2” และ 14) “สร้างสรรค์...การเรียน”

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและ ความรับผิดชอบต่อเรียนที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดย เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามปฏิบัติการ จุดประสงค์ ครอบคลุม เนื้อหา และขั้นการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุง

แก้ไขชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 45 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของกิจกรรม และความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

ขั้นที่ 7 นำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ได้ปรับปรุงแล้วจำนวน 14 กิจกรรมไปใช้ในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 45 คน

ตัวอย่าง กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม ปฐมนิเทศ “เปิดโลกใหม่...เปิดใจตัวเอง” ระยะเวลา 60 นาที
ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น ขนาดของกลุ่ม 40-45 คน

แนวคิด การปฐมนิเทศเป็นการทำความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน และสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรม สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เข้าใจความหมาย ความสำคัญเรื่องจิตสำนึกและความรับผิดชอบ รวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไปจนครบทุกกิจกรรมให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดีบรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย ระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว
3. เพื่อให้นักเรียนได้มีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจตรงกัน ในเรื่องจิตสำนึกและการรับผิดชอบต่อตนเอง นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. ใบงาน “เปิดใจตัวเอง”
2. สลากตัวอักษร “K” “N” “O” และ “W”
3. ใบงาน “เปิดโลกใหม่”
4. ตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูแนะนำตัวสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียน สนทนาเกี่ยวกับการทำกิจกรรมและแนวทางการปฏิบัติตนในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน แจ้งให้นักเรียนเข้าใจและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบทั้ง 14 ครั้งต่อเนื่อง และต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม

1.2 เริ่มกิจกรรมโดยครูแจกใบงาน “เปิดใจตัวเอง” ให้นักเรียนทุกคนเขียนข้อมูลของตัวเองลงในใบงาน กำหนดเวลาให้ 10 นาที จากนั้นนักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวให้เพื่อน ๆ รู้จัก ครูชมเชยนักเรียนที่กล้าแสดงออก

1.3 ให้นักเรียนแต่ละคนจับสลากอักษรภาษาอังกฤษตัว “K” “N” “O” “W” คนละ 1 ตัวอักษร แล้วตามหาเพื่อนที่มีตัวอักษรเหมือนกันแล้วรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ได้เป็น 4 กลุ่มตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มอาสาตัวอักษรมาเรียงต่อกันเป็นคำว่า “K N O W” ให้นักเรียนร่วมกันอ่านและบอกความหมาย ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียน

1.4 ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน แล้วเชื่อมเข้าสู่กิจกรรมหลัก โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมที่ 1 เรื่อง “จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน” พร้อมแจกใบงาน “เปิดโลกใหม่” กำหนดเวลา 15 นาที

1.5 นักเรียนตัวแทนกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม รายงานความหมาย ประโยชน์ และลักษณะของผู้ที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ครูและเพื่อนแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรม “เปิดโลกใหม่” จากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์ ลักษณะของผู้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ข้อดีของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ข้อเสียของการไม่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมครั้งนี้ แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยถามคำถามว่า 1) นักเรียนเคยเล่นกิจกรรมนี้มาก่อนหรือไม่ 2) ในขณะที่ร่วมกิจกรรมมีปัญหาอะไรหรือไม่ แล้วนักเรียนมีวิธีแก้ไขอย่างไร 3) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการร่วมกิจกรรม 4) การสร้างความคุ้นเคยและมนุษย์สัมพันธ์มีความจำเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูถามนักเรียนว่า จากการร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนครั้งนี้ นักเรียนได้ประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เคารพกฎกติกาเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมร่วมกันให้เป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ และเพื่อประโยชน์ในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
2. ครูแจกตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” ให้นักเรียนนำไปอ่าน เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน แล้วนำมาสรุปและอภิปรายร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ซักถาม การตอบคำถาม
2. สังเกตการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนด
3. การนำเสนอผลงานของกลุ่ม

4.2.3 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลองกับกลุ่มควบคุม คือ “ชุดข้อสนทนา”

นอกจากชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนแล้ว ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดข้อสนทนา ซึ่งเป็นกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม สำหรับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ใช้นักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 14 กิจกรรม รูปแบบของกิจกรรมในชุดการให้ข้อสนทนา ประกอบด้วย 1) ชื่อกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) ระยะเวลาที่ใช้ 4) สื่อและอุปกรณ์ 5) วิธีดำเนินการ 6) การประเมินผล

ชุดข้อสนทนาที่นำมาใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุมนี้ ใช้เวลาทำกิจกรรมครั้งละ 60 นาที 14 กิจกรรมนั้น ประกอบด้วย 1) ปฐมนิเทศ “เพื่อนกัน” 2) “เวลา มีคุณค่า” 3) “การใช้เวลา

วางให้เป็นประโยชน์” 4) “คุณค่าของสาระการเรียนรู้” 5) “การประเมินตนเอง” 6) “ตั้งใจ พัฒนา” 7) “ขยัน ก้าวหน้า” 8) “เรียนดี มีความรับผิดชอบ” 9) “การเตรียมตัวสอบ” 10) “การใช้ห้องสมุด” 11) “เพื่อนดีที่ควรคบ” 12) “การครองตน” 13) “คั่นหาตนเอง” 14) ปัจฉิมนิเทศ “สาระสู่ชีวิต”

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และ หลังการทดลองดังนี้

5.1 ก่อนการทดลอง

ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีจำนวน 36 ข้อ โดยวัดองค์ประกอบย่อยจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อเรียน 6 ด้าน ตามนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ลักษณะของข้อคำถามมีทั้ง ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ

5.2 ระหว่างการทดลอง

ดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อเรียนกับกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการโดยใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ เป็นเวลา 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เช่นเดียวกัน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมของทั้งสองกลุ่มเป็นไปในวันและเวลาเดียวกัน ในห้องที่มีขนาด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศใกล้เคียงกัน อีกทั้งมีการสุ่มโดยการจับสลากเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสลับกันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในปริมาณใกล้เคียงกัน

5.3 หลังการทดลอง

5.3.1 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำ “แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อเรียน” อีกครั้งหนึ่ง เป็นการทำ Posttest โดยใช้แบบวัดฯ เดียวกันกับที่ให้นักเรียนทำก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นนำแบบวัดฯ มาตรวจนับคะแนน เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5.3.2 ภายหลังการทดลองเสร็จสิ้นเป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อเรียนอีกครั้ง เพื่อนำผลคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อเรียนก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.1 วิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

6.1.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.2.1 **สถิติพื้นฐาน** เป็นสถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1) การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2541: 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน
 n แทน จำนวนคน

2) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ 2551: 163)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 X แทน คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล
 $\sum X$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

6.2.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) ค่าความเที่ยง ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา และค่าอำนาจจำแนก แบบ t-test 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 61 - 67) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+ 1 หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
0 หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
- 1 หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามไม่มีความสอดคล้อง

2) การหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด 2545: 104)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
 S_x^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

เกณฑ์การแปลความหมาย เครื่องมือวัดค่าที่พอจะยอมรับได้ควรมีค่าความเที่ยงไม่น้อยกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 104)

3) การหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน วิธีการคำนวณจะใช้สูตรของ วิทนีย์ และซาเบอร์ส (Whithney and Sabers, 1970 อ้างถึงใน กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ 2540: 152) ดังนี้

$$r = \frac{S_u - S_L}{N_H (X_{\max} - X_{\min})}$$

เมื่อ r	แทน	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก
S_u	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มสูง
S_L	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มต่ำ
N_H	แทน	จำนวนผู้ถูกทดสอบเข้าสอบในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ
X_{\max}	แทน	คะแนนที่ผู้ถูกทดสอบทำได้สูงสุด
X_{\min}	แทน	คะแนนที่ผู้ถูกทดสอบทำได้ต่ำสุด

เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าอำนาจจำแนก ดังตารางที่ 3.2 (รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ 2546)

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก

ค่าอำนาจจำแนก	ความหมาย
1.00	จำแนกดีเลิศ
0.80 - 0.99	จำแนกดีมาก
0.60 - 0.79	จำแนกดี
0.40 - 0.59	จำแนกได้ปานกลาง
0.20 - 0.39	จำแนกได้บ้าง
0.00 - 0.19	จำแนกไม่ค่อยได้

ดังนั้น ในการคัดเลือกข้อสอบไว้ใช้ควรคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก
สูงๆ มีเกณฑ์การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงดังนี้

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงค่าอำนาจจำแนก

ค่าอำนาจจำแนก	ความหมาย
0.40 ขึ้นไป	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้ สามารถนำไปใช้ครั้งต่อไปได้
0.30 - 0.39	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้ปานกลาง ควรแก้ไขปรับปรุง ถ้ามีโอกาส
0.20 - 0.29	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้บ้าง ควรแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้
ต่ำกว่า 0.19	เป็นข้อสอบที่แยกคนไม่ค่อยได้ ควรคัดออกไป แต่ถ้า คิดว่าเป็นข้อสอบที่ น่าจะนำไปใช้ ก็อาจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงตัวเลือกให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6.2.3 สถิติที่ใช้ทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) เปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม
สูตรในการวิเคราะห์ห้มีดังนี้ (สมบัติ พ้ายเรือคำ 2553: 162-164)

$$F = \frac{1 - \hat{s}}{\hat{s}} \cdot \frac{ms - v}{t(k-1)}$$

$$\hat{s} = \frac{|w|}{|T|}$$

$$m = \frac{2N - t - k - 2}{2}$$

$$s = \sqrt{\frac{t^2(k-1)^2 - 4}{t^2 + (k-1)^2 - 5}}$$

$$v = \frac{t - (k-1) - 2}{2}$$

เมื่อ	F	แทน	ความแปรปรวนพหุคูณ
	N	แทน	จำนวนสมาชิกทั้งหมด
	k	แทน	จำนวนกลุ่มทดลอง
	t	แทน	จำนวนตัวแปรตาม
	W	แทน	Determinant ของเมทริกซ์ของผลรวมของกำลังและผลรวมของผลคูณภายในกลุ่ม
	T	แทน	Determinant ของเมทริกซ์ของผลรวมของกำลังและผลรวมของผลคูณของทั้งหมด

กรณีที่มี 2 กลุ่ม

$$W = \begin{bmatrix} SS_{w1} & SP_{12} \\ SP_{21} & SS_{w2} \end{bmatrix}$$

$$T = \begin{bmatrix} SS_{t1} & SP_{t12} \\ SP_{t21} & SS_{t2} \end{bmatrix}$$

SS_w แทน ความแปรปรวนภายใน

SP แทน ความแปรปรวนร่วม

SS_t แทน ความแปรปรวนรวม

SP_t แทน ความแปรปรวนร่วมรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

1.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ

1.3 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1 อธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4.1

2.2 การวิเคราะห์คะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนด้วยสถิติ One Way MANOVA รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4.2-4.5

ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนนั้น สัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายต่าง ๆ มีดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

F	แทน	ค่าสถิติทดสอบ F
Wilk's Λ	แทน	ค่าสถิติทดสอบแลมบ์ด้า (Λ) ของวิลคส์ (Wilk)
**	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	\bar{X}	S.D.	
กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	จิตสำนึก	51.58	6.95
		ความรับผิดชอบ	49.09	6.57
	หลังการทดลอง	จิตสำนึก	77.24	11.52
		ความรับผิดชอบ	75.52	11.32
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	จิตสำนึก	50.98	6.55
		ความรับผิดชอบ	48.71	6.40
	หลังการทดลอง	จิตสำนึก	60.67	9.57
		ความรับผิดชอบ	59.69	9.54

n = 45

จากตารางที่ 4.1 นักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึก 51.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.95 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบ 49.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.57 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึก 77.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.52 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบ 75.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.32

นักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึก 50.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.55 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบ 48.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.40 หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสำนึก 60.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.57 และค่าเฉลี่ยของคะแนนความรับผิดชอบ 59.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.54

1. การวิเคราะห์ด้วยสถิติ One way MANOVA

ตารางที่ 4.2 การทดสอบความเหมือนของค่าเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมระหว่าง “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ต่อการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รายการ	Box's M	F	df1	df2	p
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	9.296	3.022	3	1394000	.028

จากตารางที่ 4.2 พบว่า Box's M เท่ากับ 9.296 ค่า p เท่ากับ .028 ซึ่งมีค่ามากกว่า .01 แสดงว่าเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากรเท่ากัน ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงสามารถใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้

ตารางที่ 4.3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

Effect	Wilks's Λ	F	p
Intercept	.005	8.327E3 ^a	.000

Intercept คือ จิตสำนึก และ ความรับผิดชอบ

a = exact statistic

จากตารางที่ 4.3 พบว่า “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นอิสระต่อกัน โดยที่สถิติ Wilks's Λ เท่ากับ .005 และมีค่า p เท่ากับ .000 แสดงว่า “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 4.4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้าน “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

Effect	Wilk's Λ	F	p
Group	.268	1.188E2 ^a	.000

Group คือ กลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุม

a = exact statistic

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อสนเทศ เป็นอิสระต่อกัน ด้าน “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยที่สถิติ Wilk's Λ เท่ากับ .268 และมีค่า p เท่ากับ .000 แสดงว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวของ “จิตสำนึก” และ “ความรับผิดชอบ” ของกลุ่มทดลองที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อสนเทศ ภายหลังการทดลอง

S.O.V	D.V.	SS	df	MS	F	p
Corrected Model	จิตสำนึก	6183.511 ^a	1	6183.511	219.742	.000
	ความรับผิดชอบ	5632.711 ^b	1	5632.711	118.050	.000
Intercept	จิตสำนึก	427938.178	1	427938.178	15210	.000
	ความรับผิดชอบ	411278.400	1	411278.400	8620	.000
Group	จิตสำนึก	6183.511	1	6183.511	219.742	.000
	ความรับผิดชอบ	5632.711	1	5632.711	118.050	.000
Error	จิตสำนึก	2476.311	88	28.140		
	ความรับผิดชอบ	4198.889	88	47.715		
Total	จิตสำนึก	436598.000	90			
	ความรับผิดชอบ	421110.000	90			
Corrected Total	จิตสำนึก	8659.822	89			
	ความรับผิดชอบ	9831.600	89			

a. R Squared = .714 (Adjusted R Squared = .711)

b. R Squared = .573 (Adjusted R Squared = .568)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ภายหลังการทดลอง “จิตสำนึก” ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อสนเทศ มีจิตสำนึกแตกต่างกัน โดย มีค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .01 แสดงว่าจิตสำนึกของนักเรียนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

นอกจากนี้ยังพบว่า “ความรับผิดชอบ” ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว และกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อสนเทศ มีความรับผิดชอบแตกต่างกัน โดย มีค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .01 แสดงว่าความรับผิดชอบของนักเรียนมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ที่ตั้งไว้ 3 ข้อ ได้พบผลที่สำคัญคือ

2.1 นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ

2.3 นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย มีดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ

1.1.3 เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 45 คน รวมประชากร 540 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน จากนั้นสุ่ม (Random Assignment) เข้ากลุ่มวิจัย คือกลุ่มทดลองจำนวน 45 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 45 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แบบสอบถามสิ่งที่ข้าพเจ้าทำ” ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวจำนวน 14 กิจกรรม ใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง 45 คน

3) ชุดการให้ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน เป็นกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคมสำหรับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 14 กิจกรรม ใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุม 45 คน

1.2.3 การรวบรวมข้อมูล

1) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ซึ่งมี 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน หรือแบบสอบถามภูมิหลังทางชีวสังคม มีจำนวน 3 ข้อ และ แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน มีจำนวน 36 ข้อ โดยวัดองค์ประกอบย่อยจิตสำนึกและความรับผิดชอบของนักเรียน 6 ด้าน ตามนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ลักษณะของข้อคำถามมีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ

2) ดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนกับกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการโดยใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ เป็นเวลา 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เช่นเดียวกัน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมของทั้งสองกลุ่มเป็นไปในวันและเวลาเดียวกัน ในห้องที่มีขนาด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศใกล้เคียงกัน อีกทั้งมีการสุ่มโดยการจับสลากสลับผู้ดำเนินกิจกรรมทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในปริมาณใกล้เคียงกัน

3) เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบ อีกครั้งหนึ่ง เป็นการทำ Posttest โดยใช้แบบวัดฯ เดียวกันกับที่ให้นักเรียนทำก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นนำแบบวัดฯ มาตรวจให้คะแนน เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

4) ภายหลังจากทดลองเสร็จสิ้นเป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนอีกครั้ง เพื่อนำผลคะแนนที่ได้ไป

เปรียบเทียบความแตกต่างของจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้
- 2) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 3) วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

1.3 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.3.1 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3.2 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3.3 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เป็นระยะเวลา 1 เดือนนักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว 2) เปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง

ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ และ 3) เปรียบเทียบผลการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่านักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีคะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว นักเรียนกลุ่มทดลองยังมีพื้นฐานทางด้านจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนค่อนข้างน้อย เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ปัจจัยลักษณะบุคคล ปัจจัยภายในตัวนักเรียน และปัจจัยด้านนโยบายของทางโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้และแรงกระตุ้นในเรื่องของจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เช่น เมื่อเจอสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจ เมื่อประสบปัญหาระหว่างการเรียน เมื่อต้องแก้ไขปัญหาทางบ้าน ฯลฯ มีผลทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมและแก้ปัญหาในทางที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน หลังจากได้รับการเรียนรู้จากการร่วมทำกิจกรรม ซึ่งนักเรียนได้ให้ความสนใจ และตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมแต่ละขั้นตอนตลอด 14 กิจกรรมเป็นอย่างดี มีความชื่นชอบ สนุกสนานกับกิจกรรมแนะแนวที่มีรูปแบบหลากหลาย จึงทำให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย กระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้มากยิ่งขึ้น จากการสังเกตพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจกับกิจกรรมแนะแนว นักเรียนชื่นชอบใบบางาน สื่อ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เนื่องจากมีรูปแบบที่น่าสนใจ เนื้อหาของกิจกรรมแนะแนวเน้นการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ตลอดจนช่วยฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ของนักเรียนได้อย่างครอบคลุม นอกจากนี้ชุดกิจกรรมแนะแนวยังมีภาพประกอบการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจกิจกรรมได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542: 15-16) มาตราที่ 24 ที่กล่าวว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้” ทั้งนี้พบชุดว่ากิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายด้วยตนเอง การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม ซึ่ง

ชุดกิจกรรมแนะแนวมีขั้นตอนกิจกรรมตามที่ สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 48) กล่าวไว้ว่า “ขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนวที่จัดในชั้นเรียนควรประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล” มุ่งให้ประสบการณ์ตรงกับนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองโดยใช้เทคนิค กรณีตัวอย่าง การอ้างอิงเหตุการณ์หรือ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งผู้วิจัยนำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้ ศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อีกทั้งการนำเอากรณีหลากหลายที่ ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันมาจัดกิจกรรม ทำให้กิจกรรมที่ได้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ช่วย นักเรียนให้เกิดความเข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น ส่วนบทบาทสมมติ ผู้วิจัยใช้เหตุการณ์สมมติที่มีการกำหนด บทบาทให้นักเรียนได้แสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ของตนเองเป็นหลัก ได้ใช้ความคิดวิเคราะห์ และเปรียบเทียบพฤติกรรมของตนเองกับพฤติกรรม การแสดง ทำให้บรรยากาศในการดำเนินกิจกรรมเต็มไปด้วยความราบรื่น สนุกสนาน น่าสนใจ เพราะเทคนิคเหล่านี้เอื้อให้นักเรียนได้แสดงออก และยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่ม สมาชิก จึงมีความกระตือรือร้นอยากเข้าร่วมกิจกรรม มีความสนิทสนม คั่นเคย กล้าพูด กล้าถาม อีกทั้งได้ช่วยเหลือกันมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเรียน

ผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา จนาพิระกนิษฐ (2550: 45-46) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนา ความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา มีความกตัญญูทศเวทีที่สูงกว่า ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ผลงานวิจัยของ วรฉัตร ไตรทิพย์ (2552: 64) ที่ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา พฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านถนน (ประสมทรัพย์ประชานุกูล 1) จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ากลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา พฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงกว่าก่อนการ ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 อีกทั้งสอดคล้องกับ ปวีณา นิยมธรรม (2552: 79) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรม แนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระแม่มาลี สาทร กรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเป็น ผู้นำมีพฤติกรรมการเป็นผู้นำสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเป็น ผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้รับบริการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามขอบข่ายของงานแนะแนวด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม หากดำเนินการสร้างได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมของผู้รับบริการ อีกทั้งต้องสอดคล้องกับเพศ วัย ระดับการศึกษาของผู้รับบริการด้วยแล้วนั้น ชุดกิจกรรมแนะแนวจะถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีประโยชน์

2.2 ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนในกลุ่มทดลองได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เช่น เกม การอภิปราย กรณีตัวอย่าง ตลอดจนการใช้สื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหา ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับข้อมูลหลากหลาย ประกอบกับประสบการณ์เดิมที่นักเรียนมีอยู่ กระตุ้นให้พยายามค้นหาตัวตนโดยการสำรวจวิเคราะห์ตนเองทั้งในด้านอารมณ์ความรู้สึก บุคลิกภาพ ค่านิยม ความสนใจ รวมถึงทักษะที่มีอยู่ภายในตน ทำให้ได้รู้จักและเข้าใจตนเองได้ทอ่งแท่งยิ่งขึ้น เหล่านี้ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนจึงจะส่งผลให้เกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ดังที่ Good (1973) กล่าวไว้ว่า “ความรับผิดชอบเป็นหน้าที่ที่บุคคลแต่ละคนครองอยู่ ซึ่งบุคคลจะรับไว้ว่าเป็นงานทั่วไปที่ได้รับมอบหมาย หรืองานในหน้าที่ที่จะต้องทำให้บรรลุความสำเร็จ ความถูกต้องมีประสิทธิภาพ และมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ยอมรับทั้งข้อผิดพลาดและความสำเร็จ สามารถเชื่อถือได้ในการปฏิบัติหน้าที่” และสอดคล้องกับ Browne (1958) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความรับผิดชอบไว้ว่า “สามารถให้ความไว้วางใจได้ มีความริเริ่ม ไม่ทอดลอยต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความปรารถนาที่จะทำงานให้ดีกว่าเดิม” ผลการทดลองนี้พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น แตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุมซึ่งใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ ที่จัดกิจกรรมแนะแนวโดยการบรรยายเป็นหลัก เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านครูผู้สอนเป็นผู้บรรยาย เปิดโอกาสให้มีการซักถามเพียงเล็กน้อย มีเทคนิคขั้นตอน วิธีการไม่หลากหลายเท่ากลุ่มทดลอง แม้เวลาผ่านไปกลุ่มควบคุมยังคงไม่ได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกและความรับผิดชอบด้านการเรียนมากนัก ทำให้ขาดโอกาสในการศึกษา ค้นคว้า

สำรวจ วิเคราะห์ตนเองด้านต่าง ๆ ไม่ได้ประสบการณืดังเช่นกลุ่มทดลองจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้คะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบจึงพบว่า จิตสำนึกและความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากการสังเกตของผู้วิจัย หลังจากทำการทดลองพบความแตกต่างของนักเรียนทั้งสองกลุ่มคือ กลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะโดยการบรรยายนั้น จะมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนในระยะแรก แต่พอระยะต่อมานักเรียนจะมีความกระตือรือร้นลดลง แม้ว่าเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ที่พบว่าในระยะแรกนั้น นักเรียนบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่แสดงพฤติกรรม แต่เมื่อได้สร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองภายในกลุ่ม โดยการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น อีกทั้งร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ เกิดบรรยากาศสนุกสนานนำไปสู่ความร่วมมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่าการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวในกลุ่มทดลองทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้ใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ประทุมพันธ์ (2551: 62) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองไร่ จังหวัดยโสธร พบว่าหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนกลุ่มทดลองมีความขยันหมั่นเพียรสูงกว่าและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนดีขึ้นกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ อูมาพร สงสุวรรณ (2551: 43) ที่ศึกษาเรื่องผลของชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิตรลดา พบว่าภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนกลุ่มทดลองมีความมีวินัยในตนเองดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งงานวิจัยของ พรพิชญ์ วิริยากุลภัทร์ (2553: 110) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยพบว่าภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกสาธารณะสูงขึ้นกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนเป็นระยะเวลา 1 เดือน นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในระยะติดตามผลนักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการทำกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมทั้งด้านองค์ความรู้และกระบวนการที่ส่งเสริม กระตุ้นนักเรียนกลุ่มทดลองให้รู้จักและเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง ซึ่งประกอบด้วยการให้ข้อมูลความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะต่างๆ ที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิค วิธีการหลากหลาย เช่น เกม การอภิปราย เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้มีความพยายามแก้ไขปัญหาตามสภาพและความต้องการให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ในลักษณะของการร่วมกิจกรรมกลุ่ม อันจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองดังที่ ของค์ ทอดดี และเบอร์ตัน (Youngue; Toddy; Burton, 1981: 369) กล่าวไว้ว่า “การสอนแบบให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง จะช่วยให้บุคลิกภาพของนักเรียนเพิ่มได้มากกว่าวิธีสอนในชั้นเรียน” สามารถค้นหา สำรวจ และวิเคราะห์ตนเองจนรู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างลึกซึ้งในทุกๆ ด้าน จึงส่งผลให้นักเรียนกลุ่มทดลองเกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อที่มีความคงทนจนถึงระยะติดตามผล แม้ระยะเวลาจะผ่านไปถึง 4 สัปดาห์ นั่นคือผลจากการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม มีเทคนิควิธีการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้คะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองในระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมปัญญานิยม (Cognitive Behavior Approach) ของดราเยน และ โกลเด้น Dryden and Golden (อ้างถึงใน ประทีป จินฉิ่ง 2540: 128) ที่กล่าวว่าในการเลือกใช้วิธีการพัฒนาที่กระบวนการทางปัญญา เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงแล้วทำให้เกิดความคงทนของพฤติกรรมมากกว่าการพัฒนาที่พฤติกรรมโดยตรง เนื่องมาจากกระบวนการทางปัญญาที่ได้รับการปลูกฝังให้พัฒนาหรือเปลี่ยนไปในทางที่เหมาะสม จะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมให้มีกรกระทำตามกระบวนการทางปัญญาได้ดี จากผลการทดลองในระยะก่อนการทดลองนักเรียนที่ยังไม่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวขาดข้อมูลความรู้เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกภาพ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะต่าง ๆ อีกทั้งประสบการณ์ที่ได้รับในการร่วมกิจกรรมแนะแนว เช่นการได้สำรวจและวิเคราะห์ตนเอง ทำให้คะแนนก่อนการทดลองต่ำกว่าระยะติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ (2533, บทคัดย่อ) ที่พบว่าชุดการแนะแนวสามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยได้ และสามารถทำให้พฤติกรรมดังกล่าวยังคงอยู่หลังจากสิ้นสุดการทดลองแล้วจนถึงระยะติดตามผล และยังสอดคล้องกับ วรดา โภโค (2545: 66) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่าคะแนนความสอดคล้องในการเลือกอาชีพของนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมแนะแนว

อาชีพในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังคงคล้องกับงานวิจัยของมยุรี วิสุตราศัย (2547: 73) ที่ศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวมีการตระหนักรู้ในตนเองในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความคงทนของพฤติกรรมด้านจิตสำนึกและความรับผิดชอบ หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ในระยะติดตามผลเป็นเวลา 1 เดือน สูงกว่าก่อนการทดลอง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

3.1.1 การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว หากนักเรียนยังไม่กล้าออกในช่วงแรก ผู้สอนควรให้การช่วยเหลือโดยฝึกให้แสดงความคิดเห็นและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยการใช้คำถามที่ไม่ยาวและยากเกินไป ให้นักเรียนมีอิสระในการตอบ มีการชมเชย สนับสนุนให้โอกาสตอบคำถาม โดยไม่วิพากษ์วิจารณ์ว่าถูกหรือผิด

3.1.2 ผู้สอนควรเน้นให้นักเรียน ได้ดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการให้ครบทั้ง 4 ขั้นตอน เนื่องจากทุกขั้นตอนมีความสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอได้ตลอดเวลา อีกทั้งควรมีการวัดและประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

3.1.3 นักแนะแนวที่จะนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ไปใช้นั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีการศึกษาคู่มือ วิธีการใช้ และรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจนและเข้าใจ รวมทั้งควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนการใช้ชุดกิจกรรม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการนำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในชุดกิจกรรม เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โปรแกรมนำเสนอบทเรียน การ์ตูนแอนิเมชัน การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต วิดีโอซีดีที่เป็นสื่อการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ ฯลฯ ให้เหมาะสมกับลักษณะและสภาพของผู้เรียน

3.2.2 ควรมีการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เพื่อพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

3.2.3 ควรมีการพัฒนาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรมในลักษณะที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียน สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำประโยชน์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เพื่อศึกษาความคงทนของจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้วในระยะเวลาต่างๆ เช่น 3 เดือน 6 เดือน เป็นต้น

3.2.4 ควรมีการศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน โดยแยกออกเป็นองค์ประกอบในแต่ละสถานการณ์ แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กมลวัฒน์ วันวิชัย (2545) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กนกพร คุณรัชตะไพโรจน์ (2546) “จิตสำนึกของมัคคุเทศก์ต่อการนำเที่ยวเชิงนิเวศ ทัศนศึกษา มัคคุเทศก์อาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- กรมการศาสนา (2526) *กองศาสนศึกษาแนะแนวการปฏิบัติตามคุณธรรม 4 ประการ และการปฏิบัติตามค่านิยม 5 ประการ* กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.
- กรมสามัญศึกษา (2529) *การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา: ชุดการสอน การปลูกฝังและสร้างค่านิยมพื้นฐาน: ความรับผิดชอบ เล่มที่ 4* กรุงเทพมหานคร
คุรุสภาลาดพร้าว
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง* กรุงเทพมหานคร กรมศาสนา
- _____ (2545) *คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว* กรุงเทพมหานคร องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- _____ (2545) *แผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)* กรุงเทพมหานคร คุรุสภา ลาดพร้าว
- _____ (2546) *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน* กรุงเทพมหานคร คุรุสภา
- กรมสามัญศึกษา (2529) *คู่มือการปลูกฝังจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก (อัคราณา)*
- กระทรวงศึกษาธิการ (2544) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร
องค์การการค้าคุรุสภาลาดพร้าว
- กฤษณา พันธุ์มวานิช (2550) “คนมีคุณธรรมความรับผิดชอบในพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” *มติชนรายวัน* วันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2550 ปีที่ 30 ฉบับที่ 10551
- กองศรี เชิญชม (2547) “ผลการใช้โปรแกรมเตือนตนเองและโปรแกรมการชี้แนะด้วยวาจา ที่มีต่อการปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- กาญจนา จนาพิระกนิฐ์ (2550) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามแนวไตรสิกขา เพื่อพัฒนาความกตัญญูทศเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2 จังหวัดเชียงราย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กั้วล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540) *การวัด การวิเคราะห์ การประเมิน* กรุงเทพมหานคร Bangkok Software Technology House
- โกศล มีความดี (2547) “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของข้าราชการตำรวจ” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เกษม จันทร์แก้ว (2536) *สิ่งแวดล้อมศึกษา* กรุงเทพมหานคร อักษรสยามการพิมพ์
- คณะกรรมการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มนักวิชาการ (2526) *คู่มือการปลูกฝังค่านิยมสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ* กรุงเทพมหานคร กราฟิเคอาร์ท
- จริญญา เฉลาประโคน (2545) “การพัฒนาแบบประเมินจริยธรรมรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- จันทร์ พวงยอด (2543) “การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินตามสภาพจริง” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- จินตนา บัวเฟียน (2550) “ผลการฝึกเพื่อพัฒนาความเชื่อในการควบคุมสาเหตุและผลจากการกระทำของตนของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จิรารัตน์ เร็วแรง (2553) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลประทานวิทยา จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จำเนียร ช่วงโชติ (2527) *การให้การปรึกษาและแนะแนวเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ฉัตรสุดา หาญประกอบสุข (2541) “การใช้ชุดแนะแนวเพื่อการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านม้า อำเภอเมืองลำพูน” วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชัยพร วิชชาวุธ (2523) *การวิจัยเชิงจิตวิทยา* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- ชัยวัฒน์ ธีรพันธุ์ (2542) “สื่อพลัง” บทสัมภาษณ์ Chaos Theory กับจุดเปลี่ยนสังคมไทย 21-23
- ชัยสิทธิ์ เถลิงมีประเสริฐ และคณะ (2542) *รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกและพฤติกรรมกรรการรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวม* กรุงเทพมหานคร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2521) *ระบบสื่อการสอน* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ (2523) *เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ชาย โพธิ์สิตา และคณะ (2540) *รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ: ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล*
- ชูศรี วงศ์รัตน (2541) *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* กรุงเทพมหานคร เทพเนรมิตการพิมพ์
- ไชยรัตน์ ศิรินคร (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ดุสิต อุทิศพงษ์ (2547) “การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ไตรรงค์ เถวียงหงส์ (2544) “การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสำหรับนิสิตจุฬาลงกรณ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทวี ทิวาพัฒน์ (2547) “ปัจจัยทางครอบครัวที่มีต่อความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเสลภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยสารคาม
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2547) “ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 3” ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ชัยชนิต โอสถิตย์พร (2545) “อุดมการณ์และจิตสำนึกของข้าราชการสังกัดกรมการปกครองต่อความสำเร็จในการปฏิรูประบบราชการ” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ (2551) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* พิมพ์ครั้งที่ 9
กรุงเทพมหานคร บิสดิเนสอาร์แอนด์ดี
- ชาวิณี โสธายะเพ็ชร (2549) “การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบให้กับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนในเครือเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 1” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีรยุทธ บุญมี (2536) *สังคมเข้มแข็ง: ความคิด-ปรัชญาของธีรยุทธ บุญมี* กรุงเทพมหานคร มิ่งมิตร
ธีระ ชัยยุทธชรรยง (2525) “กิจกรรมกลุ่มกับการจัดกิจกรรมแนะแนว” *แนะแนว* 24, 127
(กุมภาพันธ์- มีนาคม 2533)
- นัฐกานต์ เหลาแก้ว (2555) “ผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยประยุกต์การสอนแบบสร้าง
ศรัทธาและ โยนิโสมนสิการ ที่มีต่อความรับผิดชอบและความสามารถในการคิด
แก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- นันทวัฒน์ ชุนชี (2546) “การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อ
พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- นิชลักษณ์ สุขสวัสดิ์ (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการจัดการเรียนรู้เชิง
ประสบการณ์เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิภา สุขพิทักษ์ (2535) “จิตสำนึกในความเป็นพลโลกของครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิรมิต ขาวระนอง (2534) *แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการใฝ่เรียนใฝ่รู้ สุขกายสุขใจ
และการคิดสร้างอาชีพ รายงานสรุปผลการฝึกอบรมครู (อัคราเนา)*

- เนตรนภา กล่องพุดชา (2539) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านสะเดาหนองไผ่ อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนวและให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- บัณฑิต จุลาลัย (2528) “การสร้างสำนึกในเรื่องสภาวะแวดล้อมสำหรับเยาวชน” *จุลสารสภาวะแวดล้อม* 4 (มิถุนายน-กรกฎาคม): 18
- บุญชม ศรีสะอาด (2545) *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- บุญทัน ภูบาล (2549) “การใช้วัดทัศนัลดะครหุ่เนเซดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุญส่ง ทันตานนท์ (2535) *การศึกษาลักษณะนิสัยและเจตคติในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ม.ป.ท.*
- บุษบากร ตัฒนารวม (2545) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของคูเปอร์สมิธและพฤติกรรมการเรียนที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ในโรงเรียนเขलगค์นคร จังหวัดลำปาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- บุญเกื้อ ควรวาเวช (2530) *นวัตกรรมการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร เจริญวิทย์การพิมพ์
- ประดิพันธ์ อุปรมัย (2544) *การพัฒนาความรับผิดชอบของเด็ก* พิมพ์ครั้งที่ 18 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ประทีป จินฉิ่ง (2540) *เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิเคราะห์และการปรับพฤติกรรมสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประนอม สุขนาคะ (2545) “การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประสานมิตร

- ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ (2533) “การพัฒนารูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน
ชนบท” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประเทือง ภูมิภัทราคม (2535) *การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีการประยุกต์* ภาควิชาจิตวิทยาและการ
แนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
_____. (2540) *การปรับพฤติกรรม: ทฤษฎีและการประยุกต์* กรุงเทพมหานคร โอ.เอส.
พรินติ้ง เฮ้าส์
- ประสาธ อิศรปริดา (2531) *จิตวิทยาการศึกษา* มหาสารคาม ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
- ปราณี เดชบุญ (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครราชสีมา”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปรีชา วิหคโต (2533) “การเรียนรู้และการปรับพฤติกรรม” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและ
สังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว* หน้าที่ 13 หน้า 667-669 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปวีณา นิยมธรรม (2552) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเป็นผู้นำของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระแม่มาลีสาทร กรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปิยะรัตน์ ศรีสมบัติ (2533) “ผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งไกรสรพงษ์สงเคราะห์ จังหวัดอุดรดิษฐ์”
ปริญญาโททางการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) “คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ EQ” *วารสารพฤติกรรมศาสตร์* 1
(สิงหาคม): 15 – 17
- พรพิชญ์ วิริยากุลภัทร์ (2553) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ (2530) จิตวิทยาครอบครัว กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พรรณี ทับทอง (2545) “ผลการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร” ปรินญา
 นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พรพินิจ นามเมืองรักษ์ (2549) “ผลการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงต่อความ
 รับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
 สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- พรเทพ พรประภา (2536) *โครงการ Think Earth กลไกใหม่เพื่อพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อม* กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2541) *พุทธวิธีในการสอน* พิมพ์ครั้งที่ 18 กรุงเทพมหานคร
 พิมพ์สวย
- พระมหาประสิทธิ์ชัย จับพั้น (2549) “การพัฒนาความร่วมมือในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 โดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสารานิยธรรม” ปรินญา นิพนธ์การศึกษ
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พัชรา สุนทรนันท์ (2544) “การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้คำและความรับผิดชอบต่อการ
 เรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยชุดการสอน
 แบบศูนย์การเรียนแบบร่วมมือร่วมกับการสอนตามคู่มือครู” วิทยานิพนธ์การศึกษ
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พัชรภรณ์ รักช่วย (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการพัฒนาความรับผิดชอบ ใน
 การเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปากพอง จังหวัด
 นครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะ
 แนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ (2544) *พฤติกรรมบำบัด ทฤษฎีและการประยุกต์* พิมพ์ครั้งที่ 3
 มหาสารคาม ฝ่ายเอกสารตำรามหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พัฒนาวดี อนุสรเทวินทร์ (2544) “การใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุมพุก (วันครู 2503) อำเภอคำชะโนด จังหวัดยโสธร”
 วิทยานิพนธ์ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- พิจิตรา พงษ์จิตตากร (2525) “การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน โดยใช้วิธีกลุ่มสัมพันธ์” ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พิทยาภรณ์ พิทยาธรรกุล (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปรับพฤติกรรมก่อนในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เพ็ญประภา โคตรบาล (2552) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยสารคาม
- ภรณ์ดี ศรีทอง (2543) “ผลการใช้โปรแกรมฝึกกิจกรรมเชิงจิตวิทยาเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- มยุรี วิสูตราศัย (2547) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- มารศรี กลางประพันธ์ (2549) *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สกนนคร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร*
- เมธี ปลัณธนานนท์ (2526) “วิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม” *คุรุทัศน์* (กุมภาพันธ์ 2526): 10-12
- มูทิตา หวังคิด (2547) “การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ปรินูญานิพนธ์ วิชาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ราชบัณฑิตยสถาน (2531) *พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช*
- _____. (2538) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์*

- ราตรี ประชุมพันธ์ (2551) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความขยันหมั่นเพียรและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองไร่ จังหวัดยโสธร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ (2546) *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- รัชณี สังข์สุวรรณ (2547) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการทำงานของข้าราชการสำนักบริหารส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- รัตนภรณ์ พลชา (2544) “ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาคุณธรรมความขยันหมั่นเพียรความรับผิดชอบและความมีวินัยในการเรียน โดยใช้ตัวแบบบุคคลจริงให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูกระดึงวิทยาคม” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2544) “การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการแนะแนว* หน้าที่ 12 หน้า 136 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2549) “ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะผ่านนิทาน” รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ลัดชริมา เกื้อสกุล (2547) “กลยุทธ์การสื่อสารของกองทัพกเพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อม” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ละมัย สุวรรณสิงห์ (2547) “การเปรียบเทียบคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและความกตัญญูกตเวทีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีการอบรมเลี้ยงดูเชาว์ปัญญาและเชาว์อารมณ์ต่างกัน” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536) *หลักการวิจัยทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ศึกษาพร

- วรรณิตร ไตรทิพย์ (2552) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำประโยชน์ต่อส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านถนน (ประสมทรัพย์ ประชาอนุกุล 1) จังหวัดบุรีรัมย์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วรดา โภโค (2545) “ผลของการใช้โปรแกรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสอดคล้องในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีราชา จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- วราพร ศรีสุพรรณ (2534) *สิ่งแวดล้อมศึกษา สาระความรู้และกลวิธีเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์* นครปฐม โครงการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยมหิดล
- วราภรณ์ สวัสดิ์สิทธิ์ (2547) “การอบรมเลี้ยงดูที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วศิน ปลื้มเจริญ และคณะ (2543) “จิตสำนึกของเกษตรกรที่มีต่อการจัดการทรัพยากรเกษตรในเชิงนิเวศวัฒนธรรม” คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ นครปฐม มหาวิทยาลัยมหิดล
- วารีย์ คชศิลา (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสองพี่น้องวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531) การแนะแนวในโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- วัฒนกิจ สิทธิสถิตอังกูร (2546) “การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มเพื่อพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วันดี โชติพานิช (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้บทหนังตะลุงที่มีต่อความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนระดับนาฏศิลป์ชั้นกลางปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง จังหวัดพัทลุง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- วารี ศิริเจริญ (2540) “แนวการใช้ชุดการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” งานแนะแนว โรงเรียนระยองวิทยาคม
- วาสนา ไตรวัฒน์งไชย (2543) “การเปรียบเทียบความเข้าใจการอ่านและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอดีกับวิธีสอนตามคู่มือครู” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิภาภรณ์ เรือนทิพย์ (2540) “ผลการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยการใช้สไลด์เทปเป็นเทคนิคแม่แบบที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองใหญ่ อำเภอนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วิเชียร แพทยาคม, หลวง (2505) *จิตวิทยา* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ศิริ แคนสา (2551) “การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนคอนสวรรค์” ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศิริรัตน์ ศิริชีพชัยยันต์ (2548) “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และจิตสำนึกสาธารณะต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศิริรัตน์ แสนยากุล (2546) “ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระแม่มาลีสาธุประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศรินันท์ วรรณกิจ (2545) “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิกอล” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมร ทองดี และปราณี रामสูตร (2545) “แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 9 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

- สมบัติ ท้ายเรือคำ (2553) *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 4
มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536) *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- _____ (2543) *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สยามรัฐ เรื่องนาม (2542) “ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึก
เชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สรานุกิตติ์ อนุมติ (2545) “ผลของกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เกี่ยวกับยาเสพติด
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหอพระ อำเภอเมือง เชียงใหม่”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สาคร เชื้อฉนวน (2547) “จิตสำนึกของประชาชนในเทศบาลเมืองป่าตองต่อการจัดการขยะมูลฝอย”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- สิริกัทร ขจรสมบัติ (2553) “การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการเรียนและความซื่อสัตย์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สินิทห์ วงศ์ธิดา (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนแม่สายประสิทธิ์ศาสตร์ จังหวัดเชียงราย”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุกัญญา สุกบรรทัด และคณะ (2550) งานวิจัยในโครงการ “เครือข่ายคุณธรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึก
สาธารณะของเด็กและเยาวชนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)” คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- สุนทรียา ยอดไกรศรี (2547) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความขยันหมั่นเพียรในการเรียน ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดอุดรดิษฐ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและการประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล (2533) *จิตวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม*
แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กรุงเทพมหานคร สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2555) *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2555*
กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540) “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบต่อการเรียนและความ
เชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วย
แบบเรียนสำเร็จรูปกับที่เรียนด้วยการสอนของครู” ปรินูญานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุจิตรา ธนะสูตร (2552) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2541) “การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง และ
ความเชื่อมั่น” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุทธิดี ชัดดียะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ (2553) *แบบแผนการวิจัยและสถิติ* กรุงเทพมหานคร
เปเปอร์เฮาส์
- สุมาลี โชติชุ่ม (2544) “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และเชาว์อารมณ์ของ
นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการสอนตามคู่มือครู” ปรินูญานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุนันท์ พรหมประกอบ (2547) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
ของนักเรียนอาชีวศึกษา” ปรินูญานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุวรรณินทร์ โรจน์ขจรนภาลัย (2547) “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์พิทยา” สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

- สุพัฒนา ร่วมโพธิ์ (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการแสดงออกที่เหมาะสมในการ
เผชิญความขัดแย้งระหว่างเพื่อนของนักศึกษาระดับปวช. แผนกพลศึกษา
วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
แนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- โสภาพร เสนีย์โสธร (2551) “แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัย และความ
รับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย
เขต 1” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผล
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- โสภิตา พุ่มศิษฐ์ (2547) “การอนุมานสาเหตุความรับผิดชอบและการเผชิญปัญหาด้านการเรียนของ
นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หฤทัย อาจปฐ (2544) “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต
และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษา
พยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
พยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2525) *พฤติกรรมของครู โรงเรียนสังกัดมัธยมศึกษาด้านการ
ปลูกฝังจริยธรรมในห้องเรียน รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ*
- อมรรวรรณ แก้วพ่อง (2542) “การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มี
ต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยใน กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อรทัย โสภา (2533) “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบต่อ
นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน โดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ และการเรียน
ตามคู่มือ” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- อนูวัติ คุณแก้ว (2538) “การวัดและการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”
วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542) “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความ
มีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อารีย์วรรณ เที้ยรอรอบ (2550) “องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม. เขต 2”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อังคณา ถิรศิลาเวทย์ (2548) “จิตลักษณะและปัจจัยทางสังคมที่สัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อการ
เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 1” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสารคาม
- อังคณา เมตุลา (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อการรู้จักและเห็น
คุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ จังหวัด
นครพนม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
แขนงวิชาการแนะแนว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อัญวีรี ภาชนะ (2546) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกของการให้บริการ: ศึกษาเฉพาะวิชาชีพ
พยาบาลในโรงพยาบาลรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อัมพร ชนะทอง (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้
เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัด
พลับพลา จังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการ
แนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อัมพร แสงวิเชียร (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรม
ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุดบากราชบุรีบำรุง จังหวัด
สกลนคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อุษณีย์ วิสิทธิ์ (2546) “ผลของชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนการเคหะท่าทราย สังกัดกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อุมาพร สงสุวรรณ (2551) “ผลของชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจิตรลดา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อุไรวรรณ คุ้มวงษ์ (2551) “จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ” วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Bandura, A. (1997). *School Learning Theory Englewood Cliffs*. New Jersey: Prentice-Hall.

Bloom B., S.T. (1971). *Thomas Hastings and F.M. George. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: McGraw-Hill Book.

Browne, C.C. and T.S. Cohn. (1958). *The Study of Leadership Illinois: The Interstate Printer and Publisher, Inc.*

Cattell, Raymond B. (1963) “Manual or Junior-Senior High School”, in Personality Wuestionnare “HSP” From A. P. 35. Illinois: The Institute for Personality and Ability Testing

Chinnery, Ann Helen. (2004) “Response and Responsibility: On Levinas and moral Education”
Dissertation Abstract International. 64 (08): 2821-A

Corlett, A.J. (2001) *Responsibility and Punishment*. Netherlands: Kluwer Academic.

Davis , TM., and Murrell. (1993). *Turning Teaching into Learning: The Role of Student Responsibility in the Collegiate Experience*. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 8 Washington, D.C.: The George Washington University, School of Education and Human Development.

Flaherty Rita M. and Reutzel Eileen. (1965). “Personality Traits of High and Low Achievers in College” *The Journal of Educational Research*.

Flippo, Edwin B. (1966). *Management: A Behavioral Approach*. New York: Allyn and Bacon

Gordon, Michelle C. (2004). “The Role of Parenting Style in the Development of Social Responsibility,” *Dissertation Abstracts International*. 65(03): 1578-B.

Good, Editor. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill.

- Hess, R.D. and T.V. Thorney. (1967). *The Development Political Attitude in Children*. Chicago: Aldine.
- Jung, Kyonghwa Kevin. (2004). "Responsibility and the Problem of Value: A Comparative Study of H. Richard Niebuhr and Emmanuel Levinas," *Dissertation Abstracts International*. 65(03): 968-A.
- Koffka. (1978). *Encyclopedia of the Social Science*. New York: The Macmillan.
- Peck, R.F. & Havinghurt, R.J. (1963). *Child Development and Personality*. New York: John Willey & Sons.
- Sanford, N. (1970). *Twenty five years of higher education*. California: Hossey Base.
- Schneider Barry H. (1979). "An Elaboration of the Relationship Between Parental Behavioral and Children's Moral Development" *Dissertation Abstracts International*. 39(78): 4152-A.
- Shinichi Shigetomi. (2007). "publishes and Taken-for-granted Knowledge: A Case Study of Communal Land Formation in Rural Thailand" *Dissertation Abstracts International* 42 (05): 3217-A.
- Sideman, Jerome M. (1962) *The Child : A Book of Reading*, New York : Holt Rinehart and Winston.
- Smith, H. C. (19680.) *Personality development*. New York: McGraw Hill.
- Sharon, Junge K.; Sue, Manglallan; & Juliana, Raskauskas. (2003). "Building Life Skills Through After school Participation in Experimental and Cooperative Learning," *Child Study Journal*. 33,3: 74-165.
- Wingings, J.S., et sl. (1971). *The Psychology of Personality*. Massachusetts: Addison-Wesly.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

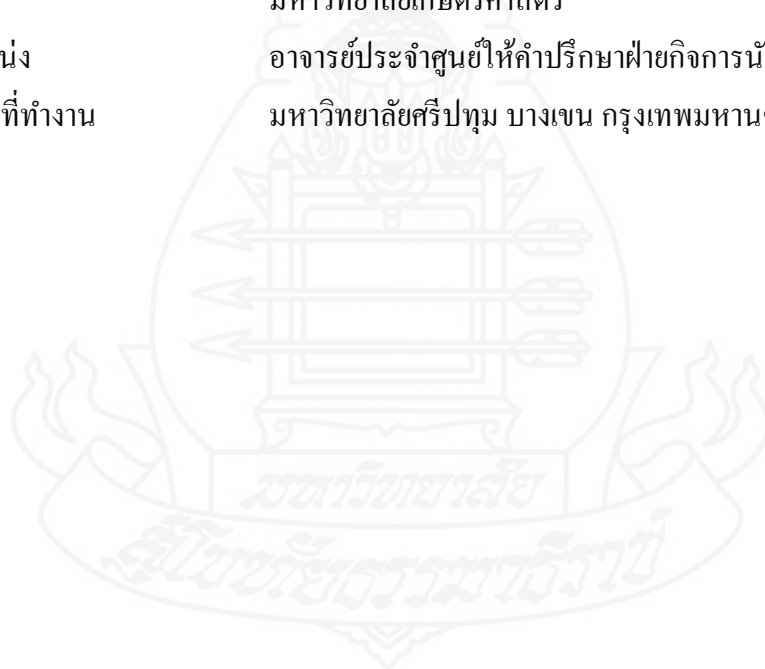

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
วุฒิการศึกษา
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน
รองศาสตราจารย์ ดร.ช่อลัดดา ขวัญเมือง
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดุสิตบัณฑิต (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อดีตอาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จังหวัดพิษณุโลก
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จังหวัดพิษณุโลก
2. ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
วุฒิการศึกษา
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน
อาจารย์เยาวลักษณ์ ศรีนวล
ครุศาสตรบัณฑิต (ปฐมวัย) วิทยาลัยครูเชียงใหม่
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนชุมชนวัดท่าเตื่อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
วุฒิการศึกษา
ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน
อาจารย์ดลฤดี บุญชู
ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การแนะแนว)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ประจำศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนว
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร

4. ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
วุฒิการศึกษา
- อาจารย์ตมพงษ์ วงษ์จันทร์
ครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน
- นักแนะแนวการศึกษาและอาชีพ
ฝ่ายแนะแนวการศึกษา สำนักบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
5. ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
การศึกษา
- อาจารย์สุประภา ร่วมชัยภูมิ
ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ตำแหน่ง
สถานที่ทำงาน
- อาจารย์ประจำศูนย์ให้คำปรึกษาฝ่ายกิจการนักศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม บางเขน กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแบบวัด

โครงสร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 1

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1. **จิตสำนึก** หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่

- 1.1.1 เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู
- 1.1.2 สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน
- 1.1.3 มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน
- 1.1.4 วางแผนการเรียนล่วงหน้า
- 1.1.5 ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน
- 1.1.6 อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อการเรียน

1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่

- 1.2.1 ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที
- 1.2.2 เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู
- 1.2.3 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ
- 1.2.4 ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น
- 1.2.5 อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ
- 1.2.6 กำเนินถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเน่แน่น มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่

- 1.3.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ
- 1.3.2 ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน
- 1.3.3 ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด
- 1.3.4 ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว
- 1.3.5 ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน
- 1.3.6 กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่

- 2.1.1 เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา
- 2.1.2 ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน
- 2.1.3 มีอุปกรณ์การเรียนครบ
- 2.1.4 จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน
- 2.1.5 ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง
- 2.1.6 ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่

- 2.2.1 มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด
- 2.2.2 เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- 2.2.3 ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต
- 2.2.4 หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน
- 2.2.5 ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
- 2.2.6 เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่

- 2.3.1 แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน
- 2.3.2 ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า
- 2.3.3 ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง
- 2.3.4 เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ
- 2.3.5 จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน
- 2.3.6 พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

แบบประเมินความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแบบวัด

คำชี้แจง โปรดพิจารณานิยามองค์ประกอบของแบบสอบถามที่จะใช้กับงานแนะแนวในโรงเรียน
คือนักเรียนผู้รับบริการแนะแนว กรุณาทำเครื่องหมายตามระดับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามวัดตรงกับนิยามปฏิบัติการ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามวัดตรงกับนิยามปฏิบัติการ
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามวัดไม่ตรงกับนิยามปฏิบัติการ

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
องค์ประกอบที่ 1 จิตสำนึกความมีวินัยในการเรียน					
1.	ข้าพเจ้าเชื่อฟังสิ่งที่ครูสอนและปฏิบัติตาม คำแนะนำเสมอ				
2.	การตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอนเป็นเรื่องยากเพราะ ข้าพเจ้าไม่สนใจ				
3.	ข้าพเจ้ามีสมาธิกับการเรียนทุกครั้งเมื่อเข้า ห้องเรียน				
4.	ข้าพเจ้าไม่เคยวางแผนการเรียนเพราะไม่รู้ว่าจะ อะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต				
5.	ข้าพเจ้าใช้เวลากับการเรียนในแต่ละวันอย่าง คุ้มค่าไม่เสียเวลาไปเปล่าเปล่า				
6.	ข้าพเจ้ามุ่งมั่นต่อการเรียนและทำสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อการเรียนเสมอ				
องค์ประกอบที่ 2 จิตสำนึกความกระตือรือร้นในการเรียน					
7.	เมื่อครูสั่งงานหรือการบ้าน ข้าพเจ้าจะยังไม่ รีบทำเพราะต้องใช้เวลา				
8.	หากไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยในบทเรียน ข้าพเจ้าไม่กล้าถามครู				
9.	ข้าพเจ้าจะแก้ไขงานหรือการบ้านให้ดีขึ้น หลังจากได้รับคำแนะนำจากครู				

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
10.	ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะจากเพื่อนหรือครูเสมอ				
11.	เมื่อครูต้องการอาสาสมัครช่วยงานส่วนรวม ข้าพเจ้าเต็มใจช่วยทุกครั้ง				
12.	ข้าพเจ้าไม่เคยนึกถึงอนาคตการเรียนโดย ดำเนินชีวิตไปวันวัน				
องค์ประกอบที่ 3 จิตสำนึกความขยันหมั่นเพียรในการเรียน					
13.	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครู โดยไม่ย่อท้อ				
14.	ข้าพเจ้าทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็น เวลานาน เพื่อให้งานสำเร็จ				
15.	ข้าพเจ้าไม่สามารถส่งงานหรือการบ้านได้ ตามเวลาที่ครูกำหนด				
16.	ข้าพเจ้ามีเวลาทบทวนบทเรียนหลังจากที่ เรียนแล้วเสมอ				
17.	ข้าพเจ้าจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม นอกเหนือจากบทเรียนที่ครูสอน				
18.	ข้าพเจ้าได้กำหนดเป้าหมายในการเรียนของ ข้าพเจ้าไว้ชัดเจน				
องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน					
19.	ข้าพเจ้าเข้าห้องเรียนและเลิกเรียนตามเวลาที่ กำหนดเสมอ				
20.	หากไม่เข้าใจที่ครูสอนข้าพเจ้าจะพูดคุยหรือ เล่นกับเพื่อน				
21.	เพื่อน ๆ จะมีอุปกรณ์การเรียนครบแต่ ข้าพเจ้าไม่มี				
22.	ข้าพเจ้าจดเนื้อหาสิ่งที่ครูสอนลงในสมุด เรียนทุกครั้ง				

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
23.	ข้าพเจ้าไม่สร้างปัญหาหรือรบกวนเพื่อนร่วมห้องขณะที่เรียน				
24.	ข้าพเจ้ามักเองงานของวิชาอื่นมาทำในชั่วโมงเรียน				
องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน					
25.	ข้าพเจ้ามาถึงโรงเรียนทันเวลากิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน				
26.	ข้าพเจ้าเข้าห้องสมุดเพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่ครูสอน				
27.	เมื่อเข้าใช้อินเตอร์เน็ตข้าพเจ้ามักไม่สนใจเปิดดูเรื่องการเรียน				
28.	หากขาดเรียนไปข้าพเจ้าจะติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อนเสมอ				
29.	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานกับเพื่อนจึงไม่สนใจงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย				
30.	ข้าพเจ้ามีเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนใฝ่รู้และศึกษาคหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ				
องค์ประกอบที่ 6 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน					
31.	ข้าพเจ้าสามารถแบ่งเวลาทำการบ้านเสร็จแล้วจึงช่วยงานบ้าน				
32.	ก่อนเข้านอนข้าพเจ้าจะศึกษาบทเรียนของวันรุ่งขึ้นล่วงหน้า				
33.	ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเองเสร็จทันส่งครูตามกำหนดเวลา				
34.	ข้าพเจ้าจะเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบก่อนไปเรียนเสมอ				

ข้อที่	ข้อความ	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
35.	ข้าพเจ้าจัดตารางเรียนให้พร้อมเรียนทุกวัน จากที่บ้าน				
36.	ข้าพเจ้ามักนอนดึกเพราะอ่านหนังสือทำให้ พักผ่อนไม่เพียงพอ				

ภาคผนวก ค

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาแบบวัด

ตารางแสดงความสอดคล้องของแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

แบบวัดข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1. ข้าพเจ้าเชื่อฟังสิ่งที่ครูสอนและปฏิบัติตามคำแนะนำเสมอ	1	1	1	1	1	1
2. การตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอนเป็นเรื่องยากเพราะข้าพเจ้าไม่สนใจ	1	1	1	1	1	1
3. ข้าพเจ้ามีสมาธิกับการเรียนทุกครั้งเมื่อเข้าห้องเรียน	1	1	1	1	1	1
4. ข้าพเจ้าไม่เคยวางแผนการเรียนเพราะไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต	1	1	1	1	1	1
5. ข้าพเจ้าใช้เวลากับการเรียนในแต่ละวันอย่างคุ้มค่า	1	1	1	1	1	1
6. ข้าพเจ้ามุ่งมั่นและทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนเสมอ	0	1	1	1	1	0.8
7. เมื่อครูสั่งงานหรือการบ้าน ข้าพเจ้าจะยังไม่รีบทำเพราะต้องใช้เวลา	1	1	1	1	1	1
8. หากไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยในบทเรียนข้าพเจ้าไม่กล้าถามครู	1	1	1	1	1	1
9. ข้าพเจ้าจะแก้ไขงานหรือการบ้านให้ดีขึ้นหลังจากได้รับคำแนะนำจากครู	1	1	1	1	1	1
10. ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเพื่อนหรือครูเสมอ	1	1	1	1	1	1
11. เมื่อครูต้องการอาสาสมัครช่วยงานส่วนรวมข้าพเจ้าเต็มใจช่วยทุกครั้ง	1	1	1	1	1	1
12. ข้าพเจ้าไม่เคยนึกถึงอนาคตการเรียนโดยดำเนินชีวิตไปวันวัน	1	1	1	1	1	1
13. ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูโดยไม่ย่อท้อ	1	1	1	1	1	1

แบบวัดข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
14. ข้าพเจ้าทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน เพื่อให้งานสำเร็จ	1	1	1	1	1	1
15. ข้าพเจ้าไม่สามารถส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่ครูกำหนด	1	1	1	1	1	1
16. ข้าพเจ้ามีเวลาทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้วเสมอ	1	1	1	1	1	1
17. ข้าพเจ้าจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากบทเรียนที่ครูสอน	1	1	1	1	1	1
18. ข้าพเจ้าได้กำหนดเป้าหมายในการเรียนของข้าพเจ้าไว้ชัดเจน	1	1	1	1	1	1
19. ข้าพเจ้าเข้าห้องเรียนและเลิกเรียนตามเวลาที่กำหนดเสมอ	1	1	1	1	1	1
20. หากไม่เข้าใจที่ครูสอนข้าพเจ้าจะพูดคุยหรือเล่นกับเพื่อน	1	1	1	1	1	1
21. เพื่อน ๆ จะมีอุปกรณ์การเรียนครบแต่ข้าพเจ้าไม่มี	1	1	1	1	1	1
22. ข้าพเจ้าจดเนื้อหาสิ่งที่ครูสอนลงในสมุดเรียนทุกครั้ง	1	1	1	1	1	1
23. ข้าพเจ้าไม่สร้างปัญหาหรือรบกวนเพื่อนร่วมห้องขณะที่เรียน	1	1	1	1	1	1
24. ข้าพเจ้ามักเอางานของวิชาอื่นมาทำในชั่วโมงเรียน	1	1	1	1	1	1
25. ข้าพเจ้ามาถึงโรงเรียนทันเวลา กิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน	1	1	1	1	1	1
26. ข้าพเจ้าเข้าห้องสมุดเพื่อค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่ครูสอน	1	1	1	1	1	1
27. เมื่อเข้าใช้อินเทอร์เน็ตข้าพเจ้ามักไม่สนใจเปิดดูเรื่องการเรียน	0	1	1	1	1	0.8

แบบวัดข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
28. หากขาดเรียนไปข้าพเจ้าจะติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อนเสมอ	1	1	1	1	1	1
29. ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานกับเพื่อนจึงไม่สนใจงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย	1	1	1	1	1	1
30. ข้าพเจ้ามีเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ	1	1	1	1	1	1
31. ข้าพเจ้าสามารถแบ่งเวลาทำการบ้านเสร็จแล้วจึงช่วยงานบ้าน	1	1	1	1	1	1
32. ก่อนเข้านอนข้าพเจ้าจะศึกษาบทเรียนของวันรุ่งขึ้นล่วงหน้า	1	1	1	1	1	1
33. ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเองเสร็จทันส่งครูตามกำหนดเวลา	1	1	1	1	1	1
34. ข้าพเจ้าจะเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบก่อนไปเรียนเสมอ	1	1	1	1	1	1
35. ข้าพเจ้าจัดตารางเรียนให้พร้อมเรียนทุกวันจากที่บ้าน	1	1	1	1	1	1
36. ข้าพเจ้ามักนอนดึกเพราะอ่านหนังสือทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ	1	1	1	1	1	1
รวมเฉลี่ย	0.94	1	1	1	1	0.99

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัด

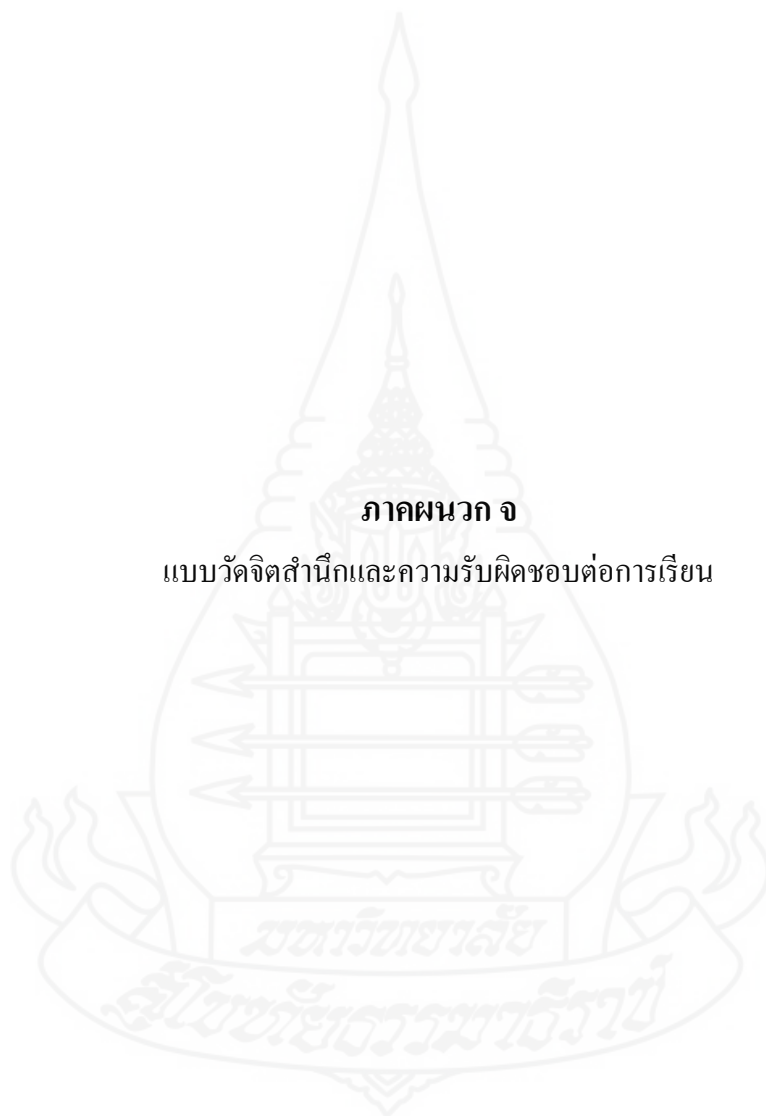
ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

แบบวัดข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	แบบวัดข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	0.64	19	0.48
2	0.77	20	0.61
3	0.61	21	0.48
4	0.64	22	0.64
5	0.64	23	0.52
6	0.61	24	0.59
7	0.58	25	0.73
8	0.52	26	0.42
9	0.70	27	0.52
10	0.67	28	0.45
11	0.58	29	0.61
12	0.67	30	0.58
13	0.61	31	0.48
14	0.70	32	0.67
15	0.52	33	0.55
16	0.77	34	0.64
17	0.73	35	0.61
18	0.67	36	0.67

หมายเหตุ ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป เป็นข้อสอบที่แยกคนได้ สามารถนำไปใช้
ครั้งต่อไปได้

ภาคผนวก จ

แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

โครงสร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 1

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1. **จิตสำนึก** หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.1 **ความมีวินัยในการเรียน** หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่

- 1.1.1 เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู
- 1.1.2 สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน
- 1.1.3 มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน
- 1.1.4 วางแผนการเรียนล่วงหน้า
- 1.1.5 ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน
- 1.1.6 อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

1.2 **ความกระตือรือร้นในการเรียน** หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่

- 1.2.1 ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที
- 1.2.2 เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู
- 1.2.3 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ
- 1.2.4 ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น
- 1.2.5 อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ
- 1.2.6 กำเนียงถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

1.3 **ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน** หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่

- 1.3.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ
- 1.3.2 ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน
- 1.3.3 ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด
- 1.3.4 ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว
- 1.3.5 ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน
- 1.3.6 กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่

- 2.1.1 เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา
- 2.1.2 ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน
- 2.1.3 มีอุปกรณ์การเรียนครบ
- 2.1.4 จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน
- 2.1.5 ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง
- 2.1.6 ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่

- 2.2.1 มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด
- 2.2.2 เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- 2.2.3 ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต
- 2.2.4 หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน
- 2.2.5 ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
- 2.2.6 เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่

- 2.3.1 แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน
- 2.3.2 ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า
- 2.3.3 ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง
- 2.3.4 เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ
- 2.3.5 จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน
- 2.3.6 พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

การตรวจให้คะแนน แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

1. รายการวัดประกอบด้วยมาตรวัด 6 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ก่อนข้างมาก ก่อนข้างน้อย น้อย และน้อยที่สุด
 - 1.1 ข้อความด้านบวก ให้คะแนน “มากที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ถึง “น้อยที่สุด” เท่ากับ 1 คะแนน
 - 1.2 ข้อความด้านลบ ให้คะแนน “มากที่สุด” เท่ากับ 1 คะแนน ถึง “น้อยที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน

2. แบ่งเป็นสององค์ประกอบ คือด้านจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อการเรียน
 - 2.1 องค์ประกอบย่อยด้านจิตสำนึก จำนวน 18 ข้อ มีข้อความด้านบวก 12 ข้อ ได้แก่ข้อ 1 3 5 6 9 10 11 13 14 16 17 18 ข้อความด้านลบ 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 4 7 8 12 15
 - 2.2 องค์ประกอบย่อยความรับผิดชอบต่อการเรียน จำนวน 18 ข้อ มีข้อความด้านบวก 12 ข้อ ได้แก่ข้อ 19 22 23 25 26 28 30 31 32 33 34 34 ข้อความด้านลบ 6 ข้อ ได้แก่ข้อ 20 21 24 27 29 36

3. รวมคะแนนทั้งหมด 216 คะแนน
 - 3.1 นักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ 1-108 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนต่ำ
 - 3.2 นักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ 109-216 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

แบบวัด

จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

แบบวัดฯ นี้ จัดทำเพื่อต้องการทราบข้อมูลการกระทำของนักเรียนที่มีต่อการเรียน การตอบแบบวัดฯ ไม่มีผลเสียต่อนักเรียนแต่อย่างใด หากแต่จะเกิดผลดีต่อนักเรียนและเพื่อนๆ โดยทั่วไปด้วย

แบบวัดฯ มีทั้งหมด 2 ตอน ให้นักเรียนตอบครบทุกตอนและทุกข้อ เพราะถ้าขาดข้อใดข้อหนึ่งไป จะทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่สมบูรณ์ และถ้านักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำแบบวัดฯ หรือไม่เข้าใจข้อความใด ๆ ในแบบวัดฯ ขอให้ถามครูก่อนทำ เมื่อเข้าใจแล้วจึงลงมือทำได้

คำชี้แจงในการตอบแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

1. แบบวัดฯ มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน จำนวน 3 ข้อ
 - ตอนที่ 2 จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน จำนวน 36 ข้อ
2. อ่านคำชี้แจงในแต่ละตอนให้เข้าใจก่อนตอบแบบวัดฯ
3. โปรดตอบแบบวัดฯ ให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริงของนักเรียน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลในทางวิชาการ

แบบวัด

จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง และเติมคำใน.....

ให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ ชาย หญิง
2. นักเรียนชั้น.....
3. ผลการเรียนเฉลี่ยภาคเรียนที่ผ่านมา.....

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงระดับเดียว และโปรดทำให้ครบทุกข้อ

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติ					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
0.	ข้าพเจ้าทำตามกฎของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด					✓	
00.	เมื่อถึงเวลาเข้าเรียน ข้าพเจ้าจะไปห้องสมุด			✓			

ข้อที่	ข้อความ	ระดับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติ					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ข้าพเจ้าเชื่อฟังสิ่งที่ครูสอนและปฏิบัติตามคำแนะนำเสมอ						
2.	การตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอนเป็นเรื่องยากเพราะข้าพเจ้าไม่สนใจ						
3.	ข้าพเจ้ามีสมาธิกับการเรียนทุกครั้งเมื่อเข้าห้องเรียน						
4.	ข้าพเจ้าไม่เคยวางแผนการเรียนเพราะไม่รู้อะไรจะเกิดในอนาคต						
5.	ข้าพเจ้าใช้เวลากับการเรียนในแต่ละวันอย่างคุ้มค่า						
6.	ข้าพเจ้ามุ่งมั่นในการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนเสมอ						
7.	เมื่อครูสั่งงานหรือการบ้านข้าพเจ้าจะยังไม่รีบทำเพราะต้องใช้เวลาในการทำมาก						
8.	หากไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยในบทเรียนข้าพเจ้าไม่กล้าถามครู						
9.	ข้าพเจ้าจะแก้ไขงานหรือการบ้านให้ดีขึ้นหลังจากได้รับคำแนะนำจากครู						
10.	ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเพื่อนหรือครูเสมอ						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติ					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
11.	เมื่อครูต้องการอาสาสมัครช่วยงานส่วนรวมข้าพเจ้ามักเต็มใจช่วยเหลือ						
12.	ข้าพเจ้าดำเนินชีวิตไปวันวันโดยไม่เคยนึกถึงอนาคตการเรียน						
13.	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูโดยไม่ย่อท้อ						
14.	ข้าพเจ้าทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานานเพื่อให้งานสำเร็จ						
15.	ข้าพเจ้าไม่สามารถส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่ครูกำหนด						
16.	ข้าพเจ้ามีเวลาทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้วเสมอ						
17.	ข้าพเจ้าจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากบทเรียนที่ครูสอน						
18.	ข้าพเจ้าได้กำหนดเป้าหมายในการเรียนของข้าพเจ้าไว้ชัดเจน						
19.	ข้าพเจ้ามักเข้าห้องเรียนและเลิกเรียนตามเวลาที่กำหนดเสมอ						
20.	หากไม่เข้าใจที่ครูสอนข้าพเจ้าจะพูดคุยหรือเล่นกับเพื่อน						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติ					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
21.	ข้าพเจ้าไม่มีอุปสรรคการเรียน ครบถ้วนเหมือนเพื่อน ๆ						
22.	ข้าพเจ้าจดเนื้อหาสิ่งที่ครูสอน ลงในสมุดเรียนเสมอ						
23.	ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับ เพื่อนและครูในขณะที่เรียน เสมอ						
24.	ข้าพเจ้ามักเอางานของวิชาอื่น มาทำในชั่วโมงเรียน						
25.	ข้าพเจ้ามาถึง โรงเรียนทันเวลา กิจกรรมเข้าแถวเคารพธง ชาติทุกวัน						
26.	ข้าพเจ้าจะเข้าห้องสมุดของ โรงเรียนค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม จากที่ครูสอน						
27.	เมื่อเข้าใช้อินเทอร์เน็ตข้าพเจ้า สนใจเปิดดูเรื่องอื่นๆ ที่ไม่ เกี่ยวกับการเรียน						
28.	เมื่อขาดเรียนไปข้าพเจ้าจะ ติดตามงานหรือการบ้านจาก เพื่อนเสมอ						
29.	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานกลุ่มจึง ไม่สนใจทำงานกลุ่มที่ได้รับ มอบหมาย						
30.	ข้าพเจ้ามีเพื่อนที่สนใจใฝ่ เรียนใฝ่รู้และศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมเสมอ						

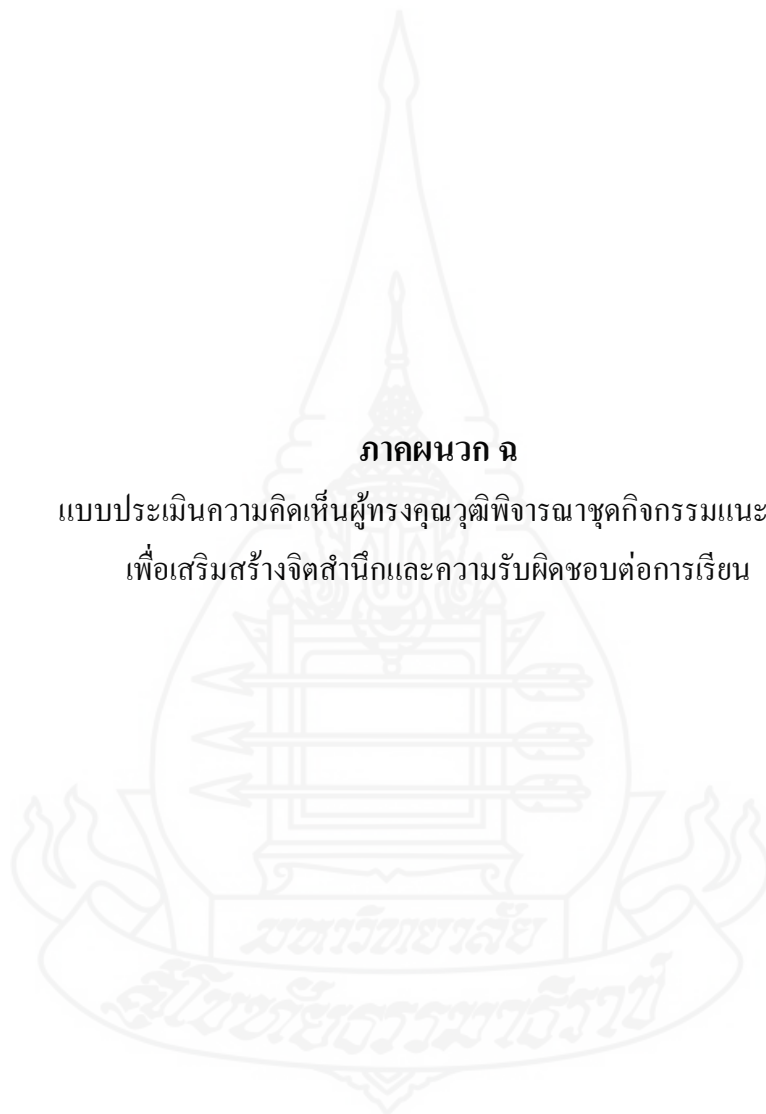
ข้อที่	ข้อความ	ระดับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติ					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย	น้อยที่สุด
31.	ข้าพเจ้าสามารถแบ่งเวลาทำการบ้านเสร็จแล้วจึงช่วยงานบ้าน						
32.	ก่อนเข้านอนข้าพเจ้าจะศึกษาบทเรียนของวันรุ่งขึ้นล่วงหน้า						
33.	ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเองเสร็จทันส่งครูตามกำหนดเวลา						
34.	ข้าพเจ้าจะเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบก่อนไปเรียนเสมอ						
35.	ข้าพเจ้าจัดตารางเรียนให้พร้อมเรียนทุกวันจากที่บ้าน						
36.	ข้าพเจ้ามักนอนดึกเพราะอ่านหนังสือทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ						

★★

ภาคผนวก ฉ

แบบประเมินความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาชุดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1. **จิตสำนึก** หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่

- 1.1.1 เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู
- 1.1.2 สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน
- 1.1.3 มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน
- 1.1.4 วางแผนการเรียนล่วงหน้า
- 1.1.5 ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน
- 1.1.6 อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อการเรียน

1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่

- 1.2.1 ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที
- 1.2.2 เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู
- 1.2.3 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ
- 1.2.4 ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น
- 1.2.5 อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ
- 1.2.6 กำเนินถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่

- 1.3.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ
- 1.3.2 ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน
- 1.3.3 ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด
- 1.3.4 ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว
- 1.3.5 ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน
- 1.3.6 กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่

- 2.1.1 เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา
- 2.1.2 ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน
- 2.1.3 มีอุปกรณ์การเรียนครบ
- 2.1.4 จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน
- 2.1.5 ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง
- 2.1.6 ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่

- 2.2.1 มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด
- 2.2.2 เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- 2.2.3 ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต
- 2.2.4 หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน
- 2.2.5 ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
- 2.2.6 เลือกรับเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่

- 2.3.1 แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน
- 2.3.2 ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า
- 2.3.3 ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง
- 2.3.4 เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ
- 2.3.5 จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน
- 2.3.6 พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

แบบประเมินความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ
พิจารณาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

คำชี้แจง โปรดพิจารณานิยามองค์ประกอบของกิจกรรมที่จะใช้กับงานแนะแนวในโรงเรียนคือ
 นักเรียนผู้รับบริการแนะแนว กรุณาทำเครื่องหมายตามระดับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่ากิจกรรมตรงกับนิยามปฏิบัติการ
 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ากิจกรรมตรงกับนิยามปฏิบัติการ
 -1 หมายถึง แน่ใจว่ากิจกรรมไม่ตรงกับนิยามปฏิบัติการ

ลำดับที่	กิจกรรม / วัตถุประสงค์	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
1	<p>ปฐมนิเทศ “เปิดโลกใหม่...เปิดใจตัวเอง”</p> <p>1. เพื่อสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย ระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว</p> <p>3. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจตรงกัน ในเรื่องจิตสำนึกและการรับผิดชอบต่อตนเอง นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป</p>				
องค์ประกอบที่ 1 จิตสำนึกความมีวินัยในการเรียน					
2	<p>“เรียนดี...เพราะมีสมาธิ”</p> <p>1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจผลดีของการมีสมาธิกับการเรียน และผลเสียของการไม่มีสมาธิกับการเรียน</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนฝึกการควบคุมจิตของตนเองให้มีสมาธิในการเรียนได้</p> <p>3. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ทำให้มีสมาธิได้</p>				

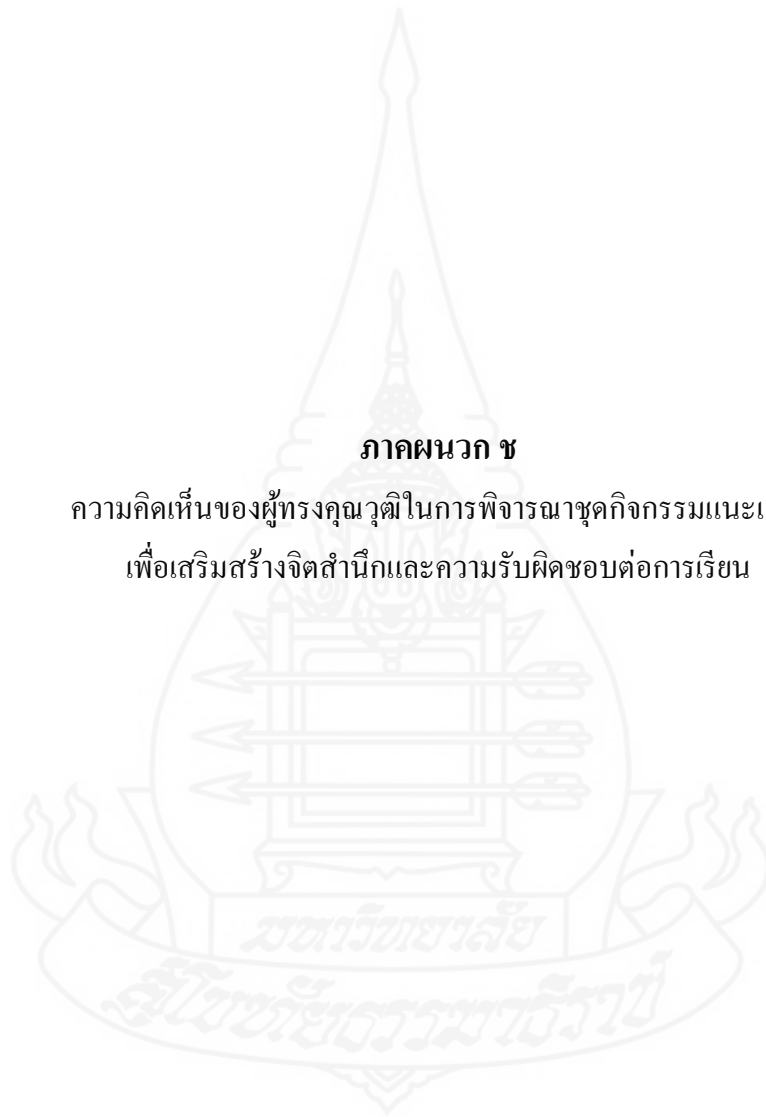
ลำดับที่	กิจกรรม / วัตถุประสงค์	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
3	<p>“วางแผนล่วงหน้า...ก้าวหน้าการเรียน”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการมีเป้าหมายชีวิตชัดเจน 2. นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนของตนเองได้ 3. นักเรียนเสนอแนวทางการวางแผนการเรียนของตนเองได้ 				
องค์ประกอบที่ 2 จิตสำนึกความกระตือรือร้นในการเรียน					
4	<p>“เวลา..และการบริหารเวลา”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนวางแผนการใช้เวลาทำกิจกรรมของตนเองได้เหมาะสม 2. นักเรียนบอกวิธีการใช้เวลาให้คุ้มค่าและเป็นประโยชน์กับการเรียนในแต่ละวันได้ 3. เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักในสำคัญของเวลากับการเรียนได้ 				
5	<p>“อยากเรียนดี ต้องมีแผน”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนกำหนดสภาพหรือพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาการเรียนได้ 2. ให้นักเรียนรู้ประโยชน์และความสำคัญของการมีแผนการเรียนของตนเอง 3. เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถทำแผนการเรียนของตนเองและดำเนินการตามแผนได้สำเร็จ 				
องค์ประกอบที่ 3 จิตสำนึกความขยันหมั่นเพียรในการเรียน					
6	<p>“ชีวิตเรา...เราเลือกได้”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความจำเป็นและสรุปความสำคัญการวางแผนอนาคตตนเองได้ 2. ให้นักเรียนรู้แนวทางการประสบความสำเร็จจากตัวอย่าง และบอกสิ่งที่ตนเองยึดถือเป็นแบบได้ 3. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบการมีเป้าหมายอนาคตกับการใช้ชีวิตแบบไร้เป้าหมายได้ 				

ลำดับที่	กิจกรรม / วัตถุประสงค์	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
7	<p>“ขยันเรียน...เพียรศึกษา”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนมีความรู้เข้าใจความสำคัญของการมุ่งมั่นขยันศึกษาเล่าเรียนเพื่ออนาคตตนเองได้ 2. ให้นักเรียนสรุปความหมายและแสดงพฤติกรรมขยันเรียนได้ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง 				
องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน					
8	<p>“สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 1”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนบอกสิ่งที่จะต้องปรับตัวในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาได้ 2. นักเรียนเลือกแนวทางและปฏิบัติตนตามแนวทางที่เลือกเพื่อการปฏิบัติตนที่เหมาะสม 3. ให้นักเรียนประเมินผลการปฏิบัติตนและปรับเปลี่ยนให้มีความสุขในการเรียน 				
9	<p>“สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 2”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนบอกการปฏิบัติตนที่ดีในห้องเรียนได้ 2. นักเรียนสามารถเลือกปฏิบัติตนในห้องเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน ๆ ได้ 3. ให้นักเรียนระบุแนวทางปรับปรุงตนให้เป็นนักเรียนที่ดีในห้องเรียนได้ 				
องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน					
10	<p>“สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 1”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนบอกความสำคัญของการมีเพื่อนที่ดีได้ 2. นักเรียนสามารถเลือกปฏิเสธอย่างประนีประนอมที่ไม่ทำให้เสียเพื่อนไปได้ 3. ให้นักเรียนบอกแนวทางการเลือกคบเพื่อนและการปฏิเสธเพื่อนได้เหมาะสม 				

ลำดับที่	กิจกรรม / วัตถุประสงค์	คะแนนพิจารณา			ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุง
		+1	0	-1	
11	<p>“สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 2”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อและรู้จักเลือกรับสื่ออย่างรู้เท่าทัน 2. นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ 3. ให้นักเรียนเลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างเหมาะสม 				
องค์ประกอบที่ 6 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน					
12	<p>“สร้างสรรค์...ที่บ้าน 1”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมการช่วยเหลืองานบ้านที่ได้รับมอบหมาย 2. เพื่อนักเรียนสามารถบอกบทบาทของความเป็นลูกและการทำหน้าที่ที่ดีได้ 3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 				
13	<p>“สร้างสรรค์...ที่บ้าน 2”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมของผู้มองโลกในแง่ดีได้ 2. เพื่อนักเรียนตระหนักในการมองโลกในแง่ดีเพื่อสร้างความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่น 3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางนำความรู้เรื่องการมองโลกในแง่ดีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 				
14	<p>ปัจฉิมนิเทศ “สร้างสรรค์...การเรียน”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนความสำคัญของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน 2. เพื่อนักเรียนตระหนักถึงการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง 3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนได้ 				

ภาคผนวก ข

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาชุดกิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ตารางแสดงความสอดคล้องของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ
เสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

กิจกรรมที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1. ปฐมนิเทศ “เปิดโลกใหม่...เปิดใจตัวเอง”	1	1	1	1	1	1
2. “เรียนดี...เพราะมีสมาธิ”	1	1	1	1	1	1
3. “วางแผนล่วงหน้า...ก้าวหน้าการเรียน”	1	1	1	1	1	1
4. “เวลา..และการบริหารเวลา”	1	1	1	1	1	1
5. “อยากเรียนดี ต้องมีแผน”	1	1	1	1	0	0.8
6. “ชีวิตเรา...เราเลือกได้”	1	1	1	1	1	1
7. “ขยันเรียน...เพียรศึกษา”	1	1	1	1	1	1
8. “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 1”	1	1	1	1	1	1
9. “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 2”	1	1	1	1	1	1
10. “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 1”	1	1	1	1	0	0.8
11. “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 2”	1	1	1	1	1	1
12. “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 1”	1	1	1	1	1	1
13. “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 2”	1	1	1	1	1	1
14. ปัจฉิมนิเทศ “สร้างสรรค์...การเรียน”	1	1	1	1	1	1
เฉลี่ยรวม	1	1	1	1	0.86	0.97

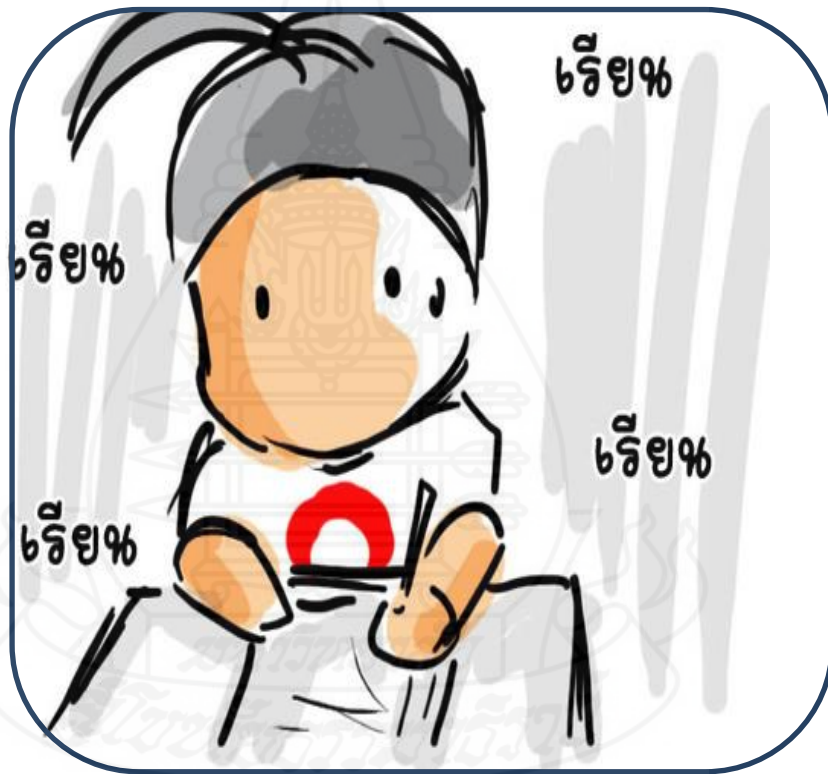
ภาคผนวก ข

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ชุดกิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คู่มือชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

คำชี้แจง

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiencing Learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process Learning) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้พูดคุยสนทนา แสดงความคิดเห็น การซักถาม การเล่นเกม การทำกิจกรรมร่วมกัน การเล่าประสบการณ์ และการอ่านสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น บอกความรู้สึก การพิจารณาหาประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเล่นเกม แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาคำตอบจากใบงาน การพิจารณาหาแนวทางในการแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมตามใบงาน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยการค้นคว้าหาความรู้ การสรุปสาระสำคัญของกิจกรรม การฝึกการอภิปรายการวิเคราะห์หาข้อดีและข้อเสียของการแก้ปัญหา การดูวีดิทัศน์ และการสะท้อนกลับการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนคิดหาแนวทางในการประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน การแสดงบทบาทสมมติ และการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงและมีการสรุปผลและประเมินผล (Summary and Evaluation) โดยจัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้อภิปรายและสรุปความร่วมมือกัน การแจกใบความรู้ให้นักเรียนกลับไปอ่าน เพื่อทบทวนความรู้ และฟังการสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมจากครูผู้สอน

ชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นมีมุ่งเน้นพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีกิจกรรมแนะแนวทั้งหมด 14 กิจกรรม รวมกันเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง 60 นาที กิจกรรมแนะแนวจำนวน 14 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) “เปิดโลกใหม่... เปิดใจตัวเอง” 2) “เรียนดี...เพราะมีสมาธิ” 3) “วางแผนล่วงหน้า...ก้าวหน้าการเรียน” 4) “เวลา..และการบริหารเวลา” “ชีวิตเรา...เราเลือกได้” 5) “อยากเรียนดี ต้องมีแผน” 6) “ชีวิตเรา...เราเลือกได้” 7) “ขยันเรียน...เพียรศึกษา” 8) “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 1” 9) “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 2” 10) “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 1” 11) “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 2” 12) “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 1” 13) “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 2” และ 14) “สร้างสรรค์...การเรียน”

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวแต่ละกิจกรรมของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยหัวข้อย่อยคือ 1) ชื่อกิจกรรม 2) ระยะเวลาที่ใช้ 3) ระดับ/วัย

ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 4) ขนาดของกลุ่ม 5) แนวคิด 6) วัตถุประสงค์ 7) เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม 8) การดำเนินกิจกรรม (ขั้นที่ 1 และเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับ การเรียนรู้ ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ) 9) สรุปผล และ 10) การประเมินผล

กิจกรรมใช้เทคนิค/วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษากรณีตัวอย่าง และการฝึกพฤติกรรม เป็นต้น อีกทั้งยังมีเครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรมประกอบการจัดกิจกรรม เช่น แผนภูมิเพลง ใบความรู้ รูปภาพ วิดีทัศน์ เครื่องเล่นซีดี คอมพิวเตอร์ แผ่นซีดีและวัสดุอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ควรศึกษารายละเอียดให้เข้าใจ รวมทั้งฝึกซ้อมการจัดกิจกรรมแนะแนวแต่ละกิจกรรม จนสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

โครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

นิยามปฏิบัติการตัวแปร

1. จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรวมทั้งความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่

- 1.1.1 เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู
- 1.1.2 สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน
- 1.1.3 มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน
- 1.1.4 วางแผนการเรียนล่วงหน้า
- 1.1.5 ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน
- 1.1.6 อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน

1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่

- 1.2.1 ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที
- 1.2.2 เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู
- 1.2.3 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ
- 1.2.4 ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น
- 1.2.5 อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ
- 1.2.6 กำเนินถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่

- 1.3.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ
- 1.3.2 ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน

- 1.3.3 ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด
- 1.3.4 ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว
- 1.3.5 ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน
- 1.3.6 กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

2. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่

- 2.1.1 เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา
- 2.1.2 ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน
- 2.1.3 มีอุปกรณ์การเรียนครบ
- 2.1.4 จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน
- 2.1.5 ไม่สร้างปัญหาหรือรบกวนเพื่อนร่วมห้อง
- 2.1.6 ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่

- 2.2.1 มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด
- 2.2.2 เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- 2.2.3 ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต
- 2.2.4 หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน
- 2.2.5 ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
- 2.2.6 เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่

- 2.3.1 แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน
- 2.3.2 ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า
- 2.3.3 ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง

- 2.3.4 เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ
- 2.3.5 จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน
- 2.3.6 พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

**ตารางโครงสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก
และความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน**

กิจกรรม ที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค / วิธีการ
1	ปฐมนิเทศ “เปิดโลกใหม่... เปิดใจตัวเอง”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย ระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว 3. เพื่อให้นักเรียนได้มีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจตรงกัน ในเรื่องจิตสำนึกและการรับผิดชอบต่อตนเอง นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - การฝึกปฏิบัติ
องค์ประกอบที่ 1 จิตสำนึกความมีวินัยในการเรียน			
2	“เรียนดี...เพราะมี สมาธิ”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจผลดีของการมีสมาธิกับการเรียน และผลเสียของการไม่มีสมาธิกับการเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกการควบคุมจิตของตนเองให้มีสมาธิในการเรียนได้ 3. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ทำให้มีสมาธิได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - บทบาทสมมติ - การฝึกปฏิบัติ
3	“วางแผนล่วงหน้า ...ก้าวหน้าการ เรียน”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการมีเป้าหมายชีวิตชัดเจน 2. นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนของตนเองได้ 3. นักเรียนเสนอแนวทางการวางแผนการเรียนของตนเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - กรณีตัวอย่าง - การฝึกปฏิบัติ

กิจกรรม ที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค / วิธีการ
องค์ประกอบที่ 2 จิตสำนึกความกระตือรือร้นในการเรียน			
4	“เวลา..และการบริหารเวลา”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ให้นักเรียนวางแผนการใช้เวลาทำกิจกรรมของตนเองได้เหมาะสม 2. นักเรียนบอกวิธีการใช้เวลาให้คุ้มค่าและเป็นประโยชน์กับการเรียนในแต่ละวันได้ 3. เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญของเวลากับการเรียนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทสมมติ - การอภิปราย - การฝึกปฏิบัติ
5	“อยากเรียนดี ต้องมีแผน”	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนกำหนดสภาพหรือพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาด้านการเรียนได้ 2. ให้นักเรียนรู้ประโยชน์และความสำคัญของการมีแผนการเรียนของตนเอง 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถทำแผนการเรียนของตนเองและดำเนินการตามแผนได้สำเร็จ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - กรณีตัวอย่าง - การฝึกปฏิบัติ
องค์ประกอบที่ 3 จิตสำนึกความขยันหมั่นเพียรในการเรียน			
6	“ชีวิตเรา...เราเลือกได้”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความจำเป็นและสรุปความสำคัญการวางแผนอนาคตตนเองได้ 2. ให้นักเรียนรู้แนวทางการประสบความสำเร็จจากตัวอย่าง และบอกสิ่งที่ตนเองยึดถือเป็นแบบได้ 3. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบการมีเป้าหมายอนาคตกับการใช้ชีวิตแบบไร้เป้าหมายได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - บทบาทสมมติ - การฝึกปฏิบัติ
7	“ขยันเรียน...เพียรศึกษา”	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนมีความรู้เข้าใจความสำคัญของการมุ่งมั่นขยันศึกษาเล่าเรียนเพื่ออนาคตตนเองได้ 2. ให้นักเรียนสรุปความหมายและแสดงพฤติกรรมขยันเรียนได้ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - การฝึกปฏิบัติ - กรณีตัวอย่าง

กิจกรรม ที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค / วิธีการ
องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน			
8	“สร้างสรรค์... ใน ชั้นเรียน 1”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนบอกสิ่งที่ต้องปรับตัวในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาได้ 2. นักเรียนเลือกแนวทางและปฏิบัติตนตามแนวทางที่เลือกเพื่อการปฏิบัติตนที่เหมาะสม 3. ให้นักเรียนประเมินผลการปฏิบัติตนและปรับเปลี่ยนให้มีความสุขในการเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - การฝึกปฏิบัติ - กรณีตัวอย่าง
9	“สร้างสรรค์... ใน ชั้นเรียน 2”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนบอกการปฏิบัติตนที่ดีในห้องเรียนได้ 2. นักเรียนสามารถเลือกปฏิบัติตนในห้องเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน ๆ ได้ 3. ให้นักเรียนระบุแนวทางปรับปรุงตนให้เป็นนักเรียนที่ดีในห้องเรียนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - บทบาทสมมติ - การฝึกปฏิบัติ
องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน			
10	“สร้างสรรค์...นอก ชั้นเรียน 1”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนบอกความสำคัญของการมีเพื่อนที่ดีได้ 2. นักเรียนสามารถเลือกปฏิเสธอย่างประนีประนอมที่ไม่ทำให้เสียเพื่อนไปได้ 3. ให้นักเรียนบอกแนวทางการเลือกคบเพื่อนและการปฏิเสธเพื่อนได้เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - การฝึกปฏิบัติ - กรณีตัวอย่าง
11	“สร้างสรรค์...นอก ชั้นเรียน 2”	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนักเรียนตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อและรู้จักเลือกรับสื่ออย่างรู้เท่าทัน 2. นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ 3. ให้นักเรียนเลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - บทบาทสมมติ - การฝึกปฏิบัติ

กิจกรรม ที่	ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค / วิธีการ
องค์ประกอบที่ 6 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน			
12	“สร้างสรรค์...ที่ บ้าน 1”	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือ งานบ้านที่ได้รับมอบหมาย 2. เพื่อนักเรียนสามารถบอกบทบาทของความเป็น ลูกและการทำหน้าที่ที่ดีได้ 3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - บทบาทสมมติ - การฝึกปฏิบัติ
13	“สร้างสรรค์...ที่ บ้าน 2”	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมของผู้มอง โลก ในแง่ดีได้ 2. เพื่อนักเรียนตระหนักในการมอง โลกในแง่ดี เพื่อสร้างความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่น 3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางนำความรู้เรื่องการ มอง โลกในแง่ดีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย - การฝึกปฏิบัติ - กรณีตัวอย่าง
14	ปัจฉิมนิเทศ “สร้างสรรค์...การ เรียน”	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนความสำคัญของการมีจิตสำนึกและ ความรับผิดชอบต่อการเรียน 2. เพื่อนักเรียนตระหนักถึงการมีจิตสำนึกและ ความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง 3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางการสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปราย กลุ่ม - กรณีตัวอย่าง

กิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม ปฐมนิเทศ “เปิดโลกใหม่...เปิดใจตัวเอง” ระยะเวลา 60 นาที
ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การปฐมนิเทศเป็นการทำความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน และสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรม สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เข้าใจความหมาย ความสำคัญเรื่องจิตสำนึกและความรับผิดชอบ รวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไปจนครบทุกกิจกรรมให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดีบรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย ระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว
3. เพื่อให้นักเรียน ได้มีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจตรงกัน ในเรื่องจิตสำนึกและการรับผิดชอบต่อตนเอง นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. ใบงาน “เปิดใจตัวเอง”
2. สลากตัวอักษร “K” “N” “O” และ “W”
3. ใบงาน “เปิดโลกใหม่”
4. ตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูแนะนำตัวสร้างสัมพันธ์ภาพกับนักเรียน สนทนาเกี่ยวกับการทำกิจกรรม และแนวทางการปฏิบัติตนในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน แจ้งให้นักเรียนเข้าใจและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบทั้ง 14 ครั้งต่อเนื่อง และต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม

1.2 เริ่มกิจกรรมโดยครูแจกใบงาน “เปิดใจตัวเอง” ให้นักเรียนทุกคนเขียนข้อมูลของตัวเองลงในใบงาน กำหนดเวลาให้ 10 นาที จากนั้นนักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวให้เพื่อน ๆ รู้จัก ครูชมเชยนักเรียนที่กล้าแสดงออก

1.3 ให้นักเรียนแต่ละคนจับสลากอักษรภาษาอังกฤษตัว “K” “N” “O” “W” คนละ 1 ตัวอักษร แล้วตามหาเพื่อนที่มีตัวอักษรเหมือนกันแล้วรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ได้เป็น 4 กลุ่มตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มอาสาตัวอักษรมาเรียงต่อกันเป็นคำว่า “KNOW” ให้นักเรียนร่วมกันอ่านและบอกความหมาย ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียน

1.4 ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน แล้วเชื่อมเข้าสู่กิจกรรมหลัก โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมที่ 1 เรื่อง “จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน” พร้อมแจกใบงาน “เปิดโลกใหม่” กำหนดเวลา 15 นาที

1.5 นักเรียนตัวแทนกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม รายงานความหมาย ประโยชน์ และลักษณะของผู้ที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ครูและเพื่อนแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรม “เปิดโลกใหม่” จากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์ ลักษณะของผู้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ข้อดีของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ข้อเสียของการไม่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมครั้งนี้ แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยถามคำถามว่า 1) นักเรียนเคยเล่นกิจกรรมนี้มาก่อนหรือไม่ 2) ในขณะที่ร่วมกิจกรรมมีปัญหาอะไรหรือไม่ แล้วนักเรียนมีวิธีแก้ไขอย่างไร 3) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการร่วมกิจกรรม 4) การสร้างความคุ้นเคยและมนุษย์สัมพันธ์มีความจำเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

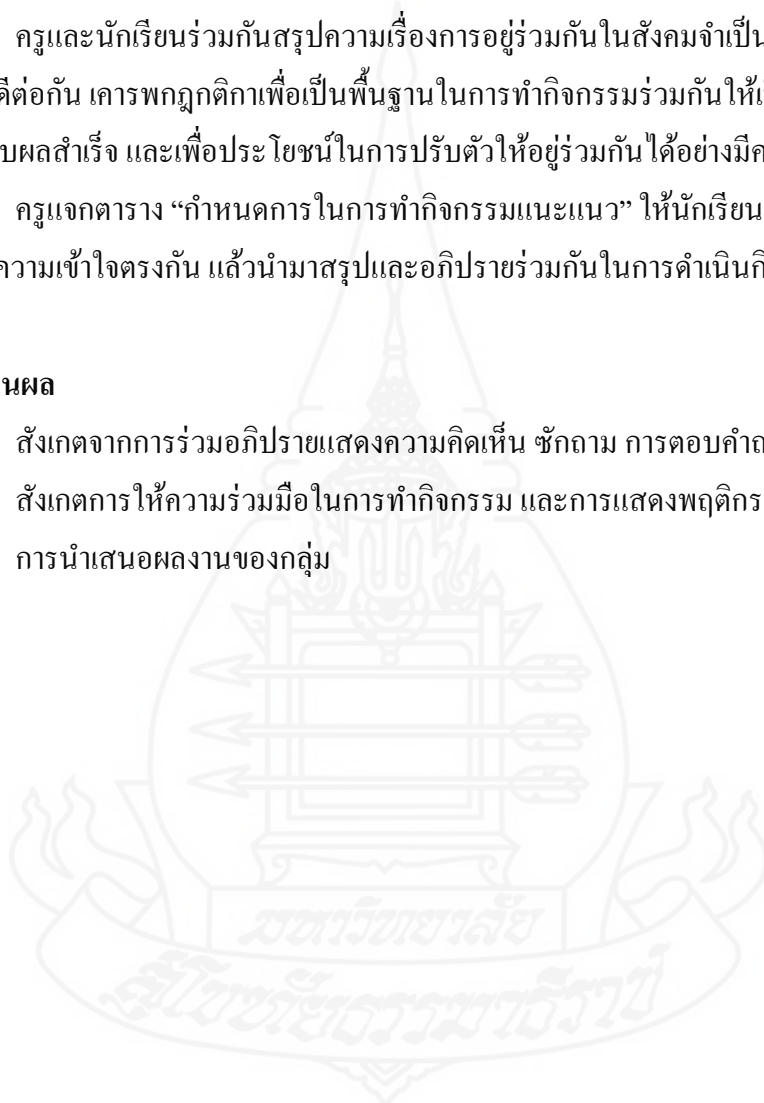
4.1 ครูถามนักเรียนว่า จากการร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนครั้งนี้ นักเรียนได้ประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เคารพกฎกติกาเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมร่วมกันให้เป็นอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ และเพื่อประโยชน์ในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข”
2. ครูแจกตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” ให้นักเรียนนำไปอ่าน เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน แล้วนำมาสรุปและอภิปรายร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ชักถาม การตอบคำถาม
2. สังเกตการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนด
3. การนำเสนอผลงานของกลุ่ม

ใบงาน “เปิดใจตัวเอง”

1. ฉันชื่อ	
2. ชื่อฉันแปลว่า	
3. นิสัยของฉัน	
4. ฉันชอบเรียนวิชา.....มากที่สุด	
5. วิชาที่ฉันชอบน้อยที่สุดคือ	
6. ฉันอยากรู้วิชา.....เพิ่มเติม	
7. งานอดิเรกที่ฉันชอบทำ	
8. กีฬาที่ฉันชอบมากที่สุด	
9. เพลงที่ฉันชอบฟังบ่อย ๆ	
10. ความใฝ่ฝันของฉัน	
11. สิ่งที่ฉันภูมิใจมากที่สุด	
12. ความสามารถที่ฉันมี	
13. สิ่งที่ฉันอยากทำมากที่สุด	
14. สิ่งที่ทำให้ฉันเสียใจ	
15. สิ่งที่ฉันอยากปรับปรุงตนเอง	
16. ฉันต้องการให้เพื่อนรู้ว่าฉันเป็น	
17. สิ่งที่มีให้เพื่อนเสมอ	
18. ฉันอยากให้เพื่อน ๆ พูดถึงฉันว่า.....	
19. เมื่อมีปัญหาคนแรกที่ฉันคิดถึงคือ	
20. ฉันมีเรื่องดีใจฉันจะบอก.....เป็นคนแรก	
21. อนาคตของฉันคือ	

ใบงาน “เปิดโลกใหม่”

- คำชี้แจง**
1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปความหมาย ประโยชน์ และลักษณะของผู้ที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ให้เสร็จภายในเวลา 15 นาที
 2. ส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ภายในเวลา 3 นาที

1. ความหมายของจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

2. ประโยชน์ของจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

3. ลักษณะของผู้ที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ตารางกำหนดการ “การทำกิจกรรมแนะแนว”

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	ชื่อกิจกรรม
1	วันจันทร์ที่ 4 พฤศจิกายน 2556	ปฐมนิเทศ “เปิดโลกใหม่...เปิดใจตัวเอง”
2	วันพุธที่ 6 พฤศจิกายน 2556	“เรียนดี...เพราะมีสมาธิ”
3	วันศุกร์ที่ 8 พฤศจิกายน 2556	“วางแผนล่วงหน้า...ก้าวหน้าการเรียน”
4	วันจันทร์ที่ 11 พฤศจิกายน 2556	“ทำก่อนได้ก่อน...ไม่สนใจ”
5	วันพุธที่ 13 พฤศจิกายน 2556	“อนาคตสำคัญ...อยู่ไปวันวันไม่ดี”
6	วันศุกร์ที่ 15 พฤศจิกายน 2556	“ขยันเรียน...เพียรศึกษา”
7	วันจันทร์ที่ 18 พฤศจิกายน 2556	“ทบทวน ค้นคว้า ใฝ่หาเพิ่มเติม”
8	วันพุธที่ 20 พฤศจิกายน 2556	“สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 1”
9	วันศุกร์ที่ 22 พฤศจิกายน 2556	“สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 2”
10	วันจันทร์ที่ 25 พฤศจิกายน 2556	“สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 1”
11	วันพุธที่ 27 พฤศจิกายน 2556	“สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 2”
12	วันศุกร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2556	“สร้างสรรค์...ที่บ้าน 1”
13	วันจันทร์ที่ 2 ธันวาคม 2556	“สร้างสรรค์...ที่บ้าน 2”
14	วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2556	ปัจฉิมนิเทศ “สิ่งดีดี...เกิดขึ้นได้ในใจเรา”

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 2

ชื่อกิจกรรม เรียนดี...เพราะมีสมาธิ

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด นักเรียนที่มีการทำจิตใจให้จดจ่ออยู่กับสิ่งที่เรียนเพื่อให้ได้รู้และเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้เร็วขึ้น การที่นักเรียนมีสมาธิในการเรียนให้ดีและประสบความสำเร็จ จึงนับได้ว่าสมาธิเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา และการประกอบอาชีพในอนาคตได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจผลดีของการมีสมาธิกับการเรียน และผลเสียของการไม่มีสมาธิกับการเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกการควบคุมจิตใจของตนเองให้มีสมาธิในการเรียนได้
3. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ทำให้มีสมาธิได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. ซีดีเพลง “สายธารธรรม” Morality Stream – Green Music จำรัส เสวตาภรณ์
2. ใบงาน “เรียนดี เพราะมีสมาธิ”
3. ใบงาน “เรียนไม่ดี เพราะขาดสมาธิ”
4. ใบความรู้ “เรื่อง...สมาธิ”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยวิธีเปิดเพลงประกอบการทำสมาธิ “สายธารธรรม” และครูเริ่มการสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ฝึกสมาธิของนักเรียน

1.2 ครูตั้งคำถามว่า ถ้านักเรียนอยากเป็นผู้มีสมาธิในการเรียน นักเรียนจะต้องทำอย่างไรบ้างนับตั้งแต่บัดนี้ ครูชมเชยนักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็น

1.3 ครูแบ่งนักเรียนเป็นสองกลุ่มโดยวิธีนับเลข 1 และ 2 แล้วให้นักเรียนจัดกลุ่ม พร้อมทั้งเลือกหัวหน้า รองหัวหน้า เลขานุการกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรม

1.4 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มจับสลากเลือก กลุ่มแรก “เรียนดี เพราะมีสมาธิ” อีกกลุ่มหนึ่ง “เรียนไม่ดี เพราะไม่มีสมาธิ” ครูแจกใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำประสบการณ์ตรงของตนเองที่เกี่ยวกับการมีสมาธิในการเรียน และไม่มีสมาธิในการเรียน แล้วร่วมกันหาคำตอบ นำมาจัดลำดับความสำคัญระบุเป็นลำดับข้อลงในใบงานที่มอบหมาย กำหนดเวลาให้ 15 นาที

1.5 ส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่มละ 3-5 นาที ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียน ทั้งสองกลุ่ม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปพฤติกรรมของผู้ที่เรียนได้ดีเพราะมีสมาธิในการเรียนสม่ำเสมอและพฤติกรรมของผู้ที่เรียน ได้ไม่ดีเพราะขาดสมาธิในการเรียน

2.2 ครูแจกใบความรู้ “เรื่อง...สมาธิ” ให้นักเรียนอ่านเพื่อให้เข้าใจเรื่องสมาธิที่มีผลต่อการกระทำกิจการงานต่าง ๆ แล้วให้นักเรียนวิเคราะห์ช่วยกันแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ให้นักเรียนฝึกการควบคุมจิตของตนเองให้มีสมาธิ โดยครูเปิดซีดีเพลง “สายธารธรรม” และให้นักเรียนทำสมาธิเป็นเวลา 5 นาที

3.2 ครูให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นพร้อมยกตัวอย่างการสร้างบรรยากาศเพื่อการมีสมาธิในการศึกษาเรียน พร้อมทั้งกล่าวชมนักเรียนที่กล้าแสดงออก

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูถามนักเรียนว่าได้รับประโยชน์และข้อคิดอะไรบ้างจากการร่วมกิจกรรมวันนี้

4.2 ครูให้นักเรียนเสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของนักเรียน

สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความเรื่องสมาธิว่า “มีความจำเป็นต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพราะการที่เราจะทำการกิจกรรมอะไรให้ดีขึ้น เราทุกคนต้องมีสมาธิอยู่กับสิ่งที่ทำ ตั้งใจทำ เพื่อให้ผลที่ออกมาได้ดังที่เราตั้งไว้ในการศึกษาเล่าเรียนก็เช่นกัน นักเรียนต้องมีสมาธิจดจ่อกับการเรียน สนใจ และตั้งใจฟังในสิ่งที่ครูสอนไม่ปล่อยเวลาแต่ละวันให้เปล่าประโยชน์”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

ใบงาน “เรียนดี...เพราะมีสมาธิ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและหาข้อสรุปเรียงลำดับความสำคัญ ต่อไปนี้

1. ผลดีของการมีสมาธิในการเรียน

- 1.1
- 1.2
- 1.3
- 1.4
- 1.5
- 1.6
- 1.7
- 1.8
- 1.9
- 1.10

2. พฤติกรรมของผู้มีสมาธิในการเรียน

- 1.1
- 1.2
- 1.3
- 1.4
- 1.5
- 1.6
- 1.7
- 1.8
- 1.9
- 1.10

ใบงาน “เรียนดี...เพราะมีสมาธิ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและหาข้อสรุปเรียงลำดับความสำคัญ ต่อไปนี้

1. ผลเสียของการไม่มีสมาธิในการเรียน

- 1.1
- 1.2
- 1.3
- 1.4
- 1.5
- 1.6
- 1.7
- 1.8
- 1.9
- 1.10

2. พฤติกรรมของผู้ไม่มีสมาธิในการเรียน

- 1.1
- 1.2
- 1.3
- 1.4
- 1.5
- 1.6
- 1.7
- 1.8
- 1.9
- 1.10

ใบความรู้ “เรื่อง...สมาธิ”

การมีสมาธิ คือการมีจิตใจจดจ่อในสิ่งที่กำลังเรียนรู้ การมีสมาธิจะช่วยให้เราทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เทคนิคการสร้างสมาธิ มีจิตใจจดจ่อในงานที่ทำให้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับเด็กในวัยเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการมีสมาธิ

- มีความสงบสุขภายใน
- มีความจำที่ดีขึ้น
- เราสามารถควบคุมความคิดได้
- มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- มีพลังภายใน
- มีพลังแห่งความเต็มใจ
- มีความสามารถในการตัดสินใจ
- มีความสามารถในการศึกษาและมีความเข้าใจอะไรง่ายขึ้นกว่าเดิม
- ทำหน้าที่ในชีวิตประจำวัน ได้ดีกว่าปกติ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือที่ทำงาน
- ไม่หมกมุ่นกับสิ่งที่ไม่ดีในอดีตที่ผ่านมา
- มีสายตาและจินตนาการที่กว้างไกลและมีประสิทธิภาพ
- เป็นอิสระจากความคิดที่รบกวน
- บังคับตัวเองให้คิดในสิ่งที่ดี
- มีจิตวิญญาณที่ดี

ฝึกให้มีสมาธิจดจ่อเริ่มต้นอย่างไร

1. หาที ๆ เราสามารถอยู่ลำพังและปราศจากสิ่งรบกวน
2. จะนั่งขัดสมาธิ หรือนั่งที่เก้าอี้ก็ได้ แล้วแต่เราชอบแบบไหน
3. นั่งหลังตรงเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดตามมาจากหลัง
4. หายใจเข้าออกลึกๆ 2-3 ครั้งเพื่อให้ร่างกายผ่อนคลาย
5. เอาใจไปจดจ่อกับกล้ามเนื้อที่ละจุด และผ่อนคลาย วิธีง่ายๆ คือคิดถึงกล้ามเนื้อแต่ละจุด จากคอไปถึงเท้า เอาจิตไปจดจ่อและผ่อนคลาย หรือเกร็งกล้ามเนื้อส่วนนั้นประมาณ 2-3 วินาที และผ่อนคลาย สัมผัสถึงความสบายนั้น เป็นการสร้างความสงบภายในอย่างหนึ่ง
6. ฝึกทำกิจกรรมเหล่านี้เป็นประจำทุกวัน

11 วิธีสร้างสมาธิในการเรียนรู้

1. หยิบหนังสือมาหนึ่งเล่มนับจำนวนพยางค์ในย่อหน้าใด ย่อหน้าหนึ่งก็ได้ นับครั้งที่สองเพื่อให้แน่ใจว่าที่นับมานั้นถูกต้อง เริ่มด้วยการนับเพียงย่อหน้าใดย่อหน้าหนึ่งแล้วเพิ่มเป็นหนึ่งหน้า เริ่มการนับโดยการใช้นิ้วชี้แตะที่หน้าแล้วนับในใจ
2. นับกลับจาก 100 ถึง 1
3. นับในใจจาก 100 ถึง 1 หยุดเมื่อนับกลับมา 3 ตำแหน่ง เช่น 100, 97, 94, 91 เป็นต้น
4. เลือกคำที่ให้กำลังใจ หรือเสียงเพลงง่าย ๆ พูดย่อหน้าหรือร้องเพลงนั้นออกมาในใจซ้ำๆ กัน ประมาณ 5 นาทีเมื่อเริ่มทำคล่องแล้วเปลี่ยนเป็น 10 นาที
5. เลือกผลไม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง เช่น มะม่วง แล้วสังเกตอย่างรอบคอบ มีสมาธิจดจ่อและสำรวจ รูปทรงทุกแง่ทุกมุม อ่าวอกแวกให้คิดถึงมะม่วงอย่างเดียว มอง สำรวจ ดม และสัมผัส
6. ทำกิจกรรมในข้อ 5 อีกครั้ง แต่คราวนี้ใช้วิธีการปิดตา โดยเริ่มทำกิจกรรมข้อ 5 ก่อน 5 นาทีแล้วเริ่มทำวิธีการหลับตา พยายาม สัมผัส รู้สึก รับรู้ และดมผลไม้ที่เลือกโดยไม่ใช้สัมผัสทางตา
7. เลือกอุปกรณ์ง่ายๆ เช่น ช้อน ส้อม หรือแก้ว มีสมาธิจดจ่อโดยการมองวัสดุนั้นรอบทิศทางโดยไม่พูดอะไรออกมา คิดอยู่ในใจไม่คิดออกมาเป็นคำพูด
8. วาดรูปทรงเรขาคณิตโดยมีขนาดประมาณ 3 นิ้ว เช่นรูปทรงสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมผืนผ้า วงกลม ระบายสีโดยใช้ความรู้สึก และมีสมาธิในรูปทรงนั้น เพียงแต่มองแต่ไม่ออกเสียงคำพูดใดออกมา ให้รูปทรงนั้นคงอยู่ในสายตาและความคิด ฝึมองรูปทรงนั้น ไม่จึงตา หรือเคียด
9. ทำกิจกรรมข้อ 8 อีกครั้งโดยใช้วิธีคำเป็นมโนภาพ ปิดตา หากลืมให้เราแอบเปิดตาดูได้
10. ทำกิจกรรมข้อ 9 อีกครั้งแต่ใช้วิธีลืมตา
11. ใช้เวลาประมาณ 3 นาทีอยู่นิ่งๆ โดยไม่คิดอะไรเลย

ที่มา: <http://www.manager.co.th> สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 2556

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 3

ชื่อกิจกรรม “วางแผนล่วงหน้า...ก้าวหน้าการเรียน”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด เป้าหมายมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างแรงจูงใจ หากขาดเป้าหมายชีวิตย่อมล้าหลังเล็ดลื่นใจยาก ผลที่ตามมาคือความท้อแท้ เป้าหมายนั้นเปรียบเสมือนแผนที่ซึ่งจะนำทางในชีวิตของเรา การเรียนก็เช่นเดียวกัน เพื่อให้เราได้มีกำลังใจเรียน เราจะต้องกำหนดจุดหมายที่แน่นอนและเป็นจริง สามารถบอกได้ว่าเมื่อเรียนจบในช่วงหนึ่งแล้วเราสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นหรือไม่ การเรียนที่มีจุดมุ่งหมายจะกำกับพฤติกรรมให้มีทิศทางไม่ให้บิดเบือนเป็นตัวบงชี้ความสำเร็จเป็นระยะๆ อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการมีเป้าหมายชีวิตชัดเจน
2. นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการเรียนของตนเองได้
3. นักเรียนเสนอแนวทางการวางแผนการเรียนของตนเองได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. ใบงาน “ภาพของฉัน”
2. สลากอักษรภาษาอังกฤษ “G” “O” “A” และ “L”
3. ใบงาน “เป้าหมายการเรียน”
4. ใบความรู้ “เรื่อง...เป้าหมายในการเรียน”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูกล่าวต้อนรับนักเรียนนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยคำสุภาพิต “บุคคลใดมีชีวิตอย่างขาดเป้าหมาย ก็เปรียบเสมือนเรือซึ่งปราศจากหางเสือ” และเริ่มการสนทนาซักถามนักเรียนแต่ละคนเกี่ยวกับอนาคตที่มุ่งหวังไว้

1.2 ครูถามว่านักเรียนอะไรคือเป้าหมายในชีวิต ถ้าอยากเป็นผู้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องทำอะไรบ้างนับตั้งแต่บัดนี้ ครูชมเชยนักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็น

1.3 ครูแจกใบงาน “ภาพของฉัน” และอธิบายให้นักเรียนวาดภาพปัจจุบันของตัวเองด้านซ้าย และภาพอนาคตของตนเองด้านขวา และให้ตั้งชื่อภาพไว้ด้านล่างของภาพทั้งสอง กำหนดเวลา 10 นาที

1.4 ให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอ “ภาพของฉัน” แล้วให้เพื่อนร่วมกันอภิปรายความแตกต่างของภาพทั้งสอง ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็น

1.5 ครูเชื่อมโยงเข้าสู่กิจกรรมหลัก โดยการจัดนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ด้วยวิธีจับสลากตัวอักษรภาษาอังกฤษ “G” “O” “A” และ “L” ซึ่งเป็นความหมายของเป้าหมายชีวิตหรือ GOAL

1.6 ให้ตัวแทนกลุ่มรับใบงาน “เป้าหมายการเรียน” แล้วให้ร่วมกันระดมความคิดเห็น ปฏิบัติกิจกรรม กำหนดเวลา 15 นาที ส่งตัวแทนนำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปเป้าหมายการเรียนของนักเรียน

2.2 ครูแจกใบความรู้ “เรื่อง...เป้าหมายในการเรียน” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเป้าหมายในการเรียน แล้วให้ช่วยกันวิเคราะห์แสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูถามนักเรียนว่าการกำหนดเป้าหมายในการเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

3.2 ถ้านักเรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ล่วงหน้า จะมีผลอะไรตามมา

3.3 ถ้านักเรียนไม่กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ล่วงหน้า จะมีผลอะไรตามมา

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูให้นักเรียนถามนักเรียนว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการเรียนรู้เรื่องเป้าหมายในการเรียนของนักเรียนวันนี้

4.2 ครูให้นักเรียนคิดว่าเป้าหมายที่วางไว้หากมีปัญหาอุปสรรคจะแก้ไขด้วยวิธีการใด

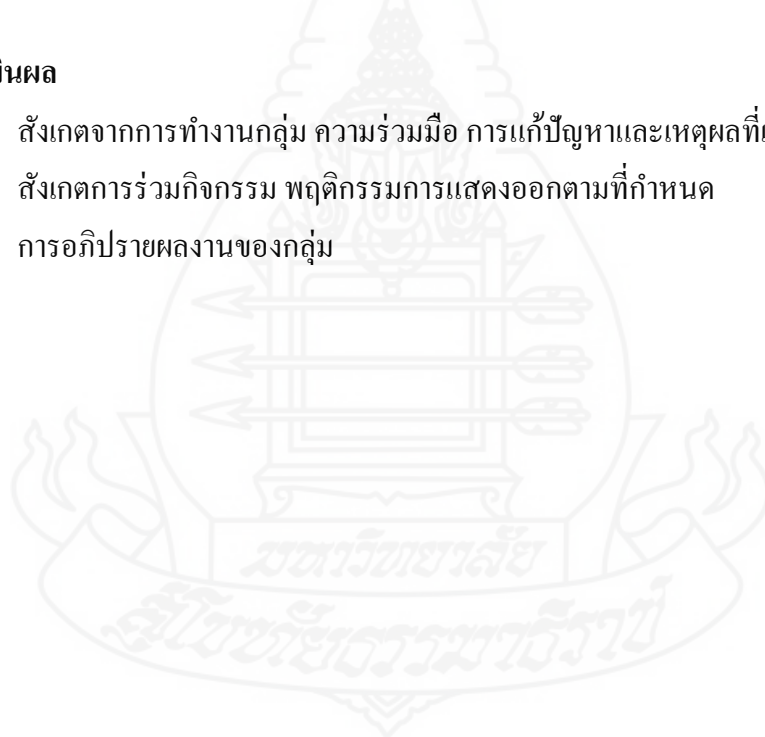
สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความเรื่องเป้าหมายว่า “การไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นมีวิธีการหลากหลายแล้วแต่ใครจะนำไปปฏิบัติ ถ้านักเรียนทุกคนมีเป้าหมายชัดเจนและต้องการไปให้ถึงจุดหมายนั้น ควรมีความรับผิดชอบ มีวินัยในการเรียนสม่ำเสมอ ขยันหมั่นเพียร อดทนเพื่อการเรียน มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จด้วยตนเอง เมื่อถึงวันนั้นนักเรียนจะเกิดความภูมิใจในสิ่งที่ตนทำและมีความสุข”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

ใบงาน “ภาพของฉัน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพตนเองในปัจจุบัน และภาพตนเองในอนาคตที่อยากจะเป็น

ตัวฉันปัจจุบันนี้

คำที่แทนความหมายของรูป

.....

ใบงาน “ภาพของฉัน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพตนเองในปัจจุบัน และภาพตนเองในอนาคตที่อยากจะเป็น

ตัวฉันในอนาคต

คำที่แทนความหมายของรูป

.....

ใบความรู้ “เรื่อง...เป้าหมายในการเรียน”

เป้าหมาย เป็นหนทางทำให้เกิดความสำเร็จ เพราะความสำเร็จที่แท้จริงนั้นคือการที่เราได้ทำในสิ่งที่เราตั้งใจทำ และสามารถรู้ว่าเราทำมันได้ (หรือทำไม่ได้) เมื่อเรามีจุดมุ่งหมายก็เปรียบเช่นเราได้สร้างถนนไปสู่ความสำเร็จ เป็นฐานสำหรับก้าวเดินไปยังจุดหมายปลายทางนั้น เป้าหมายช่วยให้การเรียนในแต่ละวันเป็นไปอย่างมีคุณค่า มีความหมาย จะช่วยให้เราใช้เวลาทุก ๆ วินาทีอย่างคุ้มค่า เพราะวันเวลาของมนุษย์นั้นผ่านไปแล้วก็หมดไปไม่มีวันหวนกลับมาให้ใช้ซ้ำได้อีก

5 ก้าวสู่ความสำเร็จในการเรียน

1. มีเป้าหมายชัดเจน มีสติรู้ที่กำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร
2. มีความหนักแน่น ไม่สนใจสิ่งยั่วยุ ไม่ยอมให้สิ่งรอบข้างเบี่ยงเบนความใส่ใจในการเรียน
3. มีความเป็นระบบ ไม่ต่อต้านหรือกระทำในสิ่งที่ขัดกับระเบียบของโรงเรียน
4. มีความพยายาม มานะบากบั่น และอดทนกับสิ่งที่ยากลำบาก
5. มีวิธีการที่ถูกต้อง จะทำให้อยากเรียนและช่วยให้ง่ายขึ้น

เป้าหมายแบ่งได้ 3 ระดับ

1. **เป้าหมายระยะยาว** ผู้ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มักกำหนดเป้าหมายระยะยาวเพื่อวางเป้าหมายสูงสุดของชีวิต อาจเป็นเวลา 10 ปีข้างหน้าหรือมากกว่า แม้ว่าบางครั้งอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้แต่ถ้าไม่มีการวางแผนล่วงหน้าโอกาสจะประสบความสำเร็จยิ่งเป็นไปได้ยาก ตัวอย่างเป้าหมายระยะยาวของนักเรียน เช่น **“เป็นนักครีเอทีฟโฆษณาที่มีชื่อเสียง”**
2. **เป้าหมายระยะกลาง** เป็นเป้าหมายเพื่อให้เกิดกระตุ้นแรงจูงใจ ครอบคลุมช่วงเวลา 5-6 ปี ว่าอนาคตข้างหน้าของเราต้องการอะไร มีสิ่งใดที่จะต้องกระทำให้สำเร็จในช่วงเวลานี้ ตัวอย่างเป้าหมายระยะกลางของนักเรียน เช่น **“เข้าเรียนคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยที่ต้องการ”**
3. **เป้าหมายระยะสั้น** เป็นการวางเป้าหมายที่ทำได้ในช่วงเวลาไม่นานนักสามารถประเมินผลได้ง่ายตั้งแต่ 1 เดือนจนถึง 1 ปี เราจะต้องทำสิ่งใดให้สำเร็จในช่วงเวลานี้ ตัวอย่างเป้าหมายระยะสั้นของนักเรียน เช่น **“สอบผ่านทุกวิชา มีเกรดเฉลี่ยดี เลือกเรียนสายศิลป์ในระดับมัธยมปลาย”**

การกำหนดเป้าหมาย

การกำหนดเป้าหมายที่ดีจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงไม่สูงหรือต่ำเกินไป เพราะเป้าหมายที่ต่ำเกินไปเกินไปไม่สร้างความพึงพอใจเท่าที่ควร ขณะเดียวกันหากตั้งเป้าหมายไว้สูงเกินไปจะทำให้เราเกิดความท้อแท้ได้ นักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้ตั้งเป้าหมายอนาคตของตนเองไว้อย่างชัดเจน และมีการตรวจสอบความก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อสำรวจความเป็นไปได้และเพิ่มแรงจูงใจให้ตนเอง

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 4

ชื่อกิจกรรม “เวลา...และการบริหารเวลา”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การวางแผนการใช้เวลาให้เหมาะสม โดยจัดตารางเวลาให้รู้จังหวะที่เหมาะสมกับงานหรือการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความพร้อมของนักเรียน อีกทั้งการแบ่งเวลาที่ถูกต้องเหมาะสมจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียน ทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาในแต่ละวันอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง ส่งผลให้ประสบความสำเร็จทั้งการเรียนและชีวิตส่วนตัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนวางแผนการใช้เวลาทำกิจกรรมของตนเองได้เหมาะสม
2. นักเรียนบอกวิธีการใช้เวลาให้คุ้มค่าและเป็นประโยชน์กับการเรียนในแต่ละวันได้
3. เพื่อให้นักเรียนตระหนักในความสำคัญของเวลากับการเรียนได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. เพลง “ตรงต่อเวลา”
2. ใบงาน “หนึ่งวันเวลา”
3. นิทาน “ไถ่ขันไม่เป็นเวลา”
4. ใบความรู้ “เวลา...และการบริหารเวลา”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลง “ตรงต่อเวลา” สร้างบรรยากาศครึกครื้นสนุกสนาน

1.2 สุ่มตัวอย่างนักเรียน 4-5 คนแสดงความคิดเห็น “คุณค่าของเวลา” ครูชมเชยนักเรียนที่ให้ความร่วมมือแสดงความคิดเห็น

1.3 ครูแจกใบงาน “หนึ่งวันเวลา” อธิบายให้นักเรียนสำรวจการใช้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในหนึ่งวัน กำหนดเวลา 15 นาที

1.4 นักเรียนแต่ละคนนำเสนอการใช้เวลา 1 ของฉัน แล้วร่วมกันอภิปราย ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็น

1.5 ครูเชื่อมโยงเข้าสู่กิจกรรมหลัก โดยแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มเท่า ๆ กัน นั่งเป็นวงกลม ให้อ่านนิทานชาดกเรื่อง “ไก่ขันไม่เป็นเวลา” ใช้เวลา 10 นาที

1.6 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความความรู้ที่ได้จากนิทาน “ไก่ขันไม่เป็นเวลา”

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบความรู้ “เวลา...และการบริหารเวลา” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา แล้วให้ช่วยกันวิเคราะห์แสดงความคิดเห็น

2.2 ครูถามนักเรียนทุกคนว่าการกำหนดตารางเวลาในการเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 นักเรียนเห็นว่า ถ้าได้กำหนดตารางในการเรียนไว้ล่วงหน้า จะมีผลอย่างไร

3.2 ถ้านักเรียนไม่กำหนดตารางในการเรียนไว้ล่วงหน้า จะมีผลอย่างไร

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูถามนักเรียนว่าได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการเรียนรู้เรื่องเวลาและการบริหารเวลาของกิจกรรมวันนี้

4.2 นักเรียนคิดว่าการบริหารเวลาของนักเรียนที่ได้วางไว้หากมีปัญหาอุปสรรคจะแก้ไขด้วยวิธีการใด

สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป “การบริหารเวลาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ในสังคม ผู้ที่มองเห็นคุณค่าของเวลา และสามารถบริหารเวลาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ย่อมเป็นผู้ได้เปรียบ และจะสามารถจัดปัญหาอันเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคุมการใช้เวลาได้เหมาะสม นั่นคือบริหารเวลาเป็น

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

ใบงาน “หนึ่ง วัน เวลา”

คำชี้แจง จงสำรวจการใช้เวลาใน 1 วันของนักเรียน ว่าใช้เวลาทำกิจกรรมต่างๆ อะไรบ้าง

ลำดับที่	กิจกรรมที่ทำ	เวลา	
		ชั่วโมง	นาที
1	ธุระส่วนตัว		
2	การเดินทาง		
3	การเรียน		
4	ช่วยงานบ้าน		
5	สังสรรค์กับเพื่อน		
6	งานอดิเรก		
8	พักผ่อน		
9	อื่น ๆ		

นักเรียนคิดว่าการใช้เวลานานในแต่ละวันของตนเอง เป็นเช่นไร

- เหมาะสม เพราะ.....
- ไม่เหมาะสม เพราะ.....

นักเรียนจะปรับปรุงเวลาของนักเรียน โดยวิธี.....

.....

.....

.....

นิทาน “ไก่ขันไม่เป็นเวลา”

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้า ประทับอยู่วัดเชตวัน เมืองสาวัตถี ทรงปรารภภิกษุผู้ท่องบ่นไม่เป็นเวลารูปหนึ่ง สร้างความรำคาญและความเดือดร้อนแก่หมู่ภิกษุ ได้ตรัสสอนคตินิทานมาสาธกว่า...

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว พระโพธิสัตว์เกิดเป็นอาจารย์ทิศาปาโมกข์ บอกศิษย์ประมาณ ๕๐๐ คน พวกมานพอาศัยไก่ขันยามตัวหนึ่ง ในการลุกขึ้นศึกษาศิลปะ ต่อมามันได้ตายไป พวกเขาจึงแสวงหาไก่ตัวอื่นแทนมัน

วันหนึ่ง มีมานพคนหนึ่งเข้าไปหักพินในป่า ได้ไก่ป่าตัวหนึ่งมาเลี้ยงไว้ ไก่ตัวนี้ไม่รู้จักเวลาขัน เพราะเติบโตขึ้นในป่า บางวันก็ขันตึกเกินไป บางวันก็ขันอรุณขึ้น พวกมานพพากันตื่นมาศึกษาศิลปะในเวลาตึกเกินไป ไม่อาจศึกษาได้จนอรุณขึ้น ก็พากันนอนหลับไป ในเวลาสว่างแล้วก็ได้ท่องบ่นเลย พวกเขาจึงพากันพูดว่า " เดี่ยวมันขันตึกไป เดี่ยวมันขันสายไป อาศัยไก่ตัวนี้ พวกเราคงศึกษาศิลปะไม่สำเร็จหรอก " จึงนำมัน ไปแกงเป็นอาหารแล้วบอกเรื่องนั้นแก่อาจารย์

อาจารย์จึงกล่าวคาถาว่า

" ไก่ตัวนี้ ไม่ได้เติบโตอยู่กับพ่อแม่

ไม่ได้อยู่ศึกษาในสำนักอาจารย์

จึงไม่รู้เวลาที่ควรขันและไม่ควรขัน "

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า

เกิดเป็นคนต้องรู้จักเวลาที่เหมาะสมว่า อะไรควรไม่ควร

ที่มา: หนังสือนิทานชาดก เล่มที่ ๑ โดย พระมหาสุนทร สุนทรธมฺโม

เวลา และการบริหารเวลา

เวลาของทุกคนก็มี 24 ชั่วโมงเท่ากัน แต่หลาย ๆ คนกลับพูดว่าไม่มีเวลาอยู่เสมอ ที่เป็นแบบนี้สาเหตุส่วนหนึ่งอาจมาจากการบริหารเวลาไม่เป็นนั่นเอง ถ้าเพียงแค่เรารู้เทคนิคในการบริหารเวลา จัดสรร 24 ชั่วโมงให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้เวลาให้ทั้งเรียนและเล่นเป็นไปได้อย่างเหมาะสม ชีวิตของนักเรียนก็จะง่ายขึ้น ยังมีเวลาเหลือให้สามารถทำอะไรได้อีกมากมาย

1. ตารางเวลา ถือเป็นตัวช่วยขั้นต้นที่จะนำไปสู่การเป็นนักบริหารเวลาที่ดีในอนาคต การทำตารางเวลาจะช่วยให้มองออกว่าแต่ละวันเรามีเวลาเท่าไร แต่ละวันมีกิจกรรมอะไรสำคัญที่ต้องทำ การวางแผนสิ่งที่จะต้องทำในแต่ละวันจะช่วยให้เราทำสิ่งที่ต้องทำได้อย่างครบถ้วนและรู้ว่าช่วงเวลาที่เหลือเราจะทำอะไรได้อีกบ้าง คิดว่าปล่อยเวลาให้สูญเสียไปและมานั่งบ่นว่าเวลาไม่พอ เจ้าตารางเวลาจะทำให้เรามองเห็นถึงคุณค่าของเวลามากยิ่งขึ้นและเป็นการบังคับตัวเองไปในตัว อาจจะหาสมุดไดอารี่เล่มเล็กๆ พกติดตัวไว้ เลือกแบบที่มีปฏิทินในแต่ละเดือนมีช่องพอให้จดบันทึก เราจะมองเห็นภาพรวมก่อนว่าวันไหนวันสำคัญ เช่น วันกำหนดส่งงาน วันสอบ วันหยุด เมื่อบันทึกเสร็จแล้วจะมองออกว่าควรวางแผนวันที่เหลืออย่างไร ช่วงเวลาไหนพอจะลงกิจกรรมรื่นเริงได้บ้างโดยไม่กระทบกับการอ่านหนังสือ การทำรายงาน ดิวหนังสือ เป็นต้น

2. ตั้งเป้าหมายและปฏิบัติตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ สิ่งสำคัญในการบริหารเวลาคือต้องฝึกมีความรับผิดชอบ ทำตามแผนการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าและรู้ว่าจะต้องทำอะไรก่อนหลัง เช่น มีกำหนดการสอบอีก 3 สัปดาห์ ภายในสัปดาห์แรกต้องทบทวนบทเรียนจบไปอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง และจบในสัปดาห์ที่สอง สัปดาห์สุดท้ายเป็นการทบทวนและดิวกับเพื่อนๆ เมื่อเวลาผ่านไปมีการจดบันทึกไว้ในตารางว่าได้ทำหรือไม่ กิจกรรมอื่นที่อาจเข้ามาแทรกคืออะไร เช่น ไปดูหนังกับเพื่อน ไปเที่ยวต่างจังหวัดกับครอบครัว จะทำให้เรารู้ว่าในแต่ละวันเราทำอะไรไปบ้าง หากผลออกไปบ้างจะได้รู้ตัวและกู้สถานการณ์ได้ทันระหว่างทาง หรือหากทำไม่ได้ตามเป้าหมายเราต้องเพิ่มเวลาให้หรือไม่ และหากเราทำตามตารางได้ดีหรือเสร็จล่วงหน้า รับรองว่าจะรักเจ้าตารางเวลาเพิ่มขึ้นไปอีกหลายเท่า

3. ให้รางวัลและทำโทษตัวเอง เมื่อนำตารางเวลามาใช้แล้วเราต้องตั้งใจ จูงใจตัวเองด้วยการให้รางวัลเมื่อทำได้ตามเป้าหมาย เช่น ทำการบ้านเสร็จภายในวันที่กำหนด สามารถเพิ่มวันเที่ยวเล่นอีก 1 วัน แต่หากว่าทำไม่ได้ ผลออกไปกับการเล่นเกมออนไลน์ ณ จุดนี้ต้องโทษพอที่จะทำโทษตัวเองโดยการตัดเวลาเล่นเพื่อทำเป้าหมายการเรียนให้เสร็จสิ้นก่อน สามารถเพิ่มลูกเล่นอีกนิด โดยการใช้สีสันเข้าช่วย ไม่ว่าจะเป็นปากกาสีๆ สติกเกอร์น่ารักๆ เป็นการเน้นให้ดูภาพรวมง่าย ๆ ว่าวันไหนสำคัญ เมื่อเราสนุกกับมันก็จะอินกับมันมากขึ้น เมื่อจบเดือนและเรากลับมาอ่านดูตารางของเรารับรองว่ายิ้มอย่างมีชัยชนะแน่นอน อย่างไรก็ตามอย่าลืมว่าตารางเวลาเป็นแค่เพียงเครื่องมือที่ช่วยให้เราบริหารเวลาได้ง่ายขึ้นเท่านั้น เพราะหากทำตารางซะอย่างดีแต่ถึงเวลาจริงไม่เคยทำได้แบบที่วางแผนไว้ กลายเป็นว่าเอาเวลาที่นั่งทำตารางไปทิ้งถึงจะชะงะอีก ลงทุนทำตารางแล้วก็ต้องทำให้ได้ แล้วเป้าหมายก็อยู่เพียงแค่เอื้อม รู้เทคนิคดีๆ แบบนี้แล้วทั้งเรียนทั้งเล่นก็เป็นไปได้จริงด้วยตัวของเราเอง

**** เวลาถือเป็นสิ่งที่มีค่า เพราะเวลาไม่เคยเดินย้อนกลับมาให้เราทำซ้ำ
ดังนั้นก็ไม่ควรปล่อยให้เวลาผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ หรือเสียเวลากับเรื่องที่ไม่ควรจากนี้ไปเราจงทำให้ทุกนาทีมีคุณค่า ไม่รอช้าเริ่มต้นกันวันนี้เลย ****

กิจกรรมแนะแนว เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 5

ชื่อกิจกรรม “อยากเรียนดี ต้องมีแผน”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การเรียนรู้ของผู้เรียนจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นถ้าผู้เรียนได้มีการวางแผนการเรียนรู้ และได้คำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ที่ดี วิธีการเรียนรู้อันจะก่อเกิดประสิทธิผลควรเริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนกำหนดสภาพหรือพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนา จากนั้นทำแผนการพัฒนาเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนกำหนดสภาพหรือพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาด้านการเรียนรู้ได้
2. ให้นักเรียนรู้ประโยชน์และความสำคัญของการมีแผนการเรียนรู้ของตนเอง
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถทำแผนการเรียนรู้ของตนเองและดำเนินการตามแผนได้สำเร็จ

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. กระดาษรูปหัวใจ เขียนคำสุภาษิต และเขียนความหมายสุภาษิต
2. ใบงาน “ฉันจะพัฒนา”
3. ตัวอย่าง “แผนการพัฒนาวิชาภาษาอังกฤษ”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูแนะนำนักเรียนทำกิจกรรมเกม “ตามล่าหาสุภาษิต” โดยให้นักเรียนเลือกหยิบกระดาษรูปหัวใจพับครึ่งคนละชิ้น

1.2 เมื่อนักเรียนเปิดดูจะพบคำสุภาษิตให้ตามหาความหมายของสุภาษิตนั้น เช่นเดียวกันหากนักเรียนได้ความหมายของคำสุภาษิตก็ให้ตามหาคำสุภาษิตนั้น ๆ ใช้เวลา 10 นาที

1.3 ให้นักเรียนแต่ละคู่ออกมาอ่านคำสุภาษิตและความหมายที่ตัวเองได้รับ ครูชมเชยให้กำลังใจ

1.4 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปความความรู้ที่ได้เกม “ตามล่าหาสุภาษิต”

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำงาน กลุ่มละ 10-12 คน ครูแจกใบงาน “ฉันจะพัฒนา” พร้อมชี้แจงวิธีการปฏิบัติกิจกรรมหลัก

2.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดสิ่งที่กลุ่มต้องการพัฒนาด้านการเรียนให้ดีขึ้นครูยกตัวอย่าง “แผนการพัฒนาวิชาภาษาอังกฤษ” แล้วให้ลงมือทำงาน มีเวลา 15 นาที

2.3 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่มให้เพื่อนได้ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ครูชมเชยให้กำลังใจ

2.4 ครูถามทุกคนว่านักเรียนจะพัฒนาตนเองด้านการเรียนตามที่ได้วางแผนไว้ให้สำเร็จได้หรือไม่ พร้อมให้อธิบายเหตุผล

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 การวางแผนการเรียนล่วงหน้า จะมีผลดีกับนักเรียนอย่างไร

3.2 หากนักเรียนไม่มีการวางแผนการเรียนไว้ล่วงหน้า จะมีผลเสียกับนักเรียนอย่างไร

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการเรียนรู้เรื่องการวางแผนการเรียนล่วงหน้าวันนี้

4.2 นักเรียนคิดว่าวิธีการวางแผนการเรียนของนักเรียนจะทำได้สำเร็จหรือไม่

4.3 นักเรียนสามารถนำหลักการวางแผนในกิจกรรมนี้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป “เพื่อการเรียนที่มุ่งสู่ความสำเร็จและไม่ให้เกิดการผิดพลาดควรเริ่มตั้งแต่บัดนี้ นั่นคือการวางแผนในการศึกษาให้เหมาะสมกับตนเอง ตรงกับความสามารถ ตรงกับความสนใจและตรงกับความถนัด ถ้าเราสามารถปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์แล้วเชื่อได้ว่าเราต้องประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะจะนำไปสู่ความสามารถตัดสินใจวางแผนแนวทางการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับอรรถภาพของตนเอง”

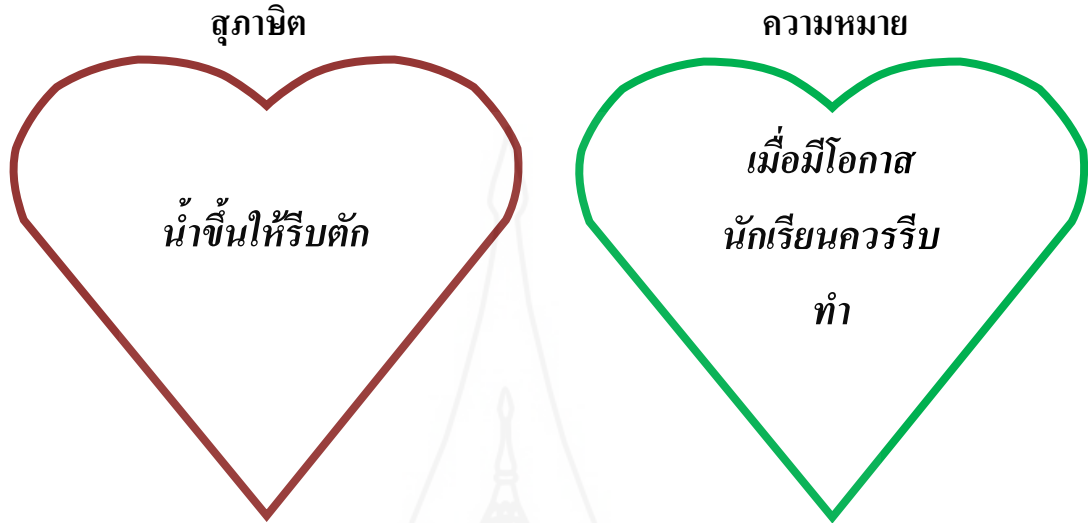
2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

ตัวอย่าง คำสุภาษิต และความหมายของคำสุภาษิต

รายการสุภาษิตและความหมาย

สุภาษิต	ความหมาย
รู้ไว้ชัวร์ ไล่ป่าแบกหาม	การเรียนรู้สิ่งต่างๆ นั้น ไม่ว่าจะเรียนรู้สิ่งใด ความรู้ที่มีมากขึ้นมีแต่จะเกิดประโยชน์กับตนเอง
ทำนอย่ำเสียไร่ เลี้ยงไก่อย่าเสียรัง	การกระทำใดให้ทำประโยชน์ให้คุ้มค่า โดยหากขยันเพิ่มอีกนิด ก็จะได้ประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วย
คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล	การเลือกคบคนชั่วหรือคนไม่ดีเป็นมิตร ก็มักชักพาเราไปในทางไม่ดี หากรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี มีความรู้ ก็จะพากันชักจูงให้เรา มีความรู้และสิ่งดี ๆ
พกหินดีกว่าพกนุ่น	การทำจิตให้ให้เข้มแข็งหนักแน่น ดีกว่าหุเบาเชื่อคำคนอื่นโดยไม่ไตร่ตรองก่อน
พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง	คำพูดที่ออกไปอาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อตนเองหรือคนรอบข้าง หากอยู่เฉยๆ ไม่พูดอะไรออกไปยังจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่า
อย่าเอาพิมเสน ไปแลกกับเกลือ	การลดตัวเองไปกระทำการใด ๆ กับสิ่งที่ดีจะมีแต่เสียหายกับตนเองเปล่า ๆ

สุภาษิต	ความหมาย
แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร	การยอมเพื่อไม่ให้มีเรื่องราวใหญ่โต แต่ถ้าหากไม่ยอมแพ้ก็น่าจะมีปัญหาและเรื่องราวอาจจะบานปลาย
รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา	การประพฤติตนให้อยู่ในคุณงามความดีตั้งใจศึกษาหาความรู้ชีวิตก็จะพบเจอกับประสบความสำเร็จ แต่หากประพฤติตนไม่ดีชีวิตก็จะพบเจอกับความยากลำบาก
ฟังหูไว้หู	การรับฟังเรื่องราวต่างๆ ให้เพียงแต่รับฟังไว้ก่อน อย่าเพิ่งเชื่อสิ่งที่ได้รับฟังทั้งหมด
ทำนอย่ำเสียไร่ เลี้ยงไก่อย่างเสียรั้ง	การกระทำใดให้ทำประโยชน์ให้คุ้มค่า โดยหากขยันเพิ่มอีกนิดก็จะได้ประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วย
ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม	การทำงานชิ้นหนึ่งที่ต้องใช้ความพยายามมานะอดสาหัสที่สูงมากเพื่อให้งานสำเร็จ
ช้าๆ ได้พร้าเล่มงาม	การทำอะไรช้าๆ อย่างควรจะทำด้วยความรอบคอบ ไม่ต้องรีบร้อน ทำไปแล้วเก็บรายละเอียดก็จะได้ผลงานที่ออกมาดี
ทางเดินเวียนลงนรก ทางรถวกขึ้นสวรรค์	การทำความชั่วนั้นทำได้ง่าย แต่จะส่งผลให้สุดท้ายต้องได้รับกรรม ส่วนการทำความดีนั้นยากกว่า แต่สุดท้ายแล้วก็จะส่งผลให้ชีวิตมีความสุข
ชื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน	การมีความซื่อสัตย์จะทำให้คนเชื่อใจ ไม่มีวันอดตาย แต่หากเป็นคนที่มีนิสัยคดโกง แม้จะมีคนให้ผลประโยชน์แต่เมื่อไปโกงแล้วเค้าจับได้ก็จะไม่คบค้าสมาคมด้วย ในที่สุดก็จะทุกข์ยาก
นอนหลับไม่รู้ นอนหลับไม่เห็น	คนที่ไม่ยอมรับรู้ ไม่ว่าจะเรื่องราวใด ๆ ที่ได้เกิดขึ้น มักใช้เป็นข้ออ้างเวลาไม่ยอมรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้น
ปลาหมอตายเพราะปาก	คนที่ปากเสียชอบพูดจาไม่ดี จนตัวเองต้องได้รับผลกระทบเพราะคำพูดของตนเองที่ได้พูดไป
ผักชีโรยหน้า	การกระทำสิ่งใดให้ดูดีเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทำดีเพื่อให้ผ่านการประเมินหรือไม่ให้โดนตำหนิ แต่หากดูดีแล้วจะพบกว่าปัญหานั้นๆ ไม่ได้ถูกแก้ไขหรือทำให้ดีขึ้น
ชักใบให้เรือเสีย	การพูดหรือการกระทำที่แสดงออกมาในเหตุการณ์นั้นๆ ทำให้เรื่องในเหตุการณ์นั้นๆ ต้องออกนอกเรื่อง หรือผิดประเด็นออกไปในทางที่ไม่ดี
น้ำกลิ้งบนใบบอน	คนที่มีจิตใจกลับกลอก ปลิ้นปล้อน พูดแก้ตัว ไปเรื่อย

สุภาษิต	ความหมาย
จับปลาสองมือ	การทำสิ่งใดที่ยากพร้อม ๆ กันทำให้ล้มเหลวทั้งสองสิ่งนั้น
ถ่อไม่ถึงน้ำ น้ำไม่ถึงถ่อ	การทำอะไรครึ่งๆกลางๆ ทำไม่สุดความสามารถ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จตามต้องการ
จอดเรือไม่ดูท่า ชี้อ่าไม่ดูทาง	การจะทำอะไรให้ใช้ความระมัดระวังและคิดให้รอบคอบเสียก่อน จะได้ไม่เสียหายหรือเกิดข้อผิดพลาด
ฟังไม่ได้ศัพท์ จับเอามากระเดียด	การได้ยินเรื่องราวใด ๆ มาแบบไม่เข้าใจถ่องแท้ แล้วนำมาถ่ายทอดแบบผิด ๆ หรือนำมาใช้แบบผิด ๆ
มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ	การที่บุคคลหนึ่งไม่ยอมช่วยงานส่วนรวม แต่ยังทำตัวเกะกะการดำเนินงานของส่วนรวมมีความลำบากมากขึ้นไปอีก
ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง	การต่อว่าผู้อื่นว่าทำในสิ่งผิด แต่ตนเองกับประพฤติผิดแบบนั้นซะเอง
ลิงหลอกเจ้า	นักเรียนที่อยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่แล้ววางตัวเรียบร้อย แต่เมื่อลับหลังก็ทำตัวลอกล้อผู้ใหญ่และชนแกมวุ่นวายเป็นเด็ก ๆ
สร้างวิมานในอากาศ	การวาดฝันไว้ล่วงหน้าว่าตนเองจะเจริญเติบโต หรือมั่งมีเงินทอง ประสบความสำเร็จต่าง ๆ โดยที่ยังไม่มีแวบหรือท่าทีที่จะเป็นเช่นนั้น
เห็นกงจักรเป็นดอกบัว	การหลงผิดคิดว่าสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่ดี จนทำให้ได้รับผลลบที่ตามมาจากการหลงผิด
หน้าไหว้หลังหลอก	ต่อหน้าทำดีด้วย แต่ลับหลังกลับทำตรงกันข้าม
ยืมจมูกคนอื่นมาหายใจ	การต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นเพื่อให้ตนเองนั้นอยู่รอดต่อไปได้ แต่หากผู้ที่ช่วยนั้นหยุดการช่วยเหลือ จะทำให้คนนั้นต้องประสบปัญหาเข้าขั้นวิกฤติได้
เอาใจเขามาใส่ใจเรา	การที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หากคิดที่จะทำอะไรสักอย่างกับผู้อื่น ให้นึกถึงความรู้สึกของเขา

ใบงาน “ฉันจะพัฒนา”

คำชี้แจง ให้นักเรียนระบุแผนการพัฒนาด้านการเรียนของนักเรียน โดยกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการ และพฤติกรรมย่อย ๆ ที่ควรปฏิบัติดังนี้

1. เป้าหมายหลักที่ต้องการ คือ.....
 2. จากข้อ (1.) สามารถแบ่งเป็นพฤติกรรมย่อย คือ.....
-
-
-

พฤติกรรมเป้าหมาย

คะแนนสอบภาษาอังกฤษได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

พฤติกรรมย่อย 1

พฤติกรรมย่อย 2

พฤติกรรมย่อย 3

ตัวอย่าง แผนพัฒนาวิชาภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง 1. เป้าหมายที่ต้องการคือ “คะแนนสอบภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80”

2. พฤติกรรมย่อย คือ

- อ่านหนังสือและท่องศัพท์ภาษาอังกฤษ
- ตั้งใจเรียนในชั่วโมงวิชาภาษาอังกฤษ
- ทำการบ้าน ส่งงาน และทบทวนวิชาภาษาอังกฤษ

คะแนนสอบภาษาอังกฤษได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

อ่านหนังสือ

และท่องศัพท์ภาษาอังกฤษ

- จัดตารางอ่านหนังสือ
- ท่องศัพท์เพิ่มเติมทุกวัน
- ทำบันทึกย่อไว้เพื่อช่วยจำ
- ฝึกสนทนากับเพื่อน
- หาความรู้ใหม่นอกเหนือบทเรียน
- ทำแบบฝึกหัดหลายๆ
- หาข้อสอบเก่ามาทำ

ตั้งใจเรียน

ในชั่วโมงภาษาอังกฤษ

- ตั้งใจฟังที่ครูสอน
- มีข้อสงสัยรีบถามครู
- ไม่คุยหรือเล่นในห้องเรียน
- จดบันทึกสิ่งที่ครูสอน
- เข้าห้องเรียนตรงเวลา
- ไม่รบกวนสมาธิเพื่อน
- กำหนดตัวเองให้จดจ่อกับการเรียนไม่เหม่อลอย
- ให้ความร่วมมืองานกลุ่มที่ครูมอบหมาย

ทำการบ้าน ส่งงาน และ ทบทวนภาษาอังกฤษ

- ทำการบ้านด้วยตนเอง
- ส่งงานตามเวลาที่ครูกำหนด
- ทบทวนบทเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน
- ถ้าหยุดเรียนไปต้องตามงานหรือการบ้านกับเพื่อน
- แก้ไขการบ้านตามที่ครูแนะนำ

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 6

ชื่อกิจกรรม “ชีวิตเรา...เราเลือกได้”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทำให้บุคคลนั้นรู้จักคิดวางแผนจัดการอนาคตตนเอง และยังสามารถค้นหาแบบอย่างชีวิตที่ประสบผลสำเร็จทั้งด้านการเรียน การประกอบอาชีพที่สำเร็จมาเป็นตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทาง วิธีการคิด ปฏิบัติ และเตรียมตัวเพื่อไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความจำเป็นและสรุปความสำคัญการวางแผนอนาคตตนเองได้
2. ให้นักเรียนรู้แนวทางการประสบความสำเร็จจากตัวอย่าง และบอกสิ่งที่ตนเองยึดถือเป็นแบบได้
3. นักเรียนสามารถเปรียบเทียบการมีเป้าหมายอนาคตกับการใช้ชีวิตแบบไร้เป้าหมายได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. เพลง “หนูอยากเป็นอะไร”
2. ภาพกิจกรรม “บุคคลตัวอย่าง”
3. ใบงาน “สิ่งที่ฉันใช้เป็นต้นแบบ”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูกล่าวถามนักเรียนว่า เคยคิดหรือฝันอยากจะเป็นอะไรกันบ้าง ให้นักเรียนยกมือตอบ

1.2 นำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเพลง “หนูอยากเป็นอะไร” แล้วตั้งคำถามว่า ถ้านักเรียนอยากให้ฝันของตนเองเป็นจริงขึ้นมาจะต้องทำอย่างไรบ้าง ครูสุ่มถามนักเรียน 4-5 คน และให้

นักเรียนแสดงความคิดเห็น ประเด็น “การที่เราคิดอยากจะเป็นอะไรในอนาคตนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร กล่าวชมเชยนักเรียนที่ให้ความร่วมมือแสดงความคิดเห็น

1.3 ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กำหนด 4 กลุ่มละเท่า ๆ กัน โดยใช้อักษรภาษาอังกฤษ “B” “E” “S” “T” แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรับงานภาพกิจกรรม “บุคคลตัวอย่าง” อธิบายให้นักเรียนอ่านและศึกษากรณีตัวอย่าง และสรุปความสำคัญ กำหนดเวลา 15 นาที

1.4 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการสรุปกรณีศึกษา “บุคคลตัวอย่าง” เพื่อน ๆ ร่วมกันอภิปราย ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียนที่กล้าแสดงออก

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบงาน “สิ่งที่ฉันใช้เป็นต้นแบบ” ให้นักเรียนแต่ละสำรวจตัวเองแล้วเลือกตอบสิ่งที่ตรงกับตนเองมากที่สุด กำหนดเวลา 15 นาที

2.2 ให้นักเรียนรวมคะแนน และสุ่ม 4-5 คน เป็นตัวอย่าง นำเสนอผลการทำกิจกรรม “สิ่งที่ฉันใช้เป็นต้นแบบ” ครูและเพื่อนๆ ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เปรียบเทียบผลของการมีเป้าหมายอนาคตที่ดีกับการใช้ชีวิตแบบไม่มีเป้าหมาย

3.2 นักเรียนร่วมกันสรุปความสำคัญของการวางแผนอนาคต และดำเนินตามแผนที่ได้กำหนดไว้ให้สำเร็จ

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ให้นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

4.2 นักเรียนคิดว่าการวางแผนชีวิตช่วยให้นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนหรือไม่ อย่างไร

สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป “ไม่ว่าเราจะคิดฝันไว้ว่าอย่างไรก็แล้วแต่ จงตั้งใจทำฝันนั้นให้เป็นจริง อย่าปล่อยให้เป็นเพียงแค่นิมิต ไม่มีใครมาลิขิตชีวิตของนักเรียนได้นอกจากตัวเอง ขอให้ตั้งใจทำให้เต็มที่เต็มกำลังเพื่อเส้นชัยความสำเร็จที่รอเราอยู่”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

เพลง “หนูอยากเป็นอะไร”

ศิลปิน: ชงไชย แมคอินไตย์

ทำนอง: เรวัต พุทธินันท์

คำร้อง: ชนะ เสวีกุล และนิธิพงษ์ ห่อนาค

ไกลสุดไกล สุดปลายรุ้ง
เด็กน้อยเอ๋ย เจ้าฝันเจ้าใฝ่
หนูหนูเอ๋ย หนูน้อย
หนูใฝ่หนูฝัน อยากเป็นอะไร

(ค.ช.1) หนูอยากจะเป็นหมอ
ขอให้หนูได้เป็นหมอ ขอให้สมดังใจ
ขอให้เป็นผู้คุณครูสมที่หนูตั้งใจ
ที่ค้นใหญ่ใหญ่

(ค.ญ.2) หนูจะเป็นพยาบาลคอยดูแลคนไข้

(ค.ช.3) หนูจะเป็นตำรวจเป็นผู้หมวดจับผู้ร้าย
ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร อยากเป็นสิ่งใด
ที่สำคัญ เหนือ สิ่ง ใด นั้น ก็เป็น คนดี
ทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูจะได้ตั้งใจ เสมอ
ความหงอยเหงา ก็ไม่เจอะเจอ
ไม่ว่าหนูจะเป็นอะไร

(เด็กหมู่) หนูโตขึ้นไปหนูเป็นคนดี
จะทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูคงได้ตั้งใจ เสมอ
ความหงอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ
ถ้าโตขึ้นไปหนูเป็นคนดี
จะทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูจะได้ตั้งใจ เสมอ
ความหงอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ
ไม่ว่าหนูจะเป็นอะไร

(เด็กหมู่) หนูโตขึ้นไปหนูได้เป็นคนดี
จะทำสิ่งใด จะคิดอะไร หนูก็ได้ตั้งใจ เสมอ
ความหงอยเหงาก็ไม่เจอะเจอ

ดวงตาน้อยน้อยมุ่งมองไปแสนไกล
ฝันถึงสิ่งใด บ้างหนา
ขอลถามหนูหน่อย ได้ไหม
เมื่อหนูโตใหญ่ สิ่งไหน ที่อยาก เป็น

รักษาคุณพ่อตอนไม่สบาย

(ค.ญ.1) หนูจะเป็นคุณครูสมที่หนูตั้งใจ

(ค.ช.2) หนูอยากเป็นทหารนั่งบนรถถัง

ขอให้ได้เป็นทหารที่กล้าหาญชาญชัย

ขอให้เป็นผู้พยาบาล พุดหวานจับใจ

ขอให้ได้เป็นตำรวจ เป็นผู้หมวดปืนไว

ขอให้สมดังใจได้เป็นอย่างดี ฝืน แต่มีอีกอย่าง

ถ้าโตขึ้นไปหนูเป็นคนดี หนูจะมีแต่คนรักใคร่

ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา

เป็นคนดี กันดี ใฝ่เสมอ ทำดีเสมอ

หนูอยากมีแต่คนรักใคร่

ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา

เป็นคนดี คงดีนะเออ ทำดีเสมอ ตลอดไป

หนูจะมีแต่คนรักใคร่

ดวงดาวสายรุ้ง จะเป็นเพื่อนเรา

เป็นคนดี กันดี ใฝ่เสมอ ทำดีเสมอ

หนูจะมีแต่คนรักใคร่

ดวงดาวสายรุ้ง จะเป็นเพื่อนเรา

เป็นคนดีคงดีนะเออ ทำดีเสมอ ตลอดไป

ภาพกิจกรรม “กรณีตัวอย่าง”

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

< ธีระภาพทางความคิดชีวิตที่เลือกได้ >

Financial Freedom
March 2007

073

วนิษา เรช

ผู้เชี่ยวชาญด้านอัจฉริยภาพ

FF : แสดงว่าถ้าอยากเก่ง ต้องเปิดโอกาสให้ตัวเองเข้าไปเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ?

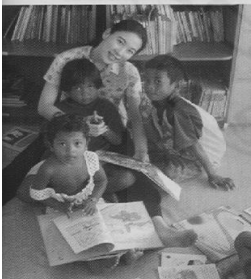
หนุติ : ใช่ค่ะ

FF : หนุติคิดว่า ในการดำรงชีวิต เราควรจะเน้นที่ความสุขหรือความสำเร็จ?

หนุติ : ชอบคำถามนี้จัง ถ้าพูดในจิตวิทยาเชิงบวก จริงๆ สองอันนี้แยกกันไม่ออก เหมือนกับที่คนชอบมีคำถามว่าสมองกับร่างกายแยกกัน? แล้วคนที่ศึกษาสมองก็จะไม่ศึกษาร่างกาย ซึ่งจริงๆ แล้วเราแยกกันไม่ได้ มันกระทบต่อเนื่อง สมองสั่งร่างกาย ร่างกายส่งข้อมูลมาที่สมอง เพราะฉะนั้นความสุขกับความสำเร็จแยกกันไม่ได้ เพราะบางคนความสำเร็จคือความสุข บางคนความสุขคือความสำเร็จ มันเกี่ยวเนื่องกันจนมันกลายเป็นของชิ้นเดียวกันไปเลย ถ้าให้คนเลือกจริงๆ ก็อยากจะมีทั้งสองอย่าง ถ้าถามว่าทำอย่างไรชีวิตถึงจะเป็นชีวิตที่ดี หนุติมองว่าคนเรา ดูจากตัวเองเป็นตัวอย่าง คนชอบใช้ชีวิตโดยไม่ได้คิด ไม่เคยถามตัวเองว่าเขาจะอะไรในชีวิต เมื่อก่อนหนุติไม่เคยถามนะคะ เราเรียนเก่งก็เรียนไปทางนี้ ไม่เคยถามตัวเองว่าจะเอาอะไรในชีวิต

แต่มาเรียนฮาร์วาร์ดโดนถามเยอะมาก เพราะเค้าจะถือว่าไม่ได้แล้วต้องต้องตัดสินใจว่าจะเอาอะไร อาจารย์จะมีแบบฝึกหัดให้ทำ น่าทั้งมากและเปลี่ยนชีวิตเลยนะคะ ปกติคนเราจะใช้ชีวิต จาก 1 ไป 10 แต่จะให้ถามตัวเองว่า ถ้าคุณใช้ชีวิตจาก 10 ไป 1 ได้ จะทำอะไร เวลาคิดเราจะคิดว่าเราเป็นเด็กอายุ 25-26 เค้าใหม่ ให้คิดใหม่ ให้คิดว่าจะตายเมื่อไหร่ สมมติ 80 ก็ให้คุณจินตนาการ ใช้วิธีจินตภาพว่า เรานอนอยู่บนเตียงอายุ 80 คิดเลยอะไรที่ไม่ได้ทำจะเสียดาย คนๆ หนึ่งที่เรานอนไม่ได้เจอไม่ได้ใช้ชีวิตด้วยจะเสียดาย กิจกรรมไหน ถ้าไม่ได้ทำจะเสียดายที่สุด ให้นั่งเขียนเป็นรายการแล้วกลับมามาดูใหม่ ตามว่าสมมติบ้าน...จะเอาบ้านแบบไหน รถ...จะเอารถแบบไหน ถ้าทำกิจการ จะทำกิจการใหญ่เท่าไรให้ไปคิดเลย แต่พอเรามาคิดย้อนโห...ไม่เอาละ สิ่งเหล่านี้ที่เราคิดว่าจำเป็น เพราะเรามองไปข้างหน้า พอมองย้อนหลัง มันไม่จำเป็นขนาดนั้นเลย คือเราคิดช่วงจังหวะที่จะตายแล้วมันน่ากลัวมาก เวลาที่จะตาย คือไม่เอาหมดเลย คิดใหม่

ถ้าใครไม่เคยทำก็จะแนะนำให้ลองทำดู มันเปลี่ยนชีวิตจริงๆ นี่ก็เหมือนกับเป็นการมองภาพรวมทั้งหมด สมองชอบมองเป็นภาพรวม แล้วค่อยลงรายละเอียด

“

อย่างคนบางคนไม่เคยคิดจะคบ

เป็นเพื่อนเลย เพราะอยู่คน

ละสาย ตอนนี้ตั้งเป้าเลยว่า

เพื่อนเราจะต้องมาจาก

หลากหลายสาขาวิชาชีพ

เพราะมันทำให้เปิดกระบวนการ

การคิดของเราออกไปหลาย

จุดมาก อย่างเมื่อก่อนหนุติจะ

คิดว่าไม่ชอบคุยกับทหาร

ตำรวจ เพราะว่าการ

กับตำรวจทำตามคำสั่ง

อย่างเดียว เพราะหนุติมาสาย

ธุรกิจ แต่พอไปแข่งอัจฉริยะ

ข้ามคืน ทหาร 1 ตำรวจ 2

คุยมันส์ที่สุด น่ารักที่สุด ตลก

ที่สุด ตอนไปแข่งช่วงแชมป์

ชนแชมป์ อยู่ทีมเดียวกับ

ตำรวจ 2 คน โห... ฉลาดสุดๆ

คุยเก่งสุดๆ ก็เปลี่ยนไปเลย

กลายเป็นว่าเรามีเพื่อนอยู่ใน

ด้านนี้ โชคดีจัง ตอนนั้นเลย

พยายามจะปรับตัวเองออกไป

ให้กว้างขึ้น พอดิอย่างนี้บับ

ชีวิตหลากหลายขึ้นมาเลย

กิจกรรมของเราหลากหลาย

กลุ่มคนที่เราคบก็หลากหลาย

มากขึ้น

”

ใบงาน “สิ่งที่ฉันใช้เป็นต้นแบบ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ข้อที่	ตัวแบบของฉัน	ใช่	ไม่ใช่
1.	เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง		
2.	เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม		
3.	เป็นบุคคลที่มีความกตัญญู		
4.	เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมตรงตามเพศที่แท้จริงไม่เบี่ยงเบน		
5.	เป็นบุคคลที่มีอายุเท่า ๆ กับฉัน		
6.	เป็นบุคคลที่มีอายุมากกว่าฉัน		
7.	เป็นบุคคลที่มีอายุน้อยกว่าฉัน		
8.	เป็นบุคคลที่ไม่มีพฤติกรรมฟุ่มเฟือย		
9.	เป็นบุคคลที่สนใจและเอาใจใส่การเรียน		
10.	เป็นบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด		
11.	เป็นบุคคลที่ไม่ดื่มสุราของมึนเมา		
12.	เป็นบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่		
13.	เป็นบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพนัน		
14.	เป็นบุคคลที่ไม่มีประวัติเสื่อมเสีย		
15.	เป็นบุคคลที่ไม่ประพฤตินิโคตเรื่องเพศสัมพันธ์		

ที่มา: ปรับจาก “แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นม.1-3” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือการประเมิน “สิ่งที่ฉันใช้เป็นต้นแบบ

1) ข้อที่ 1. 5. 6. และ 7.	ไม่นำมาพิจารณา
2) นักเรียนตอบ “ใช่” 11 ข้อ	หมายถึง มีต้นแบบในการสร้างเอกลักษณ์อยู่ในเกณฑ์ “ดีมาก”
3) นักเรียนตอบ “ใช่” 8 ข้อขึ้นไป	หมายถึง มีต้นแบบในการสร้างเอกลักษณ์อยู่ในเกณฑ์ “พอใช้”
4) นักเรียนตอบ “ใช่” ต่ำกว่า 5 ข้อ	หมายถึง มีต้นแบบในการสร้างเอกลักษณ์อยู่ในเกณฑ์ “ควรปรับปรุง

กิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 7

ชื่อกิจกรรม “ขยันเรียน..เพียรศึกษา”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การที่นักเรียนปฏิบัติหน้าที่หลักทางการเรียนของตนเองอย่างกระตือรือร้น และตั้งใจจริงให้สำเร็จด้วยความมานะอดุสาหะ มุ่งมั่นทำงานในหน้าที่ของตนเองให้ประสบความสำเร็จ มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น อีกทั้งการใช้เวลาว่างศึกษาหาความรู้อยู่เป็นนิจ ย่อมจะนำพาให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาได้และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เข้าใจความสำคัญของการมุ่งมั่นขยันศึกษาเล่าเรียนเพื่ออนาคตตนเองได้
2. ให้นักเรียนสรุปความหมายและแสดงพฤติกรรมขยันเรียนได้
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. กลอนดอกคำสร้อย “เด็กเอ๋ยเด็กน้อย”
2. ใบงาน “ขยันเรียน..มีความสุข”
3. ใบงาน “มีทุกข์..เพราะไม่ขยันเรียน”
4. ใบความรู้ เรื่อง “การปฏิบัติตนเพื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูอ่านกลอนดอกสร้อย “เด็กเอ๋ยเด็กน้อย” นำเข้าสู่กิจกรรม และให้นักเรียนทุกคนช่วยกันอ่าน 2 รอบ

1.2 ตั้งคำถามนักเรียนว่า ได้ข้อคิดอะไรบ้างจากกลอนดอกสร้อยดังกล่าว นักเรียนยกมือตอบ จากนั้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการขยันเรียน แล้วเชื่อมโยงเข้าสู่กิจกรรมหลัก

1.3 แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นสองกลุ่มเท่าๆ กัน โดยวิธีนับเลข 1 และ 2 จับสลากเลือกชื่อกลุ่ม “ขยันเรียนมีความสุข” และ “มีทุกข์เพราะไม่ขยันเรียน”

1.4 ครูแจกใบงานให้กลุ่ม “ขยันเรียนมีความสุข” และกลุ่ม “มีทุกข์เพราะไม่ขยันเรียน” อธิบายให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงและช่วยกันวิเคราะห์สรุปประเด็นที่มอบหมาย กำหนดเวลา 20 นาที

1.5 ทั้งสองกลุ่มส่งตัวแทน 3-4 คนนำเสนอผลงานจากใบงาน โดยการแสดงบทบาทสมมติตามหัวข้อ “พฤติกรรมขยันเรียน” และ “พฤติกรรมไม่ขยันเรียน” ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียนที่กล้าแสดงออก

1.6 ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลดีที่จะได้รับถ้านักเรียนเป็นเด็กขยันเรียน และผลเสียที่จะได้รับถ้านักเรียนเป็นเด็กไม่ขยันเรียน อธิบายเหตุผลประกอบ

ขั้นที่ 2 สะท้อนผลการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบความรู้ เรื่อง “การปฏิบัติตนเพื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ” ให้นักเรียนได้อ่าน

2.2 นักเรียนและครูร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์ โดยเน้นการขยันเรียนและมีความสุขกับการเรียน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องความขยันหมั่นเพียรในการเล่าเรียนศึกษา ครูเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ว่านักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

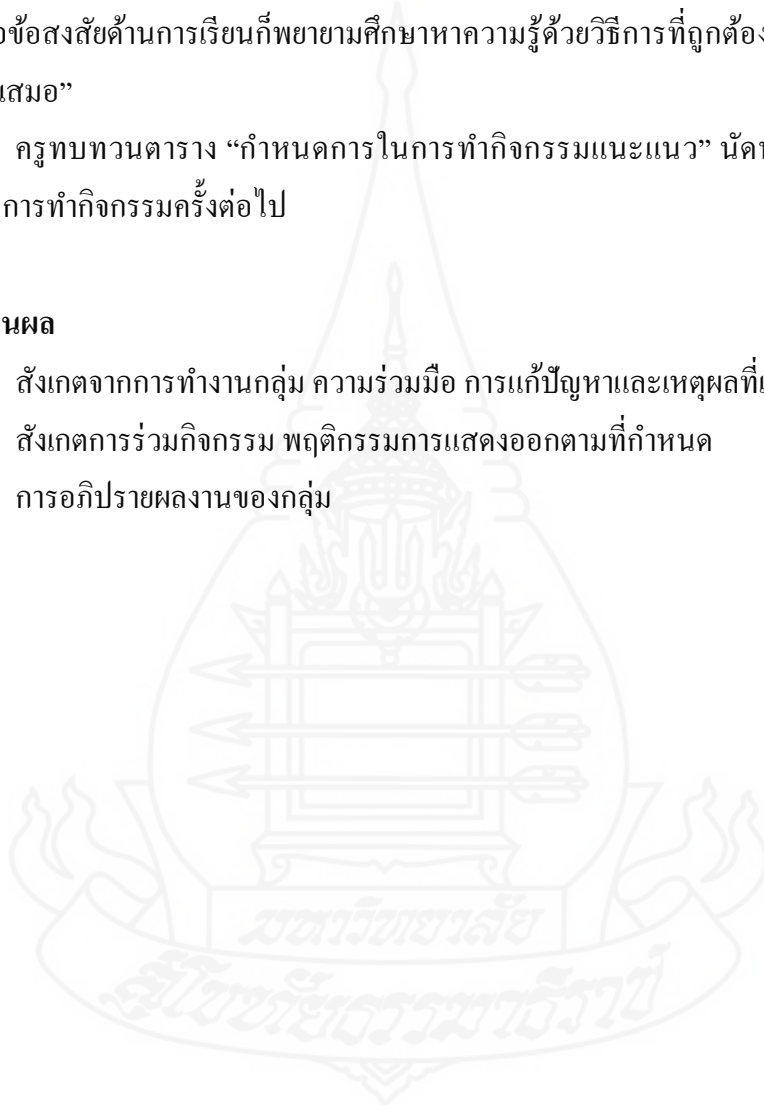
สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความ “ความขยันหมั่นเพียร คือการที่นักเรียนมีความรักความตั้งใจมุ่งมั่นศึกษาเล่าเรียนไม่ท้อแท้แม้บางครั้งบทเรียนนั้นจะยาก หรือมีอุปสรรคบางอย่างบ้างก็มานะทำงานสำเร็จ เมื่อมีเวลาก็ดูใช้เวลานั้นให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนของตนโดยอ่านหนังสือศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม ทบทวนบทเรียนมาล่วงหน้าทุกครั้ง เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยด้านการเรียนก็พยายามศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องเพื่อคลี่คลายปัญหาของตนอยู่เสมอ”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

คำกลอนดอกสร้อย “เด็กเอ๋ยเด็กน้อย”

เด็กเอ๋ยเด็กน้อย

เมื่อเติบโตใหญ่เราจะ ได้มีวิชา

ได้ประโยชน์หลายสถานเพราะการเรียน

ถึงลำบากตรากตรำก็จำทน

ความรู้เรายังค้ำยแรงศึกษา

เป็นเครื่องหาเลี้ยงชีพสำหรับตน

จงพากเพียรไปเถิดจะเกิดผล

เกิดเป็นคนควรหมั่นขยันเอย

ใบงาน “ขยันเรียน..มีความสุข”

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกสาเหตุที่ทำให้ตนเองมีผลการเรียนดี เรียนรู้เข้าใจทำให้มีความสุขในการเรียน รวมถึงบอกวิธีการให้เป็นลำดับขั้นตอน

เรียนได้ดีและมีความสุข .. เพราะ?	วิธีการเรียนให้เกิดความสุข .. คือ?
	1. 2. 3. 4. 5.
	1. 2. 3. 4. 5.
	1. 2. 3. 4. 5.
	1. 2. 3. 4. 5.

ใบงาน “มีทุกข์..เพราะไม่ขยันเรียน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกสาเหตุที่ทำให้ตนเองมีผลการเรียนต่ำ เรียนรู้ไม่เข้าใจทำให้เกิดความสุขในการเรียน แล้ววิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พิจารณาว่าควรปรับปรุงตนเองด้านการเรียนให้ดีขึ้นอย่างไรเพื่อผลการเรียนเป็นที่น่าพอใจ

เรียนไม่ดีและเกิดทุกข์ .. เพราะ?	แนวทางปรับปรุงตนเอง .. คือ?
	1. 2. 3. 4. 5.
	1. 2. 3. 4. 5.
	1. 2. 3. 4. 5.
	1. 2. 3. 4. 5.

ใบความรู้

เรื่อง การปฏิบัติตนเพื่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

1. วางแผนการเรียนของตนเอง เช่นทำตารางการอ่านหนังสือ หรือตารางเวลาทบทวนวิชาต่างๆ หรือตารางเตรียมอ่านบทเรียนล่วงหน้า เป็นต้น
2. แบ่งเวลาคูหนังสือให้เหมาะสม ไม่น้อยจนเกินไปและไม่หักโหมจนเกินไป แต่ต้องบังคับตัวเองให้ปฏิบัติตามตารางที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด
3. ตั้งใจสนใจเรียนทุกครั้งขณะที่ครูสอน ทำโน้ตย่อข้อความที่สำคัญ ๆ หรือใช้วิธีขีดเส้นใต้ข้อความด้วยปากกาสีแดง ไว้ดูทบทวน อีกทั้งยังช่วยจำได้ดี
4. ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูให้ครบทุกชิ้น และต้องส่งงานตามกำหนดเวลา
5. เข้าเรียนทุกวิชาไม่ขาดเรียนโดยไม่จำเป็น และต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
6. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดไว้ให้ครบหรือไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่จัดกิจกรรม
7. ตั้งคำถาม ผลัดกันถาม-ตอบ และถกเถียงปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน เกี่ยวกับบทเรียนจะได้ข้อมูลความรู้หลายแง่มุม
8. รักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง จัดเวลาออกกำลังกายให้เป็นปกติ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และพักผ่อนให้เป็นเวลา
“การปฏิบัติตนที่ดีนั้น นอกจากจะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนดีแล้ว ยังจะส่งผลให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน มีกำลังใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ นำไปสู่เป้าหมายการเรียนที่ประสบความสำเร็จตามที่ไว้มุ่งหวังไว้”

กิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 8

ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 1”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การเรียนรู้วิธีการหรือแนวทางในการปฏิบัติตนในห้องเรียน เพื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขกับการเรียนนับว่าเป็นประโยชน์และเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นสำหรับนักเรียน ดังนั้นนักเรียนจะต้องมีการปรับตัวพร้อมปฏิบัติตนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการเรียนของตนตามที่คาดหวังไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนักเรียนบอกสิ่งที่ต้องปรับตัวในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาได้
2. นักเรียนเลือกแนวทางและปฏิบัติตนตามแนวทางที่เลือกเพื่อการปฏิบัติตนที่เหมาะสม
3. ให้นักเรียนประเมินผลการปฏิบัติตนและปรับเปลี่ยนให้มีความสุขในการเรียน

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. แผ่นป้าย “เรียนดี..ทำอะไร”
2. ใบงาน “สำรวจนิสัยการเรียน..ในห้องเรียน”
3. ภาพประกอบกิจกรรม “นักเรียนตัวอย่าง”
4. ใบความรู้ เรื่อง “กระบวนการตัดสินใจ”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการแสดงแผ่นป้าย “เรียนดี..ทำอะไร” ให้นักเรียนทุกคนช่วยกันอ่าน 2 รอบ

1.2 ซักถามนักเรียนว่า เมื่อเข้ามาเรียนในห้องเรียนแล้วนักเรียนปรับตัวเองในเรื่องใด อย่างไรบ้าง จากนั้นช่วยกันสรุปเพื่อให้ได้ข้อคิดการปฏิบัติตนในห้องเรียน

1.3 ครูแจกใบงานให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจพฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนของตนเอง โดยอธิบายให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงก่อนลงมือทำ ให้เวลา 15 นาที

1.4 สุ่มนักเรียน 5-6 คน นำเสนอรายงานการสำรวจการเรียนในห้องเรียนของตนเอง พร้อมทั้งบอกจุดดีที่ควรรักษาไว้ และจุดด้อยที่ต้องรีบเร่งแก้ไข ครูกล่าวชมเชยนักเรียนที่กล้าแสดงออก แล้วเชื่อมโยงเข้าสู่กิจกรรมหลัก

1.5 แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นสองกลุ่มเท่า ๆ กัน โดยการอ่านคำว่า “CHAMP” แล้วจัดกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่ม “C” กลุ่ม “H” กลุ่ม “A” กลุ่ม “M” และกลุ่ม “P”

1.6 ครูให้ตัวแทนกลุ่มรับภาพประกอบกิจกรรม “นักเรียนตัวอย่าง” อธิบายให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงและช่วยกันวิเคราะห์สรุปสิ่งที่ได้อ่าน กำหนดเวลา 20 นาที

1.7 ingsักกลุ่มส่งตัวแทน 3-4 คนนำเสนอผลงานจากที่อ่าน ว่าได้ความรู้และได้รับประโยชน์อะไรบ้าง นักเรียนควรนำกรณีตัวอย่างไปเป็นแบบหรือไม่ เพราะอะไร ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียนที่ให้ความสนใจและความร่วมมือ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบความรู้ เรื่อง “กระบวนการตัดสินใจ” ให้นักเรียนได้อ่าน

2.2 นักเรียนและครูร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์โดยเน้นการกระบวนการตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่ว่าจะถูกหรือผิด

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติในห้องเรียน และพฤติกรรมที่ไม่ควรปฏิบัติในห้องเรียน ครูเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ว่านักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

สรุปผล

1. ครูสรุปความพร้อมทั้งกลอนให้นักเรียนกลับไปคิดปฏิบัติ “เรียนดีเรียนอย่างไร เรียนด้วยใจวิวิชา อยากรู้ดูตำรา ยิ่งค้นคว้ายิ่งพาเพลิน ยิ่งเรียนยิ่งสนุก ผลักความทุกข์พ้นทางเดิน ไม่หิวไม่อิ่มเกิน ไม่ห่างเหินไม่ทุกข์เลย”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

แผ่นป้าย “เรียนดี..ทำอะไร”

เรียนดี..ทำอะไร

ถ้าหมั่นเรียน	เรียนอะไร	ก็ต้องรู้
ถ้าหมั่นดู	ดูอะไร	ก็ต้องเห็น
ถ้าหมั่นทำ	ทำอะไร	ก็ต้องเป็น
ถ้าไม่เล่น	หมั่นแต่ทำ	ก็จำเริญ

ใบงาน “สำรวจนิสัยการเรียน..ในห้องเรียน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับสิ่งที่นักเรียนกระทำ

คำถาม	ใช่	ไม่ใช่
1. เมื่อครูสอนไม่เข้าใจฉันรีบถามครูทันที		
2. ฉันเรียนหนังสือได้ดีเพราะเคารพเชื่อฟังครูผู้สอน		
3. ฉันตั้งใจเรียนทุกวิชา		
4. ขณะเรียนฉันชอบนั่งใจลอยหรือคิดเรื่องอื่น		
5. ขณะที่ครูสอนฉันรู้สึกอ่อนเพลียและง่วงซึมจนเรียนไม่รู้เรื่อง		
6. ฉันเรียนไม่ดีเพราะไม่ชอบเรียนบางวิชา		
7. ฉันคิดว่าในบางวิชาไม่มีความสำคัญต่อฉัน		
8. ขณะที่ครูสอนฉันตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ		
9. ฉันมาโรงเรียนแต่บางครั้งไม่เข้าห้องเรียน		
10. ฉันไปโรงเรียนและเข้าเรียนทันเวลา		
11. ฉันชอบคุยกับเพื่อนขณะที่ครูสอน		
12. ฉันไม่เคยจดบันทึกย่อสิ่งที่ครูสอน		
13. ฉันนำเครื่องเขียนและแบบเรียนมาครบทุกวัน		
14. ฉันรีบกลับไปทบทวนหลังจากเรียนเสร็จทุกครั้ง		
15. วิชาที่ไม่เข้าใจฉันจะใช้เวลาทบทวนมากกว่าวิชาอื่น ๆ		
รู้แล้ว..ทำอย่างไร		
จุดดีที่ต้องรักษาไว้ คือ:	จุดด้อยที่ต้องรีบแก้ไข คือ:	
1)	1)	
2)	2)	
3)	3)	
4)	4)	
5)	5)	

ภาพกิจกรรม “นักเรียนตัวอย่าง”

ได้รับรางวัลเยาวชนดีเด่น

นายชุตติพงศ์ รัตนสุวรรณ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่

นายชุตติพงศ์ รัตนสุวรรณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เด็กดี V-Star ของโรงเรียนสูงเม่นชนูปถัมภ์ จ.แพร่ ซึ่งได้รับรางวัลเยาวชนดีเด่น ด้านศาสนาและจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา จากสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในงานสัปดาห์ส่งเสริมศาสนา และจริยธรรม เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2555 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยได้รับเกียรติจากรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นางสาวคันสนีย์ นาคพงศ์ รองประธานกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ มาเป็นประธานในพิธี ซึ่งโครงการนี้จัดขึ้นเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนทั่วประเทศ เห็นความสำคัญของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณค่า มีคุณธรรม โดยยึดหลักธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือมาเป็นแนวปฏิบัติ โดยในปีนี้มีเยาวชนได้รับการคัดเลือกให้เป็นเยาวชนดีเด่น ด้านศาสนาและจริยธรรม จำนวน 225 คน จากทั่วประเทศ

รับรางวัลเยาวชนดีเด่น ด้านศาสนาและจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา

อาสาสมัครจัดค่ายอบรม V-Star

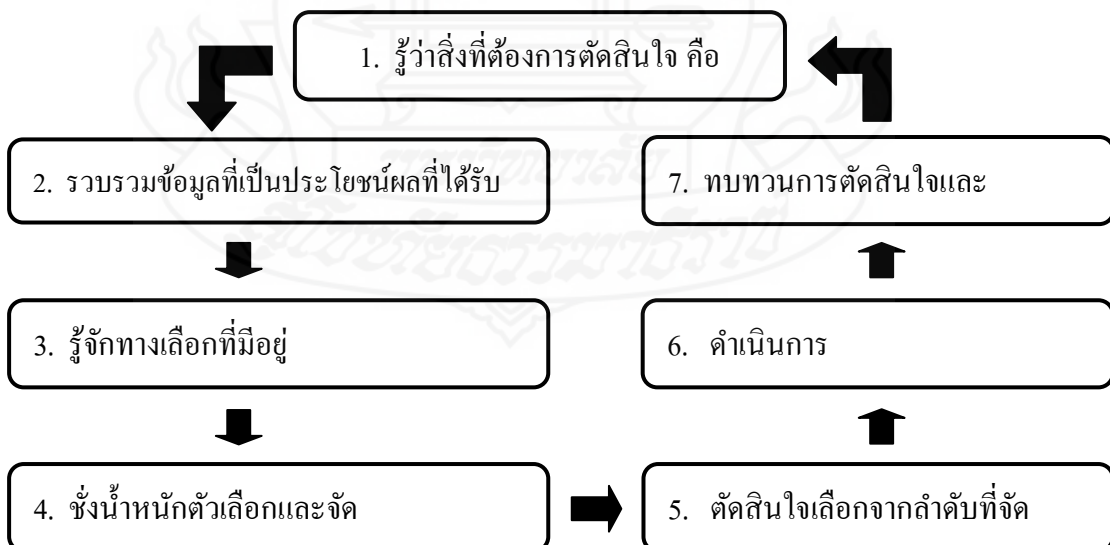
โดยนายชุตติพงศ์ รัตนสุวรรณ ได้กล่าวความในใจว่า เหตุผลที่ได้รับคัดเลือกล้วนเป็นเพราะผลงานเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก เด็กดี V-Star ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน รวมทั้งการมาเป็นอาสาสมัครจัดค่ายอบรม V-Star กับพี่ๆ ชมรมพุทธศาสตร์สากล รู้สึกล้มปีติมากที่ได้รับรางวัลนี้ นอกจากนี้ยังตั้งใจฝึกตัวให้เป็นต้นแบบผู้นำฟื้นฟูศีลธรรมโลก ช่วยงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสร้างน้องเยาวชนให้เป็นผู้นำแห่งความดีต่อไป

ที่มา: <http://news.dmc.tv/> เก็บถาวรเมื่อ ตุลาคม 2556

ใบความรู้ เรื่อง กระบวนการตัดสินใจ

1. รู้ว่าสิ่งที่ต้องตัดสินใจคืออะไร เป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะถ้าไม่ตระหนักว่าต้องตัดสินใจแล้ว จะไม่มีกระบวนการอื่นตามมา
2. รวบรวมข้อมูลที่มีประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ต้องรู้ว่าต้องการข้อมูลอะไร รู้แหล่งที่จะหาข้อมูล วิธีการได้ข้อมูล และต้องมีทักษะค้นข้อมูล
3. รู้จักทางเลือกที่มีอยู่ มองเห็นคู่ทางเลือกที่จะตัดสินใจและเพิ่มตัวเลือกที่จะตัดสินใจ
4. ชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว ให้คิดถึงประโยชน์และผลเสียที่จะได้รับในแต่ละตัวเลือก ตัวเลือกที่มีน้ำหนักดีกว่าสามารถแก้ปัญหาได้ดังที่คิดไว้หรือไม่ ให้วิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดแล้วจัดลำดับตัวเลือกใหม่ โดยให้ลำดับหนึ่งเป็นตัวเลือกที่มีน้ำหนักในตัวเลือกสูงสุด
5. ผลจากการชั่งน้ำหนักตัวเลือกแต่ละตัว ให้ตัดสินใจเลือก อาจเลือกได้มากกว่าหนึ่งลำดับถ้าต้องการ
6. ขั้นตอนการต่อไปหลังจากตัดสินใจเลือกได้แล้ว
7. ทบทวนการตัดสินใจและผลที่ได้รับ ถ้าพบว่าผลการตัดสินใจไม่สามารถแก้ปัญหาที่ต้องการ ได้อาจเริ่มต้นกระบวนการตัดสินใจใหม่อีกรอบ

กิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 9

ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 2”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ คือต้องเรียนอย่างกระตือรือร้น และตระหนักว่าตนกำลังเรียนอะไรอยู่ มีการเตรียมแบบเรียน และร่วมกิจกรรมในห้องเรียน และแสดงความคิดเห็นตอบคำถามได้เหมาะสม สามารถช่วยให้การเรียนในชั้นเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนักเรียนบอกการปฏิบัติตนที่ดีในห้องเรียนได้
2. นักเรียนสามารถเลือกปฏิบัติตนในห้องเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อน ๆ ได้
3. ให้นักเรียนระบุแนวทางปรับปรุงตนให้เป็นนักเรียนที่ดีในห้องเรียนได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. ใบงานที่ 1 “เหตุการณ์..จะอย่างไรดี”
2. ใบงานที่ 2 “ถ้าเป็นฉัน..ฉันจะ”
3. ใบความรู้ เรื่อง “การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

- 1.1 ครูต้อนรับนักเรียนทุกคน แล้วกล่าวถึงผลการเรียนภาคเรียนที่ผ่านมา ใครได้คะแนนเป็นอย่างไรบ้างในแต่ละวิชา ให้นักเรียนยกมือตอบ
- 1.2 ครูถามต่อว่า การที่นักเรียนได้ผลการเรียนเป็นเช่นนั้น นักเรียนคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุ ให้นักเรียนพิจารณาประเด็นที่ว่า “การเรียนในห้องเรียนมีผลต่อคะแนนสอบเทอมที่ผ่านมาของนักเรียนหรือไม่”

1.3 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามสมัครใจ จัดกลุ่มละเท่า ๆ ให้เป็น 4 กลุ่ม ครูแจกใบงานที่ 1 “เหตุการณ์..จะอย่างไรดี” ให้นักเรียนร่วมกันคิดแก้ปัญหาจากใบงานว่าถ้าเป็นตัวนักเรียนจะปฏิบัติเช่นไร เพราะอะไร ทุกกลุ่มส่งตัวแทนรายงานผลการวิเคราะห์ของกลุ่ม เพื่อน ๆ และครูชมเชยให้กำลังใจ

1.4 ทิ้งห้ำกลุ่มส่งตัวแทน 3-4 คนนำเสนอผลงานจากที่อ่าน ว่าได้รับความรู้และได้รับประโยชน์อะไรบ้าง นักเรียนควรนำกรณีตัวอย่างไปเป็นแบบหรือไม่ เพราะอะไร ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียนที่ให้ความสนใจและความร่วมมือ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบงานที่ 2 ให้นักเรียนทำต่อเนื่อง โดยแต่ละกลุ่มต้องเลือกตัวแทนเพื่อแสดงบทบาทสมมติที่ 1 พุดคุยเสียงดังระหว่างครูสอน บทบาทสมมติที่ 2 คุยโทรศัพท์ในห้องเรียน บทบาทสมมติที่ 3 แอบเล่นเกมไม่ให้ครูเห็น และบทบาทสมมติที่ 4 นั่งเหม่อลอยขีดเขียนเรื่องอื่นที่ไม่ใช่เรื่องเรียน

2.2 ตัวแทนกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม แสดงบทบาทสมมติ กำหนดเวลากลุ่มละ 5 นาที เพื่อนและครูช่วยกันสรุปวิเคราะห์ผลเสียของพฤติกรรมดังกล่าว

2.3 ครูแจกใบความรู้ เรื่อง “การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน” ให้นักเรียนนำกลับไปอ่านทบทวนที่บ้าน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติในห้องเรียน และพฤติกรรมที่ไม่ควรปฏิบัติในห้องเรียน ครูเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ว่านักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

สรุปผล

1. ครูสรุปความ “การฝึกตนให้ตระหนักถึงกระบวนการการเรียนรู้จะช่วยให้เรามีความมั่นใจที่จะเรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งเสริมให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (life-long learning) โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งครูเสมอไป ส่วนตัวนักเรียนเองจะเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเป็นไปอย่างเหมาะสม”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

ใบงาน ที่ 1 เหตุการณ์ “จะทำอย่างไรดี”

ในชั่วโมงวิชาภาษาไทย อติศักดิ์กำลังหยิบของในกระเป๋าเรียน มีหนังสือเรียน สมุดบันทึก และเครื่องเขียนที่อยู่ในกล่องมีทั้งดินสอ ปากกา ยางลบ ไม้บรรทัด เตรียมออกมาก่อนที่ครูจะเข้ามาสอน ขณะนั้นสุรชัยเข้ามานั่งใกล้บอกว่าลืมเอาหนังสือเรียนมา สมุดจกก็ไม่มีเครื่องเขียนก็ไม่ได้เตรียมมาด้วย อติศักดิ์ยื่นดิซยับที่ใส่สุรชัยนั่งและแบ่งปันหนังสือเรียนเพื่อดูด้วยกัน และกล่าวถามเพื่อนว่าเธอไม่จัดการางสอนก่อนมาเรียนหรือ การจัดการางสอนเป็นการเตรียมตัวเตรียมพร้อมก่อนเรียน ทำให้เรารู้ว่าเราจะต้องเรียนอะไรบ้างในวันรุ่งขึ้น

ระหว่างที่ครูสอน อติศักดิ์พยายามจดบันทึกข้อความที่ครูเขียนไว้บนกระดาน และขีดเส้นใต้คำในหนังสือส่วนที่ครูเน้นเพื่อไว้ทบทวน อีกทั้งคอยตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นเมื่อครูต้องการ ในขณะที่สุรชัยนั่งหงอยเหงา เหม่อลอย และพยายามชวนอติศักดิ์คุยเพื่อไม่ให้ตบง่วงนอน พอครูสังเกตเห็นก็ทำเป็นตั้งใจเรียน ทั้งๆ ที่ไม่ได้จดจ่อกับสิ่งที่ครูสอนเลย อติศักดิ์พยายามช่วยเพื่อนโดยการแบ่งกระดาษให้จดบันทึก ให้ยืมดินสอปากกา แต่สุรชัยก็ไม่ต้องการ อีกทั้งยังบอกอีกว่าเราไม่จำเป็นต้องจดบันทึกแต่อย่างใด ถึงจดไปเราก็ไม่มีเวลาอ่าน

นักเรียนคิดว่านักเรียนจะปฏิบัติตามแบบอย่าง

อติศักดิ์ เพราะ.....

.....

.....

สุรชัย เพราะ.....

.....

.....

ใบงาน ที่ 2 “ถ้าเป็นฉัน..ฉันจะ”

ถ้าเพื่อนชวน	ฉันจะอย่างไร
พูดคุยเสียงดังระหว่างครูสอน	- - - - -
คุยโทรศัพท์ในห้องเรียน	- - - - -
แอบเล่นเกมไม่ให้ครูเห็น	- - - - -
นั่งเหม่อลอยขีดเขียนเรื่องอื่นที่ไม่ใช่เรื่องเรียน	- - - - -

ใบความรู้ “การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน”

“วัยรุ่นกับมารยาทในห้องเรียน”

มารยาทในห้องเรียนซึ่งมีวิธีปฏิบัติง่าย ๆ และหลาย ๆ คนก็พอจะรู้จักและปฏิบัติได้ดังนี้

1. ต้องตั้งใจเรียน เป็นการแย่มากๆ หากว่าเราจับกลุ่มคุยแข่งกับอาจารย์ที่สอนอยู่หน้าชั้นเรียนหรือสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนมากกว่าบทเรียนในชั่วโมงทุกคนลองคิดว่าอาจารย์ผู้สอนเพียงคนเดียวไม่สามารถตะเบ็งเสียงแข่งได้
2. ไม่รบกวนสมาธิของผู้อื่น ถึงแม้เราจะเบื่อในวิชานั้น ๆ ก็ไม่ควรไปชวนเพื่อนคุยหรือรบกวนใด ๆ ก็แล้วแต่ถ้าเราไม่เข้าใจหรือสงสัยอะไรให้ยกมือถามอย่าไปถามเพื่อนขณะเรียนเพราะเพื่อนอาจเรียนไม่รู้เรื่องเพราะเรา
3. เชื้อฟังคำตักเตือนของอาจารย์ บางครั้งที่เราทำผิดหรือเราอาจจะคือร้นกับอาจารย์ที่สอนอยู่ อาจารย์อาจจะตักเตือนหรือตักเตือนหรือดีก็ไม่ต้องทำอวดดีหรือโต้เถียงใด ๆ ทั้งสิ้น
4. แสดงน้ำใจต่อเพื่อน ๆ บางครั้งเพื่อนของเรามาเรียนไม่ทันหรือขาดเรียนไปเราควรอธิบายวิชาที่เราพอจะสามารถอธิบายให้เพื่อนเราฟังได้ หรือเพื่อนขาดอุปกรณ์การเรียน ถ้าเรามีก็ควรแบ่งปัน เพราะในการเรียนเราต้องพึ่งพาอาศัยกันเมื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่แล้ว
5. มีความรับผิดชอบ นอกจากการเรียนในวิชาต่าง ๆ แล้วยังต้องมีแบบฝึกหัดให้เราทดลองและเราจะต้องมีความรับผิดชอบโดยการทำส่งให้ครบตามกำหนดเวลา เพื่อไม่ให้มีนิสัยที่ไม่ดีติดตัว

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 10

ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 1”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของ

กลุ่ม 45 คน

แนวคิด การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนวัยรุ่น เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อจิตใจและการกระทำของเรา นักเรียนมักจะทำตามเพื่อน โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ดี คิดว่าไม่เห็นจะผิดตรงไหน แต่ในบางอย่างอาจเป็นสิ่งที่ไม่ดีกับนักเรียน ดังนั้นเราควรเลือกคบเพื่อนที่นำพาเราไปในทางที่ดีงาม

วัตถุประสงค์

2. เพื่อนักเรียนบอกความสำคัญของการมีเพื่อนที่ดีได้
3. นักเรียนสามารถเลือกปฏิเสธอย่างประนีประนอมที่ไม่ทำให้เสียเพื่อนไปได้
3. ให้นักเรียนบอกแนวทางการเลือกคบเพื่อนและการปฏิเสธเพื่อนได้เหมาะสม

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. เพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”
2. ใบงาน เรื่อง “เล่าสู่กันฟัง”
3. ใบความรู้ เรื่อง “ปฏิเสธอย่างประนีประนอม”
4. ใบงาน เรื่อง “ปฏิเสธได้..ไม่เสียเพื่อน”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 เมื่อนักเรียนมาพร้อม ครูเปิดเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน” ต้อนรับนักเรียนทุกคน แล้วกล่าวทักทายถามถึงเพื่อนของนักเรียนว่าเป็นอย่างไรบ้าง

1.2 ครูตามต่อว่า นักเรียนเคยมีเพื่อนที่ชวนกระทำการที่ไม่ดีบ้างไหม ให้นักเรียนสมัครใจตอบ ครูชมเชยที่นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น

1.3 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยการนับ 1-6 ตามอักษรภาษาอังกฤษคำว่า “FRIEND” จัดกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม ครูแจกใบงาน “เล่าสู่กันฟัง” ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับเพื่อนตามประเด็นที่ระบุไว้ในใบงาน กำหนดเวลา 15 นาที

1.4 จากนั้นให้ทุกกลุ่มส่งตัวแทนรายงานผลการสรุปจากประสบการณ์ของกลุ่ม กลุ่มละ 5 นาทีครูชมเชยให้กำลังใจ

1.5 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประเด็นเรื่องการคบเพื่อนที่อาจชักชวนเราไปทำในสิ่งที่ไม่ดี เป็นอันตรายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นำเข้าสู่กิจกรรมหลักแล้วแจกใบความรู้เรื่อง “ปฏิเสธอย่างประนีประนอม” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านและศึกษาทำความเข้าใจใบความรู้

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบงานที่ 2 เรื่อง “ปฏิเสธได้.. ไม่เสียเพื่อน” ให้นักเรียนทำต่อเนื่อง โดยแต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนเพื่อแสดงบทบาทสมมติโดยใช้หลักการปฏิเสธอย่างประนีประนอมจากใบความรู้มาประกอบการแสดง

2.2 ให้นักเรียนตัวแทนกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม แสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จากความเห็นของกลุ่ม ให้ฝึกปฏิเสธโดยที่ยังรักษาสัมพันธภาพกับเพื่อนไว้ กำหนดเวลากลุ่มละ 5 นาที เพื่อนและครูให้กำลังใจที่นักเรียนกล้าแสดงออก

2.3 ครูทบทวนให้ข้อคิดว่า “บางครั้งผู้ชวนพูดเข้าซื้อต่อเพื่อชวนให้สำเร็จ เราไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดของเขา เพราะจะทำให้ขาดสมาธิในการหาทางออกที่สมเหตุสมผล ควรยืนยงการปฏิเสธด้วยท่าทางมั่นคงและหาทางออกโดยเร็ว”

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่ควรคบ กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมควรปฏิบัติตาม ครูเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ว่านักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

สรุปผล

1. ครูสรุปความ “การที่เราจะมีเพื่อนที่ดีได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เราเองต้องมีความเป็นเพื่อนที่ดีด้วยเราควรตรวจสอบว่าเราและเพื่อนจะเป็นเพื่อนที่ดีมีน้ำใจต่อกัน รู้จักให้และช่วยเหลือกันและกัน เคารพสิทธิกันและกัน ให้เกียรติกัน ให้อภัย ไม่ชักชวนกันไปสู่อายมุข มีความจริงใจให้กัน เตือนกันและกัน ให้กำลังใจกันบ้าง ไม่เอาเปรียบกัน รู้จักเป็นผู้แพ้บ้าง และรับฟังเหตุของกันและกันด้วย”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

เนื้อเพลง “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”

เนื้อเพลง: เพื่อนไม่ทิ้งกัน

ศิลปิน: นรินทร์ ณ บางช้าง

เราเคยเกลียดกัน เมื่อตอนเราเป็นนักเรียน และยังคงมีเรื่องกันไว้
 เราเคยโกรธกัน เมื่อเจอกันในชั้นเรียน ไม่เคยยอมฟังผู้ใด
 ไม่เคยยอมให้กัน อยากทะเลาะมีเรื่องกันทุกที จะเป็นไงก็ช่างมัน แต่จะให้ยอมแพ้เป็นไม่มี
 พอเราเติบโต กลับเปลี่ยนแปลงความคิดเดิม และเราลืมที่ทำกันไว้
 ทำความเข้าใจ ไม่ให้ใครมาซ้ำเติม จูงมือพากันก้าวไป หนักใจเราช่วยกัน
 หากปัญหาหม้อมีอยู่เราไม่กลัว หากว่าเราจะช่วยกัน ไม่มีวันความหวังจะมีดมัว
 เพื่อนไม่เคยไม่เคยทิ้งกัน ไม่ว่าความฝันนั้นจะไกลสักเท่าไร
 จะหกล้มชมนานเมื่อใด เพื่อนจะปลอบใจ ไม่มีคนที่จะรู้ใจ
 ไม่มีใครรักและตามใจเหมือนเพื่อนเก่า จะทำใจตามใจแต่เรา เพื่อนเรารักจริง
 จะมีก็คน ที่จะเคยมีเพื่อนดี และให้เราทำตามความฝัน
 จะมีก็คน ที่เต็มใจจะร่วมทาง และเข้าใจในความสำเร็จ
 ยิ่งดียิ่งผูกพัน เพื่อนเท่านั้นจะอยู่กันเรื่อยไป เพื่อนเป็น ใจก็เป็นกัน กอดคอกันเอาไว้จนวันตาย
 เพื่อนไม่เคยไม่เคยทิ้งกัน ไม่ว่าความฝันนั้นจะไกลสักเท่าไร
 จะหกล้มชมนานเมื่อใด เพื่อนจะปลอบใจ ไม่มีคนที่จะรู้ใจ
 ไม่มีใครรักและตามใจเหมือนเพื่อนเก่า จะทำใจตามใจแต่เรา เพื่อนเราเข้าใจ
 เพื่อนไม่เคยไม่เคยทิ้งกัน ไม่ว่าความฝันนั้นจะไกลสักเท่าไร
 จะหกล้มชมนานเมื่อใด เพื่อนจะปลอบใจ ไม่มีคนที่จะรู้ใจ
 ไม่มีใครรักและตามใจเหมือนเพื่อนเก่า จะทำใจตามใจแต่เรา เพื่อนเรารักจริง

ใบงาน เรื่อง “เล่าสู่กันฟัง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับเพื่อนตามประเด็นต่อไปนี้

ข้อ 1. เพื่อนเคยชักชวนให้ไปทำเรื่องไม่เหมาะสมหรือเป็นอันตรายอะไรบ้าง

ข้อ 2. จากข้อที่ 1 นักเรียนทำอย่างไร?

ข้อ 3. การกระทำในข้อที่ 2 ผลที่ตามมาเป็นอย่างไร?

ใบความรู้ เรื่อง “ปฏิเสธอย่างไรให้ดูดี”

การปฏิเสธเพื่อรักษาจุดยืนของเราในเรื่องที่เราไม่อยากจะทำตามคำชักชวนของบุคคลที่มาชักชวนเรา การปฏิเสธอย่างประนีประนอมจะเป็นการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน ซึ่งนักเรียนควรฝึกฝน ในระยะแรกอาจจะทำได้ไม่ดinkinแต่ถ้าไปฝึกต่อไปและพยายามนำวิธีการไปปรับใช้จะทำให้เราสามารถปฏิเสธอย่างประนีประนอมอย่างเป็นธรรมชาติ

ขั้นที่ 1 บอกความรู้สึกของตนเองต่อเรื่องที่เพื่อนชวน ตัวอย่างคำพูด:

- ฉันรู้สึกไม่สบายใจเลย ถ้าฉันต้อง.....
- ฉันไม่ชอบเลย ถ้าต้อง.....
- คงแย่นะเลยถ้าฉัน.....

ขั้นที่ 2 เสนอแนะแนวทางที่เราอยากจะให้เพื่อนปฏิบัติ ตัวอย่างคำพูด:

- เอาอย่างนี้ดีไหม ถ้าเราจะ.....
- ฉันคิดว่าเราควร..... ดีกว่านะ
- ฉันอยากให้เธอ.....

ขั้นที่ 3 สอบถามความรู้สึกของเพื่อนกับข้อเสนอของเรา ตัวอย่างคำพูด:

- คงจะดีกับเธอนะ.....
- เธอเห็นด้วยกับฉันนะ.....
- ไม่ยุ่งยากกับเธอหรอก.....

ข้อที่ 4 กล่าวสรุปและขอบคุณเมื่อเพื่อนเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของเรา ตัวอย่างคำพูด:

- ฉันดีใจที่เธอชอบ.....
- เยี่ยมเลยที่เธอรู้สึกดีขึ้น.....
- ขอบคุณมากที่เธอเห็นด้วย.....

ใบงาน เรื่อง “ปฏิเสธได้..ไม่เสียเพื่อน”

คำชี้แจง ให้นักเรียนฝึกปฏิเสธ โดยที่ยังรักษาสัมพันธภาพกับเพื่อนไว้ ให้แสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ต่อไปนี้

การหาทางออก เมื่อถูกเข้าซื้อหรือสบประมาท
1) ปฏิเสธซ้ำ โดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งบอกไปแล้วเดินจากไปทันที
2) การต่อรอง โดยการชวนไปทำกิจกรรมอื่นที่ดีกว่าแทน
3) การหลัดผ่อน โดยการขอยืดเวลาออกไปเพื่อให้ผู้ชวนเปลี่ยนความตั้งใจ
บางครั้งผู้ชวนพูดเข้าซื้อต่อเพื่อชวนให้สำเร็จ เราไม่ควรหวั่นไหวไปกับคำพูดของเขา เพราะจะทำให้ขาดสมาธิในการหาทางออกที่สมเหตุสมผล ควรยืนยันการปฏิเสธด้วยท่าทางมั่นคงและหาทางออกโดยเร็ว
สถานการณ์
<p>การประเมิน: - นักเรียนใช้ทักษะการปฏิเสธครบถ้วนหรือไม่</p> <p>- นักเรียนปฏิเสธตามหลักการปฏิเสธที่ดีหรือไม่</p>

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 11

ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 2”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด ข่าวสารต่างๆ ในชีวิตประจำวันนั้นมีมากมายหลายประเภท โดยผ่านสื่อต่างๆ มากมาย ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณา เป็นต้น นักเรียนควรสนใจเลือกรับข่าวสารต่างๆ ให้เหมาะสมกับตนเอง นั่นคือต้องพิจารณาไตร่ตรองให้ได้ว่าข้อมูลข่าวสารต่างๆ นั้นข่าวใดเป็นประโยชน์มีสาระต่อตนเอง เพื่อจะสามารถใช้ประโยชน์จากข่าวสารที่ได้รับมาพัฒนาความรู้ของตนเองได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนักเรียนตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อและรู้จักเลือกรับสื่ออย่างรู้เท่าทัน
2. เพื่อนักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของข้อมูลข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ใน

ชีวิตประจำวันได้

3. ให้นักเรียนเลือกรับและใช้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. แผ่นป้ายกิจกรรม “กลุ่มแซท” “กลุ่มเฟสบุ๊ก” “กลุ่มบันเทิง” “กลุ่มข้อมูล”
2. ใบงานที่ 1 เรื่อง “ข่าวจากสื่อออนไลน์”
3. ใบงานที่ 2 เรื่อง “ผลกระทบจากสื่อออนไลน์”
4. ใบความรู้ เรื่อง “ออนไลน์ดี..ไม่มีภัย”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการซักถามนักเรียนทุกคนว่า “คงไม่มีใครที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต” และ “นักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตเพื่ออะไรบ้าง” นักเรียนยกมือตอบ ครูเขียนคำตอบที่ได้บนกระดานหน้าชั้น

1.2 แบ่งประเภทคำตอบเป็น 4 ประเภทใหญ่ แล้วแยกนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละประเภท ตามแผ่นป้าย “กลุ่มแซท” “กลุ่มเฟสบุ๊ค” “กลุ่มบันเทิง” กลุ่มข้อมูล” ให้แต่ละกลุ่มบอกเหตุผลว่าเพราะอะไรจึงชอบเข้าใช้อินเทอร์เน็ตตามกลุ่มดังกล่าว ให้อธิบาย

1.3 ยังคงนั่งเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม ครูแจกนักเรียนใบงานที่ 1 “ข่าวจากสื่อออนไลน์” ให้นักเรียนอ่านข่าวแล้วสรุปความ จากนั้นร่วมกันตอบคำถามตามประเด็นในใบงานที่ 2 กำหนดเวลา 15 นาที จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายกลุ่มละ 5 นาที

1.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าสื่อออนไลน์มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร จงอธิบาย และยกตัวอย่างประกอบ ครูสรุปสาระสำคัญเรื่องการรับและใช้สื่ออย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบความรู้เรื่อง “ออนไลน์ดี.. ไม่มีภัย” ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านทำความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของอินเทอร์เน็ต

2.2 ให้นักเรียนอาสาแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองต่อการใช้อินเทอร์เน็ตทั้งเป็นประโยชน์และโทษ

2.3 ครูทบทวนให้ข้อคิดว่า “ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลก่อให้เกิดประโยชน์มากมายในขณะเดียวกัน ก็ให้โทษกับนักเรียนได้หลากหลายลักษณะ เช่นกัน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องคุณค่าของสื่อออนไลน์ เน้นประเด็นคุณประโยชน์ และโทษที่จะได้รับ ครูเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ให้นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

สรุปผล

1. ครูสรุปความ “อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องเทคโนโลยีสื่อสารที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ ในลักษณะของการสื่อสารที่ผ่านทางคอมพิวเตอร์ และช่องทางการสื่อสารชนิดต่างๆ ไม่ได้เป็นการสื่อสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งโดยตรง จึงทำให้เกิดทั้งประโยชน์และโทษในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

ตัวอย่าง แผ่นป้ายกิจกรรม

กลุ่ม “แชท”

กลุ่ม “เฟสบุ๊ก”

กลุ่ม “บันเทิง”

กลุ่ม “ข้อมูล”

ใบงานที่ 1 เรื่อง “ข่าวจากสื่อออนไลน์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข่าวนี้แล้วตอบคำถามตามประเด็นในใบงานที่ 2

ทางการอินโดนีเซียรายงานว่า พบกรณีเด็กสาวถูกคนที่รู้จักผ่านเฟซบุ๊ก ล่อลวงไปกักขังเพื่อค้าประเวณีเพิ่มมากขึ้นจนน่าเป็นห่วง

เด็กสาววัย 14 ปีคนนี้ออกมาเล่าเหตุการณ์ที่เธอถูกชายแปลกหน้า ล่อลวงไปข่มขืน หลังรู้จักกันผ่านเฟซบุ๊ก โดยชายหนุ่มหน้าตาดีคนหนึ่ง ได้ขอเป็นเพื่อน และติสนิทจนรู้เบอร์โทรศัพท์มือถือ จากนั้นก็ส่งข้อความมาคุย ชักชวนไปเจอกัน ซึ่งเธอก็หลงเชื่อ จนถูกหลอกจี้รถพาไปต่างเมือง นำไปขังร่วมกับเด็กสาวรุ่นราวคราวเดียวกันอีกอย่างน้อย 5 คน เธอถูกมอมยา ข่มขืนและทรมานหลายครั้ง หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ ชายคนนี้ก็บอกว่าจะส่งเธอไปขายช่อง แต่ต่อมาเขาเปลี่ยนใจ และนำเธอไปทิ้งไว้ที่ป้ายรถเมล์ ทำให้เธอรอดกลับมาหาครอบครัวได้

คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติอินโดนีเซียเผยว่า มีเด็ก 27 คน ถูกล่อลวงผ่านเฟซบุ๊กจากทั้งหมด 129 คนที่ถูกลักพาตัวในปีนี้ ขณะที่ตำรวจและกลุ่มต่อต้านการค้ามนุษย์ เผยว่าพบสถิติการล่อลวงเด็กผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจุบัน อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีผู้ใช้เฟซบุ๊กเกือบ 50 ล้านคน มากเป็นอันดับสองจากสหรัฐฯ โดยมีวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่ใช้งานมากที่สุด และมักชอบโพสต์ภาพถ่าย และข้อมูลส่วนตัว เช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ชื่อ โรงเรียน โดยไม่ตั้งค่าความเป็นส่วนตัวให้รัดกุม ทำให้ผู้ไม่หวังดีสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้โดยง่าย

ข่าวจากครอบครัวข่าว 3 วันอังคาร ที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2555

ใบงานที่ 2 เรื่อง “ผลกระทบจากสื่อออนไลน์”

คำชี้แจง หลังจากที่นักเรียนอ่านข่าวจากสื่อออนไลน์จบลงแล้วให้ร่วมกันกับเพื่อนเป็นงานกลุ่ม วิเคราะห์ประเด็นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

1) สาระสำคัญของข่าวสารที่นักเรียนได้อ่านคืออะไร
2) สาเหตุใดที่ทำให้เด็กหญิงวัย 14 ปีถูกล่อลวงไปขอขึ้น กังขัง และค้าประเวณี
3) ในกลุ่มของนักเรียนคิดว่ามีข่าว “การล่อลวงทางสื่อออนไลน์” แบบอื่น ๆ ในลักษณะเช่นนี้อีกหรือไม่
4) นักเรียนได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการรับรู้ข่าวสารการล่อลวงทางสื่อออนไลน์ ที่ มีเพิ่มขึ้นในสังคมปัจจุบันนี้

ใบความรู้ เรื่อง “ออนไลน์..ไม่มีภัย

ประโยชน์ของอินเทอร์เน็ต

1. ด้านการศึกษา อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ ช่วยให้ผู้ที่ศึกษาสามารถหาข้อมูล หาความรู้ต่างๆ เพิ่มเติมได้ ซึ่งจะมีการเผยแพร่ข้อมูล งานวิชาการต่างๆ มากมาย
2. ด้านธุรกิจ อินเทอร์เน็ตสามารถทำธุรกิจด้านการค้า ซื้อและขายสินค้าบริการต่างๆ ได้โดยที่ผู้ซื้อผู้ขายสามารถติดต่อซื้อขายกันได้โดยตรง ทำให้สะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และยังช่วยลดต้นทุนในการทำธุรกิจอีกด้วย
3. ด้านรับและส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail: E-mail) อินเทอร์เน็ตสามารถรับและส่งจดหมายได้อย่างรวดเร็วทั่วโลก ซึ่งถือว่าสะดวกมากในยุคปัจจุบัน
4. ด้านให้ความบันเทิง ข่าวสาร สิ่งที่น่าสนใจ อินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นแหล่งความบันเทิงได้อีกในรูปแบบหนึ่ง เหมือนกับนั่งดูทีวี ดูหนัง อ่านหนังสือ หรือบทความต่างๆ ซึ่งสามารถจะดูหรือใช้งานที่ไหน เมื่อไหร่ ก็ได้ตามความต้องการ

โทษของอินเทอร์เน็ต

1. โรคติดอินเทอร์เน็ต • ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นวิถีในการหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ • มีอาการผิดปกติอย่างเช่น หดหู่ กระวน กระวายเมื่อเลิกใช้อินเทอร์เน็ต • ต้องการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเวลานานขึ้นเรื่อยๆ • รู้สึกหงุดหงิดมาก เมื่อต้องใช้อินเทอร์เน็ตน้อยลง • ไม่สามารถควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตของตัวเองได้ • หลอกคนในครอบครัวหรือเพื่อน เรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตของตัวเอง • เสี่ยงต่อการสูญเสียงาน การเรียน และความสัมพันธ์ในครอบครัว • หมกมุ่นกับอินเทอร์เน็ตแม้ในเวลาที่ไม่ได้ต่อกับอินเทอร์เน็ต
2. อนาคตผิดศีลธรรม เนื้อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่ส่งไปในทางขัดต่อศีลธรรม ลามก อนาจาร หรือรวมถึงภาพโป๊เปลือยต่างๆ จาก คลิปหลุดและคลิปแอบถ่าย ซึ่งอาจเป็นการนำไปสู่การหลอกลวงและอาชญากรรมได้
3. เด็กติดเกม ในปัจจุบันการเล่นเกมออนไลน์ ของเด็กนั้นข้อมูลจาก โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาสังคมไทย พบว่าเด็กส่วนใหญ่ที่เข้าไปใช้บริการในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ นั้นไปเพื่อเล่นเกม 90% และเน้นเกมการต่อสู้รุนแรง ซึ่งอาจนำไปสู่การเลียนแบบ และอาจจะก่อให้เกิดอาชญากรรมได้
4. ไวรัสมัลแวร์คอมพิวเตอร์ ไวรัสมัลแวร์คอมพิวเตอร์ เป็นโปรแกรมอิสระ ซึ่งจะขยายพันธุ์โดยการจำลองตัวเองให้มากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ เพื่อที่จะทำลายข้อมูลต่างๆ ภายในเครื่องคอมพิวเตอร์ และทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานช้าลงโดยการใช้หน่วยความจำหรือพื้นที่ว่างบนดิสก์

ที่มา: <http://home.kku.ac.th/> สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 2556

กิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 12

ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 1”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การส่งเสริมนักเรียนได้มีโอกาสช่วยเหลือพ่อแม่ผู้ปกครอง ให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างโดยการมีส่วนร่วมทำงานบ้าน เป็นการฝึกความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ทำให้บ้านของนักเรียนน่าอยู่ และส่งผลต่อการเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนอบรมด้วยความเต็มใจ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมช่วยเหลืองานบ้านที่ได้รับมอบหมาย
2. เพื่อนักเรียนสามารถบอกบทบาทของความเป็นลูกและการทำหน้าที่ที่ดีได้
3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. นิทานคุณธรรม เรื่อง “แม่ครัวคนใหม่กับผู้ช่วย”
2. ใบงาน เรื่อง “ถ้าเป็นฉัน..ฉันจะ”
3. ใบงาน เรื่อง “บทบาทความเป็นลูก”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูกล่าวถามนักเรียนว่าที่บ้านของนักเรียนใครเป็นผู้ทำงานบ้านหลัก เช่น คุณแม่ แม่บ้าน พี่เลี้ยง ญาติพี่น้อง เป็นต้นฯ และให้นักเรียนอาสาตอบคำถามว่านักเรียนได้ช่วยงานบ้านอะไรบ้าง อย่างไร จากนั้นครูนำเข้าสู่กิจกรรม

1.2 แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยการนับ 1-4 ตามอักษร “H O M E” จัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม

1.3 ครูแจกนักเรียนใบงานนิทานคุณธรรม เรื่อง “แม่ครัวคนใหม่กับผู้ช่วย” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านนิทานแล้วสรุปความ จากนั้นร่วมกันตอบคำถามในใบงานเรื่อง “ถ้าฉันเป็น..ฉันจะ”

1.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากนิทานคุณธรรม โดยการอภิปรายกลุ่มละ 5 นาที ครูสรุปสาระสำคัญเรื่องประโยชน์ของการช่วยเหลือผู้ปกครองโดยการทำงานบ้าน

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูแจกใบงานเรื่อง “บทบาทความเป็นลูก” ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านคำชี้แจง และเริ่มสำรวจตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในหน้าที่และบทบาทความเป็นลูก จากนั้นวิเคราะห์ตนเองว่าปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามหน้าที่และบทบาทต่างๆ นั้นหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมจะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นในเรื่องใดบ้าง กำหนดเวลา 10 นาที

2.2 ให้นักเรียนอสาารายงานประสบการณ์บทบาทความเป็นลูกของตนเอง เพื่อน และครูแสดงความคิดเห็น และกล่าวชมนักเรียนที่กล้าแสดงออก

2.3 ครูทบทวนให้ข้อคิดที่ว่า “การช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน อาจไม่ใช่เรื่องน่าสนุก เพราะนักเรียนเป็นเด็กวัยรุ่นอยากสนุกกับเพื่อน ๆ มากกว่าจะอยู่บ้านทำงานบ้านที่น่าเบื่อ หรือบางคนก็เรียนพิเศษกวดวิชาอย่างหนัก เลยยกหน้าที่ในการทำงานบ้านให้เป็นของพ่อแม่แต่เพียงผู้เดียว ในความจริงที่ไม่อาจปฏิเสธก็คือพ่อแม่มีแต่จะแก่เฒ่าลงทุกวันร่างกายที่เคยแข็งแรงก็เริ่มมีอาการไม่สบายไม่สะดวกเหมือนเก่า การมีลูกเข้ามาช่วยทำงานบ้านเป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่บ้าง ให้พ่อแม่ได้ผ่อนคลายและยังทำให้นักเรียนรู้สึกดีที่ได้ตอบแทนพระคุณ”

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องคุณค่าของการเป็นผู้ช่วยเหลืองานบ้านพ่อแม่ เน้นประเด็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับ ครูเพิ่มเติมสาระสำคัญให้สมบูรณ์เน้นการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ว่านักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

สรุปผล

1. ครูสรุปความ “การช่วยทำงานบ้านเป็นสิ่งที่ต้องทำเป็นประจำ ทำทุกวัน ไม่มีวันหยุด คงไม่มีใครล้างจานวันเดียว แล้วถือว่างานล้างจานนั้นสิ้นสุดลง ดังนั้นนักเรียนควรกำหนดความรับผิดชอบงานบ้านเป็นงานประจำ และทำบ่อยๆ จนเป็นความเคยชิน จะทำให้การทำงานบ้านที่ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองดีขึ้นเรื่อยๆ เมื่อทำจนชินแล้ว เราจะเดินไปทำงานอื่นๆ เอง เมื่อถึงเวลา คุณพ่อคุณแม่ก็ไม่ต้องบอก ไม่ต้องเรียก ไม่ต้องสั่งให้ทำอีกต่อไป”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

นิทานคุณธรรม เรื่อง “แม่ครัวคนใหม่กับผู้ช่วย”

เรื่อง แม่ครัวคนใหม่กับผู้ช่วย

ณ บ้านสวนแห่งหนึ่ง สัมโอกับมะขามสองพี่น้องจอมซน และองุ่นซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับเด็กทั้งสองมาเยี่ยม คุณตากับคุณยายในช่วงปิดเทอม องุ่นเป็นเด็กเรียบร้อยและชอบช่วยคุณยายทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ส่วนสัมโอกับมะขาม เป็นเด็กซุกซน โดยเฉพาะเด็กชายมะขามที่มีนิสัยเกเรชอบแกล้งสัตว์เลี้ยงของคุณยายเป็นประจำ

มะขาม วันนี้อะไรสนุกๆ ทำกันดีกว่า” สัมโอผู้เป็นพี่สาวกล่าวชวนน้องชาย

“เล่นอะไรดีล่ะ...เออ เราเอาถุงพลาสติกไปมัดปลายทางเข้าตูบ มันจะได้ไล่จับหางตัวมันเองไง”

มะขามออกความคิด ซึ่งสัมโอก็เห็นด้วย แต่ก่อนจะไปวิ่งเล่นทั้งสองก็นึกได้ว่าควรจะชวนองุ่นไปเล่นด้วย

ในห้องครัว องุ่นกำลังง่วนอยู่กับการช่วยคุณยายล้างผัก

“องุ่นไปวิ่งเล่นกันไหม” สัมโอเอ่ยชวน

“ฉันก็อยากไปนะ แต่ขอช่วยคุณยายทำกับข้าวก่อนได้ไหม คุณยายกำลังสอนเจียวไข่อยู่พอดี เธอสองคนมาช่วยกันไหมล่ะ จะได้เสร็จไวๆ” องุ่นชวน

เมื่อเห็นทั้งสองโผล่หน้าเข้ามาคุณยายจึงชักชวนให้มาทำกับข้าว แต่สองพี่น้องทำเฉย มะขามอ้างว่าตนเป็น เด็กผู้ชายไม่ถนัดทำกับข้าว ส่วนสัมโอก็บอกว่าตนเองทำงานบ้านแบบนี้ไม่เป็น พูดยบสองพี่น้องก็วิ่งลงจากบ้านไปอย่างรวดเร็ว

“เฮ้อ...สองคนพี่น้องนี่วิ่งเล่นกันทั้งวัน แล้วองุ่นไม่อยากไปเล่นบ้างหรือลูก” คุณยายหันมาถามองุ่น

“ก็อยากไปอยู่เหมือนกัน แต่ช่วยคุณยายเสร็จแล้วหนูค่อยไปก็ได้ค่ะ” องุ่นตอบอย่างสุภาพ

“ดีแล้วจ๊ะ การช่วยเหลืองานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ก็ถือว่าเป็นการทำความดีอย่างหนึ่งเด็กที่เคยทำความดีก็จะได้เจอสิ่งดีๆ อีกอย่าง เวลาอายุไม่อยู่หนูจะได้ทำอาหารง่ายๆ กินเองได้ยังไงล่ะจ๊ะ”

พูดยบคุณยายก็สอนให้องุ่นเจียวไข่ โดยให้ตอกไข่ใส่ชาม ปรงรสด้วยน้ำปลา แล้วใช้ส้อมตีไข่ให้เข้ากัน จากนั้น คุณยายก็ตั้งกระทะบนเตา เทน้ำมันพืชลงเล็กน้อย พอน้ำมันร้อนได้ที่คุณยายก็ให้องุ่นเทไข่ลงไปและสอนให้องุ่นใช้ ตะหลิวกลับด้านให้ไข่สุกเหลืองทั่วทั้งอัน

“เก่งมากลูก เสร็จแล้วก็ตักใส่จานได้เลย” คุณยายกล่าวชม องุ่นอมยิ้มรับด้วยความภูมิใจ

หลายวันผ่านไป สัมโอกับมะขามก็ยังสนุกกับการเล่นสนุกในสวน บางวันแกลิ่งหมา บางวันแกลิ่งแมว ส่วนองุ่นก็จะช่วยคุณยายทำกับข้าวให้เสร็จก่อนไปเล่นเสมอ จนกระทั่งเช้าวันหนึ่งคุณตาคุณยายมีธุระในเมือง เด็กๆ ทั้งสามต้องอยู่กัน โดยลำพัง

"พี่สัมโอ มะขามหิวข้าว...หิวข้าว พี่ทำกับข้าวให้หน่อยสิ" มะขามเริ่มอแงด้วยความหิว

"โธ...พี่ทำเป็นที่ไหน ตอนนี้พี่ก็หิวเหมือนกัน คุณยายยังไม่กลับมาเลย ทำยังไงดีล่ะ" สัมโอตอบ

น้องชายและ บ่นพึมพำ

เป็ง! เป็ง!...เป็ง! เป็ง! เสียงกระทะกับตะหลิวกระทบกันดังมาจากห้องครัว ทั้งสองรีบวิ่งไปดู

"หิวหรือยังทั้งสองคน วันนี้คุณตาคุณยายไปธุระในเมือง คงอีกนานกว่าจะกลับ" องุ่นบอก

"พี่องุ่นผัดผักก็ได้ เจียวไข่ก็หอม...หอม พี่องุ่นทำเพื่อพวกเราด้วยสิ" มะขามอ้อนวอน

"ใช่ๆ องุ่นอย่าลืมหาเผือกจันทน์ด้วยนะ จันทน์ทำไม่เป็น" สัมโออ้อนวอนบ้าง

"ได้สิ แต่เธอสองคนต้องช่วยฉันทำด้วยนะ" องุ่นตอบ

"ใช่โย เราไม่ต้องหิวท้องรอคุณยายแล้วละพี่สัมโอ" มะขามกระโดดโลดเต้นด้วยความดีใจ และช่วย

เป็นลูก มือแม่ครัวองุ่นอย่างขยันขันแข็ง

เมนูวันนั้นคือผัดผักกับข้าว ไข่เจียวที่ทั้งสามคนช่วยกันปรุงอย่างสนุกสนานเมื่อคุณยายกลับมาก็เห็น

หลาน ทั้งสามนั่งล้อมวงกินข้าวกันอย่างเอร็ดอร่อย องุ่นบอกกับคุณยายว่าสัมโอและมะขามมาช่วย

ทำอาหารด้วย

คุณยายจึงชมเชยหลานๆทั้งสาม องุ่น สัมโอ และมะขาม รู้สึกภูมิใจ โดยเฉพาะสองพี่น้องที่ได้เรียนรู้

ว่าในห้องครัว ก็มีเรื่องสนุกๆให้ทำเหมือนกัน ตั้งแต่นั้นมาเด็กทั้งสามคนก็จะทำความดีด้วยการ

ช่วยงานบ้านเล็กๆน้อยๆก่อนไปวิ่งเล่นเสมอ

เด็กๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้วยังต้องหัดทำงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะ

ช่วยให้มีความสามารถ มีความขยันอดทน พึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้น จะช่วยให้มีความสุข ความ

เจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ 10 มกราคม พุทธศักราช 2530

พระบรมราโชวาท พระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ประจำปี 2530

ที่มา: หนังสือ นิทาน "ทำดี ตามคำพ่อ" โดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม และ สบช.

ใบงาน เรื่อง “ถ้าเป็นฉัน..ฉันจะ”

คำชี้แจง หลังจากอ่านนิทานคุณธรรมเรื่อง “แม่ครัวคนใหม่กับผู้ช่วย” ให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถามต่อไปนี้

ถ้าฉันเป็น “ส้มโอ” และ “มะขาม”

ฉันจะทำ.....

.....

.....

.....

ฉันจะไม่ทำ.....

.....

.....

.....

ถ้าฉันเป็น “องุ่น”

ฉันจะทำ.....

.....

.....

.....

ฉันจะไม่ทำ.....

.....

.....

.....

ใบงาน เรื่อง “บทบาทความเป็นลูก”

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในหน้าที่และบทบาทความเป็นลูก จากนั้นวิเคราะห์ตนเองว่าปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามหน้าที่และบทบาทต่าง ๆ นั้นหรือไม่ ถ้าไม่เหมาะสมจะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นในเรื่องใดบ้าง?

บทบาทความเป็นลูก	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	การปรับปรุง
1. ให้ความเคารพ เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนอบรมด้วยความเต็มใจ ไม่ได้เถียงหรือหลบเลี่ยงเกี่ยงงอนให้ผู้อื่นทำ			
2. เมื่ออยู่ในวัยเรียนก็หมั่นหาความรู้และศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้มีความรู้และวิชาชีพสำหรับเลี้ยงตัวเองได้			
3. ช่วยเหลือบิดา มารดาทำงานที่พอจะช่วยให้ เช่น การช่วยงานบ้าน งานครัว การทำความสะอาด ช่วยเก็บของ เลี้ยงสัตว์ ตักน้ำ ตักแต่งบ้าน ฯลฯ และช่วยเหลือผู้ปกครองใส่งานอาชีพ เช่น ปลุกผักสวนครัว ให้อาหารสัตว์ ทำของขาย ช่วยขายของ เป็นต้น			
4. รู้จักเลือกซื้อสิ่งของต่าง ๆ รู้จักทำและเก็บรักษาของกินของใช้ เป็นต้น			
5. รู้จักประหยัดและออมทรัพย์ รู้จักประหยัดโดยการเลือกซื้อของต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รู้จักใช้เสื้อผ้า ของเล่น ของใช้ให้คุ้มค่างับเงินที่จ่ายไป			
6. ปฏิบัติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย มีกิริยามารยาทงดงาม ซึ่งจะช่วยรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของวงศ์ตระกูล			
7. ดูแลบิดา มารดาและผู้มีพระคุณ			

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 13

ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 2”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด การมองโลกในแง่ดีเป็นหนทางที่จะช่วยให้นักเรียนสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นรอบข้างได้ การเป็นผู้มองโลกในแง่ดีจะทำให้รู้สึกเป็นสุขในความคิด มีจิตใจที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นนักเรียนควรตระหนักว่าสิ่งสำคัญควรฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับตัวเราคือการมองโลกทางบวก เพราะจะส่งผลให้เราเกิดแง่คิดดี ๆ นำมาพัฒนาชีวิตให้สมบูรณ์ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมของผู้มองโลกในแง่ดีได้
2. เพื่อนักเรียนตระหนักในการมองโลกในแง่ดีเพื่อสร้างความสุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
3. ให้นักเรียนเสนอแนวทางนำความรู้เรื่องการเมืองโลกในแง่ดีไปประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. เกม “เรืออาร์มรณ”
2. ใบงาน กรณีตัวอย่างการเมืองโลกแง่ดี เรื่อง “เหตุผลของพ่อ...เหตุผลของลูก”
3. ใบงาน เรื่อง “รู้สึกอย่างไร”
4. ใบความรู้ เรื่อง “อยู่กับการมองโลกดีในแง่ดี”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 เริ่มกิจกรรมด้วยเกม “เรืออาร์มรณ” ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มละห้าคน สร้างสถานการณ์สมมุติ แต่ละกลุ่มเป็นเรือในมหาสมุทรที่กำลังจะจมทะเล เนื่องจากมีผู้โดยสารเยอะเกินไป ให้เรือแต่ละลำตกลงกันเองว่าต้องสละใครออกจากเรือเพื่อให้เรือยังคงอยู่รอด ในเวลา

จำกัดแต่ละลำผู้โดยสารมีความรู้สึกดังนี้คือ 1) ความรัก 2) ความเคารพ 3) ความเป็นเพื่อน 4) ความเชื่อมั่น และ 5) ความเข้าใจ ทั้งห้าคนต้องแสดงจุดยืนของตนเอง ให้เหตุผลว่าทำไมตนจึงสมควรได้อยู่บนเรือต่อไป ความเป็นตนเองสำคัญแค่ไหน โดยไม่มีคำตอบไหนผิดหรือถูก ทุกความรู้สึกมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน

1.2 ให้นักเรียนทำความเข้าใจความรู้สึกแต่ละอย่างระหว่างเล่น ครูคอยช่วยคู่นักเรียนเข้าใจกันแค่ไหน และสรุปความเข้าใจของแต่ละอารมณ์อีกครั้ง

1.3 ครูน่านักเรียนวิเคราะห์ถึงวิธีการตกลงในแต่ละกลุ่ม ว่ามีปัญหาในการตกลงกันไหม ใช้อะไรตัดสิน โหวตเสียง ตกลงกัน เอาเหตุผลอะไรมาค้ำกัน มีการทะเลาะกันไหม มีใครเป็นผู้นำในกลุ่มหรือไม่ ความสามารถในการพูดเกี่ยวข้องกับการแพ้ชนะหรือไม่

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่มตามความสมัครใจแบ่งเป็น 5 กลุ่มตามครูแจกใบงานกรณีตัวอย่างการมองโลกในแง่ดี เรื่อง “เหตุผลของพ่อ..เหตุผลของคุณ” ให้นักเรียนอ่านแล้วช่วยกันอภิปรายตามประเด็น ในใบงานรู้สึกอย่างไร กำหนดเวลาให้กลุ่มละ 10 นาที

2.2 ให้สมาชิกในแทนกลุ่มผลัดเล่าประสบการณ์คล้ายคลึงกับกรณีตัวอย่าง ให้เพื่อน ๆ ฟังแล้วเลือกเรื่องที่คิดที่สุดออกมาเสนอเป็นรายงานกลุ่ม

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 แจกใบความรู้ เรื่อง “อยู่กับการมองโลกดีในแง่ดี” ให้นักเรียนกลับไปอ่านทบทวน

3.2 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป โดยเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมองโลกในด้านดี ที่จะก่อให้เกิดสิ่งดี ๆ กับชีวิตตนเอง ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ให้นักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

สรุปผล

1. ครูสรุปความ “ถึงแม้ว่าเราจำเป็นต้องพบเจอกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันทีก่อให้เกิดความทุกข์จิตใจ ส่งผลให้สุขภาพจิตเสียได้นั้น เราก็ควรจะทำให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในทุก ๆ วัน ด้วยการมองโลกในแง่ดี ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเรียกความเข้มแข็งเพิ่มกำลังใจและช่วยสร้างพลังชีวิตให้มีความสุขได้ในสังคม”

2. ครูทบทวนตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” นัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

เกม “เรืออารมณ์”

เรืออารมณ์

จุดประสงค์:	เพื่อให้รู้จักคุณค่าของลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน
อุปกรณ์:	ไม่มี
เวลา:	1 ชั่วโมง
อายุ:	ไม่จำกัด
จำนวนผู้เล่น:	ไม่จำกัด
การเตรียมการ:	ไม่มี
วิธีเล่น:	แบ่งกลุ่มผู้เล่นเป็นกลุ่มละ 5 คน แต่ละลำผู้โดยสารมีความรู้สึกคือ 1) รัก 2) เคารพ 3) ความเป็นเพื่อน 4) เชื่อมั่นในผู้อื่น 5) ความเข้าใจ แล้วสร้างสถานการณ์สมมุติ แต่ละกลุ่มเป็นเรือที่กำลังจะจม เนื่องจากมีผู้โดยสารเยอะเกินไป ให้เรือแต่ละลำตกลงกันเองว่าต้องโยนใครออกจากเรือ เพื่อให้เรือไม่จม ในเวลาจำกัด แต่ละคนต้องแสดงจุดยืนของตนเอง แสดงเหตุผลว่าทำไมตนจึงสมควรได้อยู่บนเรือต่อไป ความรู้สึกของตนสำคัญแค่ไหน
ข้อควรจำ:	ไม่มีคำตอบไหนผิดหรือถูก ทุกความรู้สึกมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน
คำแนะนำ:	- ทำความเข้าใจความรู้สึกแต่ละอย่างคร่าว ๆ ก่อนเล่น ระหว่างเล่น ผู้ดำเนินเกมอาจต้องคอยช่วยดูว่าผู้เล่นเข้าใจกันแค่ไหน อาจมีการสรุปความเข้าใจ ของเราแต่ละอารมณ์อีกครั้งหนึ่ง - การเรียนรู้อย่างอื่นนอกเหนือไปจากนี้ผ่านเกมนี้ ผู้ดำเนินเกมอาจชวนผู้เล่นมาวิเคราะห์ถึงวิธีการตกลงในแต่ละกลุ่ม ว่ามีปัญหาในการตกลงกันไหม ใช้อะไรตัดสิน โหวตเสียง ตกลงกันไปเลย เอาเหตุผลมาค้านกัน มีการทะเลาะกันไหม มีใครเป็นผู้นำในกลุ่มหรือเปล่า ความสามารถในการพูดเกี่ยวข้องกับภาวะแพ้ชนะหรือไม่

ใบงานกรณีตัวอย่าง “การมองโลกแง่ดี”

เรื่อง เหตุของพ่อ..เหตุผลของลูก

ชายคนหนึ่งได้ลงโทษลูกสาววัยเพียง 5 ขวบของเขา ด้วยเหตุเพราะนำเงินไปซื้อกระดาษห่อของขวัญสีทองม้วนหนึ่งซึ่งมีราคาแพง ในช่วงที่เศรษฐกิจทางบ้านฝืดเคือง

และเขาก็อารมณ์เสียอีกครั้ง เมื่อลูกสาวคนเดิมของเขานำกระดาษสีทองราคาสูงนั้นมาห่อกล่องของขวัญกล่องย่อมเพียงเพื่อตกแต่งไว้ที่ได้ต้นคริสต์มาส

แต่กระนั้น...ลูกสาวตัวตัวน้อยก็ได้มอบกล่องของขวัญห่อกระดาษสีทองกล่องนั้นให้พ่อของเธอในวันรุ่งขึ้นและกล่าวว่า “นี่สำหรับพ่อค่ะ”

พ่อของเธอกระอักกระอ่วนกับอาการที่ได้แสดงออกไปก่อนหน้านี้ แต่แล้วความโกรธก็ได้พุ่งพล่านขึ้นมาอีกครั้ง เมื่อเขาพบว่ามันเป็นเพียงแค่กล่องเปล่า

เขาพูดด้วยอารมณ์เกรี้ยวกราดกับลูกสาวว่า “ลูกไม่รู้จริง ๆ อย่างนั้นหรือ? ว่าการจะให้ของขวัญใคร มันจะต้องมีของอยู่ข้างในกล่องของขวัญนั่นด้วย”

เด็กน้อยลูกสาวของเขามองไปที่พ่อกับน้ำตาคลอ และพูดว่า “พ่อจ๋า มันไม่ใช่กล่องของขวัญเปล่าเลย แต่ในนั้นหนูได้ใส่ของรักเข้าไปด้วยคนเต็มกล่อง”

ชายคนนั้นสะอึก ตัวเขาด้วยความเสียใจ เขาทรุดตัวลงแล้วแล้วไฉ่วางแขนโอบกอดลูกสาวของเขาไว้แน่น คิดเพียงแต่ว่าขอให้ลูกสาวยกโทษให้กับท่าทีโกรธที่เกี่ยวเนื่องเหตุของเขา

ต่อมาไม่นานนักอุบัติเหตุได้คร่าชีวิตลูกสาวของเขาไป และว่ากันว่า ชายผู้นั้นเก็บกล่องของขวัญสีทองล้ำค่าไว้ข้างเตียงนอนตลอดชีวิตของเขาเลยทีเดียว

เมื่อใดก็ตามที่เขารู้สึกท้อใจหรือต้องเผชิญกับปัญหาที่ยากเย็นแสนเข็น เขาก็จะเปิดกล่องใบนี้เพื่อหิบบความรักของลูกสาวที่มีต่อเขาขึ้นมาพิจารณาแล้วรำลึกถึงความรักนั้นอย่างไม่มีวันจืดจาง

ในความเป็นจริง ในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง พวกเราทุกคน ล้วนได้รับกล่องของขวัญสีทอง ซึ่งบรรจุเต็มด้วยความรักที่ปราศจากเงื่อนไข จากครอบครัว และเพื่อนๆ ไม่มีสมบัติใดล้ำค่าไปกว่านี้อีกแล้ว

ใบงานที่ 2 “รู้สึกอย่างไร”

คำชี้แจง หลังจากที่นักเรียนอ่านกรณีตัวอย่างเรื่อง “เหตุผลของพ่อ..เหตุผลของลูก” แล้วให้ช่วยกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้

1) นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับการกระทำของ “ลูกสาว”

2) นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับการกระทำของ “ชายผู้เป็นพ่อ”

3) ถ้านักเรียนเป็นพ่อจะปล่อยให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร

4) ถ้านักเรียนเป็นลูกจะปฏิบัติตนเช่นนี้หรือไม่ เพราะอะไร

ใบความรู้ เรื่อง “อยู่กับการมองโลกในแง่ดี”

ในชีวิตประจำวันของเรา คงได้ประสบกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความหงุดหงิดใจ จนเกิดเป็นทอนสุขภาพจิต วิธีที่จะทำให้อยู่ได้อย่างมีความสุขในทุก ๆ วันนั้น “การมองโลกในแง่ดี” ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเรียกความเข้มแข็ง สร้างกำลังใจและช่วยให้ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิธีการการมองโลกในแง่ดี	
เหตุการณ์	เทคนิค
☹ เพื่อนนินทา	☺ แสดงว่าเรามีดี มีจุดเด่นทำให้เขาพูดถึงเราได้ ควรเปลี่ยนความโกรธเป็นความภูมิใจแทน
☹ ออกหัก	☺ คิดเสียว่าได้เรียนรู้ชีวิตเป็นประสบการณ์ หลังจากนั้นจึงเดินหน้าคุณแล้วตัวเอง พอชีวิตดีขึ้น เนื้อคู่จะมาเอง
☹ เงินหมด	☺ ก็แค่เรื่องจู้จี้ คนอื่นที่ทุกข์กว่าเรามีเยอะ ได้ฝึกนิสัยอดทนต่อไปก็ให้ะวังการใช้เงินให้พอดีตัว
☹ รถติด	☺ ใช้เวลาช่วงนี้ฝึกสมาธิ นั่งกำหนดลมหายใจ นอกจากจะเป็นผลดีต่อความจำแล้วยังช่วยฝึกความเป็นคนใจเย็นอีกด้วย
☹ ผิดพลาดในการเรียน	☺ เริ่มต้นใหม่ ความสำเร็จอยู่ไม่ไกลเกินความพยายามเราสามารถผ่านมันไปได้ หลังจากนั้นจะนำมาซึ่งความภูมิใจต่อให้อุปสรรคใหญ่แค่ไหนก็ไม่มีทางทำอะไรเราได้
☹ มีปัญหากับเพื่อน	☺ คงไม่เลวร้ายจนถึงที่สุด ให้คิดปล่อยวางและคิดถึงสิ่งดี ๆ ที่เขาพอจะมีอยู่หรือคิดในแง่ดีของเขา หากปัญหาเกิดจากตัวเราก็ให้มองย้อนกลับไปแล้วแก้ไขปรับปรุงตัว
“การมองโลกในแง่ดีนั้นเชื่อว่าทุกคนสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้กับตนเอง เริ่มต้นวันนี้จากการรู้จักปล่อยวาง พยายามทำใจให้สบายในยามพบปัญหา นอกจากจะไม่ใช่การซ้ำเติมตนเองแล้วยังทำให้รู้สึกชีวิตมีคุณค่า มีความสุขมากขึ้นด้วย”	

กิจกรรมแนะแนว
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 14

ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์...การเรียน”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 45 คน

แนวคิด จิตสำนึกต่อการเรียน คือความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาคำถามที่ตัวเองจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป ส่วนความรับผิดชอบในการเรียน คือความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนความสำคัญของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
2. เพื่อนักเรียนตระหนักถึงการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง
3. เพื่อให้ให้นักเรียนเสนอแนวทางการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนได้

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. ใบงาน เรื่อง “สำรวจผลการเรียน”
2. ใบงาน เรื่อง “พัฒนาผลการเรียน”
3. ใบความรู้ เรื่อง “จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน”
4. เพลง “หน้าที่ของเด็ก”
5. ใบความรู้ เรื่อง “คติการเรียนการศึกษาให้ได้ดี จากนักปราชญ์คนสำคัญของไทย”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 เริ่มสนทนากับนักเรียนและแจ้งว่าวันนี้เป็นกิจกรรมสุดท้าย ให้นักเรียนอาสาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทั้ง 13 ครั้งที่ผ่านมา ครูชมเชยนักเรียนกล้าแสดงออก

1.2 ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ผลการเรียนของตนเองที่ผ่าน แล้วเขียนจุดแข็งที่ควรจรรักษาไว้ รวมทั้งจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไขเร่งแก้ไขในใบงานเรื่อง “สำรวจผลการเรียน” กำหนดเวลา 5 นาที

1.3 จากนั้นครูแจกใบงานเรื่อง “พัฒนาผลการเรียน” คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจรายวิชาที่จะพัฒนา กำหนดวิธีการ พร้อมทั้งบอกแนวทางในการพัฒนาผลการเรียนของตนเองให้ดีที่สุด

1.4 อาสาสมัคร 5-6 คนรายงานผลการแผนการพัฒนาผลการเรียนของตนเอง ครูและเพื่อนช่วยกันวิเคราะห์ อภิปรายเพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ให้นักเรียนจัดกลุ่มตามอักษาศัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

2.2 ครูแจกความรู้เรื่อง “จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน”

2.3 ให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอ่านใบความรู้ แล้วสรุปความ ตัวแทนกลุ่มหนึ่งรายงานเรื่องจิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียน และตัวแทนกลุ่มสองรายงานเรื่องความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูเปิดเพลง “หน้าที่ของเด็ก” แล้วให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลง 2 รอบ

3.2 ให้นักเรียนแต่ละคนคิดและ เขียนคติพจน์เกี่ยวกับการเรียนของตนเอง คนละหนึ่งคติพจน์ แล้วอ่านให้เพื่อนฟัง ครูชมเชยนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์

3.3 แจกใบความรู้เรื่อง “คติการเรียนการศึกษาให้ได้ดี จากนักปราชญ์คนสำคัญของไทย” ให้นักเรียนกลับไปอ่าน

3.4 ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป โดยเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียน

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูตั้งคำถาม ว่านักเรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรมร่วมกันวันนี้ และจะนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้กับตนเองอย่างไร

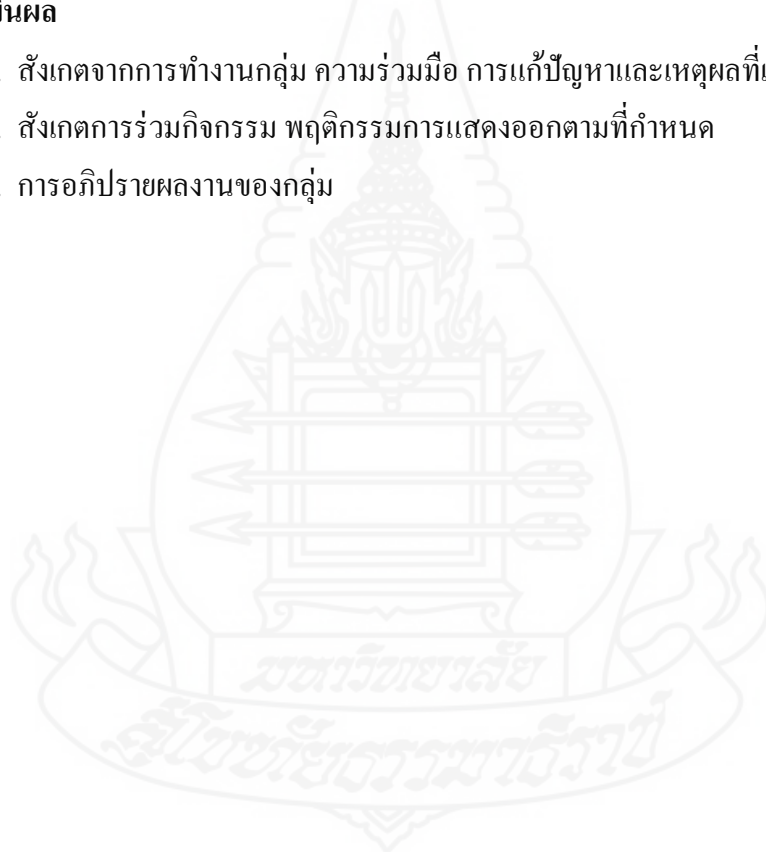
สรุปผล

1. ครูสรุปความ “การที่นักเรียนสร้างจิตสำนึกและรับผิดชอบในการเรียนของตนเองได้นั้นคือนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง อีกทั้งส่งเสริมความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การเรียนด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น”

2. ครู นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน หรือเรียกอีกอย่างว่าสอบถาม “สิ่งที่ข้าพเจ้าทำ”

การประเมินผล

1. สังเกตจากการทำงานกลุ่ม ความร่วมมือ การแก้ปัญหาและเหตุผลที่เลือก
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม พฤติกรรมการแสดงออกตามที่กำหนด
3. การอภิปรายผลงานของกลุ่ม

ใบงาน เรื่อง ตำรวจผลการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ผลการเรียนของตนเองที่ผ่าน แล้วเขียนจุดแข็งที่ควรจะรักษาไว้ รวมทั้งจุดอ่อนที่จะต้องแก้ไขเร่งแก้ไข

คุณภาพการเรียน	เกรดเฉลี่ย	ชวนคิดเพื่อก้าวต่อไป
★ ★ ★ ★ ★	3.50 – 4.00	อย่าระแริงใจ ดำรงรักษาไว้
★ ★ ★ ★	3.00 – 3.49	อย่าชะล่าใจ พัฒนาต่อไป
★ ★ ★	2.50 – 2.99	อย่าเพิ่งพอใจ พยายามอีก
★ ★	2.00-2.49	☺☺☺.....สู้ต่อ
★	1.50 – 1.99	☹☹☹.....สู้ ๆ
●	0.00 – 1.49	☹☹☹.....สู้ตาย

“จุดแข็ง” ที่จะรักษาไว้	“จุดอ่อน” ที่จะแก้ไข

ปรับปรุงจาก: ศูนย์พัฒนาเครือข่ายกิจกรรมแนะแนว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 2

ใบงาน เรื่อง พัฒนาผลการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจรายวิชาที่จะพัฒนา กำหนดวิธีการ พร้อมทั้งบอกแนวทางในการพัฒนา
ผลการเรียนของตนเองให้ดีที่สุด

รายวิชา ที่จะพัฒนา	วิธีการ หรือ แนวทาง ในการพัฒนา	ผลการเรียน ที่คาดหวัง (เกรด)

วัยรุ่นเอ...จะบอกให้

เพื่อผลการเรียนที่ดี คงต้องสร้างสรรค์แรงบันดาลใจ เต็มพลัง เพื่อสู้กันต่อไป เริ่มตั้งแต่ก้าวแรกตั้งแต่
วันนี้กันเลย

☼ รู้ศักยภาพของตนเอง ควรตั้งเป้าหมายที่มีความเป็นไปได้สำหรับตัวเอง ไม่ควรทำไว้ให้
สูงหรือต่ำจนเกินไป

☼ ต้องตั้งใจทำให้สำเร็จ อ่านหนังสือวันนี้ให้ได้ และต้องผ่านการสอบเก็บคะแนน ทำ
ผลงานให้ได้คะแนนดี เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง

☼ ต้องขยันสะสมคะแนนเพิ่มเติมก็เล็กน้อยไปเรื่อยๆ จนกว่าจะสอบปลายภาค เพื่อ
คะแนนสะสมที่ดีและเกรดเฉลี่ยตามที่ใ้คาดหวังไว้

☼ อย่ารอแรงกดดัน แต่ควรสร้างพลังใจ ทำให้อยากอ่านอยากเขียนอยากเรียนเกิดขึ้นกับตัว
เรา อย่ารอช้าแต่ให้รีบเข้าไปหาความต้องการที่วางไว้ เริ่มจากวิชาที่เรายังไม่เข้าใจก่อน

☼ ควรรีบไปแสวงหาความรู้ ความต้องการ ความสงสัยในปัญหา เช่น จงชวนเพื่อนที่เรียน
เก่งแลกเปลี่ยนความรู้กัน ควรเข้าไปพบอาจารย์สอบถามข้อสงสัย

ใบความรู้ “จิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อตนเอง”

จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1. ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่
 1. เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู
 2. สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน
 3. มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน
 4. วางแผนการเรียนล่วงหน้า
 5. ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน
 6. อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน
2. ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หากความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ฝัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่
 1. ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที
 2. เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู
 3. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ
 4. ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น
 5. อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ
 6. คำนึงถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน
3. ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่
 1. ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ
 2. ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน
 3. ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด
 4. ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว
 5. ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน
 กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ขอมริบผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมี องค์ประกอบย่อยดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่

- 1) เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา
- 2) ตั้งใจเรียน ไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน
- 3) มีอุปกรณ์การเรียนครบ
- 4) จดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน
- 5) ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง
- 6) ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

2. ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่

- 1) มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด
- 2) เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- 3) ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต
- 4) หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน
- 5) ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
- 6) เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

3. ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่

- 1) แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน
- 2) ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า
- 3) ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง
- 4) เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ
- 5) จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน

พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

เพลง หน้าทีของเด็ก

เพลง “หน้าที่ของเด็ก”

ผู้ประพันธ์: ครูชอุ่ม ปัญญาพรค์

ทำนองเพลง: ครูเอื้อ สุนทรสนาน

เด็กเอ๋ยเด็กดี ต้องมีหน้าที่สิบอย่างด้วยกัน

เด็กเอ๋ยเด็กดี ต้องมีหน้าที่สิบอย่างด้วยกัน

หนึ่ง นับถือศาสนา

สอง รักษาธรรมเนียมมั่น

สาม เชื่อพ่อแม่ครูอาจารย์

สี่ วาจานั้นต้องสุภาพอ่อนหวาน

ห้า ยึดมั่นกตัญญู

หก เป็นผู้รักการงาน

เจ็ด ต้องศึกษาให้เชี่ยวชาญ

ต้องมานะบากบั่น ไม่เกียจไม่คร้าน

แปด รู้จักออมประหยัด

เก้า ต้องซื่อสัตย์ตลอดกาล น้ำใจนักกีฬากล้าหาญ

ให้เหมาะกับกาลสมัยชาติพัฒนา

สิบ ทำตนให้เป็นประโยชน์

รู้บาปบุญคุณโทษ สมบัติชาติต้องรักษา

เด็กสมัยชาติพัฒนา

จะเป็นเด็กที่พาชาติไทยเจริญ

คติการเรียนการศึกษาให้ได้ดี จากนักปราชญ์คนสำคัญของไทย

การศึกษาหาความรู้ ไม่ว่าจะด้วยเรื่องอะไร
มีอยู่ 3 ระยะ คือ

เรียนรู้ว่าอะไรเป็นอะไร
เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ของเรื่องนั้นเสียก่อน
แล้วนำความรู้นี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น
และจนเกิดความชำนาญเชี่ยวชาญเป็นศิลปะ
อันเป็นขั้นสุดท้ายของความรู้
แล้วท่านจะเกิดความสนใจ
กระทำให้เป็นสุขใจที่แท้จริง

เพราะความรู้ไม่ว่าวิชาใด
จะเป็นวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์
หรือมนุษยศาสตร์
ย่อมมีประโยชน์และความสำคัญแก่ชีวิตคน
ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

ในที่สุดข้าพเจ้าก็รู้สึกว่าการศึกษาค้นคว้า
ทุกวิชาย่อมเป็นปัจจัยนำไปสู่จุดหมายปลายทาง
เดียวกันทั้งหมด
นั่นคือ....ความสุขกายสบายใจ

พระยาอนุমানราชชน

ศาสตราจารย์ พระยาอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) (พ.ศ.2431-2512)

เป็นนักปราชญ์และนักการศึกษาคนสำคัญของไทยเรา

ท่านมีผลงานเขียนในด้านการศึกษาและวัฒนธรรม

ทั้งหนังสือและตำรา วรรณกรรม รวมถึงบทความต่างๆเป็นร้อยเรื่อง

และท่านยังเป็นอดีตรับผิดชอบศิลปากร อีกด้วย

นอกจากนี้ ท่านยังมีงานเขียนร่วมกับพระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป)

โดยใช้นามปากกาว่า เสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป

โดยได้เรียบเรียงหนังสือ ตำราและวรรณกรรมออกมาเป็นจำนวนมาก

ที่มา: ข้อมูลประวัติและภาพจาก วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี

ภาคผนวก ฅ
ชุดข้อสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ชุดข้อสนทนา

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศ “เพื่อนกัน”

แนวคิด : การที่ได้ตกลงกันเบื้องต้นระหว่างครูและนักเรียน จะช่วยทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น อีกทั้งช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน
2. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อ

3. เพื่อสำรวจนักเรียนในเรื่องของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อ

การทำกิจกรรม (Pretest)

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงาน เรื่อง..เพื่อนฉันคนไหน?
2. ใบความรู้ เรื่อง..กัลยาณมิตร
3. ใบงาน : แบบทดสอบความเป็นเพื่อน

วิธีดำเนินการ

1. ครูกล่าวต้อนรับ แนะนำตัว และให้นักเรียนทุกคนแนะนำตนเองให้เพื่อนรู้จัก
2. ครูสนทนากับนักเรียนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ นับว่าเป็นการ โชคดีอย่างยิ่งที่จะได้พัฒนาตนเอง โดยมีข้อตกลงร่วมกัน คือนักเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมจนครบทุกกิจกรรม เกณฑ์การวัดไม่มีผลของคะแนนต่อการเรียน แต่มีผลกับนักเรียนในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
3. ครูให้ใบงาน “เพื่อนฉัน..คนไหน?” และอธิบายให้นักเรียนค้นหาเพื่อนที่มีลักษณะตรงตามหัวข้อที่ให้ไว้จำนวน 10 ข้อ
4. จากนั้นแจกใบความรู้เรื่อง..กัลยาณมิตร ให้นักเรียนอ่าน นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความสำคัญ

5. ให้นักเรียนแต่ละคนทำ “แบบทดสอบความเป็นเพื่อน” และแลกเปลี่ยนกันตรวจ
6. นักเรียนและครูสรุปร่วมกัน ในการพบกันครั้งแรก เพื่อให้นักเรียนทราบถึงสิ่งที่จะต้องทำร่วมกันต่อไป

การประเมิน

1. จากการตอบคำถาม
2. ตรวจใบงาน
3. สังเกตจากการทำงานงานกลุ่มและรายบุคคล

ใบงาน: กิจกรรมปฐมนิเทศ

“เพื่อนฉัน..คนไหน?”

คำชี้แจง : ให้นักเรียนค้นหาเพื่อนในลักษณะดังต่อไปนี้

1. เพื่อนที่ชื่อเหมือนดอกไม้
2. เพื่อนที่ชอบรับประทานอาหารไทย
3. เพื่อนที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นแมว
4. เพื่อนที่ไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์
5. เพื่อนที่รักการอ่านหนังสือ
6. เพื่อนที่ชอบฟังเพลงไทยลูกทุ่ง
7. เพื่อนที่มีความสามารถพิเศษ
8. เพื่อนที่ไม่ชอบเที่ยวทะเล
9. เพื่อนที่ไม่ชื่นชอบนักร้องเกาหลี
10. เพื่อนที่ทำอาหารรับประทานเอง

ใบความรู้ : กิจกรรมปฐมนิเทศ

เรื่อง.. “กัลยาณมิตร”

คำว่า “กัลยาณมิตร” แปลความหมายคำ “กัลยาณ” ว่า หมายถึง งาม, ดี และ “มิตร” หมายถึง เพื่อนรักใคร่ที่สนิทสนมคุ้นเคย ดังนั้น กัลยาณมิตร จึงมีความหมายว่า เพื่อนที่ดี, เพื่อนที่งาม หรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยที่ดี, เพื่อนรักใคร่คุ้นเคยที่งาม

กัลยาณมิตร มิได้หมายถึงเพื่อนที่ดีตามความหมายทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม มีความตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม ทำหน้าที่ของชาวพุทธที่ดี เพื่อยังประโยชน์ให้ถึงพร้อมทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้สั่งสอนแนะนำ ชักนำไปในหนทางที่ถูกต้องดีงาม

เมื่อดวงอาทิตย์อุทัยอยู่ ย่อมมีแสงอรุณขึ้นก่อนเป็นบุรพนิมิตฉันใดการมีกัลยาณมิตรเป็นบุรพนิมิต แห่งการเกิดขึ้นของหนทางพระนิพพานแก่ผู้ประพฤติธรรมฉันนั้น

เมื่อเราเป็นกัลยาณมิตรภายในให้กับตนเองแล้ว ก็ต้องทำหน้าที่กัลยาณมิตรให้กับผู้อื่น โดยมีความสำนึกในหน้าที่อันสูงส่งนี้ว่า เป็นหน้าที่ที่มีเกียรติ มีค่าอย่างยิ่ง เป็นหน้าที่ของบัณฑิตและนักปราชญ์ทุกยุคทุกสมัย ต่างสรรเสริญและทำกันมาก่อนแล้วทั้งนั้น การทำหน้าที่กัลยาณมิตรภายนอก ทำได้โดย

- ให้ความยิ้มแย้มแจ่มใส ⇒ สดชื่นเบิกบานใจกับทุกๆ คน
- ให้ความเป็นมิตร ⇒ ให้ความเป็นกันเอง ให้ความปรารถนาได้อย่างจริงใจกับทุกคน เป็นมิตรยิ่งด้วยมิตร
- ให้คำแนะนำที่ดี ⇒ ชี้หนทางที่ถูกให้เดิน ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ใจอย่างแท้จริง

ใบงาน: แบบทดสอบความเป็นเพื่อน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

1. เมื่อถึงวันเกิดของเพื่อน นักเรียนจะ
 - ① จำวันเกิดเพื่อน ๆ ไม่ได้สักคนเลย
 - ② จำวันเกิดได้เฉพาะเพื่อนที่สนิทกันเท่านั้น
 - ③ จำวันเกิดเพื่อนได้ทุกคน
2. เมื่อเพื่อนมีปัญหาเรื่องอกหัก นักเรียนจะ
 - ① บอกให้เพื่อนเปลี่ยนเรื่องคุย เพราะเบื่อหน่าย
 - ② เป็นผู้รับฟังปัญหาเพื่อน
 - ③ ให้เพื่อนระบายความในใจออกมาให้หมด และช่วยอยู่เป็นเพื่อนให้สบายใจ
3. เมื่อให้เพื่อนยืมเงินไปใช้ และในขณะที่ต้องการเงินคืน นักเรียนจะ
 - ① อบรมสั่งสอนเพื่อนให้รู้จักความรับผิดชอบและเกรงใจผู้อื่น
 - ② ถามเพื่อนว่าเมื่อไหร่จะคืนเงินให้
 - ③ รอเวลาเพื่อนมีเงินก็คงเอามาคืนให้เอง
4. เมื่อคนรักของเพื่อนมายกคิ้วหลิวตาให้ นักเรียนจะ
 - ① ส่งยิ้มให้และยกคิ้วหลิวตาตอบ
 - ② บอกเพื่อนว่า อย่าไปคบกับคน ๆ นั้น
 - ③ เตือนเขาว่าเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ควรทำ
5. เมื่อเห็นเพื่อนเปลี่ยนทรงผมใหม่ ซึ่งดูแปลกและทนดูไม่ได้ นักเรียนจะบอกกับเพื่อนว่า
 - ① เขยที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา
 - ② ทรงผมทรงนี้ไม่รับกับใบหน้าเลย
 - ③ ควรหากี๊บมาติดช่วยหน่อยจะได้ดูดีขึ้น
6. เมื่อนักเรียนสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้เกรด A แต่เพื่อนได้เกรด C นักเรียนจะ
 - ① เอาคะแนนของเพื่อนมาโชว์แล้วทำท่าแปลกใจ
 - ② บอกให้เพื่อนสนใจและตั้งใจมากกว่านี้
 - ③ บอกเพื่อนว่า อาสาจะช่วยติวหรือทบทวนให้
7. เมื่อต้องเดินทางไปตจว.เป็นเวลา 1 เดือน กลับมาก็ไปสังสรรค์กับเพื่อน ๆ ทันที นักเรียนจะ
 - ① กลับบ้านดีกว่า และรำพันว่า โลกนี้ไม่ต้องมีเพื่อนอีกแล้ว
 - ② ไม่มีอะไรจะคุยกับเพื่อน ๆ และขอนั่งกินดีกว่า
 - ③ นั่งคุยให้สนุกสนานมันหยุดไปเลย
8. เมื่อนักเรียนเกลียดวิชาสังคมมาก แต่เพื่อน ๆ ก็ชอบวิชานี้มาก นักเรียนจะ
 - ① ให้เพื่อนทำงานเพื่อส่งอาจารย์แทนตน
 - ② วิจัยวิชาสังคมให้เพื่อนฟัง
 - ③ บอกให้เพื่อนช่วยสอนให้

9. เมื่อเห็นเพื่อนคนหนึ่งลอกข้อสอบจากเพื่อนอีกคนหนึ่ง นักเรียนจะ			
① รีบไปบอกอาจารย์ก่อนที่จะลืม ② ป่าวประกาศให้ทุกคนรู้กันทั่วทั้งหมด ③ บอกเพื่อนดี ๆ ว่าไม่ควรทำและจะช่วยติวให้			
10. เพื่อนสนิทมีความจำเป็นที่ต้องไปต่างจังหวัด 1 อาทิตย์ และได้ฝากหมาไว้ นักเรียนจะ			
① บอกเพื่อนว่าไม่ว่าง มีธุระเช่นกัน ② ดูแลให้ แต่เพื่อนต้องซื้อของมาฝาก ③ รับฝากไว้ เพื่อจะฝากดูแลแมวบ้างเมื่อตัวเองไปเที่ยว			
การให้คะแนน “แบบทดสอบความเป็นเพื่อน”			
ข้อที่ 1 – ข้อ 10	① = 1 คะแนน	② = 2 คะแนน	③ = 3 คะแนน
คะแนนรวม = 10 – 17	การแปลผล นักเรียนยังเป็นเพื่อนที่ไม่ค่อยน่ารักนัก ควรปรับปรุง		
คะแนนรวม = 18 – 24	การแปลผล นักเรียนเป็นเพื่อนที่ดี แต่ก็ยังมีเพื่อนไม่มากนัก		
คะแนนรวม = 25 – 30	การแปลผล นักเรียนเป็นเพื่อนที่ดีเลิศ ใคร ๆ ก็อยากเป็นเพื่อนด้วย		

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

ครั้งที่ 2 “เวลา มีคุณค่า”

แนวคิด: การมีจุดมุ่งหมายของชีวิต และการดำเนินชีวิตให้มีคุณค่า มีสาระ น่าภาคภูมิใจ จะช่วยให้ชีวิตมีคุณค่า มีความหมายสำหรับนักเรียนในช่วงวัยรุ่นทุกคนการทำชีวิตให้มีค่ามีความหมายยิ่ง **วัตถุประสงค์**

1. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้
2. บอกแนวทางการใช้เวลาว่างของตนให้เป็นประโยชน์ได้
3. บูรณาการกับวิชางานบ้านและศิลปะ

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้ เรื่อง..แบ่งเวลาอย่างสมดุล เพื่อการเรียนรู้ที่ดีเลิศ
2. ใบงานเรื่อง การใช้เวลาว่างของตน
3. ใบความรู้เรื่อง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

วิธีดำเนินการ

1. นักเรียนและครูร่วมทบทวนกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา
2. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่า หลังจากทำกิจกรรมในคาบนี้ นักเรียนสามารถบอกแนวทางการใช้เวลาว่างของตนให้เกิดประโยชน์ได้
3. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง..แบ่งเวลาอย่างสมดุล เพื่อการเรียนรู้ที่ดีเลิศ
4. บูรณาการกับวิชางานบ้านและศิลปะ โดยนักเรียนวางแผนการใช้เวลาว่างของตนในการทำกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้จริง ตามหัวข้อที่กำหนดในใบงานที่ เรื่องการใช้เวลาว่างของตน และปลูกฝังความมีน้ำใจ ช่วยเหลืออธิบายความรู้ให้แก่กันและกัน โดยนักเรียนร่วมคิดปรึกษาหารือกับเพื่อนตามอัธยาศัย
5. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
6. ตัวแทนนักเรียน ประมาณ 15 คน นำเสนอกิจกรรมที่จะปฏิบัติในเวลาว่าง

การประเมิน

1. จากการตรวจใบงานเรื่อง การใช้เวลาว่างของมัน
2. สังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะร่วมกิจกรรม
3. สังเกตจากการทำงานงานกลุ่มและรายบุคคล

ใบความรู้

แบ่งเวลาอย่างสมดุล เพื่อการเรียนรู้ที่ดีเลิศ

โดย ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

**“ฉันไปเรียน โดยไม่สนใจว่าสิ่งนั้นจะทำลายอาชีพของฉัน ฉันต้องการจะเป็นคนฉลาดมากกว่า
การเป็นดารา”**

---นาตาลี พอร์ตแมน---

นาตาลี พอร์ตแมน (Natalie Portman) นักแสดงหญิงฝีมือเยี่ยมของฮอลลีวูด เจ้าของรางวัลลูกโลกทองคำปี ค.ศ.1999 และรับบทเป็นเจ้าหญิงอิมิตาลา แห่งภาพยนตร์ไซไฟ เรื่อง สตาร์ วอร์ส ซึ่งทำให้เธอได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางและเป็นທີ່สนใจของคนทั่วโลก แต่อีกด้านหนึ่งนาตาลีได้แสดงให้เห็นว่าเธอเป็นต้นแบบชั้นยอดในเรื่องการเรียนแก้วุ่นวายไปได้เช่นกัน

ความภาคภูมิใจอย่างหนึ่งที่นาตาลีพูดถึงเสมอคือ เธอรู้สึกดีใจที่ตนเองได้เป็นต้นแบบของคนรุ่นใหม่ ที่มีเป้าหมายและหลักในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ นาตาลีให้ความสำคัญกับการเรียนมาเป็นอันดับหนึ่งเสมอ แม้ว่าเธอจะเข้าวงการบันเทิงตั้งแต่อายุ 14 ปี แต่ระหว่างนั้นเธอก็ทุ่มเทให้กับการเรียน และจัดได้ว่า เป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนดีเลิศมาโดยตลอด

ในขณะที่ศึกษาในฮาร์วาร์ดนั้น นาตาลีได้แสดงให้เห็นว่า เธอให้ความสำคัญกับการเรียน และมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ตักตวงประสบการณ์ทางวิชาการอย่างเต็มที่ เห็นได้จากสิ่งที่ทำระหว่างและหลังจากผ่านพ้นชีวิตในรั้วการศึกษามาแล้ว

เห็นคุณค่าการเรียนรู้ สะท้อนผ่านความมุ่งมั่นในการฝึกฝนตนเองในทุกด้าน ยกตัวอย่างเช่น การฝึกฝนทักษะในการเต้นรำ เพื่อใช้ในการแสดง การฝึกฝนทักษะทางภาษา ทำให้นาตาลีสามารถสื่อสารได้ถึง 6 ภาษาประกอบด้วย ภาษาอังกฤษ ภาษาฮีบรู ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอารบิก ด้านการเรียนขณะอยู่ที่ฮาร์วาร์ดนาตาลีสมัครเข้าเป็นผู้ช่วยนักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัยในห้องปฏิบัติการทางจิตวิทยา ทำงานวิจัยส่วนตัวเรื่องความทรงจำ

แบ่งเวลาอย่างถูกต้อง ในระหว่างที่เรียนนั้น นาตาลีได้หยุดพักการแสดง และย้ายเข้ามาอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย เพื่อสามารถทุ่มเทให้กับการเรียนอย่างเต็มที่ โดยเมื่อถึงช่วงปิดเทอม จึงรับงานแสดงที่เธอรัก เดินทางไปเปิดตัวภาพยนตร์ในต่างประเทศ และฝึกฝนทักษะการแสดงในช่วงเวลาที่มีอยู่

ผลิตผลงานวิชาการ จากนิสัยรักการเรียนรู้อ่อนของนาตาลีนั้น ทำให้เธอผลิตผลงานวิชาการตั้งแต่มัธยมศึกษา เช่น งานวิจัยส่วนตัวในระดับมัธยมศึกษาของนาตาลีได้รับการเสนอเข้าประกวด “Intel Science Talent Search” งานวิจัยที่เธอเป็นผู้เขียนร่วมนั้นได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ และเมื่อปี ค.ศ.2006 นาตาลีได้รับเชิญไปบรรยายพิเศษให้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ในชั้นเรียนวิชาการก่อนการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย

แม้นาตาเลียจะไม่ได้ทำงานที่ตรงกับสิ่งที่เรียนมา แต่กระนั้นก็ตามเธอได้ดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับค่านิยมของฮาร์วาร์ด คือ การเป็นคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจและมีจิตสาธารณะกล่าวคือ เธอ ได้ใช้ความรู้ชื่อเสียงของตนเองในการช่วยหน่วยงานพิทักษ์สัตว์ รมรงค์ต่อต้านการใช้ขนและหนังสัตว์ มาทำเครื่องนุ่งห่มหรือเครื่องประดับ รวมถึงจะคัดเลือกบท โดยคำนึงถึงศีลธรรมและความเหมาะสมมาโดยตลอด ต้นแบบจากชีวิตของนักแสดงหญิงผู้นี้ ี่ให้เราเห็นว่า หลักในการเรียนรู้อย่างถูกต้อง โดยขอสะท้อนเป็นข้อคิดแก่นักศึกษาดังนี้

มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ถูกต้อง กล่าวคือ เป้าหมายในการเรียนเพื่อรู้ ไม่ใช่ต้องการเพียงใบปริญญา ดังคำกล่าวที่นาตาเลียเคยกล่าวว่า **“ฉันไม่ได้รักการเรียน แต่ฉันรักการเรียนรู้ การเรียนรู้มันมีความงดงาม”** ผมเห็นว่า การที่เรามีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ถูกต้อง จะส่งเสริมให้เราเรียนอย่างมีความหมาย ตักตวงประสบการณ์ เพื่อนำความรู้ใช้ประโยชน์เพื่อตนเองและสังคมในอนาคต

เห็นคุณค่าการเรียนรู้ คำกล่าวของนาตาเลียที่ยกมาในตอนต้น สะท้อนว่า เธอเห็นคุณค่าการเรียนรู้มากกว่าเปลือกนอกของนักแสดงที่สังคมปั้นแต่งขึ้นมาให้เธอผมเห็นด้วยว่า คนที่เห็นคุณค่าจะเรียนอย่างเอาจริงเอาจัง มองการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสาน ใฝ่ศึกษายากที่สุด และภาคภูมิใจ หรืออึ้งอึ้งเมื่อได้เห็นความสำเร็จอันเกิดขึ้นจากการเรียนรู้

บริหารเวลาในการเรียน เราสามารถบริหารเวลาได้ อย่างมองว่า เรามีเวลาไม่พอ แท้จริงแล้วทุกคนมีเวลาวันละ 24 ชั่วโมงเท่ากัน ประศุกแห่งความก้าวหน้าจะเปิดให้คนที่บริหารเวลาเป็น เช่น กำหนดเป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาวของสิ่งที่อยากให้เกิดขึ้น กำหนดความถี่ในการปฏิบัติของแต่ละกิจกรรม โดยเขียนเป็นตารางเวลา และควบคุมให้เป็นไปตามตาราง

มีจิตสาธารณะ เป็นค่านิยมของการดำเนินชีวิตที่ลึกซึ้งไปกว่าเพียงการมีชีวิตอยู่เพื่อความอยู่รอด นั่นคือ การมีจิตใจปรารถนาจะใช้ความสามารถของตนเพื่อกระทำสิ่งที่จะก่อประโยชน์สูงสุดให้เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม ด้วยความเต็มใจและเสียสละ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มของตนเป็นหลัก

ชีวิตการเรียนของนาตาเลีย พอร์ตแมน ถือได้ว่าเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่นักศึกษาจะเลือกซึมซับ และเลียนแบบในด้านดีของดาราที่มีชื่อเสียง ที่ไม่ได้ปล่อยให้กระแสสังคมดูดกลืนความรักการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในการเรียน ในทางตรงข้ามกลับทำให้สังคมมองเห็นคุณค่า และความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตนเองมากกว่าเปลือกนอกตามค่านิยมในขณะนั้น

ใบความรู้ เรื่อง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

“เวลา และวารี ไม่เคยมีคอยทำใคร..มีแต่จะผ่านไป มิหยุดยั้ง มิย้อนคืน”

จากคำกลอนบทนี้ แสดงให้เราเห็นถึงความสำคัญของเวลา และให้เราได้ตระหนักว่า ควรรู้จักใช้เวลาอย่างมีค่า เพราะการปล่อยชีวิตไปวันๆ โดยไม่ได้กำหนดว่าจะทำอะไรบ้าง ทำให้ไม่ได้ใช้เวลาที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ดังนั้นเราควรจะมีการวางแผน หรือกำหนดว่าเราควรจะทำอะไร เวลาไหน อย่างไร เช่น ใน 1 วัน เราใช้เวลาในการพักผ่อน นอนหลับประมาณ 6-8 ชั่วโมง ทำกิจกรรมงานในหน้าที่ 8 ชั่วโมง ส่วนเวลาที่เหลืออีก 8 ชั่วโมง ควรจะทำสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองอย่างสูงสุด เช่น

1. การเล่นกีฬา ทั้งกีฬากลางแจ้ง และกีฬาในร่ม เพื่อให้สุขภาพกาย ใจ สมบูรณ์
2. การเล่นดนตรี อันเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ที่ช่วยทำให้จิตใจ มีความสุขสดชื่น
1. ไม่ว่าจะเป็นการเล่น หรือการฟัง
2. การอ่านหนังสือต่างๆ เพื่อความบันเทิง เสริมความรู้ หรือเพื่อให้เป็นคน
3. ที่ทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง เป็นต้น
4. การทำงานศิลปะต่างๆ เช่น วาดเขียน แกะสลัก เย็บปักถักร้อย ฯลฯ ซึ่งเป็นการช่วย
5. ทำให้เราได้รู้จักตนเองมากยิ่งขึ้นว่า เรามีความสามารถหรือความถนัดด้านใด ตลอดจนทำให้ได้ฝึก
6. ตนเองให้มีความชำนาญขึ้น และทำให้มีรายได้พิเศษอีกด้วย
4. การสะสมสิ่งของต่างๆ เช่น แสตมป์ เหรียญ พวงกุญแจ ฯลฯ ทำให้มีการผูกมิตร
5. การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อความสวยงาม และสดชื่นทางใจ และอาจนำไปสู่
7. การมีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้น
8. การหารายได้พิเศษต่าง ๆ เช่น การพับถุงกระดาษขาย การรับจ้างร้อยพวงมาลัย การรับจ้างเลี้ยงเด็ก ฯลฯ เป็นต้น
9. ฝึกทักษะต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น การฝึกใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมต่าง ๆ

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครั้งที่ 3 “การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์”

แนวคิด : ในช่วงของวัยรุ่นจะเป็นช่วงเวลาที่สามารถหาประสบการณ์ดีงามให้กับชีวิตได้มาก เพราะสำหรับเด็กวัยรุ่นจำนวนมากมีเวลาว่างจากการเรียนการทำงาน ถ้าวัยรุ่นไม่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในทางที่สร้างสรรค์ ก็จะทำให้เป็นคนขี้เบื่อ ขี้เซ่ง ง่าย ๆ เพราะการอยู่เฉยๆ จะทำให้เราไม่มีความสุขและอาจใช้ความคิดฟุ้งซ่านถูกชักนำไปในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้
2. นักเรียนบอกคุณค่าการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงานเรื่อง “การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์”
2. ใบความรู้ “คุณค่าของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์”

วิธีดำเนินการ

1. นักเรียนบอกถึงกิจกรรมที่เคยทำในวันหยุด หรือในเวลาว่างวันเสาร์-อาทิตย์ วันปิดภาคเรียน เป็นต้น แล้วบันทึกลงในสมุด และแลกเปลี่ยนสมุดกับเพื่อน เพื่อศึกษาการใช้เวลาว่างของเพื่อน
2. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่า หลังจากทำกิจกรรมในคาบนี้แล้ว นักเรียนสามารถบอกคุณค่าการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้
3. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึง คุณค่าของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และร่วมกันสรุปเป็นข้อๆ เขียนในกระดาน
4. ปลูกฝังความมีระเบียบวินัยในการทำงาน โดยนักเรียนทำใบงานเรื่อง การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใช้เวลา 15 นาที

5. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเพื่อเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยนักเรียนตรวจให้คะแนนตนเอง และนักเรียนพิจารณาสำรวจการใช้เวลาว่างของตนที่ผ่านมาว่า ได้ทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

การประเมิน

1. จากการตรวจใบงาน เรื่องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. สังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะร่วมกิจกรรม
3. สังเกตจากการทำงานงานกลุ่มและรายบุคคล

ใบงาน
เรื่อง คุณค่าของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

คำชี้แจง : ให้นักเรียน พิจารณา วิเคราะห์ กิจกรรมต่อไปนี้ ว่ามีคุณค่าและประโยชน์อย่างไร		
ที่	กิจกรรม	คุณค่าและประโยชน์
๑	เล่นกีฬา	
๒	ฝึกการใช้คอมพิวเตอร์	
๓	ฝึกวาดภาพระบายสี	
๔	เล่นดนตรี	
๕	ปลูกดอกไม้	
๖	อ่านหนังสือการ์ตูน	
๗	รับจ้างล้างจานให้ร้านอาหาร ในวันหยุด	
๘	เรียนพิเศษ	
๙	สะสมแสตมป์	
๑๐	ฝึกซ่อมรถจักรยานยนต์	

ใบความรู้
คุณค่าของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดคุณค่าแก่ตนเอง และสังคม ดังนี้

- 1) ช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานประจำตามหน้าที่มาแล้วทั้งวันเพราะได้ทำงานตามที่ตนชอบ
- 2) ช่วยให้มีสุขภาพจิตที่ดี เพราะการใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่ตนสนใจหรือชอบ
- 3) ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม และความประพฤติกเร อันเป็นภัยต่อสังคม
- 4) ช่วยเพิ่มพูนทักษะที่มีอยู่ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 5) เป็นการส่งเสริมให้มีอาชีพ หรือมีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้น
- 6) ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครั้งที่ 4 “คุณค่าของสาระการเรียนรู้”

แนวคิด: การได้รับความรู้เกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมี 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ ที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น จะช่วยเพิ่มวิสัยทัศน์คุณภาพของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกประโยชน์และคุณค่าในการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้
2. นักเรียนสามารถบอกประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้ได้อย่างน้อย 1 สาระการเรียนรู้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงาน เรื่องทุกวิชามีคุณค่า
2. สลากหัวข้อการทำกิจกรรม
3. ใบงาน เรื่องคุณค่าสาระการเรียนรู้

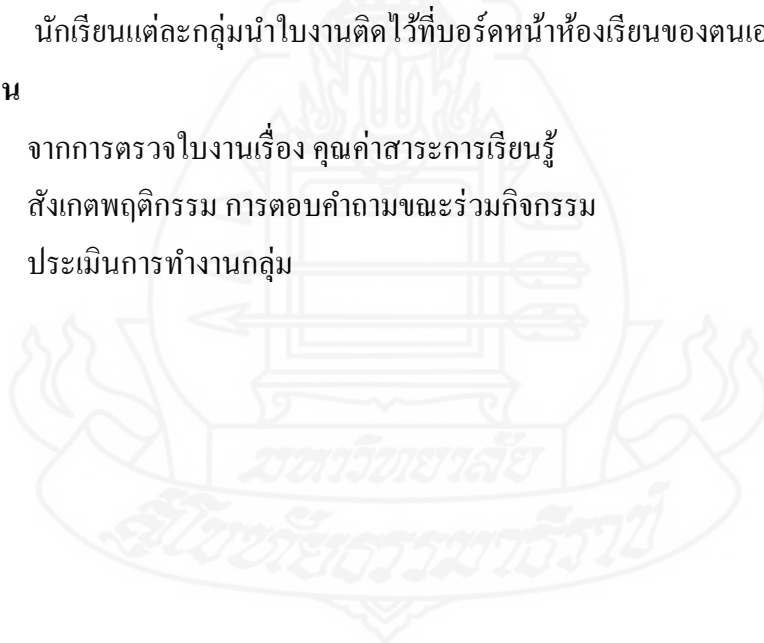
วิธีดำเนินการ

1. ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง “ทุกวิชามีคุณค่า” และอ่านออกเสียงพร้อม ๆ กัน
2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเนื้อหาของคำกลอน
3. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่า หลังจากทำกิจกรรมนี้แล้วนักเรียนบอกประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้ ได้อย่างน้อย 1 สาระ
4. ปลุกฝังความสามัคคี โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มละ 5-6 คน รวม ๘ กลุ่ม เลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม และตัวแทนกลุ่มรับใบงานเรื่องคุณค่าสาระการเรียนรู้

5. ตัวแทนแต่ละกลุ่ม จับสลากหัวข้อการทำกิจกรรม ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
 - ประโยชน์และคุณค่าของสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
6. แต่ละกลุ่มทำใบงานตามหัวข้อที่จับสลากได้ โดยศึกษาแนวทางจากใบความรู้ เรื่อง ทุกวิชามีคุณค่า และจากการร่วมอภิปรายเนื้อหาในใบงาน เน้นให้นักเรียนร่วมคิดร่วมทำงานกลุ่มให้สำเร็จ และมีน้ำใจช่วยเหลืออธิบายความรู้ให้แก่กันและกัน
7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงประโยชน์และคุณค่าของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
8. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำใบงานติดไว้ที่บอร์ดหน้าห้องเรียนของตนเอง

การประเมิน

1. จากการตรวจใบงานเรื่อง คุณค่าสาระการเรียนรู้
2. สังเกตพฤติกรรม การตอบคำถามขณะร่วมกิจกรรม
3. ประเมินการทำงานกลุ่ม

ใบความรู้
เรื่อง ทักษะมีคุณค่า

อนาคตของทุกคน	ล้วนมีผลจากวิชา
จงคิดพิจารณา	เห็นคุณค่าวิชาการ
คณิตฯ คิดคำนวณ	แคล้วคล่องควรชวนขึ้นบาน
บวกลบจนเจนชาญ	คุณและहारประโยชน์ดี
เรียนวิทย์คิดเหตุผล	แสวงค้นกฎวิถี
สมมติฐานประมาณมี	สรุปกฎหลังทดลอง
สังคมฯ อุดมเมือง	กิจการเมืองประมวลมอง
ปรับตนตามครรลอง	ด้วยข่าวสารการสังคม
พูดจาภาษาช่วย	เอื้ออำนวยประสงศ์สม
เทศ-ไทยให้นิยม	ฟัง พูด เขียน อ่านเพียรทำ
การงานนั้นมีคุณ	ช่วยหนุนเนื่องกิจกรรม
ประสบการณ์ก่อนำ	มาปรับใช้ได้ทุกทาง
พลศึกษาอนามัย	ช่วยว่องไวไม่ขัดขวาง
สุขจิตไม่จีจาง	ถ้าหากกายนั้นแข็งแรง
ศิลปะทุกสาขา	เฟริศพริ้งพาพิเศษแสดง
บำรุงและปรุ่งแปลง	ปรับใช้ตามความเป็นจริง
เด็กไทยพัฒนา	การวิชาไม่ประวิง
เก่ง ดี มีสุขยิ่ง	ด้วยความรู้คู่คุณธรรม

ชุดข้อสอบทดสอบ

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครั้งที่ 5 “การประเมินตนเอง”

แนวคิด: บุคคลที่มีความตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น จะส่งเสริมให้มีการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การประเมินตนเองคือการทำให้นักเรียน ได้สำรวจ ประเมินลักษณะของตนเอง และการให้คนอื่นสะท้อน หรือประเมินลักษณะตัวนักเรียน เป็นการทำให้นักเรียนรู้จักเข้าใจลักษณะตนเอง พยายามปรับปรุงตนเองในส่วนที่บกพร่อง และพัฒนาส่วนดีให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองและผู้อื่นได้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้ เรื่องรสชาติอาหารบอกนิสัย
2. แบบประเมินตนเอง การมองตนเองในกระจกเงา

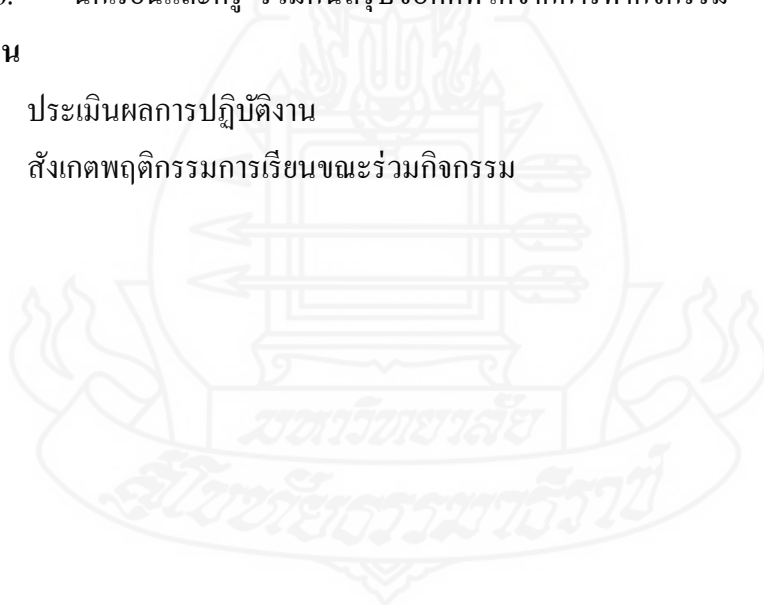
วิธีดำเนินการ

1. นักเรียนสำรวจตนเองเกี่ยวกับรสชาติของอาหารที่นักเรียนชอบ
2. นักเรียนรับใบความรู้ เรื่องรสชาติอาหารบอกนิสัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของคนที่ชอบอาหารรสชาติต่าง ๆ กัน
3. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ ว่า หลังจากทำกิจกรรมในคาบเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถประเมินลักษณะตนเองและผู้อื่นได้
5. นักเรียนและครูสนทนากันถึง ความสำคัญของการรู้จัก และเข้าใจตนเองและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามให้เกิดความเข้าใจ
6. นักเรียนทำแบบประเมินตนเอง “การมองตนเองในกระจกเงา” โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในท้ายข้อความของช่องใดช่องหนึ่ง ที่ตรงกับลักษณะของนักเรียน ใช้เวลา 10 นาที และเน้นย้ำนักเรียนให้ทำงานด้วยความตั้งใจ ตามเวลาที่กำหนด

7. นักเรียนส่งแบบประเมินของตนเอง ให้กับเพื่อน ที่นักเรียนยินดีให้เพื่อนคนนั้น ตรวจสอบ โดยให้เพื่อนทำเครื่องหมาย ✕ ในช่องตรงกลางที่ตรงกับลักษณะของนักเรียน ตามความคิดของเพื่อน ใช้เวลา 5 นาที
8. เมื่อเพื่อนตรวจสอบเสร็จแล้ว นักเรียนนำแบบไปให้เพื่อนอีกคนหนึ่ง ตรวจสอบในลักษณะเดียวกัน โดยทำเครื่องหมาย ○ ในช่องด้านขวามือที่ตรงกับลักษณะของนักเรียน ตามความคิดของเพื่อนใช้เวลา 5 นาที
9. นักเรียนนำใบงานของตนกลับมาพิจารณาว่า ตนเองและเพื่อน อีก 2 คน ใส่เครื่องหมายลงในช่องต่าง ๆ (จริงที่สุด จริงเป็นส่วนมาก ไม่จริง เป็นส่วนมาก ไม่จริงเลย) ตรงกันกับที่ตนเองได้ประเมิน หรือมองตนเองหรือไม่ ถ้าข้อใดตรงกัน แสดงว่านักเรียนแสดงภาพของตนเองออกมาตรงกับสิ่งที่เพื่อนอีก 2 คนมองเห็น แต่ถ้าไม่ตรงกันเลย ให้นักเรียนนำข้อนั้น ๆ โดยเฉพาะข้อที่นักเรียนมองว่าจริงที่สุด แต่เพื่อนมองว่าไม่ตรงกันเลย นำมาพูดคุย ทำความเข้าใจซึ่งกันและกันว่า เพราะเหตุใดเราจึงมองตนเองเป็นเช่นนั้น และเหตุใดเพื่อนจึงมองเราอีกแบบหนึ่ง
10. นักเรียนและครู ร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรม

การประเมิน

1. ประเมินผลการปฏิบัติงาน
2. สังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะร่วมกิจกรรม

ฉันคิดว่า ฉันเป็น	จริงที่สุด			จริงเป็น ส่วนมาก			ไม่จริงเป็น ส่วนมาก			ไม่จริงเลย		
	③	②	①	③	②	①	③	②	①	③	②	①
รายการประเมิน												
23. ผู้อื่นชอบนำปัญหามาระบายให้ฟัง												
24. ชอบทำตัวให้เท่าเทียมผู้อื่น												
25. คิดถึงคนอื่นก่อนคิดถึงตัว												
26. มักกล่าวคำขอโทษอยู่เสมอ												
27. เห็นแก่ตัว												
28. ชอบอยู่ตามลำพัง												
29. มีท่าทางเป็นมิตรต่อผู้อื่น												
30. คิดถึงคนอื่นก่อนคิดถึงตัว												
31. เป็นคนสนุกใครๆ ก็อยากอยู่ด้วย												
32. มักมองผู้อื่นก่อนคิดถึงตัว												
33. ไม่ชอบให้ใครวิจารณ์ตน												
34. จิตใจอ่อนไหว												
35. มักป้ายความผิดให้ผู้อื่น												
36. โกรธเมื่อผู้อื่นไม่เห็นด้วย												
37. ต้องการเป็นหนึ่งอยู่เสมอ												
38. มีสุขภาพจิตที่ดี												

จากการประเมินตนเองของฉัน และจากการที่เพื่อนประเมินฉัน ตามแบบประเมิน พบว่า

1. สิ่งที่ฉันประเมินตนไม่ตรงกับเพื่อน ได้แก่

ข้อที่.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ฉันและเพื่อนประเมินตรงกัน ได้แก่

ข้อที่.....

.....

.....

.....

.....

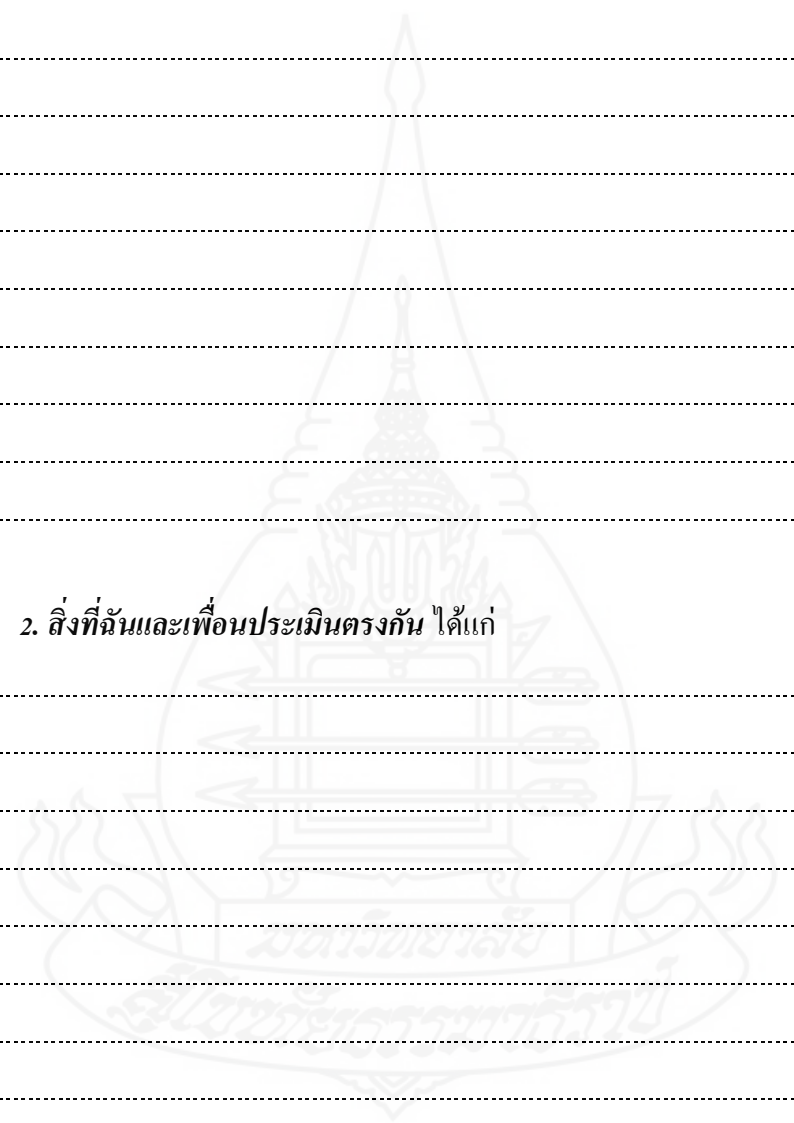
.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ เรื่องรสชาติอาหารบอณีสัย

คนที่ชอบอาหารเปรี้ยว

เป็นคนที่มีความคิดในการพูด สามารถคบหาสมาคมได้กับคนทุกชั้น เป็นคนชอบवादตัว ไม่ยอมแพ้ใคร อยากรู้ได้อะไรต้องได้ดังใจ
การทำงานชอบใช้สมองมากกว่าแรงงาน มีลักษณะเป็นผู้นำ

คนที่ชอบรสหวาน

เป็นคนใจบุญ นึกถึงคนอื่นก่อนตนเองเป็นคนอารมณ์ดี มีน้ำใจนักกีฬา และมีดนตรี
ในหัวใจ การแต่งกายชอบสีอ่อน ๆ แต่สดใส การทำงานจะประสบความสำเร็จได้ ถ้ามี
ผู้นำที่ดี

คนที่ชอบอาหารรสเผ็ด

เป็นคนรักอิสระ ไม่ชอบการบังคับ รักความยุติธรรม (เป่าปูนจีน)
พูดตรงไปตรงมา ดำเนินชีวิตแบบธรรมดา สบาย ๆ

คนที่ชอบอาหารรสจืด และรสมัน

เป็นคนเรื่อย ๆ ไม่ชอบชวนขวยฝึหาคความรูู้ ไม่ชอบการ
โต้แย้ง เป็นคนตรงไปตรงมา ดำเนินชีวิตแบบง่าย ๆ กินนอนง่าย

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครั้งที่ 6 “ตั้งใจ พัฒนา”

แนวคิด : บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนได้นอกจากสติปัญญาดีแล้ว การตั้งใจ สนใจเรียน มีข้อสงสัยไม่เข้าใจ แล้วรีบซักถามครูจะช่วยให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน นั้นมากขึ้น ตรงกันข้ามหากนักเรียนไม่เข้าใจแล้ว ไม่กล้าซักถามจะส่งผลเสียให้กลายเป็นคนไม่รู้อะไร ไม่เข้าใจในบทเรียน ถึงเวลาสอบก็ไม่สามารถทำได้และอาจส่งผลเสียให้ เป็นคนขาดความมั่นใจในตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนบอกวิธีปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้
2. เพื่อให้ นักเรียนบอกผลเสียของการไม่ปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนที่ไม่เหมาะสมของ ตนเองได้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. กรณีตัวอย่าง เรื่อง..จะอย่างไรดี
2. ใบงาน เรื่องจะอย่างไร
3. ใบความรู้ ทำอย่างไร? จะประสบความสำเร็จในการเรียน

วิธีดำเนินการ

1. ครูกล่าวพูดคุยกับนักเรียน และถามว่าหากนักเรียน ไม่เข้าใจในบทเรียนที่ครูสอนวิชา ต่าง ๆ จะมีวิธีการทำอย่างไรบ้าง ให้ นักเรียนอาสาตอบคำถาม
2. แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษากรณีตัวอย่าง เรื่องจะอย่างไรดี และส่ง ตัวแทนอภิปรายตามหัวข้อในใบงานเรื่อง จะอย่างไรดี ใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที
3. ครูแนะนำนักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการปฏิบัติตนขณะเรียนในห้องเรียน และครูสรุป เพิ่มเติม
4. แจกใบความรู้เรื่อง ทำอย่างไร? จะประสบความสำเร็จในการเรียน ให้ นักเรียนกับไป ทบทวน

การประเมิน

1. สัมผัสจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
2. สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียนและของกลุ่ม

กรณีตัวอย่าง

จะอย่างไรดี?

ปิติ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ วันหนึ่งในชั่วโมงเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ครูได้เข้ามาสอนเรื่องสมการและการแก้สมการ พร้อมทั้งอธิบายวิธีการทำตามลำดับ แต่ปิติซึ่งกำลังสรวนกับการหาอุปสรรคการเรียนในกระเป๋า จึงไม่ได้ตั้งใจฟังครูอธิบาย แต่ก็ไม่กล้าถามครู เพราะรู้สึกอายเพื่อน ๆ และเกรงว่าเพื่อนเพื่อนจะล้อเลียน ทั้ง ๆ ที่ขณะครูสอนครูก็ได้ถามนักเรียนเป็นระยะว่ามีใครไม่เข้าใจตรงไหนบ้างให้ยกมือถามได้ แต่ก็ไม่มีนักเรียนคนใดยกมือหรือยื่นขึ้นถามครู เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ ครูจึงให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบท นักเรียนคนอื่น ๆ ต่างก็หมั่นทำแบบฝึกหัด ยกเว้นปิติซึ่งไม่รู้จะทำอย่างไรเพราะไม่เข้าใจที่ครูสอน จึงได้แต่หันไปมองเพื่อน ๆ ทำ เมื่อครูเฉลยพร้อมแสดงวิธีทำบนกระดาน นักเรียนส่วนใหญ่จะพูดตอบแสดงวิธีทำไปพร้อม ๆ กับครู ยกเว้นปิติที่ได้แต่นั่งอึดอัดเพราะทำไม่ได้เลย

หลังจากนั้นครูได้เสนอเพิ่มเติมอีก คราวนี้เนื้อหายากขึ้นกว่าเดิม นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ จึงยกมือขึ้นถามครู มานะซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งที่สุดในห้องยกมือขึ้นถามข้อสงสัย ครูก็อธิบายให้จนเข้าใจ มานะถามครูในสิ่งที่เขาสงสัยบ้าง ครูก็อธิบายให้จนเข้าใจ ชูใจก็ถามข้อสงสัยบ้าง ครูก็อธิบายให้จนเข้าใจเช่นกัน

ปิติ ซึ่งนั่งฟังเพื่อนถามข้อสงสัยและฟังครูอธิบาย รู้สึกว่าการถามข้อสงสัยของเพื่อน ๆ ไม่ใช่เรื่องที่น่าอาย เมื่อครูถามว่ามีใครสงสัยจะถามครูเพิ่มเติมอีกหรือเปล่า ปิติจึงได้ยกมือถามครูบ้าง และขอความกรุณาให้ครูช่วยอธิบายตั้งแต่เริ่มต้นชั่วโมง ครูก็อธิบายให้จนเข้าใจและเป็นการทบทวนให้เพื่อน ๆ คนอื่นและบอกปิติว่าหากปิตียังไม่เข้าใจก็ให้ไปหาครูที่ห้องพักครูและครูจะอธิบายให้ฟังอีกตอนท้ายชั่วโมง ครูตั้งใจทบทวนถามนักเรียน นักเรียนต่างพากันยกมือขึ้นตอบรวมทั้งปิติด้วย หากคำตอบใดถูกครูก็ชมเชย และหากคำตอบใดผิดครูก็ไม่ได้ตำหนิ แต่จะอธิบายให้จนเข้าใจ ปิติรู้สึกสนุกและมีความสุขกับการเรียนในครั้งนี้น่ามาก และคิดว่าการเรียนไม่ว่าจะเป็นวิชาอะไรก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยาก หากเวลาเรียนเมื่อมีข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจก็ต้องถามครูโดยไม่ต้องกลัวว่าเพื่อน ๆ จะคิดอย่างไร

A large rectangular frame containing horizontal dashed lines for writing. In the center, there is a faint watermark of the University of the Sacred Heart (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ) logo, featuring a central figure within a shield-like shape, topped with a cross and surrounded by decorative elements. Below the figure, there is Thai text: "มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ" and "อัสสัมชัญ" in a stylized font.

ทำอย่างไร? จะประสบความสำเร็จในการเรียน

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนประสบปัญหาในการเรียนก็คือ นักเรียนไม่ทราบว่า "จะเรียนอย่างไร" กฎเกณฑ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนก็คือ นักเรียนต้องฝึกฝนเป็นประจำ" การทำทบทวนทุกวันจะช่วยให้นักเรียนเก่งนอกจากนี้ ยังมีข้อคิดอื่น ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้อีกคือ

1. การเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ
2. เมื่อไม่เข้าใจอะไรก็ถามครูผู้สอนทันที
3. ศึกษาอ่านตำราเองเพิ่มเติม
4. ก่อนที่จะลงมือทำการบ้าน ควรทบทวนความรู้ที่ครูสอนมาแล้วทุกครั้ง
5. ทำการบ้านหลังจากศึกษาอ่านตำราเพิ่มเติม
6. ทำงานด้วยความประณีต
7. หลังจากทำการบ้านเสร็จแล้ว ควรทบทวนตำราอีกครั้ง
8. ลองทำแบบทดสอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนไปแล้ว
9. เก็บรวบรวมข้อสอบที่ครูได้ทำการทดสอบย่อย ๆ ไว้ แล้วนำมาทบทวนอีกครั้ง
ภายหลัง
10. ไม่ต้องวิตกกังวลหากยังไม่เข้าใจเนื้อหาใหม่ ๆ ให้อ่านตำราและศึกษาเพิ่มเติมให้มากขึ้น

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

ครั้งที่ 7 “ขยัน ก้าวหน้า”

แนวคิด : การเสริมสร้างให้เด็กเกิดความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน จนเด็กมีความพร้อม มีความเข้มแข็ง อดทน ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมศิลปะ การเล่านิทาน การวิเคราะห์ตัวละคร การแสดงบทบาทสมมติ การประดิษฐ์งานฝีมือต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้จะทำให้เด็ก ๆ รู้สึกภาคภูมิใจ และมองเห็นคุณค่าความสามารถและความพยายามของตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้กับเด็ก นำไปสู่การเสริมสร้างพฤติกรรมเคยชินที่ดีงาม ที่เป็นผู้มีความขยัน ไม่เกียจคร้าน

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของการขยันได้
2. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกประโยชน์ของการเป็นผู้มีความขยันได้
3. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกผลเสียของการเป็นผู้เกียจคร้านในการเรียนได้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้เรื่อง ความขยัน
2. ใบความรู้ นิทานอีสป เรื่อง “มดง่ามกับจ๊กจั่น”
3. ใบงาน “ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน”

วิธีดำเนินการ

1. ครูแจกใบความรู้เรื่องความขยัน ให้นักเรียนอ่านและร่วมกันวิเคราะห์ถึงผลดีของความขยัน ผลเสียที่จะเกิดขึ้นหากนักเรียนไม่ขยันต่อการเรียน
2. แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่หนึ่งมอบหมายให้กำหนดบุคคลแสดงบทบาทสมมติจากใบความรู้ นิทานอีสป เรื่อง “มดง่ามกับจ๊กจั่น” ตามเรื่องในนิทานที่อ่าน
3. ส่วนอีกกลุ่มให้เป็นผู้สังเกตการณ์ โดยแบ่งงานกันบันทึกการทำกิจกรรมของเพื่อน
4. แจกใบงาน “ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน” ให้นักเรียน ทั้งสองกลุ่มร่วมกันอภิปราย และหาข้อสรุป จากนั้นส่งตัวแทนนำเสนอผลงานและแสดงตัวอย่างของผู้ที่มีพฤติกรรมขยันเรียน

5. ครูให้นักเรียนเสนอแนวทางการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

การประเมิน

1. จากการนำเสนอผลงานและการตอบคำถาม
2. สังเกตจากการร่วมอภิปราย การสรุปและการแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนด
3. สังเกตจากการร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

ใบความรู้ เรื่อง ความขยัน

ขยัน คืออะไร?

ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่การงานอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ออกทน ไม่ท้อถอยเมื่อพบอุปสรรค ความขยันต้องควบคู่กับการใช้ปัญญาแก้ปัญหาจนเกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย เด็กที่มีความขยัน คือ เด็กที่ตั้งใจทำอย่างจริงจังต่อ เนื่องในเรื่องที่ถูกที่ควร เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ประจำปี 2530 ความว่า “เด็ก ๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้ว ยังต้องหัดทำการงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถ มีความขยัน ออกทน พึ่งตนเองได้ และการทำคิมนั้นจะช่วยให้มีความสุข ความเจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ”

คุณธรรมพื้นฐานเรื่อง “ขยัน” มีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร?

ความขยันจะทำให้เด็กเป็นที่รักของคนอื่น เด็กขยันจะเป็นผู้สร้างประโยชน์ได้มาก ถ้าไม่ขยัน สิ่งที่ดีควรจะได้จากชีวิตจะไม่เกิด ทั้งๆที่ฉลาด รู้ เข้าใจทุกอย่าง ถ้าเกียจคร้านก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ เราจึงควรมุ่งสอนเด็กให้มีความขยัน ทำงานอย่างมีความสุข มีความตั้งอกตั้งใจทำจริง เห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำ และอดทนต่ออุปสรรคผู้ใหญ่ควรปลูกฝังให้เด็กเห็นว่า “ไม่มีใครเคยประสบความสำเร็จ ทั้งที่ยังเกียจคร้าน” ความขี้เกียจ ความเกียจคร้านเป็นสิ่งที่น่ากลัว เป็นมลทินชีวิต เป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องเอาชนะด้วยวิริยะ ความมีจิตริเริ่ม ไม่ปล่อยตามสบาย เลื่อนลอยไปเรื่อยๆ แต่เด็กๆจะต้องมีจิตริเริ่มที่จะทำสิ่งที่ควรทำ พยายาม และมีความอดทนต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานนั้นๆ เด็กทุกคนจึงควรได้รับอบรมเลี้ยงดูให้รู้จักอดทน รู้จักควบคุม รู้จักเอาชนะใจตัวเอง ฝึกให้เป็นผู้มีสติ มีความสันโดษ มีความอดทน มีระเบียบวินัย มีความขยัน หลีกละความชั่ว ประกอบความดี ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลยทอดทิ้งธุระหน้าที่ มีจิตใจที่รักการสู้เพื่อสิ่ง ที่ถูกต้อง มีการพัฒนาในทุกๆด้าน และมีความมุ่งมั่นที่จะชนะตัวเอง ที่จะทำตัวเองให้ดีที่สุด

ใบความรู้
นิทานอีสป เรื่อง “มดง่ามกับจ๊กจั่น”

ในฤดูหนาววันหนึ่ง พวก**มดง่าม**ช่วยกันขนข้าวที่เปียกชื้นออกมาผึ่งแดด **จ๊กจั่น**หิวโศตัวหนึ่งผ่านมาเห็นเข้าก็ออกปากร้องขอข้าวจากพวกมดง่ามเป็นอาหาร มดง่ามตัวหนึ่งจึงว่า...

"ทำไมเจ้าจึงไม่สะสมอาหารไว้ในฤดูร้อนเหมือนอย่างพวกเราเล่า"

จ๊กจั่นตอบอย่างหน้าตาเฉย ๆ ว่า

"ข้าไม่มีเวลาหรอก...เพราะข้ามัวแต่ฝึกร้องเพลงอยู่นะซี"

มดง่ามทั้งหลายก็พากันหัวเราะด้วยความขบขัน แล้วมดง่ามตัวหนึ่ง ก็พูดว่า

"ดีแล้ว ! เมื่อเจ้ามัวฝึกร้องเพลงในฤดูร้อน ฤดูหนาวนี้เจ้าก็เชิญฝึกเต็นระบำไปก่อนนะ อย่าได้มาเอ่ยปากขอข้าวจากพวกเราเลย"

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า:

คนเกียจคร้านไม่คิดขวนขวายหรือสะสมไว้แต่เมื่อแรยก่ยมถึงคราวขัดสนได้

ใบงาน
“ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน”

คำชี้แจง: ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและหาข้อสรุปต่อไปนี้

1. ผลดีของความขยันหมั่นเพียร

- 1.1.....
- 1.2.....
- 1.3.....

2. ผลเสียของความเกียจคร้านในการเรียนที่มีต่อนักเรียน

- 2.1.....
- 2.2.....
- 2.3.....

3. พฤติกรรมของผู้มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน

- 3.1.....
- 3.2.....
- 3.3.....

4. แนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีพฤติกรรมขยันหมั่นเพียรในการเรียน

- 4.1.....
- 4.2.....
- 4.3.....

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครั้งที่ 8 “เรียนดีต้องมีความรับผิดชอบ”

แนวคิด: งานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ไม่ว่าจะเป็นงานกลุ่มหรืองานรายบุคคล นักเรียนจะต้องถือเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องทำให้เสร็จ ทันเวลาที่กำหนด และให้ความร่วมมือหรือมีส่วนร่วมในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และต้องรีบดำเนินการไม่ควรผัดวันประกันพรุ่ง เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ทั้งตนเองและสมาชิกในกลุ่มเดือดร้อน อีกทั้งจะติดเป็นนิสัยที่ไม่เหมาะสม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนเกิดสามัญสำนึก (Common Sense) มีการตื่นตัว (Alertness) ต่อเหตุการณ์ปัญหารอบๆ ตัว และพร้อมจะแสดงความรับผิดชอบ (Responsibility) โดยการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดีและสมบูรณ์ที่สุด พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ระยะเวลา: ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. แบบทดสอบ ความรับผิดชอบของนักเรียน
2. ใบความรู้ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

วิธีดำเนินการ

1. ครูเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการให้นักเรียนทำแบบทดสอบ เรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียน จำนวน 10 ข้อ โดยเน้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบตามความเข้าใจของตนเอง ยอมรับในผลงานตนเองและไม่รบกวนผู้อื่น
2. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน ให้แต่ละกลุ่มกำหนดหัวข้อ เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเอง แล้วส่งตัวแทนนำเสนอ ให้เวลา 10-15 นาที
4. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
5. ครูสรุปแนวทางปฏิบัติงานของนักเรียน วิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรมนี้

การประเมิน

1. จากการตอบคำถาม
2. ตรวจใบงาน
3. สังเกตจากการทำงานงานกลุ่มและรายบุคคล

ใบความรู้

เรื่อง ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

“ความรับผิดชอบ” หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในใจเมื่อทำอะไรหรือมีหน้าที่อะไร แล้วจะต้องทำให้เสร็จสิ้นและได้ผลดี และจะต้องรับผิดชอบที่เกิดขึ้นทั้งผิดและชอบ ไม่ได้รับแต่ความชอบอย่างเดียว แล้วโยนความผิดให้เพื่อนหรือผู้อื่น ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยสมบูรณ์เรียกว่าเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ มี 2 อย่าง คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อตนเอง เช่น
 - 1.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
 - 1.2 เอาใจใส่ต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง
 - 1.3 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและมีคุณธรรม
 - 1.4 ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่สภาพที่ดี
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เริ่มตั้งแต่ครอบครัว ในห้องเรียน โรงเรียน ชุมชนที่จะต้องรักประเทศชาติ เรามีหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นซึ่งอยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน เพื่อความสงบสุข ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของสังคม

แบบทดสอบ

เรื่อง ความรับผิดชอบของนักเรียน

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ กากบาท ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

<p>1. ข้อใดแสดงถึงความไม่รับผิดชอบต่อการเรียน</p> <p>ก. “จูน” กลับบ้านเย็นเพราะซ้อมกีฬา</p> <p>ข. “เจน” ไม่ทำเลขเพราะทำไม่ได้</p> <p>ค. “จอย” ไม่มาโรงเรียนเพราะไม่สบาย</p> <p>ง. “โจ” มาโรงเรียนสายเพราะรถติด</p>	<p>2. ข้อใดถือเป็นความรับผิดชอบต่อการเรียน</p> <p>ก. “นิค” ตื่นนอนดีห้าทุกวัน</p> <p>ข. “น้อย” ไม่เคยมาโรงเรียนสาย</p> <p>ค. “นุช” ทำการบ้านด้วยตนเอง</p> <p>ง. “เนย” ช่วยทำความสะอาดวัด</p>
<p>3. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนทำการบ้านที่โรงเรียน นักเรียนจะ</p> <p>ก. นั่งดูเฉย ๆ</p> <p>ข. ทำเป็นมองไม่เห็น</p> <p>ค. บอกให้เขาไปทำที่บ้าน</p> <p>ง. เอาการบ้านมาทำกับเพื่อน</p>	<p>4. ข้อใดเป็นการกระทำที่ขาดความรับผิดชอบ</p> <p>ก. ออกกำลังกายโดยการเล่นบอล</p> <p>ข. ช่วยปลูกต้นไม้ที่สวนหย่อม</p> <p>ค. อ่านหนังสือสอบเมื่อถึงวันใกล้สอบ</p> <p>ง. ช่วยทำความสะอาดห้องน้ำ</p>
<p>5. นักเรียนตื่นนอนสายประจำ แสดงว่าเป็นคนอย่างไร</p> <p>ก. ไม่รับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>ข. ไม่รับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>ค. ไม่รับผิดชอบต่อโรงเรียน</p> <p>ง. ไม่รับผิดชอบต่อครอบครัว</p>	<p>6. การทำงานที่ครูสั่งอย่างเรียบร้อยและส่งงานตรงเวลา เป็นหน้าที่ของ</p> <p>ก. ครูทุกคน</p> <p>ข. พ่อแม่ผู้ปกครอง</p> <p>ค. ทุกคนในโรงเรียน</p> <p>ง. นักเรียนทุกคน</p>
<p>7. การปฏิบัติข้อใด แสดงว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน</p> <p>ก. มาโรงเรียนทุกวัน</p> <p>ข. ทิ้งเศษกระดาษลงในถังขยะ</p> <p>ค. ใช้ห้องน้ำแล้วลาดน้ำ</p> <p>ง. รับประทานอาหารกลางวันไม่หกเลอะเทอะ</p>	<p>8. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนกำลังแอบดูหนังสือขณะสอบ</p> <p>ก. ทำเฉย ๆ</p> <p>ข. ทำตามเพื่อน</p> <p>ค. แอบบอกครู</p> <p>ง. ห้ามเพื่อน ไม่ให้ทำ</p>

<p>9. นักเรียนคิดว่าเราควรรับผิดชอบต่อการเรียนหรือไม่</p> <p>ก. ควร เพราะโรงเรียนเป็นของเราทุกคน</p> <p>ข. ควร เพราะเป็นหน้าที่ ที่ต้องทำ</p> <p>ค. ไม่ควร เพราะเป็นเรื่องยาก</p> <p>ง. ไม่ควร เพราะไม่มีเวลา</p>	<p>10. สุธีมีหน้าที่อ่านหนังสือทบทวนสิ่งที่ครูสอน และทำการบ้านด้วยตัวเอง แต่เขาไม่ทำ แสดงว่าเขาเป็นคนอย่างไร</p> <p>ก. เกียจคร้าน</p> <p>ข. เห็นแก่ตัว</p> <p>ค. ไม่เสียสละ</p> <p>ง. ไม่รับผิดชอบ</p>
---	--

เฉลยแบบทดสอบ เรื่อง ความรับผิดชอบของนักเรียน			
ข้อ 1	ข	ข้อ 6	ง
ข้อ 2	ค	ข้อ 7	ก
ข้อ 3	ง	ข้อ 8	ง
ข้อ 4	ค	ข้อ 9	ข
ข้อ 5	ก	ข้อ 10	ง

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

ครั้งที่ 9 “การเตรียมตัวสอบ”

แนวคิด: ความสำเร็จทางการศึกษาขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ที่สำคัญที่สุดเรื่องหนึ่ง คือ การเตรียมตัวสอบวิชาต่างๆ อย่างถูกวิธี ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นกิจนิสัย ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถวางแผนการเตรียมตัวสอบได้
2. นักเรียนสามารถบอกวิธีการเตรียมตัวสอบได้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงาน เรื่อง..การตรงต่อเวลา
2. ใบความรู้ เรื่อง..แบ่งเวลาอย่างสมดุล เพื่อการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

วิธีดำเนินการ

1. นักเรียนและครูร่วมกันศึกษาและอภิปรายความหมายของบัตรคำ “สอบได้” กับ “ได้สอบ” และความสำคัญของการสอบ
2. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ ว่า หลังจากทำกิจกรรมในครั้งนี้แล้ว นักเรียนสามารถบอกวิธีการเตรียมตัวสอบได้
3. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง วิธีการเตรียมตัวสอบ และทำแบบทดสอบ เรื่องวิธีการเตรียมตัวสอบ จำนวน 10 ข้อ โดยเน้นย้ำนักเรียนทำแบบทดสอบตามความเข้าใจของตนเอง ยอมรับในผลงานตนเองและไม่รบกวนผู้อื่น
4. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง
5. นักเรียนและครูร่วมสรุปถึงความสำคัญของการสอบและวิธีการเตรียมตัวสอบ
6. นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรม จัดทำตารางคู่มือหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบที่เหมาะสมสำหรับตนเอง

การประเมิน

1. จากการตรวจแบบทดสอบ เรื่องการเตรียมตัวสอบ
2. จากตอบคำถาม
3. สังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะร่วมกิจกรรม

ใบความรู้

เรื่อง การเตรียมตัวสอบ

การเตรียมตัวสอบ

“การสอบ” หมายถึงการวัดประเมินผลความรู้ ที่นักเรียนได้จากการศึกษาเล่าเรียนว่า เกิดการเรียนรู้เพียงใด โดยใช้เครื่องมือต่างๆตามหลักการวัดผล เช่นข้อสอบแบบปรนัย ข้อสอบแบบอัตนัย หรือการลงมือปฏิบัติจริงตามวัตถุประสงค์ของวิชานั้น ๆ และประเมินค่าออกมาเป็นคะแนน

ในการเตรียมตัวสอบ นักเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. การเตรียมความรู้

- โดยเริ่มต้นอ่านหนังสือเสียแต่เนิ่นๆ
- ทำตารางดูหนังสือ โดยทำรายการวิชาที่จะสอบตามตารางสอบจาก วันสุดท้ายมาหาวันเริ่มต้น ซึ่งการอ่านหนังสือ ถ้าเป็นการอ่านทบทวนครั้งที่ 2 หรือ 3 ควรใช้วิธีที่แตกต่างไปจากครั้งแรกเช่น ครั้งที่ 1 ใช้วิธีอ่าน 1 จบ ครั้งที่ 2 ทำโน้ตย่อ ครั้งที่ 3 ทบทวนกับเพื่อน โดยผลัดกันถามตอบ เป็นต้น
- ควรอ่านหนังสือเตรียมสอบต่าง ๆ หลาย ๆ เล่ม โดยอาจจะขอยืมจากห้องสมุดของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

2. การเตรียมทางร่างกายและจิตใจ

- ก่อนสอบ 1 เดือน งดกิจกรรมที่ทำให้เสียเวลาในการอ่านหนังสือ เช่น งดดูรายการโทรทัศน์ งดเที่ยวเตร่ งดออกจากบ้านในเวลากลางคืน และไม่ควรตรากตรำทำงานหนัก เพราะถ้าเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยในระยะใกล้สอบ อาจจะทำให้ไม่ได้สอบ หรือทำข้อสอบได้ไม่ดีเท่าที่ควร
- ควรออกกำลังกายให้สดชื่น รักษาสุขภาพให้สมบูรณ์
- รับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ บำรุงสมอง
- ไม่นอนดึกจนเกินไป และพักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอ
- สร้างสมาธิ อย่าวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ

แบบทดสอบ
เรื่อง การเตรียมตัวสอบ

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✕ กากบาท ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

<p>1. การสอบ มีความหมายตรงกับข้อใด</p> <p>ก. การศึกษาเล่าเรียนวิชาต่าง ๆ</p> <p>ข. การทดสอบความพร้อมทางสติปัญญา</p> <p>ค. การทดสอบความพร้อมทางร่างกาย</p> <p>ง. การวัดผลประเมินผลความรู้จากการศึกษาเล่าเรียน</p>	<p>2. การเตรียมตัวสอบที่ถูกต้อง ควรปฏิบัติอย่างไร</p> <p>ก. วิชาใดที่ไม่ชอบ ไม่ต้องอ่าน</p> <p>ข. เตรียมตัวสอบแต่เนิ่นๆ พร้อมทั้งจะสอบ</p> <p>ค. ชวนเพื่อน ไปดูภาพยนตร์เพื่อคลายเครียด</p> <p>ง. อ่านหนังสือดีๆ ทุกวัน โดยเฉพาะในคืนวันที่จะสอบ</p>
<p>3. ข้อใดคือการเตรียมตัวสอบที่ไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. อ่านหนังสือทบทวนตำราทุกวัน</p> <p>ข. อ่านหนังสือเตรียมสอบเพิ่มเติม</p> <p>ค. อ่านหนังสือเฉพาะวิชาที่ชอบเท่านั้น</p> <p>ง. ออกกำลังกายให้สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์</p>	<p>4. การทำตารางคู่มือมีประโยชน์อย่างไร</p> <p>ก. ไม่มีประโยชน์อะไรเลย</p> <p>ข. ช่วยให้ใช้เวลาได้ถูกต้องและเหมาะสม</p> <p>ค. ทำให้ได้คะแนนเพิ่มขึ้น เพราะครูสั่งให้ทำ</p> <p>ง. เพื่อเป็นการเตือนความจำว่าต้องสอบวิชาใดบ้าง</p>
<p>5. ข้อใดเป็นการเตรียมตัวสอบทางด้านร่างกาย</p> <p>ก. ทำตารางคู่มือและปฏิบัติตามตาราง</p> <p>ข. ทบทวนตำรากับเพื่อนๆ ในเวลาว่าง</p> <p>ค. รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ทำให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง</p> <p>ง. ออกกำลังกายให้มากขึ้น เพื่อจะได้นอนหลับสบายไม่ต้องกังวล</p>	<p>6. ข้อใดเป็นการเตรียมตัวสอบทางด้านจิตใจ</p> <p>ก. ฝึกทำสมาธิ ไม่ให้กังวลในเรื่องอื่น ๆ</p> <p>ข. ดูรายการโทรทัศน์ที่ชื่นชอบ เพื่อคลายเครียด</p> <p>ค. พยายามเก็บตัวอยู่คนเดียว ไม่ต้องพูดคุยกับเพื่อน</p> <p>ง. พักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอ เพื่อความสดชื่นในการสอบ</p>

<p>7. “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” มีความหมายตรงกับข้อใด</p> <p>ก. อ่านหนังสือเรื่อยๆ เหนื่อยก็พัก</p> <p>ข. หาจังหวะตอนครุเพลอ ขอลอกข้อสอบจากเพื่อน</p> <p>ค. อ่านหนังสือก่อนสอบ 1 วัน</p> <p>ง. อ่านหนังสือทบทวนครั้งที่ 2 หรือ 3 ครั้ง ใช้วิธีที่แตกต่างไปจากครั้งแรก</p>	<p>8. เหตุใดในการอ่านหนังสือทบทวนครั้งที่ 2 หรือ 3 ควรใช้วิธีที่แตกต่างไปจากครั้งแรก</p> <p>ก. เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย</p> <p>ข. เป็นการช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้สมบูรณ์ขึ้น</p> <p>ค. เพื่อหาวิธีการอ่านหนังสือที่เหมาะสมให้กับตนเอง</p> <p>ง. ถูกทั้งข้อ ก ข และ ค</p>
<p>9. ข้อใดควรปฏิบัติในการเตรียมตัวสอบ</p> <p>ก. ฝึกทำเฉพาะแบบฝึกหัดท้ายบทของแต่ละวิชา</p> <p>ข. เรียนพิเศษกับครูประจำวิชา เพื่อจะได้คะแนนในการสอบมาก ๆ</p> <p>ค. อ่านหนังสือตำราเฉพาะที่เรียนในห้องเรียน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน</p> <p>ง. ขอยืมหนังสือจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มาอ่านเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น</p>	<p>10. นักเรียนเห็นด้วยกับข้อใด</p> <p>ก. ผู้ที่จะสอบได้คะแนนดี จะต้องมีการย่ำยี</p> <p>ข. ผู้ที่จะสอบได้คะแนนดี ต้องมีการเตรียมความรู้ ร่างกายและจิตใจให้พร้อม</p> <p>ค. ผู้ที่จะสอบได้คะแนนดี ต้องมีเพื่อนที่ดีคอยช่วยเหลือเวลาสอบ</p> <p>ง. ผู้ที่จะสอบได้คะแนนดี จะต้องบำรุงร่างกายโดยรับประทานอาหารดี ราคาแพง</p>

เกณฑ์การประเมิน			
คะแนน 8-10 คะแนน	ให้อยู่ใน	“ระดับดี”	
คะแนน 5-7 คะแนน	ให้อยู่ใน	“ระดับพอใช้”	
คะแนน น้อยกว่า 5 คะแนน	ให้อยู่ใน	“ระดับปรับปรุง”	
เฉลยแบบทดสอบ			
ข้อ 1	ง	ข้อ 6	ก
ข้อ 2	ข	ข้อ 7	ง
ข้อ 3	ค	ข้อ 8	ข
ข้อ 4	ข	ข้อ 9	ง
ข้อ 5	ค	ข้อ 10	ข

ชุดข้อสอบเขต
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

ครั้งที่ 10 “การใช้ห้องสมุด”

แนวคิด: ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ทุกสาขาวิชา และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้อย่างกว้างขวางตามความสนใจของตน เป็นที่เก็บรวบรวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ทางด้านวิชาการซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เกิดพัฒนาการในด้านต่างๆ อีกทั้งการอ่านหนังสือจะให้ความสุขทางใจ เกิดความชื่นชมในความคิดที่ดีงามของผู้อื่น มีคุณค่าในการพัฒนาสติปัญญาและเสริมความรู้ให้แก่ตนเอง ทั้งยังสร้างความเพลิดเพลินและเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกวิธีการใช้ห้องสมุดได้
2. นักเรียนสามารถเลือกใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
3. นักเรียนสามารถบูรณาการกับวิชาการใช้ห้องสมุด

ระยะเวลา: ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ห้องสมุด โรงเรียน
2. แบบทดสอบเรื่อง การใช้ห้องสมุด
3. ใบความรู้ “วิธีการใช้ห้องสมุด”

วิธีดำเนินการ

1. บูรณาการกับวิชาห้องสมุด โดยแนะนำนักเรียนถึงวิธีศึกษาและสำรวจห้องสมุดของโรงเรียน เกี่ยวกับข้อมูลเวลาเปิดให้บริการ ข้อปฏิบัติในการใช้ห้องสมุด ประเภทของหนังสือที่มีในห้องสมุด เป็นต้น และให้บันทึกข้อมูลลงสมุด
2. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนถึงวิธีการใช้ห้องสมุด โดยเน้นความสำคัญของการใช้ห้องสมุดในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง
3. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ ว่า หลังจากทำกิจกรรมในคาบนี้ นักเรียนสามารถบอกวิธีการใช้ห้องสมุดได้
4. นักเรียนทำแบบทดสอบเรื่อง การใช้ห้องสมุด จำนวน 10 ข้อ

5. ปลูกฝังความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยนักเรียนเปลี่ยนกันตรวจแบบทดสอบและครูเป็นผู้เฉลยคำตอบที่ถูกต้อง
6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปวิธีการใช้ห้องสมุด

การประเมิน

1. ตรวจแบบทดสอบเรื่อง การใช้ห้องสมุด
2. สังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะร่วมกิจกรรม
3. การตอบคำถามของนักเรียน

ใบความรู้เรื่อง วิธีการใช้ห้องสมุด

วิธีการใช้ห้องสมุด
<p>① จะอ่านอะไรในห้องสมุด การเข้าห้องทุกครั้งควรมีเป้าหมายว่า จะเข้าไปทำอะไร หรือไปอ่านหนังสืออะไร เพื่อประโยชน์อะไร เช่น เพื่อค้นคว้าความรู้เพื่อทำงานส่ง ครู-อาจารย์ หาความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียน อ่านความรู้ทั่วไปที่นำมาอ่าน หรืออ่านข่าวความรู้อื่นๆ จากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น</p>
<p>② จะเข้าห้องสมุดเวลาไหน เวลาเข้าก่อนเข้าห้องเรียน หรือเวลาที่ครู ไม่เข้าห้องสอน หรือชั่วโมงว่าง เวลาพักกลางวันหลังรับประทานอาหาร หรือเวลาหลังเลิกเรียนก่อนกลับบ้าน</p>
<p>③ มารยาทในการใช้ห้องสมุด เช่น ไม่พูดคุยส่งเสียงดังในห้องสมุด ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เป็นต้น</p> <p style="text-align: center;">*****</p>

แบบทดสอบเรื่อง การใช้ห้องสมุด

ชื่อ-สกุล..... ชั้น.....

คำชี้แจง: ให้นักเรียนเขียนตัวอักษร “ ก ” หน้าข้อที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้อง
และเขียนตัวอักษร “ ข ” หน้าข้อที่นักเรียนเห็นว่า ไม่ถูกต้อง

-1. ห้องสมุดเป็นสถานที่หลบครุในวิชาที่ไม่อยากเรียน
-2. ทุกครั้งที่ใช้บริการจากห้องสมุดต้องชำระค่าบริการ
-3. เราสามารถใช้ห้องสมุดได้ทุกเวลาที่มีชั่วโมงว่าง
-4. ก่อนเข้าห้องสมุดทุกครั้ง ต้องมีเป้าหมายว่าจะเข้าไปทำอะไร
-5. เราสามารถหาความรู้เพิ่มเติมจากบทเรียนที่ได้จากห้องสมุด โรงเรียน
-6. ไม่ควรใช้ห้องสมุดหลังจากรับประทานอาหารเพราะจะทำให้ง่วงนอน
-7. หลังจากรับประทานอาหารกลางวัน ไปใช้ห้องสมุดเป็นที่นั่งคุยกับเพื่อน
-8. การพูดคุยส่งเสียงดังในห้องสมุด เป็นสิ่งที่ไม่ควรประพฤติเป็นอย่างยิ่ง
-9. นักเรียนสอบถามวิธีการค้นหาหนังสือประเภทต่างๆ ได้จากบรรณารักษ์ห้องสมุด
-10. นักเรียนต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของห้องสมุดที่กำหนดไว้
อย่างเคร่งครัด

เฉลยแบบทดสอบ เรื่อง การใช้ห้องสมุด

ข้อ	เฉลย
1	✗ ผิด
2	✗ ผิด
3	✓ ถูก
4	✓ ถูก
5	✓ ถูก
6	✓ ถูก
7	✗ ผิด
8	✗ ผิด
9	✓ ถูก
10	✓ ถูก

เกณฑ์การผ่าน

คะแนน = 8-10	คะแนน	ให้อยู่ใน ระดับ ดี
คะแนน = 5-7	คะแนน	ให้อยู่ใน ระดับ พอใช้
คะแนน < 5	คะแนน	ให้อยู่ใน ระดับ ปรับปรุง

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครั้งที่ 11 “เพื่อนดีที่ควรคบ”

แนวคิด: การตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกวิธีคบเพื่อนที่ดีได้
2. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นเพื่อนที่ดีได้
3. นักเรียนสามารถบอกลักษณะเพื่อนดีที่ควรคบได้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. เนื้อเพลง “ตายทั้งเป็น”
2. แบบสำรวจ “คุณมีเพื่อนแบบนี้หรือไม่?”
3. ใบงานเรื่อง “เพื่อนดีที่ควรคบ”
4. ใบความรู้ “ลักษณะของเพื่อนดีที่ควรคบ”

วิธีดำเนินการ

1. นักเรียนและครูร่วมร้องเพลง “ตายทั้งเป็น”
2. จากนั้นนักเรียนและครูร่วมสนทนาถึงจุดประสงค์ของเนื้อเพลง ที่ต้องการสอนในเรื่องการปฏิบัติตนของนักเรียน
3. นักเรียนทำแบบสำรวจ “คุณมีเพื่อนแบบนี้บ้างหรือเปล่า”
4. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่า หลังจากทำกิจกรรมในคาบนี้แล้ว นักเรียนสามารถบอกลักษณะเพื่อนดีที่ควรคบได้
5. สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรและความมีระเบียบวินัย โดยนักเรียนทำใบงานเรื่อง “เพื่อนดีที่ควรคบ” ใช้เวลาประมาณ ๒๐ นาที
6. นักเรียน และครูร่วมอภิปรายสรุป ลักษณะของเพื่อนดีที่ควรคบ

การประเมิน

1. ตรวจสอบงานเรื่อง การคบเพื่อน
2. สังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะร่วมกิจกรรม
3. พิจารณาจากการตอบคำถามและการทำงานกลุ่ม

เนื้อเพลง.. “ตายทั้งเป็น”
เพลงตายทั้งเป็น

เมื่ออยู่ในวัยเรียนเราก็เพียรเขียนอ่าน
เด็กเรียนกลับบ้านเราช่วยงานพ่อแม่
รู้ว่าทำอะไรจะถูกใจท่านแน่ ก็จงให้รีบทำ

เมื่อมีเวลาพอจะได้พักผ่อน
อย่ามัวแต่นอน หมั่นดูแลทบทวนจำ
ใช้เวลาให้เป็น เราจะเห็นแต่เรื่องทำมากมายได้ทั้งวัน

เมื่อมีเวลา ชวนกันเล่นกีฬา ฟังเพลงให้ใจสำราญ
ใจเราจะเบิกบาน สดชื่นแจ่มใส
ทำอะไรก็ได้ผล

เราควรจะรู้พิษและภัยของยาบ้า จะพาเป็นบ้า ทุกข์ทรมานเหลือทน
ค้าและขายก็โดน หลบหน้าคนเหมือนโน้
ผิดหวังตายทั้งเป็น

ปรับปรุงจาก: สกุลรัตน์ กมุทมาศ เพลงประกอบกิจกรรมการอบรมการสอนแบบบูรณาการ 254

แบบสำรวจ..คุณมีเพื่อนแบบนี้บ้างหรือไม่?..

ชื่อ-สกุล..... ชั้น.....

คำชี้แจง: ให้นักเรียนมองหาผู้มีคุณสมบัติต่อไปนี้ แล้วบันทึกชื่อเอาไว้

เพื่อนที่ตั้งใจเรียน และเรียนดี	
เพื่อนที่คอยเตือนเรา ให้อ่านหนังสือ	
เพื่อนที่คอยถามทุกข์สุข เมื่อเราไม่สบาย	
เพื่อนที่ให้คำปรึกษาเราได้ เมื่อเรามีปัญหา	
เพื่อนที่คอยช่วยชี้แนะเรา ในเรื่องการเรียน	
เพื่อนที่ให้คำชมเชยแก่เรา เมื่อเราทำความดี	
เพื่อนที่ให้โอกาสเราเมื่อเราทำ ผิดและสำนึกได้	
เพื่อนที่ให้เรายืมเงินซื้อ อาหารเมื่อเราลืมเอาเงินมา	
เพื่อนที่ช่วยปลอบโยนเรา เมื่อเราผิดหวังหรือเศร้าใจ	
เพื่อนที่คอยสอนเราไม่ให้ทำ ผิดกฎระเบียบของโรงเรียน	

ใบความรู้ “ลักษณะของเพื่อนดีที่ควรคบ”

คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล

- ❶ เป็นคนที่ไม่เอาเปรียบเพื่อน ยินดีเมื่อเพื่อนได้ดี ไม่อิจฉาริษยา เมื่อเพื่อนทุกข์ร้อน พยายามหาทางช่วยเพื่อน
- ❷ มีความจริงใจต่อเพื่อนไม่เสแสร้ง ทำทุกอย่างด้วยความจริงใจ สุภาพ อ่อนโยน หวังดีต่อเพื่อนทุกคน
- ❸ เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย เคยปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างไรก็ปฏิบัติอย่างนั้น
- ❹ ชักนำเพื่อนไปในทางที่ดีงาม และคอยตักเตือนห้ามปรามเมื่อเห็นเพื่อนทำผิด หรือก้าวไปสู่ในทางที่ไม่ดี
- ❺ เป็นคนเสียสละไม่เห็นแก่ตัว หรือมักได้ เอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว
- ❻ เป็นที่พึ่งของเพื่อน ยามที่ประสบความเดือนร้อน
- ❼ สนับสนุนเพื่อนให้กระทำในสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- ❽ รู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน

ชุดข้อสอบทดสอบ
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

ครั้งที่ 12 “การครองตน”

แนวคิด: วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม จึงมักจะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งได้ง่ายในเรื่องต่างๆ ด้วยความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ หรือระหว่างวัยรุ่นด้วยกัน การปรับตัวในเชิงสร้างสรรค์ จึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับเด็กวัยรุ่นทุกคนที่หวังความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิตของตนเอง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม
2. เพื่อให้นักเรียนบอกแนวปฏิบัติในการครองตนอย่างเหมาะสมได้

ระยะเวลา: ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้เรื่อง “แนวทางปฏิบัติในการครองตนของวัยรุ่น”
2. แบบทดสอบเรื่อง “การครองตน”

วิธีดำเนินการ

1. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปราย ประเด็นเนื้อหาที่ต้องการสอน คือเรื่องการปฏิบัติตนของวัยรุ่น
2. ครูอธิบายความหมายของคำว่าวัยรุ่น โดยชี้ให้เห็นว่า ขณะนี้นักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่น และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบว่า หลังจากทำกิจกรรมในคาบนี้แล้ว นักเรียนสามารถบอกแนวปฏิบัติในการครองตนอย่างเหมาะสมได้
3. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการครองตนของวัยรุ่น ใช้เวลาในการศึกษา 10 นาที
4. นักเรียนทำแบบทดสอบเรื่อง การครองตนจำนวน 10 ข้อ โดยครูเน้นย้ำนักเรียนให้ทำงานด้วยความตั้งใจ และรักษาเวลา

5. นักเรียนและครูร่วมกันเฉลยคำตอบ และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยนักเรียนเป็นผู้ตรวจให้คะแนนตนเองครูเน้นย้ำการประพฤติปฏิบัติในการครองตนให้เหมาะสมของนักเรียนทุกคน

การประเมิน

1. จากการตรวจแบบทดสอบเรื่อง การครองตน
2. สังเกตพฤติกรรมการเรียนขณะร่วมกิจกรรม
3. แบบทดสอบ เรื่อง การครองตน จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ใบความรู้
“แนวทางปฏิบัติในการครองตนของวัยรุ่น”

แนวทางปฏิบัติในการครองตนของวัยรุ่น

1. รู้จักหน้าที่ของตน คือขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นการตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง ช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้านเท่าที่จะทำได้ รู้จักออมทรัพย์ และประหยัดในการใช้จ่าย ฝึกตนให้เป็นคนมีระเบียบวินัยและประพฤติตนตามกฎหมายของสังคมที่ดำรง
2. รู้จักเคารพครู อาจารย์ พ่อแม่ผู้ปกครอง และบุคคลอื่นที่พึงเคารพ บางครั้งเด็กๆ อาจไม่เห็นด้วยในบางอย่างตามผู้ใหญ่ โดยมีเหตุผลของตนเอง แต่ต้องแสดงออกในรูปของการคารวะผู้ใหญ่ เช่น ในการแสดงเหตุผลของตน หรือในการทักท้วงผู้ใหญ่ นั้นต้องใช้วิธีการอันนุ่มนวล มีเหตุผลชี้แจงให้เป็นเรื่องเป็นราว
3. รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะอันควร โดยวางตนให้เหมาะสมกับเพศและวัยของตน มีมารยาทอันควร รู้จักสังเกต รอบคอบ รู้จักระมัดระวังตน และกล้าในโอกาสอันควร รู้จักสงเสริมในวาระอันควร มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นไม่ดูค้าย
4. รู้จักใช้เหตุผล และพิจารณาณในการตัดสินใจต่างๆ ในปัจจุบัน บ้านเมืองเจริญขึ้นเรื่อยๆ เราได้รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติมาไว้มากมาย เขาชนควรพิจารณารับเอาแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ การทำตนเลียนแบบต่างชาติ จนทำให้วัฒนธรรมของเราเองเสื่อมโทรมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ
5. เมื่อมีปัญหาคับข้องใจ ทั้งปัญหาครอบครัว หรือการเรียน ควรใช้เหตุผลไตร่ตรองหาทางแก้ไข หรือปรึกษาผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ตลอดจนเพื่อนที่ไว้ใจ
6. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
7. รู้จักเลือกคบเพื่อน

อ้างอิงจาก กรมพลศึกษา สุขภาพสดใส สุขใจวัยรุ่น

แบบทดสอบเรื่อง การครองตน

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....

คำสั่ง : ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่นักเรียนพิจารณาว่าข้อความที่ถูกต้อง และเขียนเครื่องหมาย ✗ หน้าข้อที่นักเรียนพิจารณาว่าเป็นข้อความที่ผิด

	① วัยรุ่นทุกคน เป็นปัญหาสังคมที่ต้องแก้ไข
	② หน้าที่สำคัญของวัยรุ่น คือ การศึกษาเล่าเรียน
	③ เมื่อเราไม่เห็นด้วยกับผู้ใหญ่ เราควรโต้แย้งทันที
	④ การแต่งกายชุดสีดำไปงานศพ เป็นการวางตนที่เหมาะสม
	⑤ เมื่อมีปัญหาคับข้องใจ ควรหาทางออกด้วยตนเอง
	⑥ เพื่อนคือชีวิต เราต้องทำทุกอย่างเพื่อเพื่อน
	⑦ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม จึงควรรู้จักตนเอง
	⑧ เราควรรับวัฒนธรรมต่างชาติทุกอย่าง เพื่อความทันสมัย
	⑨ การแสดงเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยตามผู้ใหญ่ ต้องเป็นไปด้วยความนุ่มนวล
	⑩ การรักษากฎจราจรในการใช้รถใช้ถนน เป็นหน้าที่ของวัยรุ่น

เฉลยแบบทดสอบเรื่อง การครองตน

	ข้อ	เฉลย
1	ผิด	
2	ถูก	
3	ผิด	
4	ถูก	
5	ผิด	
6	ผิด	
7	ถูก	
8	ผิด	
9	ถูก	
10	ถูก	

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนน 8-10 คะแนน -- ให้อยู่ในระดับดี
 คะแนน 5-7 คะแนน -- ให้อยู่ในระดับพอใช้
 คะแนน <5 คะแนน -- ให้อยู่ในระดับปรับปรุง

ชุดข้อสนทนา
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ครั้งที่ 13 “ค้นหาตัวตน”

แนวคิด: การเดินทางที่ไกลที่สุดคือการเดินทางค้นหาตัวตนที่แท้จริงของตนเอง มนุษย์เดินทางไป
 ได้ไกลแสนไกลแต่ไม่เคยเข้าใกล้ตัวตนที่แท้จริงของตน ทั้งที่ทุกคนควรถูกฝึกหรือ
 ทดสอบ ผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพตั้งแต่ช่วงแรก ๆ ของชีวิตว่าแต่ละคนมีแนวโน้มเป็น
 เช่นไร มิใช่ถูกปล่อยให้ก้าวเดินผิดตั้งแต่ชั้นเรียนแรกและผิดต่อเนื่องไป หลายคน
 ปรับตัวได้ แต่ไม่ใช่กับบางคนที่ใช้ชีวิตล้มเหลวลงเพราะเลือกผิดกระดุมผิดตั้งแต่เม็ดแรก

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในตนเอง และเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)
 เข้าใจความรู้สึก นิสัยของตนเอง มีความใฝ่รู้ (Curiosity) ประารถนาที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ไปสู่
 เป้าหมายที่วางไว้ และสามารถตั้งวิสัยทัศน์ความมุ่งมั่นกับตนเองว่าต้องการเป็นอะไรในอนาคตได้

ระยะเวลา : ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. กระดาษ A4
2. ใบความรู้ บทกลอน “อาชีวะ”
3. ใบงานเรื่อง ฉันอยากทำอะไรในอนาคต

วิธีดำเนินการ

1. ครูอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรมในหัวข้อ “ค้นหาตัวตน” และให้นักเรียนแต่ละคน
 เขียนว่าอยากจะเป็นในอนาคต โดยเขียนในกระดาษ เช่น เป็นวิศวกร เป็นนักธุรกิจ
 เป็นนักเคมี เป็นนักแสดง เป็นคุณครู เป็นต้น จากนั้นให้นักเรียนบอกกับเพื่อนในกลุ่ม
 ว่าอยากเป็นอะไรในอนาคตพร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ
2. ครูให้นักเรียนร่วมกันอ่านบทกลอน “อาชีวะ” และให้สรุปความสำคัญของการรับรู้
 ตนเอง เพื่อสามารถควบคุมการกระทำของตนเองได้ ซึ่งจะทำได้รับผลตอบแทน
 ตามที่ต้องการและทำให้นักเรียนคาดการณ์ได้ว่าควรจะทำตนอย่างไรบ้าง อีกทั้งมี
 ความพยายามมุ่งมั่นจะงานได้สำเร็จ

3. แจกใบงานเรื่อง ฉันอยากทำอะไรในอนาคต ให้นักเรียนแต่ละคนทำจำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาประมาณ 15 นาที โดยครูเน้นย้ำนักเรียนให้ทำงานด้วยความตั้งใจ และรักษาเวลา
4. นักเรียนและครูร่วมกันวิเคราะห์คำตอบแต่ละข้อ และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น โดยนักเรียนเป็นผู้ตรวจให้คะแนนตนเองครูเน้นย้ำการประพฤติปฏิบัติในการครองตนให้เหมาะสมของนักเรียนทุกคน

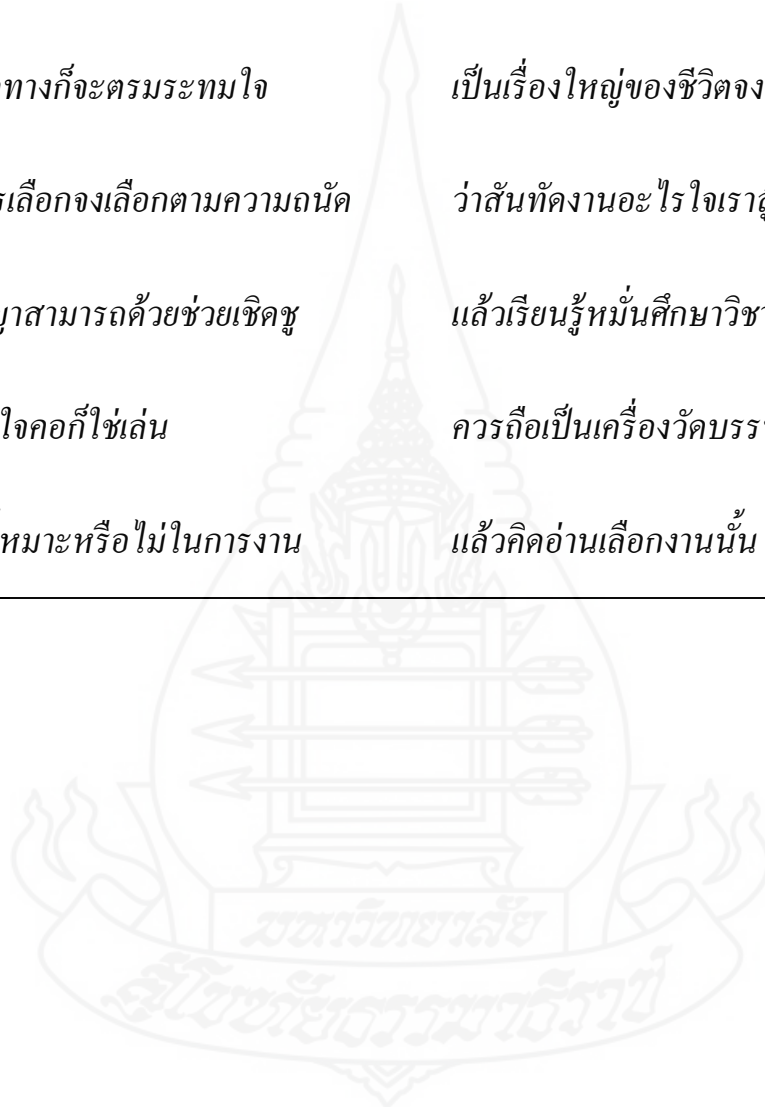
การประเมิน

1. จากการตอบคำถามของนักเรียน
2. ตรวจจากใบงานที่มอบหมาย
3. สังเกตจากการทำงานงานกลุ่มและรายบุคคล

ใบความรู้ บทกลอน “อาชีพ”

อันอาชีพในโลกนี้มีหลายอย่าง	เลือกถูกทางอนาคตจะสดใส
เลือกผิดทางก็จะตรมระทมใจ	เป็นเรื่องใหญ่ของชีวิตจงคิดดู
เรื่องการเลือกจงเลือกตามความถนัด	ว่าสันต์ทำงานอะไรใจเราสู้
อีกปัญญาสามารถด้วยช่วยเชิดชู	แล้วเรียนรู้หมั่นศึกษาวิชาการ
อีกนิสัยใจคอก็ใช้เล่น	ควรถือเป็นเครื่องวัดบรรทัดฐาน
ว่าเรานี้เหมาะหรือไม่ในการงาน	แล้วคิดอ่านเลือกงานนั้น อย่างมั่นใจ

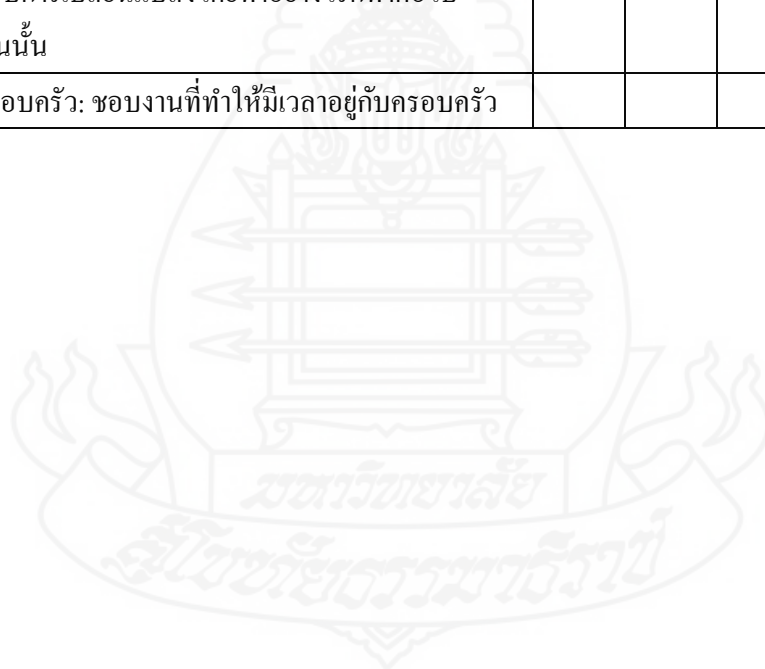

ใบงาน
เรื่อง ฉันอยากทำอะไรในอนาคต

ข้อ	รายการคำนิยาม	สำคัญมากที่สุด	สำคัญมาก	สำคัญบ้าง	ไม่สำคัญ	ไม่สำคัญเลย
1	ความมีเกียรติ: ชอบทำงานที่ได้รับการยกย่องจากเพื่อนฝูง ครอบครัว สังคม					
2	ความมั่นคง: งานที่ต้องมั่นคง มีรายได้ประจำ ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง					
3	ความชำนาญการ: ทำงานที่จะถูกยกย่องว่าเป็นผู้ชำนาญ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง					
4	ความตื่นเต้น: ชอบความตื่นเต้นเร้าใจ แปลก และใหม่ในงานที่ทำอยู่เสมอ					
5	ความเปลี่ยนแปลง: รับผิดชอบในงานที่มีธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงย่อยๆ ทั้งในด้านเนื้อหา หรือสถานที่					
6	ความก้าวหน้า: มีโอกาสก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำงานลุล่วงไปตามขั้นตอนอย่างดี มีโอกาสพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป					
7	ใช้ความสามารถในทางคิดค้น: ชอบทำงานประเภทวิจัย ค้นคว้าที่ทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์					
8	ความแม่นยำสูง: งานที่ต้องการความละเอียดถี่ถ้วน แม่นยำและถูกต้องในระดับสูง เช่นการคิดคำนวณ					
9	ความรู้: ชอบที่จะใฝ่หาความรู้ ความเข้าใจ เป็นคนไม่อยู่นิ่ง สนใจที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้ตนเอง					
10	สุนทรีย์: ชอบทำงานที่เกี่ยวกับสุนทรีย์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางศิลปะหรือทางความคิด					
11	ทำงานลำพัง: ชอบทำงานคนเดียวโดยลำพัง ไม่จำเป็นต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น					

ข้อ	รายการค่านิยม	สำคัญมากที่สุด	สำคัญมาก	สำคัญบ้าง	ไม่สำคัญ	ไม่สำคัญเลย
12	ชอบสังสรรค์: ชอบอยู่ในสังคม โดยเฉพาะที่ไปเกี่ยวข้องกับชุมชน หรือมีบทบาทในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหรือการเมือง					
13	เป็นตัวของตัวเอง: อยากเป็นผู้มีอิสระในการจัดเวลาทำงานของตัวเอง แทนที่จะต้องทำงานตามตารางที่ถูกกำหนด					
14	ได้รับการยกย่อง: ชอบที่จะได้รับการยกย่อง ชมเชย ในผลงานของตน					
15	สร้างสรรค์ทางศิลปะ: ชอบทำงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะสร้างสรรค์ทุกประเภท					
16	ทำงานกับผู้อื่น: ชอบทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน					
17	รายได้ดี: มั่นคง สามารถนำเงินรายได้ไปจับจ่ายซื้อของที่ชีวิตปรารถนาอย่างดี					
18	ความเสี่ยง: อย่าทำงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน งานที่มีอัตราเสี่ยงสูง					
19	ควบคุมดูแล: ชอบทำงานที่จะต้องไปรับผิดชอบควบคุมผู้อื่น					
20	ความสบาย: ไม่ชอบการแข่งขัน กดดัน ชอบทำงานไปเรื่อยๆ					
21	ท้าทายความสามารถทางร่างกาย: ทำงานที่ร่างกายต้องการแข็งแรง ความรวดเร็ว เคลื่อนไหว ว่องไว					
22	ตัดสินใจ: ชอบอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ที่ให้โอกาสในการตัดสินใจ ตกลงใจ หรืออยู่ฝ่ายนโยบาย					
23	มีอำนาจและสิทธิ: อำนาจควบคุมการทำงาน หรือทิศทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อื่น					
24	ช่วยเหลือสังคม: งานที่ช่วยให้สังคมดีขึ้น ไม่ว่าจะทางใดก็ตามหนึ่ง อุทิศตัวช่วยเหลือผู้อื่น					

ข้อ	รายการค่านิยม	สำคัญมากที่สุด	สำคัญมาก	สำคัญบ้าง	ไม่สำคัญ	ไม่สำคัญเลย
25	ประชาสัมพันธ์: ชอบทำงานที่ต้องมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลฝ่ายต่างๆ					
26	การแข่งขัน: ชอบกิจกรรมที่ต้องการเปรียบเทียบความสามารถกับบุคคลอื่น					
27	ความริเริ่ม: สร้างประดิษฐ์ หรือเสนอความคิดใหม่ๆ สร้างโครงการใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนของเดิม					
28	มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น: ชอบอยู่ในตำแหน่ง หรือหน้าที่ที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและความคิดของผู้อื่น					
29	ความถาวร: ชอบงานประจำ หน้าที่ที่รู้เด่นชัด ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เคยทำอะไรก็ทำต่อไป เช่นนั้น					
30	ครอบครัว: ชอบงานที่ทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัว					

ชุดข้อสนทนาศ
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

.....

ครั้งที่ 14 ปัจฉิมนิเทศ “สาระสู่ชีวิต”

แนวคิด: การสรุปเนื้อหาและสรุปการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดที่ผ่านมา เป็นการทบทวนและย้ำความรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติและส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด อันเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็น เป้าหมายของกิจกรรม

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนสรุปความสำคัญของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนได้
2. นักเรียนสรุปสาระประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความ รับผิดชอบต่อการเรียนได้
3. นักเรียนบอกลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนได้
4. เพื่อสำรวจนักเรียนในเรื่องของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน หลัง การทำกิจกรรม (Posttest)

ระยะเวลา: ประมาณ 60 นาที

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบงาน เรื่องจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน
2. ใบความรู้ คู่มือการเป็นรักเรียนที่ดี

วิธีดำเนินการ

1. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจนครบทุกกิจกรรม ซึ่งแสดงว่านักเรียนมี ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองในด้านการเรียน
2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม และให้ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อใน ใบงานที่แจกให้
3. ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมนี้ และครูสรุปเพิ่มเติม พร้อมทั้งให้ คำล้าใจนักเรียนให้สามารถพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ต่อการเรียนได้ เพื่อนำความภาคภูมิใจมาสู่ตนเอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูอาจารย์

การประเมิน

1. สัมผัสจากการร่วมแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถาม
2. สัมผัสจากการแสดงออกของนักเรียน

ใบงาน

เรื่อง จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

คำชี้แจง: ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความ
รับผิดชอบต่อการเรียน โดยเขียนคำตอบลงในช่องว่าง

<p>1. นักเรียนคิดว่าจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนหรือไม่ อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>2. นักเรียนคิดว่าการร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน มี ประโยชน์ต่อนักเรียนหรือไม่ อย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>3. หากนักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการเรียนจะส่งผลต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

4. สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

5. หลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนแล้ว นักเรียนมีแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

6. นักเรียนได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนในครั้งนี้ และจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ คู่มือการเป็นนักเรียนที่ดี

การเป็นนักเรียนที่ดี เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเรียนทุกคน ที่จะตระหนักถึงพื้นฐานของการเป็นนักเรียนซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เกินความสามารถ หากพยายามก็จะประสบความสำเร็จได้ ทักษะเหล่านี้ หากทำได้ดีในวัยเรียน ย่อมสามารถนำไปใช้ด้านอื่นๆ ในหลายส่วนของชีวิตได้เช่นกัน

1 –สร้างแรงจูงใจ–

การสร้างแรงจูงใจอาจทำได้โดยการมองสภาพของเด็กหลายคนที่ไม่มีโอกาส ที่พวกเขาไม่โชคดีพอที่ได้รับความศึกษา นี่เป็นสิ่งที่สามารถระลึกขึ้นได้ในช่วงที่คุณไม่ต้องการเข้าชั้นเรียนหรือทำการศึกษาที่บ้าน สาเหตุในการสร้างแรงจูงใจในการศึกษาคือ การที่คุณจะมีความสุขในการยกคุณภาพชีวิตในฐานะเป็นคนที่มีการศึกษา คุณสามารถไปที่เว็บการศึกษาและเข้ากลุ่มกับผู้ที่มีความสนใจ โดยไม่จำเป็นต้องบังคับตนเอง เช่นนี้จะช่วยลดความน่าเบื่อ และจะรู้สึกได้ว่าไม่เหมือนกับการเปิดหนังสือของคุณ คุณจะได้รับความรู้ด้านวิชาการเป็นจำนวนมาก ในหลักสูตร ลองเป็นเพื่อนกับพวกเขา หรือส่งเสริมเพื่อนในปัจจุบันของคุณให้เป็นนักเรียนที่ดีขึ้น และคุณจะได้สัมผัสถึงสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ซึ่งจะช่วยให้คุณรู้สึกมีแรงบันดาลใจเหนือสิ่งอื่นใด คุณต้องมั่นใจสำหรับการที่จำเป็นต้องรู้สึกที่เราทำเพื่อตนเองมิใช่เพื่อใครอื่น

2 –ตั้งใจศึกษา–

คุณต้องเอาใจใส่ในชั้นเรียน ไม่พูดคุยเล่นกับเพื่อนเมื่อครูผู้สอนหันหลังให้กับคุณ อาจดียิ่งขึ้นหากไม่ไปข้องเกี่ยวกับคนที่ทำให้เสียสมาธิ คุณควรตระหนักว่าผู้คนที่อยู่ในชั้นเรียนของคุณล้วนมีผลสำคัญต่อระดับความก้าวหน้าทางการเรียน อย่างไรก็ตามหากคุณเป็นนักเรียนที่ดี คุณก็จะทำได้ดีกว่าและประสบความสำเร็จในเป้าหมายของคุณ ส่วนที่บ้านการศึกษาล่าเรียน และทำการบ้านควรเลือกบริเวณที่ไม่ทำให้คุณนอนหลับ แนะนำให้มีตารางเรียนอยู่ที่โต๊ะ ไม่ทบทวนบทเรียนบนเตียงหรือหน้าจอโทรทัศน์, คอมพิวเตอร์, โทรศัพท์ หรืออื่นๆ เพราะจะไม่มีเป้าหมายสู่การศึกษาของคุณ

ถ้าคุณรู้สึกมีความฟุ้งซ่าน ให้ใช้เวลาพัก 15 นาทีหรือน้อยกว่า อาจจะลองอ่านหนังสือที่ไม่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ควรมุงเน้นกับหนังสืออื่นในระยะเวลาที่มากกว่า ทำเรื่องกั้นหน้ากระดาษและคุณสามารถอ่านได้ในภายหลัง นอกจากนี้คุณควรจะมีตารางเวลา/ตารางกิจวัตรประจำวันทางให้กับคุณ และคุณต้องทำตามรายการ มันอาจจะยากที่จะเริ่มต้น แต่การเริ่มต้นที่ยากมักจบลงด้วยดี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางชัญญา บุญรักษ์
วัน เดือน ปีเกิด	2 มกราคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (วิทยาการคอมพิวเตอร์) สถาบันราชภัฏจันทรเกษม พ.ศ. 2543 ศศ.ม. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2548 ศษ.บ. (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2553 ศษ.ม. (การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2557
สถานที่ทำงาน	โครงการการศึกษานานาชาติ โรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	นักวิชาการคอมพิวเตอร์

